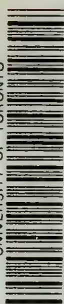
EB. SPISY J. NERUDY

OBNÉ KLEPY

II

2

SEBRANÉ SPISY

JANA NERUDY

POŘÁDÁ

IGNÁT HERRMANN.

DÍL II.

DROBNÉ KLEPY

II.

V PRAZE.

NAKLADATEL F. TOPIČ KNIHKUPEC

1892.

DROBNÉ KLEPY.

OD

JANA NERUDY.

II.

V PRAZE.

NAKLADATEL F. TOPIČ KNIHKUPEC.

1892.

Tisk a papír Aloisa Wiesnera v Praze.

OD NOVÉHO ROKU DO SYLVESTRA.

Rozjímání novoroční.

1880.

Někteří lidé si k novému roku vzájemně posílají kartičky. A mívají obyčej, dole v koutku připsat: p. f. Co znamená to „p. f.“? Ví někdo, co znamená „p. f.“? Už je mně — počkejme: jeden, dva — ale ať jsem stár jak chci, zkrátka já přemýšlím každého Nového roku o tom „p. f.“, a nevím pořád ještě nic zcela určitého. Pravdě nejpodobnější je ovšem, že tomu na konci scházejí ještě písmeny dvě. Jakož se zdá také nade všechnu pochybnost povýšeno, že napřed to „p“ je pouhá jen chyba pravopisná, zlozvyk těch lidí našich, kteří pořád ještě zadrhují pravopisem německým. Ale prosím, je tedy to novoroční „fuj!“ na kartičkách vzájemné uznání zásluh, kterých jsme si za minulý rok vydobyli? Či platí roku minulému? Nebo snad docela už roku budoucímu?

Je sice od okamžiku, co toto píšu, ještě plných šest hodin do okamžiku onoho, kdy se sklenicí šumivého šampaňského, nebo alespoň se šestikrejcarovou sklenicí nuselského obyčejného v ruce si s pohnutím ťukneme na „nové, lepší časy“, a do té doby pořád ještě může přijíti to hvězdáři pro letošek předpovídané zemětřesení, které z celých Čech prý učiní jediný jícen obrovského vulkánu; ještě můžem se do půlnoci stokrát propadnout

do plamenných ohňů a vzduch nasytit libým zápachem našich škvarků; ale tolik můžem zajisté říci už teď: zaplať pánbůh, že je po prosinci! Protivný měsíc! Pořád jen se v něm starat o děti, myslit na Mikuláše, na Štědrý večer, na hračky, na titěrnosti — a to před Novým rokem, kdy se už ani dočkat nemůžem okamžiku, kdy se začnou hrnout konta řemeslníků, celoroční oučty obchodníků, nehledě ani k příjemným gratulacím několika set lidí, z nichž každý chce alespoň zlatku! Ach, nový rok, to je pro nás dorostlé snad jediná doba v roce, kdy jsme v skutku a zcela šťastni. Věřitel přijde upomínat, řemeslník chce své peníze, obchodník nastrkuje prázdnou dlaň — my nedáme nikomu z nich ani jediného krejcaru — oni nadávají, ušklíbají se, jsou zoufalí — rozkoš! Věru že člověk má po celý rok se životem velkou potíž svou, přiznám se, že mne dělání dluhů přece někdy až unaví, že pak při nejlepší vůli téměř už nejsem ani s to, někde si ještě něco vypůjčit; ale když konečně přijde nový rok a já vidím před sebou řadu těch, kterým jsem prý „povinován“, a dívám se do jejich zoufalých, komických obličejů — eh, ten jediný okamžik, ten je věru plnou, krásnou odměnou za veškeré přestálé namáhání mé!

Zítra je tedy 1. január — o „lednu“ se dle všeho nebude smít ani mluvit — ať si! ten kousek zimy, zrovna tolik mnoholi jí pro léto potřebujem, máme už ve sklepích. Je tedy január. Někteří odvozují slovo to od latinského „janua“ — dvéře — že jako tedy januárem jako vraty vcházíme do nového času. Jiní od latinského boha se dvěma obličeji — „Janus“ — což prý znamená jeden obličej dívající se do minulosti, druhý dívající se do budoucnosti. To musil být hloupý bůh, ten Janus, dívat se do minulosti! My Čechové nejsme sice žádnými bohy — alespoň myslím, že ne — ale chytřejší jsme přec. My

minulosti nedbáme ani dost málo. Mohli bychom se z ní naposled něčemu naučit — nač to! Mohli bychom se naučit znát samy sebe, ale my si přec ani za to nestojíme, abychom se znali? Proto také se nastávajícího roku ani nezeptáme, jaký bude. Budem zkrátka r. 1880 dělat hlouposti a je dobře — copak se dá ve světě také dělat rozumnějšího než hlouposti! Půjde to, jak to dosud šlo. Naši politikové také r. 1880 nevydobudou ničeho pro národ náš — neboť prý „by se mohli na vyšších místech proto horšit“. Naši básníci budou také r. 1880 vydírat na svých nakladatelích nekřesťanské tisíce. Naše dívky —

Jestli pak jste si už všimli kalendáře, že r. 1880 bude „ve znamení měsíce“? Ano, ano, naši básníci budou mít měsíčných paprsků, že se jim do veršů ani nevejdou, a plagiátů budou moci nadělat, co jen libo, vždyť budem v znamení — „vypůjčeného světla“! Item budou naše dívky mít oblibené své měsíčné záře víc než s dostatek. To bude vzdechů a stonání a milování! Hlavně ale Marjánky budou nastávajícího roku hledaným předmětem lásky a štěstí chtivých mužů. Zbožná legenda vidí v měsíci obraz panny Marie, a ty tisíceré hvězdičky kolem měsíce na nebi, to je těch „jedenáct tisíc panen“ — samé Marjánky.

Ovšem se nebude smít žádná z nich divit, když ti mužští budou roku 1880 trochu nestálí — vždyť je měsíc nejvyhlášenějším patrónem nestálosti! Rovněž však nebude smít žádný novomanžel proto láteřit, když už za čtyry neděle dostane — rohy. Ať si vezme ošklivou, ta zůstane vzorně věrna, ta je napořád tak nevinna, že „není ani vinna nevinností svou“.

Ostatně ať si upraví ten rok 1880 každý, jak sám chce — má to v rukou. Je-li milovníkem peněz, každá česká babička mu poví, že pojí-li zítra v poledne, v den

novoroční, rendlík jahelné kaše s mlíkem, bude jich mít dost a dost. Chce-li ale někdo vědět všechno, co se stane, aby se mohl dobře dle toho řídit, ať si vezme dnes na noc do postele kancionál, položí jej vedle sebe, a kterou píseň zítra ráno otevře, ta mu svým obsahem poví všechno.

Co pak se týče toho panovníka měsíce, ví beztoho každý, jak se chovat. Především: ne dát si stříhat vlasy, když měsíce ubývá; sic se dají pak do nich lupy! Ne v týž čas půjčovat peníze; mohlo by se stát, že by se už k němu nevrátily! A ne v týž čas odstavovat dítě, sice se z něho stane kněz!

Především bych ale snažně prosil naše české děti, aby, když měsíce ubývá, nekoupaly se v moři! Sice dostanou bočité nohy a to není hezké!

1881.

Víš co, pane bože, dělej si roku 1881, co sám chceš! —

Bude to zítra ráno nějakého divení v nebi, až naše roznašečka novoroční číslo „Národních“ podstrčí pod nebeská vrata, svatý Petr honem si je chytne, rozestře — „Copak asi letos máme tedy —“ a ono ode mne nic, nejmenšího pokynu ne! Divení a sem tam hádání. Jen ať mně nepodkládají malicherných nějakých příčin! Jsem ovšem trochu roztrpčen, přiznám se, zdáloť se mně, jakoby zrovna navzdor bylo se vždy během roku vše a vše stalo jinak, než jak jsem po nejzralejší úvaze

a věru že vždy s nejpoctivější vůlí byl radil. Ale to by mně nevadilo. Příčina je prostě: mne ten nový rok netěší.

Je pěkně lesklý, pravda, hezounký jako nový dukát. Ale takový byl ten loňský v den 1. ledna také. Už ta fadessa, že Nový rok začíná s pedanticky směšnou přísností vždy zrovna 1. ledna! Kdyby běžel aspoň jako novoroční den turecký času proti srsti, od konce prosince přes listopad až k lednu zpět. Nebo kdyby jako u Číňanů jednou byl v červenci, pak v říjnu, pak v květnu, vůbec, jak to kdy slavné úřady určí. — A pak ta okolnosť, že člověk i při největší lhostejnosti naproti těm bláznivým rokům stává se přec jen pořád a pořád — starší! Divný to lidský obyčej: stárnout! Vždyť se člověku mladému život tak líbí — proč tedy stárne!? —

Copak nám asi přinese, ten rok 1881! Vypadá na pohled dosti souměrně — jednička napřed, jednička vzadu a dvě osmy uprostřed — dost šikovné! Nu co se na př. týče osoby mé vlastní —

Rien je demande en ma vie
que bonne santé et belle amie,
or et argent quand je voudrais,
et le paradis quand je mourrai —

(v nediplomatické češtině: dobré zdraví, hezkou přítelkyni, zlata a stříbra mnoholi chci, a po smrti nebeské království) — nic víc! A to poslední ještě k tomu ani tak tuze nespěchá! Za to slibuju, že pak nedám ani čertu pokoje — andělíčkové na nebi se rozpukají smíchy!

Ostatní lidé ovšem nevědívají zcela tak určitě, co chtějí a čeho si vlastně přejou. Ti musí být za dobrou radu, za pokyn, co že mají v nastávajícím roku tedy dělat, zajisté vděčni.

Když se tak po tom českém národě rozhlížím, vidím především sílu roztomilých, modrých a černých, šedých a hnědých očí, jež vesměs upínají se na mne a nedočkavostí se přímo chvějou, jaké že skane se rtů mých teď slovo moudré. Kéž by chtěly i něco jiného ssáti se rtů mých než moudrosť!

Jsem vám, hezké holčičky, upřímnou radou: milujte roku 1881 mnoho, co nejvíc, vůbec mnoholi jen můžete. Věřte mi: na lásce spočívá požehnání. Tak mnohá holčička, dokud milovat nezačala, neměla ani jediného „hocha“; a sotva že začla, bylo již požehnání zde, a měla milenců pak hned tolik, že si až na nohy šlapali. A nebuďte mně skoupy s hubičkami — neskrbte s nimi, vždyť jich takto k ničemu nepotřebujete! Ubezpečuju vás, že na tom říkání o „dostání vousů“ není ani slůvka pravdy. Kdyby bylo, musila by každá jen trochu hezčí dáma, když je přes dvacet, vypadat už jak arcibiskupův kožich. Pak se také snažte, abyste hubičkovaly slušně: hezky zavřít při tom očka a pousmát se, aby na tváři udělaly se dolíčky, to sluší. Vůbec si ze všech řečí o „slabosti“ vašeho pohlaví nedělejte pranic! Věřte mi, že by pranic neškodilo, kdyby tak zvané slabé pohlaví bylo ještě slabší a tak zvané silné pohlaví bylo ještě silnější než je. A pak — teď mně ale napadá, že nemusím snad ani dále ještě poučovat, že holčičky jsou beztoho vesměs z těch „7.000 chytrých“ a —

To jsem se lekl! Zrak můj, po národě se rozhlížející, pojednou zavadil o houfec očí tak divokých, tak žárných — —. Psotník by mohl člověk dostat z našich politiků, již z pouhého vzezření jejich! Ne, ne, pánové, — musíte si nechat říci — nesmíte být tak bujní, tak hrr! Pořád jen se hnát ku předu, všechno před sebou porážet, nepřátely naše přímo do země zadupávat — to

nejde! Trochu pomaleji, pánové, o dobré poznání pomaleji! Když nám nedají universitu, no dobře, copak na tom — nemáme ji už tak dlouho a jsme přece živi! Když nám nedají vůbec nic, no také dobře — tím zřetelnější ponaučení pro nás, že musíme žádat pořád míň a míň. Když se nám ještě ke všemu vysmějou — výborně! zahanbíme je, povolíme jim budžet, vojsko, všechno — ti se budou koukat! — Já vím, jsou lidé, kteří vás popichují a navádějí k ráznosti ještě větší, než jakou se přepínáte už teď, a také takoví, kteří se vám dokonce smějou. Na př. naši básníci. Ti jubilují v modré výši vesele jako skřivan a pohlížejí hrdě na vás dolů, jako na plže lezoucího po mezi. Vy ale mějte milý pocit „pevné půdy“ v náhradu a nedělejte si z nich nic — já s nimi ostatně soukromě ještě promluvím. To bych rád věděl, nač bychom činili víc, než jsme činili dosud! Copak nemůžem poukázat na otce, na předky své, kteří v historii sobě vydobyli místo už tak slavné? Když můžem klidně ležet na vavřínu — proč by vavřín musel ležet na nás!? —

A teď k vám, vy oči ustarané, zemdlené, vy postavy shrbené prací, zbědované starostí — starostí o jiné! K Tobě, Ty houfku statečných našich pražských obecních starších! Tobě nemusím dát rady arci žádné, Tobě musím jen vysloviti nelíčený svůj obdiv. Co bych Ti také mohl poraditi pro rok 1881! I bez rady mé budeš předlažďovat Prahu, krok za krokem a s cituplným vzhledem k dlaždičům, „kteří přijdou po nás“. Beze mne a bez rady mé budeš odbývati zajisté zas komissí alespoň dvé o „nejnalehavější“ potřebě Prahy, o zdravé vodě „pitelné“. I bez rady mé ponecháš v městském parku nadál slavnou tu „pěšinku pro slony“, tuto největší hádanku našeho věku. My jsme v rukou Tvých

všichni uloženi jako v bavlnce. Ohřívej nás dále oteckým dechem svým, střež kroky naše okem svým — ach když pohlednu do oka toho, je mi vždycky tak divno u srdce, jsem vždycky tak pohnut! Tak — tak starostí zemdlelé! Věru že mi připomíná zrak pražského obecního staršího přímo až zrak českého herce — od učení se úlohám obyčejně tak mdlý — ach tak mdlý!

A teď bych měl ještě poprosit zakladatele spolků po našem národě, aby roku 1881 založili spolků těch zase řadu novou a bohatou. Neboť jen stálým rozptylováním sil můžeme — ale já nechám už všech výkladů, já již končím, věda, že také naši páni sazeči mají svá svatá sylvestrovská práva.

1886.

25 let od založení „Národních Listů“. Dobře.

32 roky od vytištění prvních mých básní. Dobře.

1434 roky od příchodu Čechů do Čech. Dobře.

5646 let od onoho okamžiku, kdy pánbůh, stvořiv svět, podíval se na všechno ještě jednou a řekl, že je to „dobře“. — Hm! Tuze hm! Mohlo by se tak ledacos — no ale před 5646 roky! — dejme to mezi „zastaralé náhledy“.

Tedy 1886. Nakreslemež rok ten několika genialními črty.

Dnův, povídám, bude letos 365, rozdělených na měsícův 12. Naši praotcové, dokud byli pohany, mívali ale do roka měsíců 13 — brali měsíční svou gáži tedy

13krát za rok — nový doklad, jak znamenitou pravdu pronesl Rubeš, řka. že „pohané mívali nekřesťanské štěstí!“ — Pro diurnisty podotýkám, že jim na rok 1886 svatá církev předpisuje jen 35 dnův újmy, 39 dnů zdrželivosti a 22 posty přísné; celkem 96.

Úkazové na nebi budou ovšem také letos někteří, ale mizerní. Slunce na př. zatmí se všeho všudy dvakrát, ne však u nás. My jsme na takovou věc už příliš pokročilí. My už se nebojíme. Zatmění bude vidět jenom v Tichém okeánu, v Australii a tamtudy někde — pro divochy je ta komedie arci ještě dost dobra! — Měsíc ale se nezatmí letos už vůbec. Nejspíš si myslí: „Čert tomu věř — plyn už mají. elektřinu už mají taky — čert ví. co budou mít ještě a já pak půjdu s chleba!“ Proto se už ani nezamračí a pořád jen se usmívá — prospěchář! Inu politika chlap, ten měsíc! Pravé zrcadlo vezdejší politiky lidské. A lidé věděli už dávno proč, když ho dávali do svých bájek politických. Jedna z nich je zvláště milá:

„Měsíc a krejčí. Měsíc dal si kdysi od svého krejčího naměřiti na plášť. Po osmi dnech krejčí přišel — plášť byl příliš široký a musil se zmenšit. Jelikož po nových osmi dnech měsíc byl odcestoval, aniž se vědělo kam, čekal krejčí dvě neděle, a ejhle! plášť teď byl příliš malý. Nyní musili přikoupit tedy sukna na mnoho milionů loket, aby plášť učinili zas dosti široký. Po dalších osmi dnech krejči přišel zase — a šat byl už zas přes příliš volný! Teď se měsíc rozzlobil „Co,“ zvolal. „vy neumíte ani ušít plášť, aby mi šel na tělo?“ — „Odpusťte, milostpane,“ řekl na to krejčí. „kdo sám není v jeden den jako v druhý. tomu se věru také ničím nevyhoví!“

Pěkná ta bájka míří ovšem na každou politiku nedůslednou, která chce něco jiného dnes a něco jiného zejtra. Na naši českou politiku nehodí se ovšem.

Panující planetou pro rok je Merkur čili „Dobropán“ („dobrý“ tolik co prohnaný, povedený). Bůh to obchodníků a peněžníků. Rothschild přijde tedy konečně ke cti. Pětka bude letos mít pyšné vědomí, že není k zahození. Promessy budou se přijímat místo zamilovaných psaníček. A „Merkur“ bude mít bál a jeho členové budou skákat. Když nám ale bůh dá tedy letos peněz, a nejspíš hodně mnoho peněz, važme si jich, buďme hodni, spořivi! Zvláště my Čechové musíme být náramně bdělí, co se peněz týká; nás se nedrží skoro nikdy. Otázka: přispívá vlastenectví k zámožnosti nebo nepřispívá? Komenský ovšem kdesi praví:

Čechové se zvlašili,
peníze se jim splašily;

ale výtečný náš Václav Stach dodal k tomu:

Kdo však zůstal dobrým Čechem,
rovněž chodil s prázdným měchem —

člověk tedy neví. — Merkur je dále bohem diplomatů; nu odpusť těm diplomatům on bůh sám, čeho všeho ve světě už natropili, — my lidé nemůžeme. — A konečně je Merkur také bohem zlodějů; nejspíše pro svůj rychlý běh, kterážto vlastnost prospívá pak ovšem i chráněncům jeho. Ale — přísloví o „velkých a malých“ je známo — do velkých zlodějů šťouchat, bývá nebezpečno, nechme i ty malé běžet!

Merkur má peníze, má tedy štěstí i u ženských — penězům neodolá ani žádná nebešťanka! K tomu je Merkur bílé pleti („jasně bílý“), oslňujícího lesku, je ještě

hezčí než sám Jupiter — můžeme se pak divit, že i ta stará Venuše — — ach ta

Venuše! Ta se letos zase navyvádí! Že se jí to trpí! Ale tak už na světě bývá: lidé jí nemohou někdy přijít ani na jméno, nazývají ji „Venuší“ a „Krasopaní“ a „jitřenkou“ a „večernicí“ a bůh ví, jak ještě jinak, a přece si mohou krk vykroutiti po ní! Prosím vás, je Venuše v skutku tak krásná, jak se říká? S takovými „pověstnými kráskami“ bývá to divné — člověk se na ně dlouho dívá a dlouho někdy nevidí na nich nic, a pak pojednou přece jen to jím škubne a on řekne: „Ta ženská je přece krásná!“ U „takových“ ženských je právě všechno vypočteno, a na letošek je tedy vypočteno, že 13. ledna a 28. února a 25. března bude Venuše „nejsličnější“. Ovšem krása a cnost — ty se nesnášejí na zemi ani na nebi! Dne 19. února bude na nebi Venuše „u spojení s Merkurem“, 27. června s Uranem, 8. srpna se Saturnem, 22. října s Jupiterem, 3. prosince zase s Merkurem — škandál! A jak už to „takové dámy“ umějí — když není pán, jsou spokojeny i s trabantem, s lokajem, a Venuše bude na př. jen s naším měsícem u spojení letos 13krát — škandál! — škandál!

Jaká bude toho roku jakost, čili: co nám přinese. — Toho se dovíme, jak známo, nejspolehlivěji ze stoletého kalendáře. Jen že stoletý kalendář o nastávajícím roce ani nemuká. Totiž ten nejmladší stoletý, ty starši stoleté, na př. 300letý, 400letý, 700letý atd., jsou už hovornější. A dle těch starších smíme tedy pro letošek očekávati válku, velký mor, ukrutné mrazy, povodně (zvláště na Prácheusku), krvavé deště (u Jičina), vodní smrště (u Volyně a Budějovic) atd.

To není příliš lákavé; ale myslím si, že mohou si lidé také sami trochu přispět k dobrým nebo alespoň

lepším časům. Dle toho, jak se čeho chytnou a kdy se čeho chytnou. Velmi rád jsem lidem dobrou radou a rozestru zde před jejich zkoumavým zrakem tedy jakost všech dnů, co jich je do téhodne, aby sobě pro počinek podniků svých vybrati mohli chvíli vždy co nejpříhodnější. Tedy: Neděle — je ovšem neděle. Když člověk nesmí žádnou práci vykonat, nesmí arci také žádnou začít. Hlavně ale nedopřádej žádné příze, nešij žádných šatů, nebo si v nich dlouho nepochodíš! Takto platí neděle všeobecně za den šťastný a volí se proto zvláště ráda ke svatbám. Doporučuju. — Pondělí. Začátek téhodne, mohl by tedy být zajisté také dobře začátkem práce. Avšak — nedaří-li se něco v pondělí, nedaří se to pak už, jak známo, po celý týden; neradno tedy nazdařbůh se jen tak do něčeho spouštět. Náš prozřetelný český lid, jehož jemný cit je znám, říká pondělku „malá nedělka“ a říká také ještě, že „pondělek jest nedělin bratr“, a proto místo do práce jdou u nás ženské raději na hřbitovy a mužští do hospody a oddávají se tam „vnitřnímu“ životu. — Úterý, den vterý čili druhý. Den velice slušný a pěkný. Ovšem visí to také trochu na osobním gustu — já na př. o úterek pro počin něčeho nedbám. A mám-li být upřímný, neradil bych ani žádnému dítěti, aby se narodilo v úterý. Vždyť se zpívá:

Každý „outerníček“
starosti má na pytle,
štěstí za trojníček.

A konečně musíme podotknout i to, že popravy druhdy se konaly vždycky v úterý. Ale ať si dělá každý, co chce. — Středa, den střední, kdy týden je jaksi na vahách a jazýček neví, má-li se klonit k dobru nebo ke zlu. Za dávných dob byla středa „dies Mercurii“,

den Merkurův; pro letošek tedy zase jako neděle. Ostatně den pověsti přímo mizerné. Středa „popelečná“, „škaredá“, „mrskavá“ a bůh ví jaká ještě; lidem morousům také se říká „škaredá středa“. Ve středu byl sv. Jan Nepomucký utopen. Ve středu zradil Jidáš Krista pána. — Čtvrtek. V ten den už mnohému potlouklo na dobro. Den to hromů, bouří — „Peren-dan“, den Perunův, říkají mu nebozí Polabané podnes. V ten den mají rusalky a jiné čarodějnice svátek svůj a ukládají o nás chudinky mužské. — Pátek. O nešťastném tom dni netřeba ani mluvit. „Pátek život útrpný.“ A kdo „má mnoho pátků na zádech,“ je člověk životem už pořádně semletý. — Sobota. Myslím, že kdo nepracoval dřív, v sobotu nezačne. Také by toho ukrutně málo svedl. Vždyť i ten nádenník skončí v sobotu práci svou o něco dřív, aby si mohl řádně rozmyslit, co s vydělanými penězi začít s neděle. — Račiž si myslivý čtenář tedy dle řečeného den svůj vybrat!

Že je to dle všeho dosti těžké? Ale bože — ty naše české dny vypadají přec tak nevinně — den vterý, den střední, čtvrtý. pátý — copak nemáme knoflíky u vesty? Počítej, kamaráde, od kterého knoflíku chceš, jsi-li pořádným Čechem, vypadne ti věc vždycky tento! Snad bych tu měl schválně dodat ještě jednu „kalendářně“ zajímavou věc: že totiž my Čechové máme rok co rok o jedny „psí dny“ více než každý národ ve světě. My Čechové máme nejen horké psí dny, od 24. července až do 24. srpna, nýbrž i studené psí dny, hned na počátku ledna — my Čechové máme psí dny v zimě v letě. Dr. Hanuš vidí v tom „humor našeho lidu“. Ach ano — my jsme náramní humoristé — hehehe! my jsme se v Čechách už navejskali a nasmáli — —

———

1887.

Svatý Jiří, patróne kavalerie;

Svatý Kryštofore, patróne ostrostřelců;

Svatá Jenovefo Pařížská, patrónko těch, kteří se tísní v pevnostech válečně obléhaných;

Svatá Barboro, patrónko kanonýrů a raketářů a ohněstrůjců a prachařů a zbrojířů a vůbec veškeré čeledi vojenské a válečné:

oroduj — orodujte za nás! Neboť již vychází první ráno r. 1887 a po našich zádech ranní běží mráz. Zdá se nám, že rachot bubnů ozývá se v dáli. Že země duní pod kroky vojsk a pod kolesy děl. Že po nebi hvězdy splítají se v metly a ze světel kují se ohnivé meče dlouhé. Budeť prý vojna — strašná vojna — vojna, jaká prý nebyla, co svět světem stojí, a my Čechové máme ukrutný strach. My to odstůněme, uvidíte, my při té mele budeme nejvíc biti, však se přesvědčíte! Ach ujměte se nás, vy svatí, vy světice boží, zvláště ale ty, Barboro, svatá panno! Vždyť jsi také patrónkou kartáčníků — a na nás celý svět už si bere kartáč — a my tím už vypadáme olínalí, odření — je to zrovna až hanba, jak my Čechové vypadáme!

Ale především nám odpusťte, že vás svou prosbou obtěžujem! Je pravda, vy nám můžete říci: „Nejsme vaši, jsme cizí, jděte si ke svým domácím svatým! Máte pro Čechy svatého Vojtěcha — Kosmu a Damiana — Jana Křtitele — Jana Nepomuckého — Ivana — Ludmilu — Norberta — Prokopa — Zikmunda — Víta — Václava, a můžete si přibrat ještě z Moravy svatého Kyrila a Methoděje, a ze Slezska svatou Jadvigu a svatého Petra — samí tuze pěkní, tuze pořádní zemští svatí — copak

chcete ještě víc, vy nenasyty!?“ — Inu, svatá pravda — ale my — no my pravíme ještě jednou: Podívejte se přece jen na nás, jak vypadáme! Nežalujeme, nevyčítáme — ale o něco více mohli by se ti naši svatí starat již o nás! Vždyť už se stydíme, někam vejít mezi lidi!

Tam byste nám ovšem mohli říci, vy bojovní svatí a světice válečné: „Ale, ale — vždyť je to hanba, být takové baby! Pořádným mužům, když slyší o boji, zrovna se oči jiskří, a vy tu — vy —!“ Inu, když my nejsme podle toho! My máme nepřátely jen proto, abychom se s nimi „smiřovali“. Zápas a boj, abychom z něho utíkali. Válečnou kořist, abychom pokaždé — hubu si otřeli. Bývali jsme arci také jiní — o jé! Ještě před dvaceti lety. Chtěli jsme tenkráte zřídit „sokolskou legii“ na zachování Rakouska, zrovna když Maďaři sřizovali „Klapkovu legii“ na tento; ale nešlo nám to tak jako Maďarům a také se nám to tak jako Maďarům nevyplatilo. Od té doby nám však genialní vůdci — vy bojovní svatí a světice válečné víte zajisté dobře, jakou že cenu má genialní vůdce — kázali pořád a pořád: „Vy nebudete hodní, dokud nebudete stát za nic!“ — až jsme si konečně nechali říci. Či je dnešního dne někdo v českém národě, kdo smí říci, že za něco stojí?

To bude čistý rok, ten rok 1887! No — vždyť je téhož roku „vládnoucí planetou“ měsíc, rohatý měsíc! Dvakrát za ten rok se na nás ta naše „vládnoucí planeta zatmí a čtyryadvacetkráte nám ukáže rohy. Kdybychom alespoň věděli, co tím vším vlastně chce. Ale když jí nerozumíme! Měsíc „je stálým průvodcem naší země“, je naším „nejbližším tělesem nebeským“, a nevíme o něm přece nic. Jeho povrch je jenom asi tak velký jako Amerika, a my ho neprocestovali ani jednou. Ani očima ne, a je to přece tak lehké! Vždyť jej už i fotografujeme,

bratři Fričové dělaji si z něho už fotografie velké jako kávový tácek — tedy prostě snad některý ten obrázek vzít, několikrát, řekněme třeba jen padesáttisíckrát jej zvětšit a — ale já to dnes nedořeknu, já bych musil pak po celý rok mluvit hloupě!

Jedna věc je téhož roku jista a konečně i dost potěšitelna. Míním tu, že masopust začne hned na počátku roku, a sice hned dne 7. ledna. Vím to zcela určitě, ačkoli se to považuje dosud za veletajemství Českého klubu (zemským a říšským poslancům je v té příčině uložena nejpřísnější mlčelivost), a mohu čtenářkám ještě také říci, že týž masopust potrvá zrovna až do dne 22. února, tedy šest týdnů a pět dnů. Mně mohou věřit. Ať už se tedy pak dále stane, co pánbůh chce, na počátku roku si můžeme ještě skočit. Svatý Víte, patrone všech tanečníků a tanečnic, pomoziž nám! Svatý Jene Křtiteli, ochranče a obrano proti tanci zas přílišnému, proti šílenosti taneční, ostříhej nás, abychom také nepřebrali, abychom do plesů a merend nechodili naposled vícekráte, než asi čtyrykrát — nu, tedy třeba pětkrát týdně!

Domnívám se, že pan otec bude hlavně vzývat sv. Jana Křtitele. Slečna dcera pak že neustane a neustane, dokud neobměkčí srdce sv. Víta. Ovšem, vydat se zcela ze všech modliteb a jen k vůli patrónu tance, nesmí také, byla by to ukrutná neopatrnost! Vždyť přece chodí každé pořádné děvče do plesu proto, aby se vdalo? Aby dostalo stejně pořádného, dobrého muže? S dobrými muži nemá ale sv. Vít pranic co dělat, rozumíme? ty rozdává buď sv. Antonín Padovánský nebo svatý Mikoláš, na to se musí dobře dát pozor! Zvláště svatý Mikoláš má v té věci slovo platné, on dovede obdarovat nejen děvčátka malá, nýbrž i větší a největší a vyoro-

dovat jim tedy každé po pořádném muži! Ba ani ta, která už zakysá, a ta, která už zkysla, nemusí se vzdát ještě naděje krásné, jen když má v srdci víru a na rtu modlitbu dost vroucí. Ach — svatý Mikoláš by dovedl i umírajícím a mrtvým vyorodovat ještě po ženichu! On je tuze — tuze mocný! Sám jsem viděl ve Ferraře kostelní obraz, na němž malíř Avanzi věrně vyobrazil, jak svatý Mikoláš přivedl k plnému zas životu — pečené koroptve. Všechna úcta!

Ovšem — ani svatý Mikoláš nezmůže konečně všeho, sám a sám. Potřebuje pomoci. Děvčátko musí být hezounké, chce-li se provdat, okouzlující, omamující. Musí mít pěkné oči, k zamilování. Hebké ručky, k líbání. Rozkošné nožky, milá ústa, sladký hlas — kteréžto veškeré krásné věci náležejí ale do referátů už zase zcela jiných svatých. Já se nevnucuju, já mám ale velmi podrobný, velmi přehledný seznam všech těch svatých patrónů našich, a dovedu děvčátkám radit líp než kdokoli jiný. Lacině, svědomitě, mlčelivě, ústně i písemně, ale raděj ústně. Načpak potřebuje taková chudinka být na rozpacích, ke komu se modlit, když to spraví zcela jednoduchý dotaz!?

Osmnáctiletá Pepička na př. by tuze ráda měla krásné oči. Nu dobře — přijde tedy ke mně, dá pěknou pac a pusu a řekne: „Já chci mít krásné oči!“ — „No to se rozumí, pročpak by ne!“ odvětím s vrozenou mně laskavostí, „jenom se modlila, Pepičko, ke svaté Kláře! Modlila se k ní hodně často, zvláště ale dne 18. srpna, a bude mít nejkrásnější modré oči na světě!“ — „Modré? Já chci ale černé!“ — „Tedy ke svaté Lucii — 13. prosince hlavně!“

Pepička chce mít ale také celou krásnou hlavu na ty oči krásné! Dobře! Svatá Otylie dává svým ctitelkám

po krásné hlavě, a její den je také 13. prosince — jde to už při jednom.

Načež chce mít Pepička také ještě krásné zoubky k těm krásným očím do té krásné hlavy. — Svatá Apolena; 9. únor. — Nebo svatý Kryštof; 25. červenec.

Nebo chce Pepička konečně i krásnou, roztomilou nožku malou. — Svatý Jan Evangelista; 27. prosinec.

Nebo kulatá, bílá, úbělová ramena. — Svatý Vavřinec; 10. srpen.

Nebo obdivuhodnou štíhlost těla. — Svatý Řehoř, poustevník; 4. května. Podotýkám, že tento vynikající svatý opásával se zaživa, z krásné kajícnosti, vždy železnou obručí pevnou; nynější šněrovačky ženské jsou tedy původu nikoli snad ješitného, malicherného, nýbrž vyšly z mysli v pravdě zbožné a mají skutečně mravní význam.

Nebo — ale já už přestanu s tím výpočtem svým! Za prvé k vůli maminkám, které by pak nedovolily Pepičkám chodit ulicí, ve které bydlím, a za druhé, že jsem toho zadarmo řekl už dost, myslím. —

Rozumí se pak samo sebou, že stejně rozšafně a moudře dovedu poradit i ve věcech jiných, které jsou důležity. Mám seznam a rozumím tedy všemu. Doporučuju p. t. obecenstvu mladou svoji firmu pro ten rok nastávající, zlý a těžký, — doporučuju ji vřele, posloužím lacině, svědomitě, mlčelivě, ústně i písemně.

Špína nejsem, to dnes už viděl každý! A dám — pro mne! — toho třeba ještě důkaz pěkný. Tedy:

České politiky upozorňuju, že patrónem příštipkářů je svatý Theobald; 1. června.

A českému národu radím, ba já ho za to prosím, aby úpěnlivě se modlil k svatému Antonínu

z Padóvy, jenž má v moci své vrátit lidem všechno, co ztratili cestou. Hlavní jeho den je 13. červen — snad že do té doby vymodlíme si tedy na něm zase ztracenou statečnost svoji!

1883.

Já nejsem prorok. Ať hází čtenář jak chce rukou, ať volá sebe urputněji „Oho!“ — nejsem! Stojí hvězda na nebi zrovna nad mojím temenem? Krouží mi nad hlavou orel? Poletuje mi kolem uší bílá holubice? Šlehají mi dva plameny z čela? Vine se mi kolem krku sluneční paprslek? Opírám zapečetěnou knihu levou rukou o levé stehno? Nosím na hlavě špičatou čepici a splývá mi široký talár po těle dolů až k patám? Jezdím po Příkopech na delfínu? Podepisuju svoje směnky na „—iáš“? na př. Jeremiáš, Isaiáš, Zachariáš, Eliáš? Kdyby si neškodil čtenář!

Byli proroci, to vím, jako tedy ti zde už jmenovaní a pak ještě Saul a Jonáš a Přemysl a Slepý mládenec a Mojžíš a Ezechiel a jsou proroci, podnes jsou. vždyť píšou přece v naší redakci úvodní články! Ale já to nejsem! Prorok je člověk, který „je od boha osvícen a předpovídá budoucí věci, který horlí pro Hospodina a zákon jeho, kárá, napomíná, trestá nepravosti, oznamuje metly boží“ atd., nu a na takové věci já jsem se neučil a redakce to ví a nechává mne proto pod čarou sedět. Někdy mne to, abych upřímně řekl, mrzí. Zvláště když si vzpomenu, že byli a jsou nejen prorokové mužští, nýbrž i prorokové ženští, „prorokyně“, „věští

děvečky“, „věští panny“, „věští baby“, a jak se jim říká. Na př. Libuše, Vanda, Medea, Maria sestra Mojžíšova, Debora, Holda, Anna, dcery Filipovy, Lenormand, paní Doležalová na Malé straně a ještě jiné s tuze vybroušenými jazyky prorockými, s rozhledem do budoucnosti daleké, pozdní! Jen co je pravda! Roku 1858 prorokovala mi paní Doležalová, že prý budu „mít jednou náramné štěstí“ co se týče peněz, a vskutku — r. 1879 jsem u Knoblocha vyhrál dva zlaté v cviku!

Kdož by se pak divil, že jsem dával pozor, jak že se to prorokování vlastně tedy dělá! Ano, dával jsem pozor! Na své kollegy, „osvícené od boha“. Na každého, kdo kde se prones’: „A víte, co se stane? Já vám povídám, že . . .“ atd. Odkoukal jsem jim to vskutku tak trochu; neníť to, myslím, ani zrovna těžke a dělá se rozličně. Počítají se knoflíky na zimní vestě. Hází se do výše starý sedmík. Volá se otázka do komína a čeká se, jaká že odpověď odtamtud zazní. Učiní se známosť s černým kocourem a naslouchá se, když „přede rozum“. Vaří se na míse voda, hodí do varu křížový tolar a prosí svatý Izidor, aby zodpovídal, nač se ho člověk zeptá. Vezmou se kravské pršťky v řeznické putně ještě nevyprané a řeznickou škrablačkou ještě neoškrábané, a pozoruje se pilně jejich vůně. Vyloží se kartami: „Co má Bismark na srdci? — Co nosí v hlavě? — Po čem šlape? — Po čem touží? — A co ho očekává?“ No a když jsem to všechno vypozoroval, tedy jsem také skoro všeho toho příležitě sám zkusil. Roztáhl jsem pak nohy, jakobych ješil na celé zeměkouli, napřáhl do budoucnosti ruku, zavřel oči jako kohout, když věští ráno, a s plnou chutí jsem prorokoval — čili „navazoval“ čili „ptakopravil“, abych s Komenským mluvil. Šlo to také opravdu pěkně, výborně — což o to! Jen že se jaktěživo pranic

nevyplnilo z toho, co jsem předpověděl. A to mne disgustovalo konečně přece zase.

Eh co — pomyslil jsem si — beztoho! Ani to není zrovna tak velká čest, být prorokem a to třeba i prorokem dobrým! Tak zvaní „prorokové falešní“ — a těch bylo vždycky dost — pokazili renomé. Už za dob židovských byli tihleti falešní —: „I řekl Jeremiáš prorok k Hananiášovi proroku: Slyš, Hananiáši: neposlal tebe Hospodin; ale tys učinil, aby doufání skládal lid tento ve lži!“ A já z těchto slov soudím, že byl Hananiáš najisto Staročech, nejspíše nějaký staročeský redaktor, a byl bych prapodivný přívrženec nestaročeské strany své, kdybych nepoužil vznešeného dne novoročního, „dne míru a lásky k bližním“, a nehleděl starožitnický nález svůj vlepit ihned tedy „té druhé straně“.

Vždycky se lid prorokům posmíval. Vždycky je pronásledoval. „Ale oni posmívali se poslům božím, a málo sobě vážili řeči jeho, a porouhali se prorokům“ — takového něco čte člověk ve Svatém písmě skoro na každé straně. „S proroky do louže“, říká pak i dobrosrdečný Čecháček náš. Posmívá se velice ochotně důležitosti jich zvěsti, řka: „Prorokovali proroci, že bude tma v noci a po dešti bláto“. — „Na dvojí baba hádala: anebo umře, anebo zůstane živa“, — a jiné ještě nepěkné věci. A zavádival s nimi věru náramně krátký proces. „Čarodějníky, kouzelníky, hadače, zaklínače, navazače, ptakopravce, věštce, básníře, snů vykladače, zeměpisce, vodopisce i krasomluvníky, jinak řečníky, kázal Břetislav z království ven vyhnati“, vypravuje nám Hájek.

Já nejsem prorok, říkám už po třetí! A teď doufám, že budu mít od čtenáře do opravdy pokoj. Vždyť přece vím, čeho by sice čtenář zejtra ode mne žádal, po

čem by se mne hned časně z rána tázal! Bude-li roku 1888 ta ukrutná vojna — eh, copak já čtenáře neznám?! A bylo by po pokoji, totiž po mém, a já bych si mohl s Markétkou při kolovrátku zpívat:

Ten tam můj klid,
v mém srdci tíž,
klid nikdy více
nenajdu již! —

a šel bych z mrzutosti do mrzutosti.

To je totiž takhle: Čím větší vojna, tím více čtenářů a abonentů. Čím hlubší mír, tím více inserentů. Řeknu-li tedy: vojna nebude, mám s redakcí zle; řeknu-li vojna bude, mám s administrací zle. Ach, kdyby se to takhle dalo rozdělit: na třech stranách zuřivá vojna, na třech stranách úsměvný mír! Nebo dopoledne vojna, odpoledne mír! Udělal bych to rád, z gruntu rád — když mi to nejde!

Arci, čtenář je neodbytný. Snad se mne zeptá tedy alespoň po mém „přesvědčení“ — ačkoli se dnes člověka nikdo už po nějakém přesvědčení ani neptá — a tu bych arci řekl: „Vojna nebude!“ A stydlivě, neboť řeklo to přede mnou už na millión jiných lidí, dodal bych pak: „Protože není na vojnu peněz!“ Není! Ani u slavných států, ani u p. t. nás jednotlivců. A na nás jednotlivcích záleží při vedení vojny také trochu, co se týče kapes.

Není „u nás“ peněz, není! A to nejen teď mezi Štědrým večerem a Novým rokem, nýbrž po celý rok, ba už po let celou pustou řadu! Člověku jen trochu měkčího srdce se už zrovna po penězích stýská!

Tadyhle jsem už nemohl odolat a vešel jsem k bankéři Seligovi. „Prosím vás, ukažte mi přece jednou nějakou tisícovku!“ —

Pan Selig mně jednu podal. Hezký papírek! Asi tak velký jako ten, na kterém toto píšu, tisk pěkně modrý jako na desítce, a po stranách dvě hlavy ženských — jak náleží hezkých ženských — živy působily by na mládenecké srdce příjemně jako nikotin.

Chvilku si s tisícovkou hraju — je taková měkka — tak nějak přítulna — zrovna do rukávu by člověku vklouzla!

„Pěkné ženské,“ povídám, „z takových by byl pěkný harém!“

„Mhm!“

„No nic: ‚mhm‘ — byl by! Kolik pak se povídá, že má turecký sultán ve svém harému ženských?“

„Tři sta.“

„To by bylo jako 150 takovýchhle —“

„Ano!“ a vzal mi tisícovku zase z ruky. Jsou lidé, kteří pro měkčí pocit nemají ani smyslu! —

Já nejsem prorok — zaplať pánbůh! Tisíc otázek měl by zejtra na mne čtenář, ne jen tu jednu! Čtenářská zvědavost — —

Ale já něco čtenáři poradím. Ať si čtenář zaprorokuje jednou sám!

To může snadno. Vždyť je známo, že zrovna sny novoroční mají do sebe velkou sílu prorockou. Čtenář potřebuje si tedy jenom s dneška na zejtřek nechat něco pěkného zdát. — —

A ta moje rada je tím cennější, že čtenáře vlastně do ničeho nenutím, že když přečte moje řádky, bude už po celé té novoroční noci — —

Inu, buďme alespoň v snech svých šťastni, když už ne v skutečnosti!

1891.

Poněvadž je feuilletonistovým svatým právem, napsat si o Novém roce nějaký ten novoroční feuilleton, jelikož je rovněž dávným čtenářovým zvykem, přečíst si kolem Nového roku pod čarou článek, jednající pohnutlivě a důmyslně o čase právě přišlém, o čase právě zašlém, a poněvadž a jelikož v tuhletu dobu člověk ani vůbec nemůže o jiném mluvit a jednat — just nenapíšu žádný novoroční článek! — Víte, když jsem byl ve mladých letech, svěřilo se mi jednou, že prý jsem já přišel na svět s hlavou napřed — vidíte: té okolnosti přičítávám svoji ukrutnou tvrdošíjnost!

Také nač psát dnes ještě o Novém roce? Přihodil se už předevčírem, a o takových dávných událostech my novináři nepíšeme. Je sice pravda, většina milovaných bližních dívá se na rok 1891 pořád ještě jako děťátko na nový krejcar, a ten starý rok 1890 smrdí pořád ještě jako sfouknutá lojová svíčka*); ale já mám takový prapodivný pocit — takovou zlost — lítost!

Vzpomínám si dnes na kollegu, lidem nynějším zcela sice neznámého, nám pamětníkům ale pro svou originálnost nezapomenutelného kollegu Zelinku. Kdysi jsem přišel „do Moskvy“, hospůdky naší (příjemná hospůdka — Paümann jí říkal „Zatracené hnízdo!“) a Zelinka už tu seděl, sám a zadumán. Nemluvil, chvilkami povzdychoval. „Copak je?“ — Okouněl trochu, pak pravil: „Žere mě lítost.“ — „Tak!“ — „Ano. Podívej se: Já jsem se mnoho z přírodopisu nenaučil — viď že?“ — „Žalostně málo.“ — „No, ale já vím předce, že planety se točí

*) Upozorňuji pány, kteří píšou nekrology, na tento zdařilý obraz. V pravém okamžiku o někom zesnulém použit, musil by učinit effekt!

kolem slunce, že je magnet, že je elektřina, na příklad telegraf — teď si pomysli, kdybych se byl narodil alespoň o 400 let dříve — nebyli by všichni — ale všichni řekli, že jsem nejprvnější Leibnitz na světě? Přišel jsem na svět pozdě, to je to, a toho je mně tak do duše líto! Nemáš nějakou zlatku?" —

A já, když si dnes vzpomenu: kdybych byl věděl před týdnem, čeho jsem zvěděl včera! Pozdě, příliš pozdě dostal se mi do ruky spis o „Novoročních obyčejích asijských národů". Pozdě, příliš pozdě jsem si v něm přečet', jak že Nový rok slaví Peršan. Abych byl takhle před týdnem zde pronesl: „Čechove, pohleďte na Peršany! Co dělají o Novém roce? Smiřují se. Zapomenuto je veškeré politické strannictví, zapomenuto každé osobní nepřátelství . . ."

Dnes by mne český národ nosil na rukou! To rozechvění 1. ledna po celé zemi, to mlaskání, ty otřesy, ty vzdechy . . . hlavně ale to mlaskání! Já sám znám několik lidí, s kterými bych se zcela ochotně smířil, a nejsou ani mužského pohlaví! Ach, ono je teď tak málo lásky po Čechách, zejména tak málo se líbá — za mých mladých let líbali lidé nepoměrně více — snad 50krát tolik! Vždyť já to vím!

Škoda! Ta sláva! Měl jsem ovšem na mysli návrh ještě jiný, a nosím jej v hlavě už po několik roků. Také takový novoroční zvyk asiatský a sice čínský. Číňané totiž mají ve zvyku: v den Nového roku platit své dluhy. Rozesílání novoročních účtů u nás zdá se dle toho být tedy jenom jakousi neuvědomělou upomínkou na pradávnou dobu, kdy naši praotcové ještě se toulali po Asii!

Platit své dluhy — což je o to, věc není zlá! Je zcela příjemno, nebýt pojednou nikomu ničím povinován.

A ještě příjemněji, moci dělat dluhy nové a větší. Ale předce jsem dosud vždycky, rok od roku, s tím návrhem váhal. Jen k vůli nebohým věřitelům! Jakkoli je řemeslo věřitelské zcela nevážené a opovrhované — oni jsou předce mezi nimi někteří dobří lidé, kteří své dlužníky milují — pusu! — a moje svědomí mi praví: „Neodlučuj srdce od srdce — líp nechat běžet devadesát devět vinných, než ublížit jedinému nevinnému . . .“

Ne — já dluhů svých nezaplatím! — Nikdy — nikdy! Tady to stoji!

A byla tu ještě třetí možnost, získat si obzvláštních zásluh. Dát pro Sylvestra všem a každému výdatné naučení. Ale dám-li je hned v neděli, čtyry dny před Sylvestrem — nezapomene se zase na ně do pravého okamžiku, v té naší spěchavé, mihavé, motající se době?

Škoda! Mohl jsem dát poučení znamenité, ano i veršované. —

Věc je tahle: Na jubilejní výstavě bude také sud obrovský. triumf bednářského umění. A bude rovněž veliká ochutnárna se všelikým vlasteneckým pitím, a v té zas pro obzvláště ctěné hosty obrovská číše. To se rozumí: na sudu i číši všeliký umělecký cirát, a mezi ním dle obyčeje také nápis ve verších. Ke komu by ale pro ty verše si zašli, když ne ke mně!? A já jsem připraven.

Přijdou tedy dvě deputace, nejspíš zároveň.

„Prosím: my dva jsme od sudu.“

Ukloním se.

„A my dva od číše.“

Ukloním se.

„Prosili bychom na sud o nějaký veršík. Zaplatíme, co řeknete.“

„A my na číši . . .“

„Tedy po padesátce, páni.“

Hrabou se v tobolce a kladou padesátky. (Mezi sebou.) „To jsme ho dostali lacino!“ (Nahlas.) „A kdy smíme pro verše si přijít?“

„Račte si hned počkat. Posaďte se!“

Zapálím si cigaro, přejdu několikrát jizbu, zeptám se na ženy a dítky, prohodím něco o počasí, přejedu si pak rukou čelo, jako bych myslil, a sednu. „I jen se račte mezi sebou bavit, to mně nevadí!“

A za chvilinku vstanu. „Prosím: zde číše — zde sud!“

Obdiv na tvářích. Úklony k zemi. Doprovázení ke dveřím. A když se dvéře zavrou, neslyšet kroků — ne tam, ne tady — oni stojí, já stojím. A jak tak nakloněn dávám pozor, slyším:

„Číše:“

„Já dám, co mám.
Když dobré mám,
tu za vděk — je to lidský vděk —
mně vyprazdňují žaludek.“

Znamenité — znamenité! A-a-ah!“

A hned na to slyším:

„Sud:“

„Pět set věder snese vnitro moje,
jsem sud obr, hromné velikosti,
pět set věder, ne však kapky víc.
Pijáku, jenž ke mně obracíš svou líc,
podle mne si zařiď povždy hody svoje:
pij, co stačí žaludek — a dosti!“

A-a-a-ah!

To si myslím, že „ah!“ A kdybych to byl dal co napomenutí před Sylvestrem, mohlo být statisíceré „ah!“

No — už nedal! Prohloupil! Se všech stran teď slyším: „To bylo letos opic — a jakých ukrutných!“ — do duše mne to řeže! Vždyť jsem věru jimi snad vinen — alespoň tedy těmi ukrutnými! Darmo si říkám: „Vloni byla potopa — po potopě vždycky se neobyčejně pije — viz Písmo Svaté . . .“ svědomí hryže a hryže!

„Škoda, že jste nebyl mezi námi,“ pravil mi včera kdosi, „to bylo latiny . . .!“

Prapodivný výraz: latina! Když se jazyk plete! Ale starý, prastarý, a u všech národů užívaný! Snad že vím, jak povstal.

U přítele doktora P., horlivého sběratele, viděl jsem starou, flekatou rytinu. Švédský žoldnéř a kapucín sedí vesele u sudu a pijí. Podpis:

„Bonus*) vinum est!“ —
„„Milý Švejdo, řekni včil,
kdo latině tě naučil?““ —
„Velebníčku: dle vína
bývá také latina!“

V skutku — zvláštní výraz . .

Hrome — pěstí bych si teď čelo roztlouk'!

Já moh' vlasti a národu prokázat službu neocenitelnou! Moh' jako král David ve dvou hodinách „pobít deset tisíc“ Filištínů-Němců. Moh' sta tisícům našich „vlastenců“ pomoci z neskonalé bryndy!

Nic jiného neudělat než vydat heslo: Podepisujme konskripční archy tedy skutečně až 1. ledna, a to hned v prvních hodinách po půlnoci!

„Obcovací jazyk: latina . . .“

*) Má zde ovšem státi »bonum«; úmyslná chyba.

Na prahu masopustu.

1890.

Ještě 24 hodin a veškerý náš svět vstoupí do znamení „panny“. Bálová síň se otevře, nahoře na kruchtě zaklepe kapelník svojí taktovkou a dole na parketách zamává „královna“ všemohoucím svým žezlem, a tou královnou je nevdaná žena: mladistvá dívka — panna.

Nastupuje vládu dle výročního práva. Ještě před čtrnácti dny byla její říše v domácí kuchyni, kde starala se o lahůdky pro sváteční tabule, nebo u vyšívacího stolku, kde starala se o sváteční dary — od zítřka sídlí ve skvostné síni, ochvívána radostnou hudbou, ozařována jásavým světlem, obdivována tisícerým mužským pohledem. Včera ještě byla jako ta nepovšímaná, v úrodné prsti se skrývající kukle — zítra už bude jako ten v slunci poletující, lesknoucí se motýl, a udivené mužstvo spráskne své dlaně a zavzdychne sborem: „A—áh!“

Od zítřka musí muž se divit, je to výroční jeho povinnosť. A také se diví. V bálové síni není děvčete, aby nebylo teď krásné. Blahoslavený rok a den, kdy toto arcidílo se narodilo! Ne — není možno, aby už bylo kdy tolik mocného, neodolatelného půvabu spojilo se v osobě jen jedné — to zde ještě nebylo! Vždyť oči zatemňují samo slunce! Ruce nemohou se ani tak krásny

vymalovat! Čelo lilie. Tváře růže. Ret malina. Zoubek démant. Dech veškerá vůně východních krajů. Krok jako když proutek dýmu se vznáší. Ta dívka když vystoupí před práh svého domu — v přírodě až dech se tají! Když vstoupí do sadu či na lučinu, veškeré květy se jí kloní — —

Račte ale dovolit, abych si trošičku pooddech! Ono to namáhá! A račte si to všechno v některé z těch milliónů milostných písní přečíst! Odtamtud si vybírá mladý muž beztoho všechna ta svoje slova; ale jenom si nemyslete, že jim alespoň z poloviny pevně nevěří sám! On sahá jenom proto k poetickým výrazům lidí jiných, že mu dávají pro kvetoucí jeho city už hotovou formu. A jemu je teď napořád zcela do opravdy, jako těm zamilovaným hochům v české národní písni: ani do kostela si netroufají, protože odtamtud vycházejí panny „jako andělové z nebe“, a když přece tam vejdou, nemohou se modlit, nemohou „bohu sloužit“, musí hledět na svou vyvolenou — i vždyť jsme tu písničku všickni kdysi zpívávali!

A ona — ona věří. Proč by také nevěřila, vždyť je to všechno tak pěkné, tak sladké! Když hoch chválí její ztepilý vzrůst a když se jí táže: „Pověz mně, má milá, proč jsi tak tenká?“ nakloní holčička hlavu a úsměvně si pak už sama zalibuje: „Proč pak bych nebyla, vždyť jsem panenka!...“

Vždyť je panenka! Tedy je krásná! A tedy: titul královny je zcela správný!

„Zaplať pánbůh,“ volají mužští, „že masopůst trvá vždy jen několik neděl! Že netrvá po celý rok, od roku k roku! Tak snadno panenky by navykly — stalo by se nám věru, jak vypravuje princ Tulipánek. Octnulť

se jednoho rána hrdinný princ ten náhle v pracizím kraji, před neznámým městem —

Kamkoli se ohlíd' — ženy,
nikdo jiný nežli ženy!
Jedna péro za svým uchem,
druhá akta pod ramenem,
třetí kordík po svém boku.
Tázal se princ Tulipánek:
„Kde to jsem, čí je to země?“

a jedna ze žen, silná, pěkná bruneta, ihned odvětila: „Jsi právě v zemi žen, před hlavním městem žen!“ — „V zemi žen? Což tu nejsou žádní mužští?“ —

„Netrpíme žádných mužů,
leda v otrockém jen hávu!
Naši muži nazývali
přírody nás arcidíly,
anděly bezekřídlými;
ležíce u našich nohou
říkali si „krásy sluzi“.
A to dělo se tak dlouho,
až jsme kdysi prály: „Dobře,
jsme-li anděly, tož chceme
žíti v panovničím nebi —
a přírody arcidíla
nebudou vám prát a vařit,
sloužit vám, přec pouhým sluhům!“
Sáhly jsme ku našim zbraním,
ku vařečce, k ostré jehle —
zvítězily jsme, neb slabi
byli muži od klečení.
Vyhnaly je do ciziny,
zmocnily se všeho panství . . . .“—

Tak povídají a citují mužští. I vy jelimánkové hloupí! Cožpak myslíte, že ony potřebují celého roku, aby si založily nad vámi panství? Ach božínku, jim stačí věru ten šestinedělni masopůst — stačí jediná bálová noc — stačí chvilka — ba stačí jediné pohlédnutí . . . . .

Arci — někdy panny mají s mužskými přece jen svůj přetěžký kříž! Jsouť mužští, jejichž šije zrovna jako ze železa: ne ohnout — ne a ne! Zase jini, hladcí jako ouhoř: chytneš ho, když se dostane do „zákalku", o ano, chytneš; ale najednou je už zase pryč — našelť si ve síti otvor. Říká pak, že „prohlíď". Že prý našel na panně vadu.

Jsouť prý na světě všelijaké panny, tvrdí takoví hanební mužští. Některé panny „železné panny": nástroje pánem bohem dané nám jen pro mučení; obejmou tě, obejmou — ale při tom steré nože do tebe vjedou. Jiné panny — „ledové panny": nedostupné alpy, samý mráz, v srdci sníh, v očích krupobití. Ještě jiné panny — pouhé loutky „panny": samá paráda, samý lak, samá cetka — drtiny uvnitř. A zase jiné panny — květy „vlčího máku", jimž se také říká „panny": ohnivá, divoká krása; ale člověka hlava bolí. A ještě jiné panny jako ty hrušky „panny" — chudé — tak chudé — „nebudeš má, neb je tvá matička tuze chudá!"

A jsou mužští, byť i žádnou nenalezli vadu, kteří znenáhla se omrzují. Ti pak furjantějí — sázejí si najednou čepici k uchu — „netrucuj mně, holka, netrucuj mně moc . . .!" — Až jde panence hlava z toho kolem, až sama už prosí: „Propusť mě, můj milej, propusť; jsi falešnej — bůh ti odpusť . . . !"

A proto, panenky, proto jen odklad žádný! Nebo snad docela nějaké milosrdí!

Ještě 24 hodin a už vám to začne! Už pozítří jste samé královny, nebešťanky, víly, čarodějky . . . .

Tedy čarujte, — přivabte, přivažte je, všechny ty muže, k sobě, „libým zvukem svého hlasu, čárným poutem svého vlasu . . . .“

Nejlíp, víte, čaruje se o půlnoci . . ,

Já už se na to těším — budu se dívat z povzdálečí — jenom se mne nebojte: vždyť já přece z těch našich pohádek vím, co že se má zvolat, když člověk vílu postihne při práci —

„Pomáhej pán bůh!“

V zájmu lidského plemene.

1889.

I ty můj bože — vždyť ono je zítra věru už Sv. 3 králů! S pravidelností zrovna děsnou vykonali od Štědrého večera „4 a ½ míle denně", jak jim to národní píseň předpisuje, a zítra už jsou tady.

První týden letošního roku tedy už minul, minul mžikem, a stejným mžikem uplyne asi těch 51 týdnů ostatních a bude po roku 1889. A takových roků mžikem uplyne ještě dvanáct a je už po století celém. Upozorňuju na to zvláště p. t. rodiče nenarozených ještě dětí. Ať sobě přispíší, jsou-li rodiči poctivými, ať nechají si ty své děti naroditi teď a už co nejdřív! Aby dětičky došly štěstí a slávy, aby mohly jednou s blahou pýchou říci: „Narodily jsme se v tomtéž století, ve kterém △!"

No dobře! Štědrý večer a Nový rok tedy už prchly. Hody pominuly, gratulace odvanuly. Ty děsné gratulace, věčně stejné, věčně stejně platné! „Přejeme štěstí!" — co pak je to ale: „štěstí"? To, co už má, považuje člověk za naprosto nutné, za nejskromnější míru všeho, co mu zde ve světě po právu patří; za ostatkem pak letí jeho přání, to ostatní je „štěsti". Já sám mám podobných přání, že bych naplnil jimi čtyry „Gratulanty". A tak mnohý, který v celém svém životě seznal

jen jednu jedinou obtíž. tu, že se narodil. má „přání“ ještě více. Ale podobá se, že „štěstí“ si všeho toho ani nepovšimne. Sice by kolem Nového roku nevědělo, kde mu hlava stojí. A zpitomělo by tak, že by se hloupý člověk domníval: teď s tebou zatočím — no počkej!

Přiznám se: byl jsem letos už zase takový člověk hloupý. A to dle receptů nejstarších. Jenom že jsem přece během let trošíčku zeskromněl, že jsem tentokráte ani už nedoufal ve štěstí snad statisícové, v „úvěrní“ nebo „komunální“, že bych se byl spokojil už nějakým tím dvacítitisícovým štěstím „krakovským“ nebo „lublaňským“. A byl jsem tentokráte už naprosto také jist těmi svými „promessami“. —

„Anna, vykliďte trochu první pokoj — hezky vysmejčit, vymejt —“

„Přijdou snad hosté?“

„To ne; ale ono stojí psáno: ‚Příbytkové spravedlivých požehnáni budou‘ —“

Ale nebyli požehnáni. I vždyť on čtenář už tu historii zná, zná ji už ze sta feuilletonů — — co pak je ale také po penězích — „deo gratias!“ říkal svatý Felix de Cantalicio, svým povoláním kapucín, ať už mu prokázáno dobré nebo zlé, „deo gratias!“ stojí napsáno na jeho žebráckém pytli věčně prázdném, „deo gratias!“ pravím také já a tluču se přes svou věčně prázdnou kapsu. Alespoň nezpejchnu, neoddám se obžerství, neodvyknu práci — —

Svátky pominuly, nastala doba práce. Ba už je tu, ten dřivý masopůst! A mozoly by dostal člověk z pouhého jen přihlížení! Na všech stranách jízdy a návštěvy, lákání a zvaní. Všude plné ruce, všude samé přípravy.

Divoká, podivná — ba prapodivná to doba! Poněvadž „ženu a plátno neni dobře kupovati při svíci“, bude teď noc co noc „při svíci“ na sta trhů, na nichž možno koupit si ženu a s ní „svoje štěstí“. Trhy „živé“, „animované“: zboží hledá kupce, kupec hledá zboží. Hlavičky si mohou ukroutit panenky a vdovy, jen aby našly už tu svoji „hlavu“ — muže! Oči si mohou vykroutit mládenci a vdovci, jen aby už našli tu „kůstku“ nějakou, při které by mohli říci: „Tato jest kost nyní z kostí mých, a tělo z těla mého . . . .“

A všechno to jde jenom tak nahodile, tak bez pořádku, bez dohledu . . . . .

Však on ale teď už přijde na to dohled! Už jede paní Martinová přes moře. Napřed přijde do Německa, pak také k nám, a bude mít všude řeči . . . . .

Paní Martinová, Američanka, kandidovala také už na presidentství. Je prý řečnice znamenitá. Povídá se, že dědila po svém muži, bankéři, mnoho milionů, jichž užívá jen na stavbu a vydržování velikých vychovatelských ústavů pro mládence a panny. To je prý ale jenom zaměstnání její vedlejší; hlavní prací je „zušlechťování lidského pokolení“. A ona zušlechťuje je předně svými myšlénkami. Že prý, říká, „musí se teď už zabrániti na svět přicházení takových dětí, které by po svých rodičích mohly děditi chyby, ať už tělesné nebo mravní“. Že prý „musí se už díti zcela přísné vyšetřování všech lidí ženitby a vdavek chtivých, a kdo nalezen s tělesnou či mravní mrvou, budiž nemilosrdně odmrštěn“. Že prý nesmí se také už teď oženiti nebo vdáti, „kdo je líný nebo chudý“ atd. atd.

Tedy každý a každá složí si ode dneška své „examen rigorosum“, půjde před „zkušebný sbor“, před „assentní komisi“ — —

Nevím, jak to bude, nevím — musil bych se teprve trochu do toho vmyslit — —

Přijde tedy chlap ženich. Jméno? stav? jmění? mravní zachovalost? — „A teď před zdravotní komis!“ A budou ho zkoumat „na výšku“, lze-li od něho doufat potomstvo mužské, které by mělo „vojenskou míru“. A „na šířku“, item podlé vojenských centimetrů. A „na srdce“, bije-li tak, jak se na ženicha patří. A „na žluč“, je-li taková, jak se zas na manžela patří. A „na oči“, jsou-li dost hezky, aby nevěsta mohla se v nich zrcadlit. A na jiné ještě důležité, předůležité věci.

Jen že — to všechno může pořád ještě klamat! Jsouť rodičové oba někdy jako hory a maji děti nedochůdné, trpaslíky. Jakož zase naopak. Vždyť je přece znám ten virtemberský krejčí! Dva a třicet dětí měl, samé kluky jako buky. I byl se svou rodinou povolán kdysi ke králi, aby všichni dohromady přijali svoji odměnu a chválu.

Pan král s velikým zalíbením prohlížel statečný houfec.

„Ale kde pak je tedy původce — otec?“

A z houfce vystoupil otec. Malý, chudý, stočený —

„No — to by věru nikdo neřek'! Vy tak malý, a všichni vaši synové tak —“

„O prosím, pane králi — z c e l a jenom zásluha mojí ženy!“ — a galantním pohybem ruky poukázal na milovanou ženu svoji, silnou, zdravou, veselou —

Pan král se zakous' do rtů. Teprvé po chvilce řekl: „Inu ano, bývají na světě prapodivné věci —.“

Tedy hlavně žena. Ale nevěsta přijde přece také před assentní komis? A ta komis bude se přece asi skládat jenom ze žen? Je to vůbec možno, aby ženská komis nenašla na kandidátce alespoň nějakou chybu?

Byť třeba jenom zcela maličkou, na př.: „I jejé — ta je hloupá! . . .“? A nemusí se pak vzhledem ke „šlechtění lidského pokolení“ odepřít tedy už manželský „konsens“? Tím ale bude po všech svatbách najednou — — nevím — nevím —

A jak pak, podplatí-li ošemetný tatík takhle komisaře lékaře, aby řekl: „Zcela neschopný ženich! . . . .“? Nebo bude-li chtít pan komisař ženichovu holku sám? Nebo bude-li v ženské komisi zasedat maminka a chtít ženicha zas pro vlastní svoji dceru? Nevím — nevím —

A pak se někdy stává, že rodičové mají děti zdravé, kynoucí, rostoucí, a když je těmto na př. dvacet už let, že pojednou chřadnou, hynou, mrou — jedno jako druhé — A rovněž je lidem známo, že tělesné i mravní nedostatky dědívají se s děda teprvé na vnuka, na pravnuka — od nynějška musí se tedy zakládat a vést knihy na lidi jako na koně — —

Zkrátka, teď hodí se už jenom ženich „osvědčený“, nevěsta „vyprubovaná“ —

Na př. nevěsta, jejíž syn je už lajtnant.

Na př. ženich, jehož vnouče je praktikantem u spořitelny.

Ach, kdyby tu už raděj ta paní Martinová byla — vždyť je masopůst — my potřebujeme něčeho pro masopůst — —

Z vynálezů zneuznaných.

1886.

Bože, to ten čas utíká! Teprv tyhle dny slavili jsme svoje jubileum, své čtvrtstoletí, a už píšu zase feuilleton nový, a sotva že takových napíšu dva až tři tisíce, bude tu čtvrtstoletí nové, a pak třetí, čtvrté — nežli se člověk naděje, je mu věru dvě stě let a už pak přestává skoro všechno psaní! Nu — co dělat, vydávejme tedy čtvrtstoletá slavnostní čísla. Ale dejme si na nich hodně záležet, k vůli kollegům ze staročeských listů. Naše pětadvacetileté číslo se jim nějak nelíbilo — bojím se, že se jim naše padesátileté bude líbit ještě míň — pozor!

Ale hezké bylo to jubileum přece. Zvláště když přicházely přejné deputace zmíněných staročeských listů — v deputaci vždycky celá redakce, žádný nechtěl zůstat doma! Nožičky jim nedočkavostí jenjen hrály — čím blíž k Marianské ulici, tím více spěchali — pak už zrovna letěli po schodech vzhůru — vrazili do dveří — a tu jsme stáli naproti sobě. Dobráci nemohli pohnutím ani promluvit — prsty jim hrály za kravatlí — pak vyhrkli: „Teď nemůžeme — my vám to řekneme až ve svém listě zítra!“ A den na to nám to v skutku řekli.

Nejdojemnější okamžik nastal ale bez odporu, když z řad staročeských gratulantů vystoupil dr. Rieger a měl

k nám řeč „jakožto jeden z nejstarších členů Národních Listů“. Když vřele uznal, že jsme listu svému dali směr jedině pravý; když nám hluboce pohnut děkoval za všechna „slova káravá“, za všecky „rady otcovské“, jichž jsme mu během let byli udělili. A pak se uchopil mé ruky: „Tato pravice je ta, která — — tato pravice je ta, která —“ ale nemohl dál, oči se mu zalily slzami — a takž se snad už jaktěživ ani nedovím, jaká že je tedy ta má „pravice, která —“. Padli jsme si kolem krku a stáli jsme tak dlouho — dlouho — až fotograf řekl: „Už děkuju, pánové — má úcta!“ A teď nás budou prodávat, dohromady za 1 zl. 20 kr. (kabinetní formát).

Bylo to hezké, je ale přece jen dobře že už je po všem. A kdybychom raděj už byli o několik hned neděl dál! Sotva že jsme totiž oslavili své „pětadvacetileté panování“, už kde kdo panuje právě teď pětadvacet let, oslavuje taky — a to přec není příjemné. Vždyť i sám král Vilém honem si teď zajubiloval po nás! No — nechám každému jeho radost, uznám tedy, že Gravelotty, Sedany a podobné věci jsou konečně něco; ale něčím naprosto jiným je přece jenom: prát se se Staročechy po 25 let — ehe, to běží po těle mráz!

Je dobře, že už je po všem, ale nejen po jubileu, nýbrž i po celých těch čtrnáctidenních svátcích, po těch červených dnech, atd. Ne snad k vůli hostinám, k vůli stálému, věčnému jídlu — ach ne, to se odbývá u mne náramně prostě, to má u mne svůj pořádek a jde po celý rok jako na šňůrce! Nemohuť vystát, když služebný lid je týrán, když kuchařka od bílého rána lomí rukama — „Co budu dnes vařit — co budu dnes vařit!“ Napsal jsem proto sám kalendář, ten visí v kuchyni hned vedle toho chronometru, dle něhož u mne vaří se vejce

na měkko, a je na něm udáno přesně pro všechny dny v roce, jaký že bude tedy oběd. Na př. třeba 9. ledna:

Polívka à la reine.
Pečený candát s cerelem.
Hovězí dušené se salátem.
Mladá kapusta *) s uzeným jazykem.
Rýžový nákyp s burgundským vínem.
Dessert.

To si kuchařka tedy hned ráno přečte a nemá pak už pražádnou jinou starost, než kde vezme peníze na to

Je to nápad, co? O já jsem náramně chytrý! Samý nápad, samá myšlénka, samý vynález — ale o tom jsem vlastně nechtěl ještě mluvit, já chtěl vlastně zatím jen říci, že na ty svátky nejsem rozezlen snad tedy jen k vůli jídlu. Jeť věru na Vánocích tolik starých, každému obtížných návyků, tolik dosud neuprosných, všem lidem protivných forem, tolik nutností a požadavků, že je již nejvyšší čas, aby se stala nějaká náprava, nějaký obrat, pokrok. Jak pak přijdu na př. já k tomu, abych zrovna dne 24. prosince, a to dopoledne i odpoledne, přijímal od celého světa dary!? Mám za to plat? Jako na př. tedy o tenhleten Štědrý večer. Cinkilink! to zaznělo, sotva že jsem byl po snídaní Premovaný sluha z klenotnického závodu pana ... Že prý tam byl nějaký pán, který nechce být jmenován, vybral tam a zaplatil nejpěknější brillantový prsten a posílá mi jej tady se snažnou prosbou, abych přijal jej co dárek štědrovečerní s onou laskavostí, kterou jevívám naproti každé prosbě uctivé, atd. „Musí to být čistý pán,“ bručím, „když se stydí za svoje jméno,“ a hodil jsem

*) Marokánský kadeřák, kilo za 25 zl. Výborný, doporučuju!

prsten do šuplete. Cinkilink! — premovaný sluha ze Živnostenské banky. Že prý kroužek pražských dam, náramných mých ctitelek, posílá tadyhle ebenovou skříňku a v ní tisíc dukátů nových. „Ty se tuze mýlejí," bručím zase, „myslí-li si, že jim za to nechám turnýry jejich na pokoji!" a postavil jsem skříňku pod stůl. Cinkilink! — premovaný sluha z Hypoteční banky. Že prý mi kněžna ***, unešena krásou mého románu „Piráti vltavští", posílá tady v kuvertu desítitisícůzlatovou obligaci Husa, ta kněžna! Nemohla poslat už před desíti lety, když ty obligace nesly ještě pět procent? Cinkilink! — „Že nejsem doma — rozumíte, už pro nikoho doma! A když vám někdo něco dá, hoďte to do šestého pokoje, třeba na zem — až budou delší dny, srovnáme to jednou!"

Přímo děsné! Musí se stát náprava. Učinil jsem také už vynález, tuze pěkný! Myšlénka mne na něj projela jako blesk, když jsem byl před několika nedělemi návštěvou u přítele — no, já ho nebudu jmenovat, stačí, řeknu-li, že má krásnou ženušku blondýnku a roztomilého kluka Ferdáčka — pánbůh ví, kde toho hezkého Ferdáčka sebral! Mluvilo se tedy to a ono a mluvilo se také o nastávajících svátcích. S bázní se mluvilo o nich, co prý nadělají nepohodlí a co prý budou stát peněz a k čemu prý to všechno vlastně je. A tu mne to projelo.

„Poslouchej", povídám, „tedy je neslav!"

„Hm — to přece nejde!"

„A jednou za rok se musí přece něco jiného vařit," dodala paní.

„Ale děti! Tedy je slavte pro letošek o tři neděle dřív: Štědrý večer slavte hned teď o sv. Barboru a Boží hod, kdy je vám libo, třeba tedy hned ten den na to.

Ferdáčkovi je to jedno, kdy dostane beránka na kolečkách, který bečí jako živý — doporučuju ti, příteli, toho beránka pro Ferdáčka — milostpaní vezme od tebe štědrovečerní dárek také hned 4. prosince, je-li pravda?"

„△ má pravdu, ženo! A napřesrok nemusíme už slavit pak vůbec!"

„A kdyby i — račte jen považit, milostivá paní, oč teď dostanete laciněji na př. ryby — co ušetříte na potravinách, než jim přirazí —"

Pravda!"

Ujednáno. Myšlenka moje s jásotem přijata.

A když nadešel večer Štědrý, vzpomínal jsem si se zálibou na svého přítele, neboť jsem věděl, že myslí také na mne, vesele, vděčně. A když nadešel Boží hod, řekl jsem doma: „Dnes vařte jenom pro sebe — já jdu kamsi dát se pozvat." Proč bych se také nepozval u přítele na oběd, když je u něho dnes jen jako v den všední!

Právě dostával Ferdáček výprask, když jsem vcházel do kuchyně. „Už tě melu dnes po třetí — nedáš pokoje, ty rasův kluku jeden!" řičela blondýnka matka.

„Ale Ferdáčku", domlouvám klukovi, „takový hezký hošík — a má takové hezké „bé" — kdepak má to svoje „bé"?"

„To rozbil už před čtrnácti dny — a že dostal sousedovic Pepek včera Štědrého večera čáko a šavli, chce teď také zas takového něco!"

„Inu děti — děti! Za to má milostivá paní zajiste všechno, co dostala 4. prosince Štědrého večera."

„Co jsem dostala? Vždyť já nic — ach ano, dostala jsem zimní plášť — nu ten ovšem ještě nosím —"

„A kdepak je můj přítel —"

„Zrovna před chvilkou bouch' dveřmi a šel. Je celý dopálen, že jsem včera zase vařila, co se na Štědrý večer sluší a patří, a že jsem také nakoupila na Boží hod. Ptal se mne, zda-li myslím, že krade, když strojím svátky dvakráte za měsíc — a pak vzal klobouk a šel do vinárny."

„A — do které, prosím?"

„I vždyť vy ho najdete někde! A zase mu tam namluvte nějakou takovou svou myšlenku novou!"

Šel jsem. Nečekal jsem ani, zda-li mne pozve k obědu Taková ženská!

Snad ten můj vynález není konečně ještě zcela dokonalý — snad potřebuje ještě zde onde nějakou opravu a propravu malou, ale znamenitý vynález je to přec! Předkládám jej celému světu — ať svět soudí! — Copak taková ženská!

Masopustní agenda nebeská.

1888.

Už je zde, už je v největším květu, ta doba protiv, doba nejkratších dnů a nejdelšího bdění, nejtišších nocí a největší v nich vřavy, nejpálavějšího horka a nejpalčivějších mrazů, nejtěžší zimy a nejlehčích šatů, nejmenších výdělků a největších výdajů, nejpřísnějšího mateřského dohledu a nejbujnější svobody dcerské, největší rozpustilosti a nejpobožnějších modliteb, nejzimničnější práce a nejvolnější zábavy — zkrátka ten houkavý, šepotavý, blahoslavený, zatracovaný masopůst!

Ano, ano — i nejpobožnějších modliteb a nejzimničnější práce! Nikdy v roce nevydechnou rty krásné, krásnější a nejkrásnější tolik vřelých, vřelejších a nejvřelejších modlitbiček jako nyní. A nikdy se líní mladí páni naši nenapracují tolik ve výborech, plesových kancelářích, ve fiakrech a po parketách, jako teď. Doba úplně převrácená — převrácenť i sám starý otčenáš — a dnes to zní: „jako na zemi, tak i na nebi!“ Ano, na nebi či v nebi je dnes zrovna taková vřava jako zde dole mezi námi! Byli jste už někdy masopustního času „v nebi“? Kdo dosud ne, hleď se tam letos dostat, stojí to za podívanou!

Strážnice Andělů strážných — umístěná hned vedle vrátnice sv. Petra — je, jakoby ji nabil. Nejen že je v činnosti celý dotýčný andělský sbor, nýbrž i veškeré jeho zálohy, ba i celá „nebeská obrana“ s ročníky nejstaršími. Na dlouhých bidélkách obrovité strážnice sedí a tísní se tu andělé strážní jako „inseparables“ v kleci u ptáčníka; ale jen vždy na okamžik je takové bidélko plno — hop! a už se to zase rozfrčelo, až sv. Petra z toho hlava bolí!

Přední trakt rozlehlé nebeské budovy úřadní, určený pro záležitosti právě nejnaléhavější, je celý teď věnován masopostu. Po schodišti všude ukrutná tlačenice andělů služebných, nestačí se ani vyhýbat druh druhu, až o strop bijou holubími, bělounkými křídly! Všech devět kůrů andělských — čtenářka ovšem čtla Dionysia Areopagity „De coelesti hierarchia“ a ví tedy, že se ti kůrové jmenují: Serafíni, Cherubíni, Trůnové, Panovníci, Knížata, Mocnosti, Síly, Archandělé a Andělé — všech těch devět kůrů je mobilisováno až do posledního muže. Sotva stačí. Člověku je jich zrovna až líto — arci, mají křídla, ale jsou bosi, a přece to někde třeba tedy trkne! Celých osm kůrů je teď věnováno jenom službě ženské, sbíráním a donášením ženských modlitbiček a proseb; jeden jediný sbor zbyl pro chuděrky mužské. Vracející se pak andělé mají sebraných modlitbiček plná ouška, plná ústa, plné srdce, a věru mají co dělat, aby se nezmýlili a odevzdali všechno do pravé kanceláře.

Rozumí se samo sebou, že je jim v tom rozumně nadlehčeno. Nad jednotlivými kancelářemi jsou pěkné tabulky s nápisy, čitelnými přes celou chodbu.

I. „Krásné oči“. (Rozuměj, že se tu jako přijímají ženské prosby o krásné oči.) Kdykoli se dvéře otevrou,

můžeš za pracovnými stolky vidět referentky sv. Otylii, sv. Lucii a sv. Kláru.

II. „Krásné a vytrvalé nožky". Referent sv. Jan Evangelista.

III. „Dobří tanečníci". Referent sv. Vít.

IV. „Dobří manželé muži". Referent sv. Mikuláš, všeobecně oblíbený pro vzornou ochotu svoji.

V. „Staré ženy". Rozuměj zase, že se tu přijímají ženské prosby proti zlým starým ženám. (Zlými starými ženami jsou ale teď všechny bálové gardedámy; z těch každá přeje totiž jenom děvčeti jedinému, nebo dvěma, nanejvýš čtyrem: všechny ostatní pronásleduje očima, jazykem i jiným umem.) Referent sv. Ondřej.

VI. „Ztracená srdce". (Velice obtížný referát, poněvadž ženské obyčejně nevědí, co vlastně chtějí. Ztrácejíť vlastní srdce náramně ochotně, chtějí za ně ale nalézt srdce zas zcela jiné. A když to nejde, chtějí to svoje dřívější pak tedy zpátky. Proto je také spletený referát ten spojen s referátem jiným:)

VII. „Nalezené věci" (a svěřen osvědčeným rukoum sv. Arnolda, sv. Vincence a sv. Antonína).

VIII. „Krásná ramena". (Rozuměj zase prosby o ně.) Referent sv. Vavřinec. Bývalý jenerál kapucínů, muž veselý, bodrý.

IX. „Krásná poprsí". Referenti sv. Háta a svatý Mamert. (Při moderní bálové dekoletáži největší teď referát ze všech. Veškeří v nebi se nalezající bývalí diurnisté — každý diurnista přijde po své smrti do nebe — přibráni proto do „čísla IX." co síly výpomocné.)

Ještě je sice několik dalších čísel, určených prosbám za různé půvaby ženské, ale nemám tady pro ně místa, myslím. K dotazům ústním sdělím však milerád jmena

dotýčných referentů svatých. Za to — ach! můžeme být kormutlivě brzy hotovi s vypočtením všech místností úřadních, které jsou tam určeny prosbám mužským:

I. „Krásné počasí". (Rozuměj k prosebníkovi přívětivé počasí na tvářích krasotinek.) Referent sv. Serenus. Obstarává „krásné počasí" také pro celé kraje a celé země, a nebeře si tedy vždycky dosti práce s takovým obličejem malým.

II. „Zajatci". Referentka sv. Barbora. (Je jich tak mnoho, a byli obyčejně sami tak dychtivi, dostati se do otroctví, že činí sv. Barbora pak velmi dobře, když si jich ani hrubě nepovšímá a pomyslí si: „I vždyť vám ten trest patří!")

III. „Kyselé pivo". (Proti.) Referent sv. Ludvík. Také jen málo dbalý.

Ach jsme my to opu-štěňátka, my mužští! —

A vidíte, přece prý letos je tam na nebi pořád ještě menši jen vřava, než leta jiná. Krátké vysvětlení: rok 1888 je rok přestupný. A v roky přestupné bývají ženské beztoho samy o sobě hezky dost a nemají tedy zapotřebí modlitbiček tolik. Spravedlivou pýchou nás naplňuje, že to byl Čech, který odhalil snad nejdůležitější, najisto nejzajímavější zákon přírody a vyslovil jej úžasně jednoduchými slovy: „O roky přestupné rodí se nejpěknějši ženské." Čech: František Jaromír Rubeš, narozený 19. ledna 1814 v Čížkově, místečku tedy dosti nepatrném.

„O roky přestupné rodí se nejpěknějši ženské." Z čehož ovšem následuje, že zase za roků přestupných vidíš pěkných těch ženských na bálech nejvíc: dorostlyť tak zrovna. Arciť — jak že to asi vypozoroval geniální náš Rubeš!? Přišel na sám toho zákon? byl si vědom původu a příčin? Či znal počty kabalistické, jimiž lze

se toho dopočísti? Trochu trošičku nás k poslednímu mínění vede jiná ještě věta ze spisů jeho, filosofii, jak známo, zrovna oplývajících. Věta: „Čtverka je nejdůležitější číslicí v životě ženských, těch čtveraček milých!“ — Tedy čtverka! Nu ano: rok přestupný lze čtverkou dělit! A holčičky šestnáctileté (4 × 4) považují se opravdu a vůbec za holčičky nejhezčí! Ach — co je tu ještě záhad dáno lidskému duchu — a kdy je rozluštíme!

Slovo pro dobrou věc!

1878.

Hluboce uražen chápu se péra. Čtu, že jistý Amerikán — o ti hnusně počítaví, protivně praktičtí Amerikáni! — už zase něco vypočítal. Totiž, kolik dam se v Soustáti americkém líčí, mnoho-li je to líčidlo ročně stojí, a za obnos ten že prý by se mohlo natřít — 37.000 domů nově od střechy až dolů. Chlape mizerná! Tedy 37.000 šedivě nebo žlutě nebo olivově natřených baráků by ti bylo milejší než několik set tisíc krásných dam? O fi! — Ještě štěstí, že je právě masopůst, že líčidlo patří mezi „bálové titěrky“ a já že mám tedy časové právo, ujmout se slabého pohlaví a nevinnosti a potlačovaného práva a neporozuměného umění a krásy a všeho ostatního.

Myslím si, že je ten Amerikán odněkud z venkova. Nu ano, venkovan ať třeba, když sedí na př. v letě před hospodou, je spokojen s přírodou kolem, jaká právě je: jsou-li tam stromy, dobrá, ať jsou tam stromy, je-li tam písek, dobrá, ať je tam písek. Ale my v městě nemůžem zaujímat stanovisko tak nevyvinuté, my když sedíme v letě v některé ze svých „restauračních zahrad“, nebudem trpět, aby byly jen bílé stěny kolem nás, a dáme si je pěkně pomalovat modrými stromy a žlutým

nebem, jak knoflík velkými lidmi a jak talíř velkými růžemi, zkrátka přírodou. A co dovolujem hloupé, vápenné stěně, máme snad zapovídat ženě, pýše lidstva? Nikdy!

Copak, pro pána boha, mohli bychom vlastně namítat proti líčení se žen? Milujem známky zdravého, kypícího života — nejsou snad jasné, čerstvé barvy známkou kyprosti? Milujem veselost — nejsou snad jasné, teplé barvy vesely? Naříkáme si, že ženská krása, ach! tak záhy vadne — budem odsuzovat snahu udržet ji? Jásáme, když vidíme obraz krásné ženy namalovaný na drsném papíře, na hrubém plátně, na tvrdém dřevě — budem pohrdlivě krčit rameny, když vidíme týž obraz na materiálu nejušlechtilejším, na lidské kůži?

Hledím na líčenou dámu jako na umělecké dílo, co esthetik a přítel malby. Má žluč se nerozvlní proto, že je dáma malovaná; ovšem ale by překypěla, kdyby dáma byla malována špatně, rukou školáckou. Pro malbu je zajisté člověk předmětem nejdůležitějším a zároveň nejpoetičtějším, podobizny velkými malíři malované docilují vždy rozhodného dojmu poetického. „Že ale krása ženská, v níž přírodní krása dosahuje vůbec vrchole sveho, přede vším má sílu poetickou, není třeba teprv dokazovat", stojí v esthetice psáno. „Již půvabnost forem a lepost barev ženských působí neodolatelně; tím mocnější je ale dojem, když krásnou tváří prosvitá také duše krásná.“ Dámy jsou pak, to přec nikdo nezapře, v tom druhu malby obyčejně mistryně. Dáma sobě dodá růžové svěžesti a sněhové netknutosti, obratnou frizurou dosahuje ušlechtilé formy celé lebky a pralehýnkým omalováním brv a řas dodá sobě i jemné snivosti — duši. Líp podívat se v koncertní síni na řadu

líčených dam než někde na celou galerii ženských krás od benátských mistrů!

Obdivujem se květinami pomalovaným kusům plátna od Huysuma nebo Fyta a růžím na ženskou tvář vkouzleným se nebudem obdivovat? Obdivujem se světoznámému „Bejku“ Pavla Pottera, že je „až k ožuvání pravdivě malován“, a nebudem se opět obdivovat růžím na tváři ženské, když jsou „až k líbání krásny“? Ach, jak touží zanícený milenec „slíbat“ ruměnec milky své, — nu, u líčené dámy může jej „slíbat“ přece co nejdůkladněji!

A ještě něco se stanoviska čistě esthetického! Starší dáma bývá zvadlá, vyžilá dáma bývá také zvadlá, to je „týp“ těch dám, týp až hrůza známý; ale každý „týp“ je s uměleckého stanoviska copem, je závadou pro všechno umění. „Umění má co nejvyšší výkvět duševního života být volné“, jen umělec bezmyšlénkový přidržuje se typického — to bych rád věděl, proč by každá starší nebo vyžilá dáma musila vypadat zvadle!

Nanejvýš, abych již vše probral, by se snad mohlo říci, že mladistvá barva na staré tváři je jakýms anachronismem — nu já znám celou řadu obrazů, na nichž jsou anachronismy a jež vzdor tomu jsou přece krásny. Ne, za žádnou cenu bych nechtěl výtvarnému umění jakékoli meze klást, byl by to „hřích proti svatému duchu“, a prosím laskavého čtenáře, aby smýšlel zcela stejně se mnou. Věru že musí být nesmírně těžko, „být malířem, obrazem a originálem zároveň“ — a dáma toho dovede!

Jsou lidé, bezmyšlénkoví mužští, kteří se posmívají všemu na světě, a ti praví, že prý líčidlo na tváři je právě tolik jako — večerní červánky na nebi. Hloupounci lidé! co pak jsou večerní červánky něco ošklivého?

A jsou zas jiní mužští, kteří říkají, že je to „líčený stud", tedy stud falešný, strojený, nevčasný. O zajisté včasný! Vy mužští běháte za každou dámou, pronásledujete, oslovujete ji drze, nedáte pokoje — vy byste pořádné dámě tak za to stáli, aby se při každém z vás červenala extra! Ona se načervená hned ráno pro celý den a pak — vy si dělejte s ní, co chcete! — Ach, jak je stydlivost krásna a dojemna! Jak mocně nás musí dojímat žena, která spotřebuje třeba pět až šest hrnků stydlivosti za měsíc! A jaký as vznešený pocit má parfumeur, „dodavatel stydlivosti".

A jsou konečně ještě lidé, kteří se posmívají, že prý je to „krása movitá". Že prý se na večer odloží jako falešný zub, falešné oko, padělaná ňadra, vycpané boky a lýtka. Nu — já si myslím, že ani žádný svatý na nebi neleze se svým „šajnem" do postele a než si v noci ulehne, že ho asi také pěkně sfoukne!

— — — — — — — — — — — —

Přečetl jsem sobě, co jsem zde napsal, teď ještě jednou. Musím říci, že souhlasím s každičkým slovem, které jsem v té věci pronesl. Jsou to slova pozoruhodná, důmyslná a — co mne nejvíc těší — vzorně spravedlivá.

Do posledního dechu . . .

1889.

Už jsem měl strachy. „Čech a kapr nestojí za nic, když nepromrznou.“ A ono už se věru podobalo, že my Čechové tedy také letos nebudeme stát za nic. Konečně ale udeřil mráz — tváře se nám červenají jako zdravou krví, svaly se nám pruží jako mužnou silou — zaplať pánbůh! Je to sice smutné, že česká statečnost visí jen na počasí, ale co dělat — zaplať pánbůh!

Snad je to ale i s těmihle pořekadly naposled zase jenom, jako — s jinými pořekadly! Na př.: „Kdy zimní chlad, tu každý mlad.“ No to věru je dnes už to mládí zcela tedy jiné, nežli jaké bývalo na př. před padesáti lety! Jak mne tenkráte těšívala zima! A dnes? Sebe hezčí klouzačka — vidíte, a já se nerozběhnu! Sebe sypčí sníh na zábradlí — a já ho neshrnu a nesbalím! Sebe lákavější rampouch — a já si nezacucnu! Tenkráte, když vyšel jsem ráno z teplého bytu na ulici a mráz do mne zalehʼ, já jsem si poskočil; dnes si neposkočím. Tenkráte, když našel jsem na ulici pěkný kousek ledu, kopal jsem jej před sebou, dokud tu nestál policajt: dnes o něj ani nezavadím. Tenkráte, když se zatopilo v kamnech a dříví praskalo a jiskry lítaly, seděl jsem na bobku přede dvířky a díval se jako na pamlsku

dovnitř na tu plamennou hračku; dnes bručím: „Den co den po centu uhlí — alespoň za tři nové dříví — člověk aby zrovna tento — kradl — —“

Musím se na to přece jen někoho zeptat, kdo je ještě jinak mlád, nežli tím „chladem“. Myslím ale, že bude mít se mnou naprosto stejný náhled. A když ne hned nyní, že se mnou zasouhlasí, jakmile masopůst skončí. Pak asi řekne: „Ach, pravda — mládí je dření!“

Zvláště, bude-li to na př. některý hodně chudý náš student. Teď ovšem nemá ještě ponětí o tom, co že na něho v tom masopustě přijde. Teď snad chová v srdci svém ještě závist — vždyť nadejdou plesy, třízlatové, pětizlatové — kdepak by on — takový chudák —

„Půjdeš zejtra na ples . . . . ?“

„I co ti napadá! Vstupné tři zlatky —“

„Ach, což o to! Chceš-li, já ti dám lístek — ale musíš trochu zatančit s . . . . . ovic Blandou. Chceš ten lístek?“

A chudinka student věru už po lístku sahá! Neví, co spáchal. Ani nepomyslí, kde sehnat ještě bílé rukavice, bílou kravatu, vypranou vestu. Nerozváží, nebožáček, co to je, tančit bez večeře, nemít ani snad na tu láhev křtěného, nekřesťansky drahého piva, ohmatávat ten šesták pro garderóbu stokrát za noc v kapse.

A únava se mu dostaví, než nadejde hodina duchů, a mladík stojí tu v koutě nebo podepřen o sloup, vůkolní lesk nemá pro něho více půvabu v sobě —

„Podívej se — Blanda sedí — ty se pěkně činíš —“

Jen do kola — do kola — za lístek zaprodal jsi tělo svoje — —

Ještě hůře je ale, dá-li se žáček nebožáček zavést někam do „domácího“ plesu! Kde „dávají i jíst“. Ach víš-li, jinochu, že vojanský kůň za každé ovesné zrnko

musí dát dvacet skoků? Víš-li, že musíš na domácím plesu za každou koblížku dát čtyry celé tance? To dělá všeho všudy tři koblížky za noc —

Leda, máš-li talent. A má-li domácí paní mimo dvacítiletou Fandulu také ještě nějakou čtrnáctiletou Hanču. Té Fandule se vyhneš, to se rozumí, abys co mizerný student snad nezabránil přístupu ženišštějším lidem: Hanče se ale zavěnuješ —

„Ne — milostpaní, ta vaše slečinka mladší — to je anděl! To bude nějaká krásná dáma . .“

A milostpaní se zahledí na caparta dcerušku svoji, a pak na tebe, a pak do budoucnosti —

„I já jí říkám, že je zrovna čertík! — Nechcete nějakou koblížku, pane Klímo? — nebo snad kousek šunky?“ —

„Fin-de-siècle!“

1891.

Pozoruju, že čtenářovi, beroucímu dnes číslo se stolku, ruce se třesou. Rozumím: únava. To novoroční stříhání kuponů, to je hrozné! Kdyby si to člověk rozdělil a spracoval každého dne částku, ano, ušlo by to: ale člověk je po Novém roce tak nějak líný, odkládá — najednou jsou tu pak Svatí tři králové — „Hrome, vždyť já už ztrácím na úrocích . . .!“ — a teď teprve začnou lítat renty a obligace a losy, sviští a cvakají nůžky, kupóny ať už padají na stůl nebo na podlahu — prsty jsou hned plny zarudlých proužků, ruce se třesou — i je to bída!

A nový rok se kolotá dále a dále. Ale takto zůstává všechno pěkně při starém. Slunce prý se sice „obrátilo“, ale po ulicích valí se napořád černá mlha zimní, že si v ní hrajeme o polednách na schovávanou. Dny prý jsou sice už delší, ale v 10 hodin dopoledne si rozsvěcujeme lampy. A naše kachlová kamna doma jsou pořád ještě „hlavou rodiny“ a nejlíp: „když jak stará žena hučí a jak mladá pěkně zahřívají“. Nic se v tom novém roce nemění, pranic se nelepší, a nejspíš, že se nepolepším ani já! Také — nač?

„Na třicet nás Janů je už svatých,
já myslím: to je dost!“

četl jsem někde — u mne.

Zakouleli jsme se už do plného proudu zimních zábav. Pražská děvčátka kvetou. Tuží se na ledě, a chválí se tam jejich elegance. Tuží se v bálové síni, a chválí se tam jejich tanec, že je „upřímně oddaný“. I vždyť je to beztoho jejich jediná radost: trochu tančit, trochu těm mužským hlavy plést! Kdo pak by jim také nepřál! — děvčátka, klekněte si: já vám požehnám! — Tak! A teď můžete — ale počkejte ještě, počkejte! Prosím vás: vybírejte si přece trochu mezi voňavkami, a nekoupejte se v nich — užívejte jich mírně! Na kapesní šátek se voňavky nekapou vůbec — rozumíte? Dáma si do plesu parfumuje krček tam, kde vlásky v znaku končí; to při polce, valčíku a jiných kolech tanečníka tak příjemně omamuje! A nanejvýš, vlastně „nanejníž“ že si voňavkou postříká také ještě obrubu šatů, zcela dole, tak že, když se dáma pohne a kráčí, jakoby víla kráčela záhonem květů a vlečkou svojí zachvívala vonnými kališky jejich. Náramně poetické! Tak — a tomu mně, děvčátka, také nevěřte, že z Paříže můžete za 12 franků dostat škatulku s mastí — „Crême-Royale“ — kterou se mění černé oči na modré — to je švindl! —

On nás, myslím, ten masopúst ostatně příliš nevzruší. Zaprvé — stará šablóna: bál studentů, bál inženýrů, bál cukrářů, bál . . . . a popis před desíti lety učiněný hodí se do slůvka zas na pražský bál — dnešní. „Corps-de-Ballet“ u nás pikantních plesů nepořádá. „Maškarní reduty“ nechtějí se zde povznést k pražádné původnosti. A o nějakém „plesu žurnalistů“ nebo chcete-li vůbec spisovatelů či umělců, o kterém se dříve rok co rok alespoň mluvilo, letos už vůbec ani muk! Jinde je takový ples vrcholem celého masopostu, vídeňský „Concordia-ball“, berlínský „Press-ball“ na př. vzrušují celé město, zavíří veškerou lepší společností — u nás mají lidé ně-

jaký takový pocit, že „by to nešlo“. Snad se bojí, že by „lepší“ společnost na ples těch nenáviděných českých novinářů ani nešla? Nebo že by se ti rvaví novináři mezi sebou tam poprali? Dušičky, nebojte se: když se nepoperou semitičtí a antisemitičtí novináři při „Konkordii“ ve Vídni . . . .!

A za druhé nás ten masopůst přílišně nevzruší, poněvadž vůbec nejsme „podle toho“. O Sylvestra jen jediná, úřadně zjištěná rozbitá hlava. Za celou první masopostní noc na ulici ani jediné zavejsknutí — já dával pozor. Zrovna jako by ležely na nás všech centy! Ale ne jenom teď ležely — po celý rok, po deset už let . . . . .

Politické příčiny, rozumí se samo sebou, že jen politické — kde není politického zdaru, není tak vírné společenské radosti A ten náš zdar, ty úspěchy! „Mezi tím povstal Farao nový nad Egyptem, který neznal Josefa“, stojí v II. knize Mojžíšově, kap 1. To jest: nechtěl věděti pranic o jeho zásluhách. Náš Farao-Taaffe je ale pořád týž a pořád jeden, a přece také nezná prokázaných služeb. Řekl bych: poučení pro národ „o panských službách“, kdyby toho národ bolestně necítil sám.

Zvláštní takový nějaký pocit, v tom novém roce! Přiznám se: není mi volno. Je mi tak nepřekonatelně teskno, jako když v divadle nastává to veliké finale Mozartova „Don Juana“: když po orchestru jakoby běžel mráz, v pomlčkách tympán zazní, jako když na dvéře klepá smrt, a z dálky „buch — buch!“ blíží se těžké kroky kamenného guvernéra.

Je tesknota a tíže po celém evropském světě. Stísněnost před bouří — užuž čeká každý, že se to černé mračno nad námi prosype, do uší že nám zalehnou první zprávy o bojích, jakých v Evropě nebylo, válečný osud že spustí na telegrafní struně tu Paganinovsky

„Ďábelskou“, a bylo-li na konci minulého století krvavé jezero, že na konci nynějšího bude krvavé moře!

Divoký — divoký pocit! Vzdor němu ale přece jenom je zajímavo, s jakou že tváří který národ hledí do té budoucnosti! Obrovský rozdíl: nová doba, pokrok lidstva prý národy „sblížil“; jsme si dnes ale přece jen vzdálenější, než kdykoli dříve.

Němec hledí s vyjasněnou tváří, s plnou důvěrou. Každý časopis německý přinesl k Novému roku báseň a ta — samý jásot! „Es ist eine lust zu leben (vždyť ten život je samá jen rozkoš)!“ zavýsknul Ludvík Fulda, přední z těch pěvců časových. „Máme-li nějakou vadu“, pravil zase jiný, „je to důvěra až přespřílišná.“ Ale důvěra dává sílu. A tu sílu lze u Němců i tam pozorovati, kde život jejich prokypuje zase až do nezbednosti a surovosti. „O letošním Sylvestru“, psali, „bylo v Berlíně po ulicích méně výtržností než kdykoli jindy: ne snad že by byla policie dovedla je zamezit; ale že slušní lidé nešli ani na ulici!“

V Paříži za to byla „noc Noëlova“ klidna „jako nikdy“. Francouz dnes dumá, hledí do budoucnosti s pochybou, nedůvěrou, třeba i s řezavým úsměvem. — „Fin-de-siècle“ nazývá on si tu mizernou náladu svoji.

„Fin-de-siècle“, chcete-li, znamená mnoho, nechcete-li neznamená nic. Do slova neříká vlastně nic jiného než: „Konec století.“ Chce tedy naznačit, že to ono, či všechno dohromady v skutku své době, konci 19. století, odpovídá, že je to století toho „trestí“, jeho „duší“, jeho „krátkým smyslem“, jeho „znakem“. Ale trestí bezcennou, duší ochablou, smyslu mělkého, znaku nepěkného. Století nestálo zkrátka za nic, jeho konec rovněž za nic, lidé za nic — ale ať už je to konečně jaké chce, „my toho

nepředěláme!" Jakoby to české „Eh co!" vyznívalo z „Fin-de-siècle!"

Obsažné slovo, když mu Francouzové tedy tolik obsahu sami dávají. A pak tedy považováno za vtipné. Výrazy podobné nazývají se „dítky boulevardů" a rodí se u těch známých kulatých, pro tři nejvýše pro čtyry lidi stačících stolků před boulevardními kavárnami. Společnost 3—4členná je jediným možným otcem takových „dítek".

Vždyť to znáte ze zkušenosti:

Když je člověk sám, rodí se myšlénky.

Když jsou lidé po dvou, rodí se cit. Nejpověstnější vtipálek mezi čtyrma očima stává se cituplným!

Když jsou lidé po třech, rodí se vtip. Tentýž vtipálek, přistoupí-li osoba třetí, ihned se vrací ke svému řemeslu. A vůbec každý se snaží, promluví-li, aby „něco řek'".

Když konečně jsou lidé v massách, rodí se čin. Lidstvo strhuje s sebou jednotlivce, jednotlivec třeba celé lidstvo.

Náš případ je „číslo třetí".

Titéž tři lidé a v tutéž hodinu sedí zase u svého stolku, před kavárnou. Po boulevardu kolem proudí se lidé. Dámy, které šatem i chováním representují finessu nynější společnosti. Některý známý politik, který připomíná rozháranost politických poměrů. Nějaký vojín, při jehož zjevu mimovolně vystupují na mysl události posledních dvaceti let. Různé časopisy leží po stolcích a sedadlech. Jiné ještě časopisy přináší prodavač a provolává do obecenstva hlavní novinky z nich. Myšlénky kolotají, jeden z trojice si pozívne: „Mizerný svět!" Druhý po okamžiku přidá: „Inu — fin de siècle!" Oči

šlehnou, smavá jiskra v nich praví: „Rozumíme!“ Zrodilo se říkadlo.

„Fin-de-siècle“ znamená Francouzům hlavně něco mizerného. Ale zcela v téže mizerné náladě byli před 20 lety Němci: kdo tenkráte mezi nimi cestoval, vycítil to. A do konce století máme dnes ještě celičkých deset let. a možno, že bude Francouzům „Fin-de-siècle“ ještě pěkně růžový!

A nám? Za doby poslední pařížské výstavy srovnal kdosi — nevím věru už, kdo? — francouzský národ s národem českým. Odpusť mu „francouzský pánbůh“, který dal tam těm tolik skvělé lásky k vlasti, tolik obětavosti pro národ, tolik nadšení pro vše vznešené a krásné, že jsme my proti nim pořád ještě hotová bezcharakternost! A odpusť mu také „český pánbůh“, který nás přece jen neztrestal žádným teď Sedanem a v pravý čas probudil, abychom prohlédli, i osvítil, abychom se sebrali a ze všech „panských“ konečně vstoupili do služeb vlastních! Setrváme-li, zůstaneme-li zcela svoji — deset let je dlouhá doba: také my můžeme mít růžový „Fin-de-siècle“!

Jaro — masopust.

1888.

Konečně mohu obecenstvu také jednou sdělit nějakou zprávu potěšitelnou! Můj špaček si v noci hvízdá! — Není o tom pražádné už pochybnosti, slyšel jsem ho několikrát, on najisto si teď již hvízdá ze spaní — najisto se tedy jaro už blíží.

Tajuplný, nevyzpytatelný zákone věčné přírody! Že totiž před jarem astronomickým na dlouho už předchází jaro poetické! Jakmile se jaro astronomické blíží, a třeba bylo ještě v dáli, začne to námi všemi, kdož jsme k vůli zpěvu zde na světě, ať se nám říká pak špaček nebo kohout nebo básník český, pojednou ve spaní i bdění škubat a nás znepokojovat, a hrká to v nás už jako v hodinách, pořádnou chvíli před tím, nežli začnou bíti „celou“. A když pak konečně vstoupí tedy slunce do znamení „skopce“, je to znamení také pro nás poety, abychom už začli, a my začneme tedy sebou házet a začneme hubou tlouct, že poctivý člověk si až oběma rukama ku hlavě jede! Což se stane letos dne 20. března o 4 hodinách a 45 minutách ráno.

Teď to už v nás hrká. My už víme, že začnem. Už vidíme tu dobu, kdy od rána do večera budeme se pro-

cházeti zase s bílou, trochu napopsanou knížečkou a se špičatou tužkou v ruce. Kdy hřeben bude pro nás věcí naprosto nepotřebnou a každý okamžik projede nám vlastních našich pět prstů chundelatou hlavou. Kdy věřitelé, budou-li nás vůbec chtít někde chytit, budou musit hledat i nás v nejodlehlejších koutech Stromovky a za nejzadnějšími vrbinami Císařské louky. Nestyďme se za to — čímž nemyslím snad stydění se věřitele, což beztoho nás ani nenapadá — ale nestyďme se za svoje zaměstnání! Vždyť klíčí v samé přírodě. Vždyť nejsme osamělí, my poetové čeští, a poetům jinde děje se stejně! Už Jean Paul přiznal se upřímně: „Vskutku, kdybych po celý rok nepomyslil na žádné dělání kněh, v březnu bych si musil sednout a přec jen jich několik napsat.“ No tak tedy pišme a napišme jich taky každý několik. A kdyby byly jen po desíti arších a arch jenom po pětadvaceti zlatých!

A nenechme se — pro pána boha! — odstrašovat všelijakými hloupými lidskými řečmi. Že je těch jarních písní nazpíváno už plné jako džbery. Že se jenom opakujeme. Atd Vždyť my se nemusíme opakovat! Vždyť je těch různých, rozmanitých, posud neopěvovaných zjevů jarních, kam jen člověk vzhlédne! Nechci nikomu předpisovat, nechci nikoho do nadšení pro něco vnutit; když se ale jen trošičku porozhlédnu, napadají mně těch vábných, dosud neopěvovaných předmětů a zjevů ihned věru celé řady.

Řekněme na př.: mlaďoučký špargl. Tenounký jako malíček dívčí, modroučký jako víčko na panenském oku, měkoučký, rozplývající se na jazyku, vůní svou se zrovna až k mozku lísající —

tyhlety pauzičky jsem tu jen proto teď nadělal, aby bratr poeta se do toho šparglu trochu vmyslil, aby — — — — — — no, není to hotová píseň!?

A což mladý hlávkový salát, a k němu kůzle nebo jehně?

A špenát temný a na něm zcela čerstvé, sazené vejce — uprostřed úbělového bílku žloutek jako dukát už žlutý, protože slepice už může k trávě?

A „krajtlová“ polívka vonná, a v ní letošní, kořenný smržek?

A drobounký salátek polní a uprostřed něho smažený mladý králík?

Ach — nezapomenutelný, nedoceněný náš Purkyně — to byl muž skutečně velký! Byli jsme jednou s Hálkem u něho návštěvou, on čítával verše naše, a tu při návštěvě oné spustil na nás tím svým úsměvem polodobráckým a polousměšným, s tím svým pohledem chytře mhouravým a přece tak upřímně otevřeným: „Když vy zpíváte věci pořád tak staré, tolik už ozpívané — proč neopěvujete přírodu!? — je v ní tolik zjevů vznešených, krásných, dosud nedotknutých —!“ Vzali jsme si to napomenutí jeho k srdci. A já podnes, třeba bych se už nezanášel zpíváním jarních písní, kdykoli se objeví v kalendáři jaro a na stole smrž a salát a březnový zajíc, cítím pojednou takové nadšení — ale já se nebudu chválit!

Arci, jeť zapotřebí pravého poety na ty věci! Silného ducha už pro těch věcí novost. Muže hlubokého citu. Mistra formy. Zavčas musí pomýšleti na svůj úkol, kdo chce vyniknouti v oboru tom novém. Musí si spořádat myšlénky. Musí nalézt dobré, štěpné a v skutku čisté rýmy. Není tak snadno nalézt dobrý rým na slova:

špargl,
salát,
krajtl,
březňák,
vejce —
nu ale ať se každý pro sebe činí — do cizí slávy mně nic není!

Prozatím ovšem je tu jen předtucha, ne samo jaro. Prozatím padá ještě sníh a víří masopust. Běží ke svému konci a víří tím ohnivěji. Pomalu nebude snad v Praze už jediného stavu, jediného řemesla, které by byly neměly své zvláštní taneční zábavy, třeba svého zvláštního velikého plesu. Kdybych chtěl vypočíst ty odborné plesy pražské, nestačily by mně sloupečky mého článku, musil bych psát v pokračováních. A přece jsou ještě mezery, citelné, podivné —

Pročpak na př. nemají páni páteři nikdy svůj bál? Kde by se proskákali, provejskali, jednou za rok užili po lidsku života? Vím, jsou neuprosní zelotové mezi nimi. Někteří by byli samému Pánu svému nedovolili as ani tu návštěvu na svatbě v Kanaán — „Však toho mohl také nechat!“ pronesl se před několika dny jistý vznešený německý kněz, protestant, a výrok jeho vandruje teď po všech časopisech. Ale jiní zase by se rozveselili ochotně do růžova. Český lid by jim to zajisté nevykládal na zlé. Tenť se domnívá, že i na nebi je muzika a tanec — „Všichni svatí tancovali — mezi nimi pámbů — svatý Petr vyskakoval — až se chytal trámu.“ A —

„Kdo hodně tancuje,
muzice platí,
přijmou ho do nebe
andělé svatí.“

Mohl by to být ples věru krásný, překrásný. Lesklý, bohatý. Jak smýšlení vyšších kruhů známe, žádná princezna by neodřekla být „patronkou plesu“. A mladé, hezounké šlechtičny by se dostavily až do poslední. Tanečníků dost a dost — alumnové by se činili, ani jedna čekanka by nestála u zdi. Však by se činili i páni páteři, zvláště ti „z kraje“! Přišli by i se svými hospodyňkami, „sestřenicemi“, „neteřemi“ — „Jen kvadrátkem toč, a pro děvče skoč — —!“ A snad by i sám svatý otec v Římě měl z toho upřímnou radost a poslal sem tedy něco z těch 50.000 šampaňských láhví, které dostal ke svému jubileu — —

Nebo proč pak na 2. př. nemáme my takový „ples města Prahy“, jaký právě teď zase byl zase v Paříži? Sál na radnici je k tančení dosti velký, a vedlejších místností pro zábavu také dost! Sešly by se tu všechny hodnosti, všechny stavy, všechny strany. Pan Březnovský tančil by s paní měšťanostovou a pan měšťanosta s paní Podlipnou. Konservativec a oposičník seděli by za jedním stolem, vůbec ctěný „otec města“ bavil by se s vůbec nenáviděným žurnalistou, vše v míře nejlepší, a kdyby přece někde došlo snad k hádce, pračce — vždyť by tu mohla být už policie! Právě tak jako v Paříži, v „Hôtel de Ville“: jakmile strážníci pozorovali, že někde k hloučku diplomatů přistoupil zcela obyčejný občan a chtěl mít jen dosti klidného podílu na rozmluvě, už ho měli za límec a odšoupli ho někam „vedle“!

A hned by se na tom našem plesu městském mohla také zavést a osvědčit ta nejnovější pařížská móda, že totiž tanečnice má každý střevíček jiné barvy. „Nejnovější!“ My, kteří známe trochu kulturní historii, víme, že to móda prastará, vlastně jen kousíček staré módy, před několika už věky oblíbené „demi-partie“, kdy celý

kroj, celý šat nosil se barvy dvojí: pravá polovice těla modrá, levá červená, pravá žlutá, levá bílá atd.

Že prý ty střevíčky damám sluší. A u nás by jimi mohly dámy naznačovat docela i politické smýšlení své: Češky by mohly nosit střevíčky červený a bílý. Prušačky bílý a černý. Ba ono by se to smýšlení vešlo už i na jedinou nožku: střevíček bílý, punčoška nad ním červená. Ba i celá trikolora mohla by na jediné nožce —

Ale to bych zabředl už příliš daleko do politiky, a to — ani za millión!

Všeho moc škodí.

1886.

„Milý strýčku!

— — — — Rozhodla jsem se s dovolením matiččiným, že podívám se tedy k Tobě na několik neděl do Prahy, abych užila trochu masopustu a došla alespoň jednoho velkého plesu. Viď, že mne přijmete k sobě? Jen mi, prosím, urči sám, kdy tedy mám přijet.

Tvá nejoddanější neteř ......“ —

„„Drahá neti!

— — — — a kdož by Ti také předsevzetí Tvoje neschvaloval!? Mládež je pro radost, to se rozumí. Přijď, kdy chceš; upozorňuji Tě ale, že masopust je letos náramně dlouhý. Rozmysli si tedy pravou dobu. Nepřekvap se. Přijď třeba až napřesrok.

Tvůj Tě milující strýc ......““ —

V těchto dvou listech jsou obsaženy nade všechnu pochybnost jasné dvě pravdy — vlastně — no zůstaňme jen při dvou: za prvé, že ten strýček je hrubián, který by měl mít brambor a ne neteř, a za druhé, že letošní masopust je v skutku náramně — ukrutně dlouhý! To si měli předc jenom v Římě trochu rozmyslit, než nám pro letošek uložili těch nekřesťanských devět neděl!

Devět neděl veselí a tance! Přílišná radost mění se v žalost. Rozesměje-li se oko přese všechnu míru, začne plakat. Jsme-li v oslepujícím světle, nevidíme pojednou pak pranic Trvá-li posvícení — ale odpusťte mně už všechna další pořekadla moudrá, mně takové řeči snad ani nesluší — já nevím, co to je, ale kdykoli mluvím opravdu moudře, připadám si při tom tak nějak hloupý!

Devět neděl! Už tančíme od Sv. tří králů. Už si i o Hromnicích „skřivánek vrzl, třeba by zmrzl", a my tančíme ještě. Už nám všem, kteří trpíváme „na spadlé mandle", podložil sv. Blažej voskové svíce svoje, ba než se nám včera objevila i svatá Háta s napomínavou tabulkou svojí: „deo honorem, patriae liberationem" (bohu čest a svobodu vlasti) a my tančíme pořád jen dál! Tančíme už pět neděl a budeme tančit ještě čtyry. Také ale už vypadáme! My holčičky každá jako lojová svíčka. A my jinoši každý jako vystydlý panádl, na kterém je už škraloup — oko zhaslé, koutky úst spadlé, ústa ještě od posledního zívání pootevřená. Kdo pak také vydrží být devět neděl po sobě pořád krásným! Nebo duchaplným!

Tu ukrutnou, únornou délku letošního masopustu je cítit už ve všem všudy. Vylézají-li ještě někde báloví výborové z fiakru, aby zvali, vypadají v tváři uponížení jako pátkový žebrák. Popisy plesů jsou v časopisech pořád kratší a kratší. Na nároží, kde jsou bálové oznamy, nikdo se už ani nepodívá. K plesovým buketům — „aby bylo na nich přece něco nového" — přivazují se teď už stuhy dlouhé a za týden přivážou se k nim ještě kokardy s rolničkami. Ba i ty ulice pražské jsou unaveny a fádní. Dopoledne nikdo ani po nich nechodí, leda několik dětí, několik chův, a pak něco nás pracovitého lidu, kteří ovšem nemůžeme prospávat až do oběda

a v devět. v deset hodin musíme už z postele — hup! jako srna. Teprv někdy k večeru přeběhne ulicí nějaká ta lojová svíčka — k Procházkovi pro líčidlo, ke krejčové, „aby nezapomněla“. Nebo přetáhne se z chodníku na chodník trochu toho panádlu, třesoucího se zimou.

Ještě kdyby v těch bálech byla nějaká změna. Ale bál jako bál — pořád tatáž hudba, tytéž tance, tytéž tváře, tytéž toilety, tytéž bukety, tytéž řeči, tytéž — achich, kdo by tak mohl utéct! Takhle z Prahy na venek!

Tam na venkově musí být teď krásně! Zrovna teď husy nesou vejce. Rodí se jehňata. Rodí se také už kůzlata. A někdy někde narodí se i tele. Achich!

Je pravda, také na venkově trvá konečně letos masopust devět neděl; ale to je rozdíl! Muzika tam jen jednou za týden a pokaždé při ní pračka! Takového něčeho my v Praze už ani nikdy neužijeme. Pražský společenský život je ztrnulý, Němci nechodí na české, Češi nechodí na německé bály, a o nějaké srdečné rvačce není tedy ani zdání. Škoda! Dva, tři dvanáctiletí židáčkové by dnešního dne stačili, aby vytloukli Grandhôtel, když je v něm nejvíc Čechů, a pak tedy v českých časopisech zase ty pěkné zprávy! „Obrázek německé kultury“ — „Brzo by byli drzí mladíci doznali citelného potrestání“ — Kdyby nebylo mezi Čechy bývalo několik rozvážnějších mužů“ — — o jé, o jé, my to umíme napsat krásně!

Na venkově mají ale pro masopust zcela zvláštní zábavy svoje — upozorňuji zde na př. jen na vodění „medvěda“ — mají pro celou nynější jarní a předjarní dobu zcela zvláštní své zvyky. Abych ale nedostal zase jako ondy, kdy jsem se snažil venkovskou svatbu sem k nám do Prahy převést! Aby mi nenapsalo jako ondy

zase nějaké anonymní cukrlátko: „Nežli bych se dala co nevěsta hudbou a plampačem vodit po ulicích, raděj se nevdám!“ I ty kotě — no počkej! Ale proto raděj ihned zde podotýkám, že nahlížím zcela dobře: všechny národní zvyky ovšem se nedají do Prahy uvést! Proto že to nejde.

Dejme příklad. Na venkově dávají pozor, kdy začne první „letošní“ hřmění. A jakmile začne, běží lidé ven do chlévku, chytnou kozu a nadojí si z ní mléka Aby totiž tím mlékem, kdyby posel boží je navštívil, oheň uhasiti mohli. To je zajisté hezké a také praktické — ale jakpak mohu já si v Praze nadojit mléka, když tu žádných koz ani nemám!?

Nebo jiný příklad. Na venkově seberou na hřbitově sukovité prkno z rakve, z něhož byl ale některý suk už vypadl, donesou si je k muzice a dívají se tou děrkou na tancující — za každým párem vidí pak se hnát „dva čerty“. Náramný jux, bez odporu, a kdyby byla galerie v tanečním sále plna takových prken z rakví, bylo by to zajisté pěkné; ale co s tím v Praze, když by mne policajt i s prknem chytl hned u Olšan — a on by mne chytl, já znám svůj malér!

Nebo ještě jiný. Na masopustní úterý před slunce východem sedají si v Chebsku děvečky, oblečené — „jak je pánbůh stvořil“, na psí budky a předou, domnívajíce se, že pak po celý rok dobře přísti budou. Šlo by to v Praze? Nevím! Děveček je tu ovšem dost, také předepsaný kostým sobě spořádat není konečně tak těžko, ba ani o pejsky by nebylo zle; ale ty budky — ty budky! V Praze bydlí pejskové v domech zrovna jako páni — dovolila by policie děvečkám, aby se tedy rozsedly po střechách, třeba to bylo před východem slunce? Ne, ne, naše policie nepřeje národním zvykům!

Děsná fadessa teď v té Praze! A ještě čtyry neděle masopustu před námi — jakpak se člověk duševně i jinak uživí?! Jsem také strýček a mám také neteř — hezkou neteř, protože jsem hodný strýček — a převzal jsem povinnost, psát jí z Prahy dvakrát týdně. Ne zdarma: o každý Nový rok dostávám po dvou hubičkách za to. Jak ale mám tedy své povinnosti dostát, v té devítinedělní monotonii hloupé? Vždyť ani o ženských módách není teď už nikde řeči. A mužské módy dámu přec nebaví. Co je dámě na př. po tom, že my mužští nosíme teď růžové, hedvábné košilky noční! Pěkně vyšívané župánky s českými krajkami kolem! Červené domácí střevíčky, hedvábné punčošky a podvazky se stříbrnou přaskou!

O takových věcech nesmím s dámou vlastně ani mluvit. Ještě dobře, že jsem si tadyhle vzal asi dvacet hubiček napřed!

Zimní výstava růží.

1887

„Nemáš dnes žádného zvláštního přání? Nechceš, abych o něčem psal určitém?“ — telefonoval jsem hned ráno svému chefovi do redakce.

„Piš, o čem chceš, jenom piš jednou rozumně,“ telefonoval mně chef ihned zase zpátky.

No proč bych mu to jednou neudělal! Vždyť mne psát rozumně nestojí žádného namahání.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Už se těším na dnešní večer! Tak asi o půl osmé zasednu do křesla, přihnu si ze džbánečku, zapálím si dýmku, natáhnu nohy pod stůl, bafnu a začnu nadávat. Jako špaček — já nadávám náramně rád!

Mámeť dnes 12. a to je v Měšťanské Besedě „mumraj“ a Beseda je ode mne hned vedlé, jenom o dva domy. Nevinná čtenářka snad ani neví, co je to „mumraj“? To je taková hlouposť, že účastníci berou si až škrabošky na tvář a zabalují se v nejpodivnější kukle, jen aby druh druha nepoznal a nemusel se druh před druhem stydět! Je to tak zvaná „zábava“, při níž ještě nejrozumnější věcí je tanec — ano tanec! Čtenářka volá: „Ne — to musí být hloupé!“ — a čtenářka má pravdu! Jen že se dotčení účastníci stydí nejen sami před sebou, ale i před lidmi, a proto se stydí jít do Besedy pěšky

a dají se tam dovézt. A to je hanebné! Neboť zrovna od půl osmé začnou vozy kolem mých oken harašit a řinčet, drkotat a bouřit, že až hlava brní. Načež se tu nastaví vozy několikerou řadou, zrovna zas pod mými okny, a koně frkají a hrabou, a kočí hubují a dupou, až do bílého rána.

Že do toho čtenáři vlastně nic není? Že je to jenom moje věc a já že nemám něčím takovým veřejnost ani obtěžovat? No to se rozumí! Trpět a nemluvit — ne? Padat do propasti a nestrhnout někoho s sebou? Když si tak pomyslím, co by tolik mladých, zdravých, silných lidí, když už jsou tedy pohromadě, mohlo za tu noc vykonat prospěšné práce! Kdyby na př. jenom krouhali a šlapali zelí — co by tu bylo do rána sudů, jaký přebytek národního blahobytu, jaká — ale nač mluvím, nač se namáhám, oni nebudou krouhat zelí! Že prý budou „dělat vtipy“. Stálo to v novinách, a stálo při tom tak něco, jako že je jenom zapotřebí vzít před jakýkoli obličej škrabošku a dát na jakoukoli lebku kukli a pod tím že se pak už vtipy líhnou jako pod slepicí kachny. Nevěřte ale tomu! Potkal jsem jednoho z pánů výborů a zatáh' jsem si ho do průjezdu stranou. „Poslouchejte,“ povídám mu, „já vás neprozradím, a tady nás neslyší taky nikdo — řekněte mně nějaké ty — „vtipy“!“ Víte, co řek'? Pranic neřek' — utek'! A když už byl venku na ulici a v bezpečné vzdálenosti, obrátil se a volal: „Nač vtip — kde je krása?! Vždyť ona je to v Besedě vlastně výstava růží!“

Výstava růží! Hm — „Nicht übel!“ praví kdesi Goethe.*) Výstava lidských růží, v lednu, jako bude vý-

*) Hezounký tenhle citát hodil jsem sem jen tak na ukázku. Hodlámť teď častěji pěkné citáty házet: člověk vypadá sám hned tak duchaplně, když cituje věty, ve kterých je něco.

stava rostlinných růží v Praze prý zase někdy v červnu. Lidské růže ovšem pučí a rozkvétají a — bohužel — také odkvétají v zimě v letě, a jsou to růže růžové a bílé a černé, a mají oči, kterými se dívají, a ústka, kterými se smějou a zpívají, a nožičky, kterými skáčou a se točí — roztomilé kytičky, ale drahé, k neuvěření drahé! Jen se zeptejte zahradnic maminek, co je to stálo času a práce a lásky a peněz, než odchovaly takovou růži! Proto by se měly také pak na takové výstavě, za zvuků trub a kotlů, při krásných zpěvích a řečech udílet ceny zahradnicím i růžím, prvějším po medailli, těmto po ženichu.

Neboť taková lidská růže musí se i přičinit hezky sama, aby byla k čemu. Obyčejně chápe se svého úkolu náramně brzy a s obratností při útlé ještě květince až překvapující. A úkol není tak snadný — Ty můj bože, co všechno musí dnešního dne děvčátko vědět a vidět a umět, než může ručičky složit na chvilku spokojeně v klín a zašeptnout si: „A teď budu krásná!“

Četli jste na př. tyhle dny tu zajímavou zprávu, že Adelina Patti — se nemyje nikdy? Nikdy! Totiž nikdy obličej a nikdy ruce, čímž prý se vysvětluje, že líc i ručky vypadají pořád tak mladě, beze všech vrásek, bez každé známky staroby. Což vyvádí následovně: každodenně usedne do vany a v té vaně je teplá voda; voda jde však jen pod ramena a ruce se drží ve výši a v suchu. Když pak zasedne k toiletnímu stolku a odevzdá se své komorné a zároveň friseurce, polepí ji obratná ta žena celou tvář a krk a ruce jakýmsi těstem z „crême . . .“ — eh, čert ví, z jakého crêmu — já ho zapomněl! A když je frisura ukončena, seškrábe se těsto zase jen slonovou kostičkou z kůže a obličej a ruce jsou už umyty a jako z másla. — Proslulá Geistingerová činí

prý totéž a vida — ona věru že je pořád svěží a mladá a krásná!

Všeobecné vzbouření po novinách. Ne snad že by ta procedura byla naprosto nová, ale že povstali historie a světa znalí muži a řekli: „Hm — toho se dá dociliti také jinak! A sice zrovna pilným mytím a hodně studenou vodou! Vezměme krasavice nejproslulejší, ze starověku na př. Phryné, z pozdější doby Ninon de l' Enclos — obě prosluly hebkostí a čistotou pleti do let pozdních a obě žily ve studené vodě jako štiky!"

Teď co!? Mýt se nebo nemýt!? V Německu už jsou vskutku dva tábory ženské: jeden se myje, druhý se polepuje těstem — co bude v Čechách? Bude-li mít politika vliv na tu otázku novou, víme už arci, co že bude. Mladočešky budou volat: „Sem s vodou na tvář českou, a hezky drhnout!" — A Staročešky strčí hlavy dohromady: „Jen všechno zalepit a zakrýt flastrem!"

Ano, už jsem řekl, že dnešního dne nemá krasavice úkol jen tak snadný. Musí mnoho vědět a vidět a umět, přemnoho, musí se znát s každou vědou i uměnou, musí být pravý konversační slovník. A kdo mnoho ví, může poučit i jiného o mnohém.

Mám synovce a ten se jmenuje Fricek. Oženil se tadyhle na podzim a chtěl, abych byl svědkem; ale já mu odřek' a on se proto hněval. Nepřivedl svou ženušku pak ani ke mně a představil mně ji jen tak mimojda na ulici — pěkná ženská, „tuze dobře sesazená", jak se říká. Minulé pondělí potkal jsem ho ale samotného a tu přece jen hned ke mně běžel. On je to vlastně dobrý hoch, ten Fricek.

„Jakpak se máš pořád, drahý strýčku?"

„U mne je to pořád stejné, to víš! Povídej raděj o sobě — jakpak ty se máš?"

„Inu — jako ženatý člověk.“

„Jako mladě ženatý!“

„Nu ano. Strýčku, ty ani nevíš, zlatý strýčku, jak často na tebe myslím! Vidíš — tobě jedinému jsem vděčen za tak mnohé okamžiky blahé!“

Stiskl jsem mu ruku. Mám rád šťastné lidi.

„Jak dobře jsi mi radil“, pokračoval Fricek, „když jsi mi říkal: „Ty máš peníze, hochu, užij jich dobře, jdi na cesty — cestuj hodně!“ Já tě uposlechl, cestoval jsem mnoho, viděl jsem velký kus světa, a teď mám tedy vzpomínky svoje krásné. Byl-li jsem přece kdy doma, četl jsem alespoň cestopisy, zanášel jsem se zeměpisem, a není věru snad koutečku na světě, jehož bych si nedovedl živě vykouzlit před svým vnitřním zrakem!“

„To je pěkné! Vypravuješ nejspíš své ženě —“

„Ach ne — nevypravuju, vykouzluju jen pro sebe. Ráno, když žena zasedne k toiletnímu stolku nebo se už pak obléká, tu se mlčky dívám a myslím. Když si maluje čínským tušem brvy a obočí, tu myslím na Neumannovy obrazy z Číny — sám jsem tam ovšem bohužel nebyl, ale věř mi, strýčku, kdybych byl svoboden, hned bych se tam spustil! Když si pak maluje tváře a nanáší „rouge“ — z Paříže, od firmy Noailles — tu si zas vzpomenu na tebe, jak jsi mně ukazoval na boulevardu Sevastopolském ten krámek a vypravoval o té malé pekařičce v něm — strýčku, ty jsi býval náramně nezbedný, odpusť!“

„Ale, hochu — to je už tak dávno —“

„A když pak žena nakládá rejžovou mouku, vzpomínám na tebe už zase. Jak jsme bloudili po severní Italii, po těch zelených, širokých rejžových pláních a dívali se tam na ty černovlasé selky v červených sukních — pamatuješ se ještě strýčku, co jsme se na-

smáli, když nám tam vypravovali, že považovali naši vojáci z dáli kdysi ty sukně za červené spodky francouzských stráží a plížili se k nim po břiše, aby jim přišli do zad? Tu se pak směju nahlas a žena se zlobí, že se směju jí.“

„Má dobře — vždyť je takové nevysvětlené chování se nezdvořilé!“

„No pak tedy si žena připíná ty své krásné plavé copy. Jsou to pravé norské, objednal jsem je v Hamburku u Ohlense. A tu mi na mysli pojednou oživne celý kouzelný sever — ty fjordy, ostrovy, vodopády, temné lesy, sněhové hory — kouzelná krása! — Mezi tím se Malvinka ale už přioblíkává. Napřed si béře vatóny svoje — ty jsou z bavlny — bavlna je ze Západní Indie — tam jsem byl půltřetího roku — vzpomínek celé moře! A pak si beře to všelijaké brnění z gutaperčy — gutaperča přichází od Konga, z vnitřní Afriky — tam jsem ale nebyl — “

„Fricku!“

„A pak už přijde turnýra, strýčku. Ta je ze žíní a žíně jsou z koní Snad z těch arabských ořů, na nichž jsem se proháněl po Šťastné Arábii, Palestýně, Syrii. Někdy mně napadá, že je to snad pomsta od těch ořů: když jsem já si druhdy osedlával jich hřbety, že oni si osedlávají teď záda mé ženy —“

„Fricku, ty jsi nezbedník, ani slova více!“

„Ještě jsem zapomněl na čtyry falešné zuby. Ty jsou ze slonoviny — z Indie Východní —“

„Ticho, pravím! A sama tvá ženuška milá, ta ti nepřipomíná pranic — viď, ty nevděčníku!“

„Achich — ta mi připomíná ty naše jižní kraje české — chudé — suché —“

„S bohem — s bohem — nehlas se víc ke mně — —“

Čert ví, kde se tomuhle naučil, ten Fricek! Ode mne to nemá —

Ale teď mně něco napadá! Jak že to bylo nahoře s tou „výstavou růží?"

Když je někde opravdová výstava zahradnická, bývá ve vedlejších místnostech zároveň také výstava všech zahradnických pomůcek a strojů, jimiž ty květinové divy docíleny.

Nemohly by tedy při těch výstavách „lidských růží" být také ty menší výstavy pobočné? v jednom sále turnýry samé? v druhém samé falešné zuby? ve třetím — —

Fricku — Fricku! Ta dnešní mládež pokazí věru ještě i nás nejusedlejší muže! Zachraň mne milostivé nebe!

———

V den Jordána blahoslavence.

1886.

Den 13. února! Kdo dovede považiti moji radost, když jsem dnes ráno vstal, pěkně se umyl, ranní svou modlitbu právě vykonati chtěl, „Zrcadlo křesťana“ do ruky vzal a viděl, že máme J o r d á n a s v ě t c e. I vždyť je to náš patrón — patrón feuilletonistů — ano! Ne snad, že by tohle patrónství jeho stálo v některém kalendariu, také ne proto, že snad by byl před šesti sty rok pobožný ten dominikán psal už nedělní causerie do tehdejších „Národních Listů“ — tenkráte lidská vzdělanost nebyla věru dostoupla ještě tak daleko — ale že to byl muž duchaplný, vtipný, vědoucí na každou věc ihned říznou odpověď, zkrátka muž takový, jakými my feuilletonisté zcela bez odporu — býti máme, a nejsme-li — blahoslavený Jordane, pomoz. Ano, Ty J s i patrónem našim: já Tě jím jmenuju. Hodíš se nám již proto, že nejsi, pokud vím, ani ještě svatý, nýbrž pořád ještě jen tak „blahoslavený“, zrovna jako my feuilletonisté nejsme dosud prý ani pravý literát, ani pravý žurnalista, vůbec nic což pravého jest na světě. A nechť mi nikdo nepřijde s výčitkou, že je to pouhá pýcha hříšná, chceme-li mít

patróna svého již i my, lid hravý, žvavý a plácavý, potřebující na ta krmíčka, která upravujeme, „více koření než mouky“. Co řekl apoštol Páně? „Řeč vaše příjemně budiž kořeněna solí“ — nu a my feuilletonisté solíme, co můžem.

Pane bože, byl ten blahoslavenec Jordan duchaplný! Ten by byl uměl psát! Jeho životopis je plný a plný anekdot, k prohlubnému přemýšlení, k výskavému zachechtání — uvedu zde jednu, která se mně zrovna teď nejlépe hodí. „Někdy ve svých kázáních,“ vypravuje životopisec jeho, „něco opakoval, co již jinde byl pronesl. Když mu to vytýkali, řekl: „Když někdo několik dobrých rostlin nalezl a z nich chutnou krmi připravil: nač by jich hned zahodil a jiných vyhledával?“ — Ano, to řekl! — kollegové žurnalisté — jsou to zlatá slova, jak? A neměl pravdu? Když já si najdu dobrý vtip, vskutku dobrý, a vrazím jej lechtivému čtenáři jednou jedinkrát do žeber, mám jej už pak zahodit? Kéž mohu dobrého vtipu užit alespoň třicetkrát, kéž mohu nalezené působivé formy užit alespoň padesátkrát — ale bojím se, náš čtenář že by se pak vtipu už ani nezasmál, že by o formě článku naposled řekl: „Tuhle tohle jsem už jednou někde tento —“ náš čtenář nemá snášelivosti srdce, nemá trpělivosti ducha, čtenář není dost po křesťansku vzdělán, to je to!

Ba já se bojím, kdybych nebyl sám zde upozornil na světce ze dne 13. února, čtenář že by sobě ho byl vůbec ani dnes nepovšimnul! Všimnul sobě čtenář včera svaté Eulalie? — a to je přece tak krásná svatá, Španělka, a bylo jí teprve třinácte let! Nebo všimnul sobě předevčírem svaté Evrosiny? — a nemůže být přece ani nic romantičtějšího nežli byl život světice této: žila jakožto mnich a teprve po její smrti vědělo se, že byla ženou — mlčky a dlouho byla snášela i těžkou obžalobu,

že svedla nevinné děvče jakés — látka pro román, pro epos, pro co chcete! Či povšimnul si čtenář tento týden snad sv. Školastiky, ačkoli byla zakladatelkou kláštera, nebo sv Romualda, ačkoli byl item založil klášter? Ano, když stojí v novinách zpráva, že byl kdesi založen „Hôtel pro dámy“, to čtenář nepřehlídne, to čte, a ušklíbá se Nebo když tam stojí něco o „Hôtelu pro staré mládence“, to čte taky, a jedovatý jazyk jeho pronese: „Ti toho mají zapotřebí — banda!“ No, já se starých mládenců neujímám, já dobře vím, co je to za verbež, ale — o tom tady nemluvíme — naše řeč je docela jiná!

Arci, do masopustní doby blaženec Jordán se příliš nehodí. Jeho den by měl být vlastně svátek „pohyblivý“ a padnout na Popelec vždycky. K vůli náhledům jeho. „Jeden mnich“ — cituju zase životopisce dra. Bílého — „byl viněn ve shromáždění bratří, že vzal do ruky své ruku jedné paničky. Mnich se ospravedlňoval tím, že to byla paní počestná. Na to odvece Jordán co představený: „Déšť je něco dobrého, a země je také něco dobrého, a předce, když se oba smíchají, povstane z toho —“ však já neřeknu (totiž já zase, ne životopisec), co že povstane „z toho“! Přeskočím to a pokračuju: „Tak může i ruka muže býti dobrá a ženina též, avšak obapolným rukou mnutím — —“ a už zase nemohu v „nábožném“ citátu dál — podívejte se — vždyť se až červenám!

Ne, ne — já se tak přílišně čtenáři tedy nedivím! Při takovémhle náhledu ovšem není možno žádné sblížení se obojího pohlaví, není možný tanec, bál, masopust — pranic není možno! Jsem přesvědčen, kdybych zde položil mravoučný ten citát celý, že i čtenář už si ani neposkočí, čtenářka se ani nezatočí, masopust bude, „jakby jej uťal“, a sama svatá církev předpisuje nám

přece jen ještě půl čtvrté neděle veselé hudby a vířivého tance!

Když už jednou ten masopust tedy je, bylo by snad přece škoda, aby ho „uťal". Rusové masopustu říkají „syro-pust" — a vskutku má masopust se sýrem podobnost jistou! Sýr musí „uzrát"; třeba byl „už na světě", musí ještě nějaký čas ležet a čekat, než se stane zcela chutným a stravným. Rovněž masopust, než ho člověk může užít s chutí a zcela. Letošní ještě neuzrál. Ještě dost nesežlout. Ještě nezavání. Ještě po něm nelezou — chci říci: ještě v časopisech o něm nevylézají navyklé zprávy „denní". Čítám je od dětství, ty výroční zprávy masopustní, těším se na ně rok co rok jako malé dítě, — když se první objeví, je mi hned. jako by mi medu dal — a letos se mi po nich už stýská!

„Utančila se." Vdaná ženská totiž. Odešla k muzice, když muž nebyl právě doma. Šla tam z ruky do ruky — už nemohla nikam, tančila ale pořád dál — padla — všechno křísení marné — přinesli mužovi mrtvou ženu domů — zoufalost muže — dvě osiřelé děti — považ si. křesťanská duše, tu bídu, tu bídu! —

„Povedený synáček." Vlastně mladý lump, syn starého lumpa, který byl svého času mnoho lidí připravil o statek. Pojednou se tomu starému ztrácejí teď o masopustě penize. Má v podezřeni služku! Chytne konečně — domysli si to ale, důvtipný čtenáři, již sám — ano, dobře máš, krad je synáček, utrácel s kamarády, s divnými ženštinami, atd., atd., je to kus lumpa, co? —

„Dojemný výjev" odehrál se včera v jednom domě hořejšího Nového města. Mnohý z Pražanů zná zajisté starého flašinetáře" — popis osoby (stařec —), postava dlouhá, vychrtlá, shrbená — šedivý vojenský

plášť s modrou záplatou (v zadu). Jeho revírem je právě tam ta část hořejšího N. m.“ Ale od nějakého času flašinetář už nehraje, chodí jen žebrat. I napadlo teď služky onoho domu, že si zatančejí a že jim stařec musí zahrát. Jedna z nich ho chytne. „Nemohu,“ praví on s povzdechem. — „A proč?“ — „Proto,“ a oči se mu zalijou slzami, „že jsem musel flašinet dát do amtu“. Služka běží domů — služky seberou mezi sebou peníze — vyplatí z amtu flašinet, postaví flašinetáře zase k němu, dají mu kávy a buchet a piva, a on hraje a ony tančí a výskají — — a člověku kanou slzy po tváři, nežli to dočte. – Těším se už na letošní „ostatky“; tak asi v úterý dne 9. března přijde ta zpráva — to si zapláču zase! Čtenáři, plač se mnou, nestyď se — jen se nestyď!

Tak — a teď bych se měl vrátit zase jen k němu, k Jordánu Blahoslavenci. Vždyť dokázal vskutku, že je náš — můj patron dobrotivý! Nebýt dnes jeho, o čem bych byl psal? — o politice! O té nepoctivosti politické byl bych mluvil, jež rozkvétá za našich dnů, tak volně před našima očima. Byl bych dotknul se těch 100 milionů hřiven a duchaplně citoval Schillerova „Tella“:

— — jakž mnohem laciněj
lze volnost koupit nežli otroctví!

Byl bych výstražně zvedl prst, pohrozil Němcům a rozkládal, že lidská svoboda, „dnes mírna jako boží dech, muž' zítra být již orkán“, jenž je v propast smete. A pak — co by se bylo stalo pak? Nic! Pak by byly lidské dějiny šly a rozvíjely se „podle svého“ dál, ať píše pan △ tak anebo tak! Výsledek pro mne: blamáž!

Děkuju ti z plna srdce, Jordáne, dominikáne blahoslavený!

Děkuju také tobě, doktore Jene Evangelisto Bílý, faráři na Moravě, že Jsi napsal tu tlustou knihu o svatých, z níž jsem dnes vyčetl všechny ty věci krásné!

Děkuju zde i Tobě, dobrý starý učiteli na farní škole u sv. Víta v Praze, že jsi mne uvedl kdysi v chrám čtenářského umění a učinil schopna, abych četl v té tedy knize, již napsal Jan Ev. Bílý!

A děkuju co nejvřeleji zde konečně Tobě, čtenáři laskavý, že Jsi tenhle článek dočetl až k samému konci! Pakli jsi ho ale nedočetl, nedělej si nic z toho — je to alespoň důkazem, že Jsi rozumný, ba moudrý, a to mne na Tebe těší, děkuju Ti za to!

Dopis českému jinochu.

1888.

P. T.

Ctěný pán, pan

Jinoch Český.

K odevzdání v bálové síni.

Pozoruju Tě již po čtyry neděle, jak prosebně ke mně své zraky obraciš. Jak, když Tě nikdo zrovna nevidí, své ruce po-u-spínáš a ke mně zdviháš. Jak v myšlénkách téměř se za mnou po kolenou smýkáš. Každý Tvůj pohled, každé hnutí, každý posuněk praví: „Ach — slíbil Jsi, že podáš návodu, jakže šťastně a krásně lze ve síni bálové rozpravu s dámou splítat — slíbil's, ale neplníš!“ — Inu, schválně jsem Tě nechal trochu tak na rozpacích. Nechal jsem Tě plavat, neuměle do vln plácat, otrkávat se a ošťouchávat — teď si budeš zlatých mých slov tím více vážit. Pojď, jinochu, sem, sedni si k mým nohoum a poslouchej!

Jestli si myslíš, že dámu bavit je nějaký kumst, Jsi — no, já Tě nechci hned na počátku urazit! Jenom se, prosím Tě, nedomnívej, že dáma čeká na nějaké „myšlénky“. Že analysuje slova Tvoje. Že snad docela oče-

kává nový, dobrý, vůbec nějaký od Tebe vtip. Ani jí nenapadne! Jen když slyší „slova — slova", už je spokojena Člověk už je jednou takový, že „když slyší slova, domnívá se, že při těch slovech lze si také v skutku něco myslet". Ale nedomnívej Ty se, že člověk-dáma to hledá, co že tedy „lze si při Tvých slovech myslet" — ach ne, to by nebyla „zábava"! Jenom trochu pozoruj: pán řekne něco, co není nic, dáma odpoví něco, co není zase nic, a přece se při tom blaženě usmívají oba. A zrovna při nejvšednějším, nejotřepanějším, nejhloupějším vtipu se může dáma zrovna rozřehtat smíchy.

Pamatuj si: přední vlastností zábavy, jak se žádá, jest, aby byla „lehka". To jest plynna, hrava, poddávající se rychle každé změně v proudu řeči, nechtící nikdy působit k nějakému vzrušení citu, nečelící k hloubce, hledící jen k tomu, aby úsměv z líce dámina ani nezmizel — no, zkrátka jako když pralehýnký větérek po vodě běží: kudrna — kudrna — kudrna! Proto také nesmíš být do dámy, chceš-li ji opravdově bavit, zamilován. Zamilovaný člověk mluví vždycky slovem obsažnějším, těžším. A proto také je dámě chvilkový záletník zajímavější nežli milenec, milenec nebo „domáci přítel" zajímavější nežli manžel.

Vyznání lásky můžeš ovšem dámě učinit, i když nejsi do ní zamilován. Vypadne tím fešněj, tím hladčej. Arci to nemusi být vyznání formální, celé, to by vždycky nešlo, bylo by třeba i závazné, ale tak — víš — vyznání jenom naznačené, že jako ta dáma je Ti v skutku nebezpečna, že po připadě atd.! Neboj se, dáma Ti bude vždycky věřit, jen když nejsi příliš neobratný trulda. Jiné dámě by se vysmála ovšem: „Jakpak může ta hloupá husa věřit takovéhle . . . . .!" — při ní samé je to ale jiné: jakpak by nebyla do opravdy vítězna všude, jak-

pak by mohl s ní si zahrávat někdo, mít ji jen tak pro chvilkovou zábavu svoji — jakpak!

Z čehož ze všeho následuje, že sama osobnost dámy je již nejhlavnějším předmětem každé zábavy „dobré". Pamatuj si: na dámě je všechno hezké, jedna, dvě věci, oči na př. nebo vlasy, jsou docela krásny! Jenom to neříkej nápadně! Víš, jen tak, jakobys to říkal nerad, jakoby Ti to vyklouzlo zcela mimovolně, z obdivu působícího příliš mocně. Někdy snad dáma najde na sobě sama chybu nějakou. „Ach — moje ústa jsou přece jen trochu velká!" Ihned pak spusť a sice zcela všeobecně: „Krása dámská posuzuje se tak, jak p ů s o b í, dle celého dojmu svého, dle toho, je-li celý zjev milý, celý obličej charakteristický, svůj, půvabný, atd.! Ostatně — já nechci tento, znělo by to zrovna jako lichocení — ale slečna nemá být sama k sobě alespoň nespravedliva . . . ." a o těch ústech ani nemluv, jsouť beztoho asi hodně velká!

Tuze dobře působí, když se na dámu zahledíš — ale ne na ni brejlit, oči vyvalovat! — jenom tak, jakobys ji s největším interessem studoval, jakoby v Tobě vzbuzovala náhle řadu myšlenek. „Já jsem pro volnost účesu," začni pak třeba. „Pochopuju sice, že dáma činí koncesse módě, že volí ráda účes právě oblíbený; ale měla by studovat trošíčku sama také hlavičku svoji — to není samolibost — měla by měnit, vymýšlet . . ." — Nebo: „Já nejsem sice pro zavádění národního kroje do salonu; ale když si u Vás, slečno, myslím na hlavě českou holubinku bílou, a pak krátké rukávky, a pěknou šněrovačku, tu věru . . ." — víš, tím děláš zároveň náramně obratnou reklamu národnímu kroji.

Takto můžeš do řeči vplítat, c o c h c e š, a mluvit vůbec, o č e m c h c e š. Jenom vždycky hleď, abys osobu

dámy přece nějak do toho vpletl. Zdali slečna ráda k čaji českých sušenek pana Jiránka v Lužci, že se rozplývají zrovna na jazyku. Zdali si slečna zajde někdy do Žitné ulice, potěšit se pohledem na ty roztomilé národní čepečky ve výloze paní Schuffenhauerové. Zdali slečna — no o čem zkrátka chceš — ovšem že vždycky s rozumem! Vždyť musíš sám tak trochu cítit, co že se hodí! Kde na př. kupuje slečnina maminka brambory, ptát se nemusíš, nezní to pěkně. A také ne, kdy že tedy slečna hodlá vlastně už ze své maminky babičku učinit. Řekli by snad, že se mícháš do rodinných záležitostí.

Co se týká formy řeči, upozorňuju Tě jenom, abys nemluvil příliš chvatně. Sice řeknou: „Plácal!" Mluv pohodlně, volně, chvilkou s elegantní nedbalostí, chvilkou zase jakobys se dostával skoro do ohně, to se dělá dobře. Někdy se na chvilku zahleď k zemi, někdy někam do neurčita. Tuze působivo bývá, když větu někdy nedomluvíš, když vlastně neřekneš pranic. — „Já bych myslil — no . . .!" — „Co mne se týče — — ale! —" dáma se pak domnívá, že jsou pánbůh ví jaké myšlénky za tím.

Arci, někdy se stane, že dáma je „čtenářka", „myslitelka", že chce skutečně něco rozumného slyšet. Ptá se: „Jak to myslíte?" Odpovídá věci samostatné, trefné. Není takových mnoho, ale jsou. A že prý jich přibývá za posledních českých časů. To arci není příjemné, nebo alespoň ne pohodlné. Ale konečně můžeš být připraven i na to. Nastává Ti tedy pak zábava „akademická" — no, já Ti pomohu trochu!

Dejme tomu, že Jsi se postavil s dámou ke kadrille. Nebo že mezi tanci procházíš se s ní sálem. Rozhlidneš se tedy trochu po ostatních, lehýnký úsměv Ti přelítne tváří — podívej se, takhle! — a začneš:

„To se to tady dnes lidem asi mluví . . .! Jenom račte se trochu podívat, slečno, pozorujte ústa, oči, ty úsměvy na všech tvářích — všechno, všechno to mluví! Co asi!? Snad a nejspíš by ale nebylo ani zajímavo, slyšet všechny ty řeči — arci, arci — jako na plesu! Já si nemohu pomoci, ale když vidím tolik odevřených úst, myslím si, že musí vybíhat náramně mnoho hloupého z nich — jako z odevřených — račte odpustit, zní to drsně, ale já to řeknu: jako z odevřených chlívků! A jak se mnohý chudinka při tom namahá! To není zábava, to je práce! A přece se mnohému vzdor všemu tomu namáhání rozmluva nedaří, slovo mu nejde k slovu. A některý nenalezá vůbec žádných slov, a mlčí — až se potí! Ano, ano, brachu, příroda je arci ve svém mlčení veliká, a majestátní, za to ale Ty Jsi pra- pramaličký, tak směšný — eh!“

A teď přidusíš trochu hlas, jakobys se stával proti vůli své opravdovým: „Nesmíte se mi vysmát, slečno, ale vidím-li, jak pitomost slaví hody, začínám být skoro vážným. Přemýšlím pak o tom, co Talleyrand řekl, že totiž „lidé by zasluhovali, aby byli němi“!*) Já vím, že zde nejsou lidé proto, aby měřili geniálnost svoji. Jsme v plese, známe plesové rozmluvy — „jeden řekne to, co druhý už ví, načež řekne druhý zase to, co první už ví“, jak Talleyrand (Goethe nebo . . .) praví; ale užívat co prostředku proti dlouhé chvíli zase jen dlouhé chvíle — vyhýbat se všemu, co duchem čpí, jako nějakému strašidlu — mít ve své lebce místo živoucího mozku, tohoto „dávno již vynalezeného perpetuum mo-

*) Talleyranda sice ani nenapadlo, aby něco takového řekl; ono však dělává efekt takové: Talleyrand řek', nebo Goethe řek', nebo . . . — ale to třetí jmeno vyslovit vadí mně moje přespřilišná, ničím ovšem neodůvodněná skromnost

bile". jak Talleyrand (Goethe nebo . . .) praví, jenom nějaké perpetuum immobile — nějaké staré, zaprášené, naprosto nehybné hodiny — no já — —"

Teď zase trochu živě, skoro nadšeně: „Já si myslím pravou zábavu jako zápas krásný! Jako turnaj rozumu s rozumem. Nápad vylítne z mozku, „jako ranní paprslek z temnosti noční, jako blesk, který udeří a zapálí", jako —"

Náhle umírněně, téměř měkce: „Kam by nás to ale vedlo! Přestaňme o tom! Vždyť jsme na plese — připomínám si to už po třetí! — Alespoň kdyby lidé udělali člověku tu radost a mluvili srdečně, když už ne duchaplně. Pak by mohli při tom myslet si pohodlně, jak by chtěli. A vyprávět třeba nejstarší věci! Vždyť je v nich také půvab, v těch věcech starých a známých! Když je člověk sám, hraje si beztoho nejvíce s nimi, a je mu při tom sladko. A když jsou dva — co praví Talleyrand (Goethe nebo . . .)? „Největším půvabem domácí, na př. manželské rozpravy je opakování dávných slov, přivolávání upomínek . . . ."

A teď se podívej na svou tanečnici sladce — třeba hodně sladce, chceš-li! Stiskni ji ruku. Povzdechni si trochu —

Hochu — já už Tě vidím, jak vítězíš! Jak děvčata o Tobě mluví! Jak za Tebou hledí. Jak po Tobě vzdychají —

No, nelíbej mi ruku — rádo se stalo!

P ů s t.

1888.

Já miluju p ů s t. Ne snad více než masopůst, než advent, než podzimní čas posvícenský, než vagace, nebo jiné ještě období roční, ale také věru ne míň. Víte, trochu pobožnosti — ta dělá ob čas člověku náramně dobře! Zvláště když si může člověk dle svého stavu, dle svých prostředků, dle své chuti atd. vybrat — vždyť jsou tak různí stupňové pobožnosti, tak různí!

První stupeň: pečený slaneček s brambůrky jemně osmaženými (jen pro pána boha ne s pečivem máselným nebo vaječným, to se naprosto nehodí!); n e b o dušená treska s obloženou smaženou houskou; n e b o kapr (říční, jen ne rybniční!) s knedlíkem a omáčkou černou: stupeň nejnižší, hodící se pro ty, kteří ještě zápasí „s věcmi tohoto světa“, pro malé řemeslníky, pro chudé kaplánky někde v horách, atd.

Druhý stupeň: vařený candát; n e b o pečený ouhoř; n e b o říční kapr na modro s majonézou: stupeň to již pobožnosti vyšší, jaká se nalézá na př. u pánů farářů, u duší vůbec pokročilých, klidných, schopných věnovati se bez roztržitosti myšlénce krásné a čisté.

Třetí stupeň: vařený losos (teplý s maltéskými brambůrky, nebo studený s majonézou); n e b o vařený pstruh:

nebo pečená štika: stupeň to již téměř absolutní vznešenosti duševní, jaké se těší preláti, baróni a podobní mužové nebi skutečně milí.

Já se přiznám upřímně — vždyť je upřímnost věc konečně také pěkná — že jsem nedostoupil dosud stupně nejvyššího. Já pořád ještě candáta náramně rád. A rovněž rád kapra na modro, s majonézou, zvláště když je dobrý, zcela čerstvý olej v ní. Ale ovšem se hledím zdokonalit. Já neomezuju věru postní své chování jenom tedy stupněm tím druhým! Já, když toho chvilka nebo nálada zrovna dovolí, sáhnu třeba třikráte za den po talířku smažených jatýrek štičích, po půltuctu ustřic, po smažených mušlích, po lžičce jesetřího kaviáru. Nemusí toho být mnoho, o ne! — a kdybys na housku položil kaviáru třeba jenom dvacet zrnek, anděl si jich už všimne a referuje o nich ve příznivý pro Tebe okamžik.

Olej — čerstvý olej — vyslovil jsem slovíčko to a ústa se mi už stahují jako k modlitbičce. Teď, v postě, chtěl bych být v Neapoli! Ach — v Neapoli! V předměstí sv. Lucie. Kde u každého rohu vaří se magrónky a pekou mořské ryby na oleji. Na rybu patří olej — olej — olej! — Tyhlety dny byla v „Národních Listech“ — lituju upřímně, že musím tak často proti tomuto časopisu psát, ale já právě jiného časopisu nečtu — byla tedy v „Národních Listech“ lokálka, jednající o postě. Původce její psal o „farářských kuchyních“, o rybách, „plovoucích tam v čerstvém másle“, a psal to se zanícením, jako o nějakém ideálu — inu — inu! Nevím, který to z mých kollegů byl — najisto přece studoval, a najisto studoval dost — pět škol obecných, osm škol latinských, alespoň ještě pak čtyry vysoké — a vzdor tomu vzdělání jenom nedostatečné! On za to nemůže — ty školy naše — i fuj! Už jednou jsem zde

poukázal k nedostatku našich gymnasií, která dávají mládeži na př. prý vzdělání „klassické“ — tak klassické, že mladík se sice jakžtakž doví, jaké psali v Helladě básně, ale nedoví se ani zbla, jaké tam bylo sochařství, jaká architektura atd. Pro život sám nenaučí se ale mladík na těch gymnasiích už docela nic! Jak krásné by bylo, kdyby jednou za týden byla pro žáky vyšších tříd na př. hostina, tedy na př. postní, s bezúhonným lístkem jídelním, s jídly bezúhonně upravenými — ale marno mluvit — zde by měl ministr Gautsch pro své „reformy“ místo, zde, — ale — ale! A generace vychází ze škol těch za generací, a považuje „rybu v másle“ za ideal — hrozné! —

Já miluju půst. Po čtyřicetidenním masopostě čtyřicetidenní půst, to je dobré — jako je dobrý klid po vřavě, šero po silném světle. Náš občanský kalendář pokračuje zcela rozumně: po masopostní „nekonečné melodii“ vepřové teď zas postní „nekonečná melodie“ rybí — tak to má být! Jako když virtuos pianista na těžkých pasážích vycvičil si ruku pravou a pak zas cvičí levou. Všechno se má v životě dít s jistou virtuositou, k té je ale potřebí cviku. Přiznám se, když jsem se minulé středy vrhl na první svůj obídek postní, že mi to ani valně nešlo — masopust mne byl trochu zkazil. Do ryb jsem rejpal, že mi to až samotnému bylo směšné. Nůž mi při odvírání ústřic skákal a sklouzal. Ba — člověk se červená — ani rybí polívku nedovedl jsem pěkně vyjíst. Lžíce se nevznášela nad ní dosti lehce, dosti elegantně. Člověk má lžíci nad rybí polívkou — dle učeného Antonia Antha — držet, jako když dáma se dotýká květu: „malíček hezky daleko od prstů ostatních, volně do vzduchu aby vězící na něm brillantový prsten dostal se do pravého světla.“ Ovšem — snad jsem byl trochu disgus-

tován, že ten brillantový prsten na malíku pořád ještě nemám. Vždycky si umiňuji: donapřesrok si jej koupíš; ale vždycky zase pak — člověk je tak nedbalý, i nejlepší člověk!

Já miluji půst. Protože jsem cholerik a snesu zrovna tak dobře pečené sele, které neslouží flegmatiku, jako srnčí kýtu, která zase sanguinikovi nejde k duhu. Arci, když jsem na př. po večeři a začnu pít, tu bývám stran toho svého temperamentu přece jen někdy trochu na rozpacích, neboť vím, že zase melancholik tuze rád pije, a já piju opravdu rád! Ale když pak přijde tedy znova nějaká ta lahůdka, něco k snědku — tu vidím přece zase jen k radosti své, že jsem povahy cholerické, „šmačné“. A právě o postě máme jídel tuze pěkný výběr! Předně ovšem tedy ryby, nejrozmanitějších druhů. Jen se jich neboj, dušičko, neboj! Pouhá pomluva, že při požívání ryb člověk, jak se říká, hloupne! Kdo nebyl hlup před štikou s dobrými noky, není hlup také po ní! Jen si dej každou rybičku připravit tak, jak jí to sluší, zapij pak „několika skleničkami dobrého, starého vína“, a uvidíš, že nejsi hloupý! A pak máme v postě tedy také kultus nejrozmanitějších jídel moučných, a konečně i přece také všechny ostatní ještě druhy masa — „variatio delectat“! Příroda nechce, abychom ustrnuli a zkysali v jediném směru, abychom byli buď jen animalisté nebo jen vegetariáni, abychom se tím či oním výlučným dostali až k nemoci, ke „kurdějím“, a svatá církev tomu nechce také. Změna — změna! Dej nejnevzdělanějšímu člověku chutnou jitrnici, on se bude ohlížet, kde je ještě k ní chleba a zelí. Dej mu nejměkčeji uvařený zlatolesklý hrách, on si bude hledat ještě na něj škvarky. Alespoň dvě různé chutě má mít každé jídlo! Zmíněný již Antonius Anthus vypravuje

anekdotu v tom ohledu znamenitou. Cestující Pařížan nechal kdesi kus pšeničného chleba ležet. Jakýs Irčan chudý jej nalezl. Bylo to poprvé v jeho životě, že viděl cosi podobného. Prohlížel, uznal to za nějaké jídlo a jedl. Chutnalo mu výborně, jenom litoval, že nemá k přikusování kousek chleba s sebou! —

Já miluju půst. Proto, že mu lidé ubližují. Že se domnívají, půst že je tolik co hlad. Ty moje nebe — ne, hladem nás věru nechce pán bůh mořit! Vždyť hlad je trest! Vždyť už staří národové označovali za muka nejhorší muka Tantalova — muka člověka, odsouzeného k tomu, aby hladu svého nikdy neukojil! —

Já miluju půst. Je tak něco zcela ryze českého při něm! „Půst neumořil ještě nikoho," říká náš lid až příliš dobrý. A když už půst, chce mít ten náš lid hodně hubený, hodně suchý půst — „Suchý půst, úrodný rok!"

Já miluju půst. K vůli tomu, že padá do samých počátků jara. Že tu všechno v přírodě pučí, a pojídaje to pučivé že pojídám samo jaro. Pamatuj si, synu milý, „co mladé, to postní", ať už to cokoli! Pomysli si třeba selátko pečené a polní mlaďoučký salátek k němu. Pomysli pečené jehně v hebounkém kolníčku bílém. Pomysli pečené kůzle se salátkem z poupat chmelových —

Ach, pečené kůzle a salátek z poupat chmelových! To krásné mládí a k tomu zase jen mládí! „Jako láska slavíka k rozpuklé růži", jako —

Musím přestat. Já tak nerad jsem veřejně měkký! Tak nerad pláču přede vším lidem!

Opozděný sice, ale takto předčasný referát bálový.

1883.

Obdrželi jsme dnes následující přípis:

„Milí kollegové!

Prosím, dejte tento můj feuilleton jistě a sice najisto hned **dnes**! Přinesli jste zprávu mezi lokálkami, že přes rok bude pořádán také ples českých žurnalistů. Náramná neopatrnost! Nechci Vás poučovat, ale takové věci mají přece zůstat redakčním tajemstvím až do okamžiku nejposlednějšího! Jak pak jestli nás některý jiný list pražský předejde teď referátem o tom plese? Trnete, běží Vám mráz po zádech! — No — nebojte se. Toho bohdá nebude, aby někdo „Národních Listů" překonal! Zde ten referát máte. Vrhl jsem se do vln budoucnosti a vynesl jej na povrch.

Učinil jsem jen svou povinnost. Neděkujte se mi, nestojí to věru za to.

Váš vzorný

J. N."

Ples českých žurnalistů dne 17. února 1884. — Excellentní, excessivní, exemplární, exemptní, expressivní, exquisitní, extremní, extravagantní!

Náramné, ukrutné, obrovité, zdrcující!

Avšak nepředbíhejme!

„Co toto píšeme“ — ale začněm raděj od konce!

Tedy: Dlouho a dlouho před hodinou, pro počátek plesu ustanovenou, sjížděly se na Žofíně šesti-, čtyř- a dvouspřežné ekypáže, jakož i přímo nesčetné množství pražských, vídeňských a peštských fiakrů. Povozy tyto cizí objednal Spolek českých žurnalistů extra k včerejšímu dni, bylyť by fiakry pražské ovšem nestačily. Transmisse z tiskárny „Národních Listů“ na Žofín vedená samočinně otvírala vozy a vyhazovala hosty do předsíně, kdež s nich řada novinářských roznášečů a skladaček co nejúslužněji a s bleskovou rychlostí strhala oděv svrchní. Pak je s onou hbitostí a elegancí, která jmenovaným těm sluhům časopisův bývá jako vrozena, házeli ihned ku vchodu sálu a do rukou pánů výborů. Zde čekalo na sličné tanečnice již první překvapení krásné: skvostné a při tom něžné taneční pořádky ve formě malých kašen, v nichž se máčí papír pro tisk.

Oba sály stkvěly se krásou báječnou. Byly s dojemnou jednoduchostí dekorovány novinářskou makulaturou, velký sál listy ranními, malý večerníčky v Praze vycházejícími. Ve velkém sále zářilo dvanáct elektrických sluncí tak intensivně, že když vzal tanečník tanečnici kolem pasu, bylo vidět i nejmenší chybu tiskovou. V malem sále obstarávalo tutéž službu dvanáct elektrických měsíčků. Mezi velkým a malým sálem skrývala se v stinném bosketu laškovně socha pana státního zástupce.

Za čtvrt hodiny byly oba sály, jak by je nabil. Honem se musela zavěsit po celé jich šířce a délce prkenná palanda, opatrným výborem k tomu účeli již připravená. Za další čtvrt hodinu pak palanda druhá, za hodinu zas třetí, tak že se tančilo pak ve čtyrech

patrech nad sebou. Ačkoli plesový výbor co nejpřísněji si byl počínal a lístky vydával jen na řádně prokázaný křestný list, šlechtický diplom atd., ačkoli také cenu lístku určil na 250 zl., přece takový nával! Ažiotáže s lístky byla za posledních dnů nesmírná! Platily se ceny báječné. Neapolský Rotschild na př. musel dát 12.000 zl. K neuvěření!

Ples zahájen polonézou, jaké arci ještě nebylo, co svět světem stojí. První tři páry byly: kollega Nedoma s H. M. anglickou královnou, kollega Barák s dceruškou presidenta severoamerické republiky, kollega Turnovský s bývalou francouzskou císařovnou Eugenií. Pak hned přišel Bismark, za ním nynější císař francouzský (dřívější princ Plon-Plon), dále král Cetewayo, sultán Rum Wehok, Victor Hugo, Gounod, Moltke, Sardou, Dumas atd. atd.

Na gallerii pro diváky určené pozorovali jsme hraběte Chamborda, Menottiho Garibaldi, knížete Krapotkina, Grévyho, Edisona, Marc Twaina, Carducciho, Tamberlíka, Bret Harta, Rossiho atd. Krapotkin pořád vystřeloval nějaké patrony, Tamberlík bral vysoké „C“, Marc Twain dělal vtipy, až se za břicha popadali, Rossi hrál „Othella“, scénu, kdy Jagovou hlavou o zem tluče — zkrátka boží dopuštění, rámus, že někdy nebylo hudbu slyšet. Policejní komisař tam musil dvakráte nahoru na ně. Výtržnost ostatně jediná — takto se chovalo obecenstvo ještě dosti cnostně.

Dole mezi tím za zvuků výtečné kapelly, kterouž osobně z Ruska přivezl a dnes sám řídil slavný Rubinstein, vesele se tančilo dál. Když Emil Zola komandoval šestou turu kadrilly, když hrabě Andrassy tančil solo čardáš, rozjařovalo se obecenstvo víc a víc. Nejmocnější dojem ale byl, když △ feuilletonista „Národních Listů“ tančil s velkokněžnou Eudoxií Pavlovnou Petrovnou velký

mazur. Velkokněžna nad tím vyznamenáním radostí zářila. Skoro každý to chudince přál.

Ano, taková společnost byla v bále, jejž pořádali „jenom žurnalisté“! Lidé, kteří dle běžné fráse „minuli se s povoláním svým“ a stali se — millionáři duchem. Pouzí „proletáři“ — kteří se stali „šestou velmocí“, jíž se koří svět. Co tu bylo řádů, démantů, lesku! Nemůžem v tom směru všechno zevrub udat, neboť, „co toto píšeme“, není vrchní odhadce pražské zastavárny, výborem pro ten ples získaný, se svou adicí ještě hotov. (Pouhé boty lorda Dudleye ocenil na př. 22½ millionů; „to na ně dáme u nás od fleku“, pravil.) Lze jen říci: krása, n e s m í r n á krása! Když se člověk na to podíval, zrovna facku to člověku dalo!

Nanejvýš že bychom z přečetných jednotlivostí zde snad hned uvedli, že poměrně největší furore učinil president guatemalské republiky se svou mladistvou chotí. Objevilit se v kroji tamních domorodců. Úsudek všeobecný zněl, že krojem tím krása lidského vzrůstu a luzné jednotlivosti těla vynikají v skutku co nejprospěšněji. President a presidentka byli totiž nazí.

Zábava — ty můj bože, co říci o t é h l e zábavě! Zrovna ve vzduchu to viselo. Potřeboval's odevřít ústa a už jsi měl na jazyku plno vtipů. Mluvilo se jenom německy, z úcty k přítomnému p. doktoru Riegrovi. Byl tím jemným ohledem patrně dojat. Uznávalo se vděčně, že nejen v nynější otázce universitní ujal se němčiny, nýbrž že už před dvaceti lety, sotva že bylo české divadlo z podruží německého vybaveno, jakožto intendant svolil, aby se v tom divadle českém ihned zase zpívalo německy. Bohužel bylo naše obecenstvo tenkráte ještě takové, že němčinu z českého divadla vypískalo. Kde jsme mohli dnes už být!

Střediskem veškeré pozornosti byli ovšem žurnalisté čeští. K těm se tlačilo všechno. Bismark se neustále dotíral k našim článkářům a vyzvídal na nich — protivný člověk! Sardou, Dumas, Augier obtěžovali sterými otázkami divadelní naše referenty. Redaktoři lokální části byli napořád obklopeni kopou sebevrahů, kteří si hodlají letos vzít život a proto do zásoby diktovali své životopisy. Nejneodbytnější byla malá hezká jedna brunetka, která hodlá s vyšehradské skály skočit dolů, a mladý kupčík, který se hodlá pak pro ni zastřelit. „Pisatel těchto řádků“ zkusil zas nesmírně od holek. Rozneslo se, že on píše o bále referát, a každá chtěla, aby řekl, že ona byla nejhezčí. Slibovaly pánbůh ví co všechno. Pak od diplomatů. Celá smečka jich se dotěrně nabízela, že ponesou rukopis do tiskárny. Ale „pisatel těchto řádků“ úmysl jejich prohlíď!

Obecenstvo se rozpalovalo víc a víc. Výborem najatí lékaři, kteří chodili po sále s teploměrem v ruce a měřili vnitřní teplotu každého jednotlivce, konstatovali až „38° Celsia“. Výše povážlivá! Ale ještě měla vystoupit o něco, když mezi tisíci a tisíci došlých telegramů objevil se také telegram z Vatikánu. Svatý otec se děkoval za vzácnou pozornost plesového výboru, který byl pro tuto noc dal řídit telefonní spojení mezi Žofínem a Vatikánem, prosil žertovně, aby dali teď zahrát sousedskou, že prý by se „také rád otočil“, a poslal pak všem pozdrav a požehnání.

Byl už nejvyšší čas, aby se šlo k večeři. Nad jídelnou skvěl se nápis: „Pracuj každý s chutí (úsilovnou)“, kterýžto citát svou vhodností a zároveň novostí vzbudil všeobecný obdiv. Kuchyně tuze uspokojovala, bylť ji výbor podržel v režii vlastní. Hlavním jídlem byly kachny.

Kdo se vykázal celoročním abonentním lístkem některého českého časopisu, dostal k tomu zdarma redakční zelí.

Mezi večeří odbyly se dvě důležité věci. Předně velká loterie ve prospěch pensijního fondu českých žurnalistů, o kteréž sensační události jednaly časopisy celého světa už po nějakého čtvrt roku. Jak známo, byly předmětem loterie hezké dívky. Kdo vyhrál, mohl zůstat svobodným; kdo prohrál, obdržel na jeho číslo připadající dívku, s kterou se musil zasnoubit ihned. Dlouho nevěděl loterní výbor, dovede-li sehnat potřebný počet proher. Ale musí se říci, že i mnohé takové rodiny, o jichž vlastenectví se posud pochybovalo, věnovaly dcerky své co nejobětovněji.

Pak se odbýval kongres dam. Použito nevídané posud příležitosti, že se tu sešla dámská intelligence celého světa, a porokováno o nalehavé již otázce: mají-li ženské nosit tedy „spodničku dvoudílnou“ (divided skirl) a tím se přiblížit mužskému kroji. Za generálního řečníka zvolen bohužel anglický ministr Gladstone. Pán ten může být snad dobrým politikem, ale přírodopiscem není! Hned na počátku tvrdil, že ženské mají vlastně také dvě nohy, skoro tak jako muži!! Dámy významně mlčely. Mužšti ale se nesmyslu tomu hlasitě smáli a odešli s pískotem. Otázka kalhot není vyřízena.

A pak se tedy zase tančilo, tuze tančilo. „Co toto píšeme“, je už skoro ráno a pořád se ještě tančí. Bálovníci nechtějí odejít, dokud prý nevyjdou ranní listy: vyprosili si, že se jim dovolí, aby je roznesli po abonentech. Počíhá-li si tedy abonent za dveřmi, může někoho vidět.

Nepíšu nic!

1881.

Kdybych se netřás zlostí! Zcela marně si říkám: Nezlob se, sic „opadne tvář tvoje“ jako Kainova, a pak bys už ani nebyl hezký! Nebo bys zčervenal jako rak, a tobě sluší spíš intresantní bledosť. Vzpomeň si na Saula a Achaba, Námana a Asu, a nech toho. Když mám ale vztek! Od neděle, kdy jsem se ve feuilletonu zmínil o „škubánkách“, dostávám denně šest „škubánkových“ dopisů, v nichž mne p. t. obecenstvo škube.

Poznamenání (jen tak pro mne). Péro mi věru až skáče po papíru, jak se zlostí třesu. Nebudu psát dnes — a ne!

Ovšem bych byl blázen, abych se vzdal svého dvacitiletého práva: každou sobotu odpoledne se bavit. Ale budu bručet jen tak do sebe.

Takoví lidé! Naposled jsou jim škubánky snad „příliš české“. Snad „málo nóbl“. Snad jaktěživi žádných pořádných ani nepojedli. Bodejť — jedli někde nějaký ledabylo namíchaný kucmoch, snad se ztuchlou prachandou, že zapáchal plísní, nebo nerozumně zasypaný mákem, že chuť byla až olejovitě trpká — tak to bude! Jen kdyby byli pojedli nějakých škubánků mistrně z moučné a zemákové části skomponovaných, lžici do lahodného oválu, po kraji jako s bruselskými krajkami vyformovaných, do rubínů vyškvařeným čerstvým máslem maštěných, nastrouhaným syrečkem jako drobnými lesními konvalinkami posypaných! Bez toho že jich nejedli!

Tak se mně děje vždy, kdykoli pronesu nějakou myšlénku vznešenou; poněvadž ale bez vznešenosti to ani neumím.

Copak ti lidé vědí! Ať se posmívají, ať říkají škubánkům „ševcovské ústřice“ a že prý „si jimi člověk darmo zaplácá žaludek“ — nebo ať si říkají vonné jáhlové kaši „tkalcovská pečeně“ — nevědomci! Ne, já nejsem věru vlastenectvím tak zaslepen, abych zbožňoval nějaký svitek v mlíce jen proto, že je to jídlo české, nebo abych z téže příčiny horoval pro modré knedlíky ze syrových zemčat nebo pro placku z nich, vypadající jako ouplňkový měsíc, když je mu na nic. Přísahám při všem, co je mi svaté, že bych mohl sto let být živ, aniž by se mi jednou jedinkrát zastesklo po českém „kyselu“, té zapražené polívce z kyselého zelí a trhaných krupek, že bych také spíš se uživil třeba jen vanilkovými piškoty než českými vejražkovými „piskorky“, napečenými v peci po chlebě a povidly pak politými Mámť také pro chyby a nedokonalosti českého národa zrak bystrý a pronáším soud svůj o nich zcela bezohledně. Ale ať mi nikdo zas nepřijde na př. s frásí o „nebohém českém lidu“, který „chudák(!) musí se spokojit s oukropem“. Byl někdy takový plácal při tom, když veselá společnost pila do dvou s půlnoci plzeňské, pak až k ránu šampaňské a pak, když už nemohla a nemohla dál, najednou přišel kouřící se oukrop? Viděl, jak zvadlé tváře najednou zas oživly, oči znova zajiskřily, nos z daleka ssál do sebe tu zvláštní, báječně sílící vůni česnekovou, když jazyk s nevýslovnou rozkoší do pepře a husího sádla se zrovna zavalil, a společnost, náhle zas jako poupě čerstvá, znova pak pila až do večera příštího dne? Pak se řekne „ten nebohý český lid!“

Oukrop patří ke kuchyňské poesii české zimy. Ach ta krásná doba zimní! Když ze strychových hrnků sype se na stůl hromada bramborů na loupačku a vedle už stojí talíř s čerstvě pro ně natlučeným máslem. Když se co nejpečlivěji komponují pražené polívky z chleba, kmínu, krup, másla, z bramborů, krupek a hub, z krupice, vajíčka, másla a v lahvích uschované petržele, když ku svému právu přichází polívka „skleněná“ z rozmačkaných zemčat, marjánky, česneku, všeho koření a másla. Když v troubě brambory se pekou, jablka syčí a topinky se smaží. Ach topinky! Naplňují dům libou páchní chlebovou, sádlovou a česnekovou, a člověka novou silou životní. Kdybych přirovnal oukrop k svěží rose letní, jsou topinky zas jarním teplým paprskem slunečním. Trávil jsem kdysi zimní čas u lesníka v moravském pohoří. I stalo se, že jednoho

jsem škubán každý týden. Mám toho dost. Chci mít jednou pokoj. Jinak to ale nejde, než když krátce ne-

---

dne byl náš lesník v lese postřelen pytlákem. Lékař mu pak vyřezával broky a každý si může pomyslit, jak bylo lesníkovi při vyhlídce na několik „ležmých“ neděl. A téhož dne pekly se topinky. Lesník huboval, huboval, a pořád se díval ke kamnům. A když snědl topinku první, bas jeho hluboký a drsný pojednou změknul, a když snědl druhou, dal lesník synovi už pohlavek za to, že mu nepodal dost rychle k posteli karty na bulku.

Česká kuchyň! Ty padesatery druhy vdolků, koláčů a lívanců! Žil takový pražský posměváček někdy na venkově? držel někdy na špičkách prstů, do širokého věnce sestavených, horký lívanec z ječné mouky, pomazaný povidly, politý hustou kyselou smetanou? Pak ty prarůzné komposice knedlíků, od knedlíků se zelím po slávou zasypané knedlíky švestkové, od bramborových po krupicové a tvarohové! A naše kaše! Jáhlová zavařená do mléka, jemnou vůní svou omamující pražená krupicová! Zajisté nebude nikdo tak nestydatý, aby zapíral, že kaše jáhlová a ta krupicová mají mnohem jemnější a právě tak určitý buket svůj jako na př. nejproslulejší vína rýnská, jako „haute Sauterne nebo „château Yquem!« A což krouhanka — he? Kdepak by měl hloupý měšťák pojem o krouhance? Hloupý měšťák přijde na ves leda v letě; prochází se líně po hospodářově dvoře, s rukama v kapsách, nevidí nic a neptá se nic. Tamhle v koutku u zdi je opřen kus starého mlýnského kamene, vedlé něho leží kousek jiný, malý. Snad na to měšťák pohlédne a myslí si, že je to z rozvaleného brusu na kosy. snad a nejspíš ale si toho nepovšimne vůbec. Když ale nadejdou nejtužší, dlouhé mrazy, když řeky a potoky zamrzly, mlýny nemelou a mouka v domě došla, tu vezme hospodář ty kameny, upraží pšenici, žejdlík po žejdlíku, a rozetře a rozkrouhá ji na kamenech v moučku. Z té moučky se upravují knedlíky — o ty nestojím, jsou tvrdy, za to ale krouhanka, kaše s dobrým sádlem! ta je tak vonná, tak jemná, tak lahodná, že by se na ní umlaskali i andělé!

„Ach — to je dobré-é-é!“ řekne bývalý venkovan, dlouholetý pak obyvatel města, při pouhé vzpomínce ještě po desítiletích. A těch dobrých jídel českých, která i při vzpomínce ještě chutnají, je tak mnoho!

Polívka ředinová — z pivních patoků, vajíčka, kousku másla, krapinku smetany — „To je dobré!“

napíšu n i c: tedy dnes nenapíšu skutečně nic! Ani slůvka. Ani hlesu. — Eh — to je mi volno!

Kaše z krupek do mlíka zavařených — „To je dobré!"

Trhané krupky s houbami (každé vařeny zvlášť a pak teprv smíchány) s marjánkou, pepřem, hodně česneku, hodně sádla — „To je dobré!"

Musím přestat — rozplynul bych se!

Činívají se tři výčitky české kuchyni. Nemohu z nich spravedlivě uznat ani jedinou. Že prý polivky jsou všechny téměř z vody. Ano, ale myslíš, že pojídáš extrakt celé přírody — vzácné kuchařské umění! Pak prý je v ní úplný nedostatek jídel postních. To je to, že český národ má moje mravné zásady: „nejlepší půst — zdržení se ode všech hříchů", a to mu chválím. A konečně prý má příliš málo jídel masitých. Za to přece tím více masti a vajíčkuje! Ostatně — upeče někdo na světě husu tak zlatě jako česká hospodyně? A což „zabíjení"? Když se udí maso. Když se vaří vepřové s křenem. Když se jí jitrnicová polivka — má svoje zvláštní jmeno, ale nemohu si na ně teď vzpomenout. Když na pekáči zpívá deset jitrnic a kuchyně jako by byla hájem plným sedmihlásků; když tlustá jelítka, tak fialově červená jako kanovník, spokojeně si founí a odprskávají; když ze zbylého náděvu peče se na pekáči prejt, tak silný, tak chutný, tak . . .

Poznamenání sazečovo. Konec rukopisu naprosto nečitelný. Podobá se proti světlu, že je papír zamaštěn.

V předtuše jara.

1883.

„— **Znamení jara**. Včera hned po polední byl do naší redakce přinešen první exemplář dámy oblečené v jarní šaty. Laskavý doručitel nás ubezpečoval, že prý krátce před polednem nalezalo se na Příkopech — bylať neděle — více dam, jež bylo usmívající se slunko vylákalo ze zimních kuklí, že ale vesměs byly mrazným vzduchem bídně překřehlé. Exemplář nám dodaný byl celý modrý a cvakal zuby. Několik spolupracovníků našich, těch měkčích, soucitem omdlelo. „Hoďte ji na má, v boji pro vlast rozjizvená prsa!“ křičel náš feuilletonista N. tak dlouho, až jsme ho vyhodili. A mezi tím, co ho tři silní mužové drželi venku, vřadili jsme dámu do své redakční sbírky předčasných motýlů, chroustů a květů; má tam číslo 13.629“. —

Tato zcela přirozená a tedy naprosto věrohodná „denní zpráva“ v pondělním čísle „Národních Listů“ podivnou náhodou nestála. A přec jen to bylo pravda, že v neděli dne 4. března, tak asi kolem jedenácté hodiny dopoledne, bylo na Příkopech nějakých 20 chudinek dam oblečených už v šatičky jarní! Snad ale nebyla žádná polapena. Nebo ji některou ulovil Němec a donesl pak do redakce českému národu nepřátelské.

Viděl jsem je sám. Mámť povinnost v této jarní době všimnout si dam — totiž povrchně si jich všimnout, prosím. A když něco na jejich toilettách zpozoruju nového, módního, tedy o tom psát — neboť se o mně tvrdí, že tomu, o čem psávám, někdy i rozumím. Ale nezahlédl jsem minulou neděli věru ani nitky, která by stála za řeč. Loňské látky, loňské barvy, loňský střih — jen že to vypadalo nějak unavené, jako by to bylo několik měsíců spalo a teď si teprv zívlo.

A přece — nemýlí-li nás všechno — stojíme na prahu velké doby! Co do barev, co do vzorků začínáme už být, aniž bychom sobě lichotili, přímo nepřekonatelní. Barvy látek odpovídají výtečně všeobecné evropské situaci politické; vzorky pevně naznačují směr, jakým se béře naše vzdělanost.

Dříve byly v oblibě barvy tak zvané rozhodné, energické. Říkalo se: barva „poctivě" zelená, „poctivě" červená, „poctivě" modrá. Dnešního dne je chvála bohu už dávno po vši energii a po vší poctivosti! My víme, že se takové věci „nahoře" nelíbí, tedy jsme je nechali rozumně být a naše ženy se řídí věrně podle nás. Dnešního dne vypadá každá, ale každá barva zmazaná, nečistá, neurčitá, nejasná. A jako ty dřívější „rozhodné" barvy člověka činily veselého a dodávaly mu životního popudu, tak jej činí barvy „nerozhodné" teď tichým a ospalým, a to je dobře.

Jindy bylo před jarem tisíc ženských otázek, bude-li módní barva zelená nebo modrá nebo jaká. Dnes se už ani devítileté dívčí vyžle po tom neptá, vždyť jsou dnes všechny barvy, jako by je z bláta vytáh'! Jindy si přála blondýnka, aby přišla do módy barva růžová, a bruneta, aby na př. světle zelená. Dnes je to blondýnce i brunetce náramně jedno — dnes nemáme vlastně už ani

žádných blondýnek a brunetek! Slečna Máry je dopoledne světlá jako jasný den a slečna Máry je na večer hnědá jako snivá noc — slečně Máry stačí v poledne dvě tři hodiny, aby se přebarvila. Když se mají vzít do růžova šaty, nu tak se vezme dříve hrníček se žlutou barvou atd. Jen se podívejte, co máme teď u divadla blondýnek zajímavých! Jindy jim ani nenapadlo, býti blondýnkami, dnes jim to napadá.

Co pak se týče vzorků — vznešené přírodní vědy, které dnešního dne určují veškerý pokrok lidstva, z nichž rodí se každá, ale každá myšlenka novodobá, určují ovšem i směr ve věci této důležité. Přírodopis má od nějakých tří desítiletí náramný vliv na mysl našich žen, větší, než jsou sobě samy vědomy! Před desíti ještě lety nosily dámy na př. v náprsních svých jehlách jenom podobizny svých manželů, nebo těch, kteří se pořadem práva jimi státi měli — dnes už je děsně úzký ten kruh nadobro protržen, a dámy nosí na krku již i zvířátka jiná, i hlavičku paviána, huňatého mopslíka, okaté sovy, ostrovidného supa, parohatého jelena, zubatého kance a t. d.

Ale ani na tom nezůstal všemohoucí pokrok lidstva ještě stát — bože, bože, kam my to přivedeme! Pojednou našli naši učenci, někde uprostřed siamských lesů, divokou rodinu, jednu z toho druhu, kterýž tvoří přechod z opice k člověku a dokazuje, že z nízkého zvířete byl jest pošel vznešený člověk. A od toho okamžiku už žádné udržení víc — člověk padl bratru zvířeti celou tíží svou na teplá prsa!

Ovšem že tedy u jemnocitnější a náruživější ženy nová láska ta jeví se ještě mnohem ohnivěji než u muže: žena popřála zvířátku ihned místa na tom nejmilejším, co má, na látce na nové šaty. Zvířátko je teď nejmodernější okrasou látek, skvějících se v moderních barvách.

Z Berlína dochází právě zpráva o „tom nejnovějším“, co lze tam na damách vidět: hedvábná to, světlemodrá látka, potištěná řadami citronově žlutých voloušků (!) —. To musí být nevýslovně milý dojem! Není pražádná pochybnost: Němci překonali Francouze co do krasochuti už rozhodně. Ale zápas trval dlouho!

Na bíledni leží dalekosáhlé následky toho. Ujmeli se věci docela snad i s t á t, může věru z pouhé módy vyvinout se celý systém pouličního, názorného vyučování — systém, o jakémž otcové naši neměli ovšem ani tušení! Říšská rada potřebuje jen vydat zákon: Ženy a dcery mužů, kteří platí do 5 zl. daně, přidělují se k botanice a budou nosit šaty kytičkované. Do 20 zl. zvířátkované. Do 100 zl. přidělují se k oddílu zeměpisnému a budou nosit šaty vzorkované mapami. Nad 100 zl. pak šaty s letopočty historickými. Aby se při tom předešlo všem politickým nepřístojnostem, smějí Čechy být vzorkovány jen zároveň s celou ostatní Cislajtanií, nikdy pro sebe, nebo docela snad ve spojení tak zvaném „svatováclavském“, s Moravou a Slezskem. Husitská doba pak je z historického oddílu vyloučena naprosto. Naši stateční čeští poslanci na říšské radě budou zajisté tak dobří a pomohou zákonu, aby beze změny prošel.

Chudáci ty naše městské děti — o přírodě na př. neměly dosud téměř ani ponětí! Odkud také! Mnohý kluk byl už deset let, rost' a tloust' a nevěděl ani, jak kravička vypadá. O huse měl názor, abych tak řekl, jenom pekáčový, bezhlavý a bezperný. Telátko si myslil s nádivkou. Kapr mu plaval po kusech v omáčce perníkové a štika, když ráno vstala a k umývadlu se postavila, mydlila se sardelkami.

„Karlíčku, ukaž mi, znáš-li husu?“, řekne tatínek procházkou ke svému buclatému kluku. Karlíček se roz-

hlídne, zdvihne svou desítikrejcarovou španělku a ukáže na malou, vesele capající slečinku.

Tatínkovi se prsa šíří samolibostí a pýchou.

„Ale, tatínku“, začne zas Karlíček, „Ty's mi slibil, že mi jednou ukážeš koroptvičky. Ukaž!“

Zkušené oko tatínkovo točí se sem tam. „Honem se podívej tamhle na tu — ženskou, na tu s těmi kropenatými ptáčky! Zrovna nám ji sbírá policajt — škoda! A jiná tu teď není — na večer jich bývá víc — nu až budeš větší!“

A za chvilku opět: „Teď ale, Karlíčku, pozor! Co je to?“ a tatínek ukazuje holí na záda vysoké, volně před nimi se procházející dámy.

„Cislajtanie“.

„Dobře — a kde jsou bývalé Čechy?“

„Tadyhle.“

„A Praha? Jemnostpaní, račte přec trochu držet, můj kluk hledá Prahu!“

„Tatínku — zde!“

„A kudy bys jel do Brna?“

„Tadyhle pod ramenem.“

Jarní noviny.

1883.

Vycházejí dnes.

☛ Jediný jarní časopis ve světě. — Předplatné žádné. — Peníze za inserty se nepřijímají. — Feuilleton je vyloučen. ☚

Zvláštní telegram „Jar. N.“

A. Z Plzně, 7. dubna. Od věrohodných svědků sděluje se mně následující: Dnes, krátce po půl jedenácté dopoledne, ve směru severo-západním od Plzně, tedy tak asi k Lochotínu, spozorován pojednou v modré obloze černý bod. Skoro zároveň třepotala se vzduchem ptačí píseň. Lidé jinak zcela střízliví tvrdili, ten bod prý byl první letošní skřivánek. Po celý den vybíhali zvědavci z města, shlukovali se venku v houfech po pěti, šesti, ano i osmi lidech, a dívali se do nebe. Rozumí se samo sebou, že záhy dostavivší se četnictvo houfy ty ihned rozhánělo.

B. Z České Lípy, 7. dubna. Obyvatelstvem lomcuje zimnice. Přišlať do našeho města odněkud — posud není vyšetřeno: odkud — pojednou zpráva, že prý se blíží

jaro. Že prý je to ale již zase jaro české, jako bylo loni, předloním, před třemi lety, zkrátka rok co rok už po nějaká dvě tisíciletí. Nesmírné rozčilení zmocnilo se obecenstva našeho, ryze německy smýšlejícího. Rámusy po hospodách, řeči na náměstí, bouřlivá schůze na radnici. Usnešeno podat k místodržitelstvu protest proti „českému“ jaru. Dr. Roser na telegram mu zaslaný odpověděl ihned slibem, že se stejně smýšlejícími druhy podá interpellaci na říšské radě. Městem teď k večeru táhnou tlupy s prapory: „Nic společného s Čechy!“

C. Z Nového Yorku, 6. dubna. Úřadní zpráva: Právě vypukla u nás nová manie. Děvčata americká žádají nyní na mužích, aby jim do památníků místo dřívějších podpisů darovali po kadeři vlastních vlasů. Ty pak nalepí na list papíru a připíšou k nim samy poznámky, jež ale udržují v tajnosti. Není pochybnosti, že koráby zavlekou chorobnou manii tu do Evropy co nejdřív. (Radíme čtoucím nás Evropanům, aby se dali hned ostříhat až na kůži. Dobrou záminkou je jim nastalé jaro. Než vlasy zase narostou, přešla bouře už přes jejich hlavy. Red.)

My víme, co přijde.

V čele našeho listu postavené telegramy zvěstují souhlasně: jaro přijde! Nechť sebou staročeské listy házejí a se tetelí, jak chtějí, nechť se posmívají zvolna se probouzejícímu pokroku: jaro přijde! Jsou to v skutku listy, ty staročeské, kteréž na stromě národního našeho života z božího dopuštění zbyly z minulého roku: uschlé, scvrklé, babsky harašivé. My jim věříme, že je jim jedině v plesnivině minulých dob volno, že se bojí jarní šťávy, aby je se stromu neshodila. Avšak tou trouchní jejich

tlačí se již život mladý. Jen ať se posmívají! Budou se posmívati, až tě přijde první jarní bouře . . . . .

Končíme raději. Vždyť jsou vlastně již mrtvy! A také naší zásadou je: „De mortuis nil bene, nisi —“.

Končíme s vědomím, že jsme napsali úvodník krátký, ale dobrý.

V Paříži. 4. dubna.

B. T. — Marna všechna naděje, marno veškeré doufání — Francouzové brzo ucítí, že klamali samy sebe! Snad šel ještě Gambetta s illusemi do hrobu — Grévy je z nich asi již vyhojen. Nechť trvá republika již od r. 1871, nechť trvá tedy celých již dvanácte let — poměry nejsou tím po dnes ustáleny nijak! Ano panující nejistota je tak velka, že mnohé rodiny opouštějí raději Paříž, a to rodiny nejelegantnější.

Máme dnes 4. dubna — čtvrtého dubna, pravím. A dnes se ještě neví, jaká barva bude letos módní! Ptej se kterékoli dámy, jaké barvy si šaty koupí: neodpoví, pohledne jen mlčky, slzička se jí zatřpytí v oku.

Byla už v módě barva modrá. Byla zelená. Červená i hnědá. Všechny ty barvy nositelky už unavily. Co teď? Šedivá sluší málo které pleti. Ti, kdož vidí za kulisy světových dějin, vyslovují ovšem tajuplně „amarant“, šeptají také cosi o „zcela nové barvě mandlové“ — my, upřímně řečeno, nemáme více důvěry! Francie vynikala kdysi svými v diplomacii proslulými hlavami — má takové velké hlavy dnes? Má dnes jednu jedinou, která počítá i s jasným, revolučním světlem elektrickým? Pochybujeme.

Jděme do Bois de Boulogne. Co uvidíme? Vesměs jarní pláště z hladkého jen, černého aksamitu. Opravdu!

Je pak divu, že srdce ženské pod tím pláštěm bije v živé zoufalosti? Ručka že se nervosně třese? Tvář že je nevýslovně, tak bolestně bleda? Ano — žena je dnes ve Francii vskutku nešťastna. Rodina je rozrušena. Společnost zničena. Stát na mizině.

Černé jarní pláště! — Dej pánbůh, aby jen Váš korrespondent viděl tak černě!

Denní zprávy.

— Nový vynález český. Zajisté se každý čtenář někdy zasmál báchorce vypravující, že babička nasypala celou hrsť řepového semene do jediné jamky, a ze všeho toho semene že vyrostla obrovská řípa jediná. Snad také v duchu viděl, jak „devět lidí“ tahá tu řípu ze země a zasmál se znova. Nu a vida: ta báchorka není přece jen tak hloupá. Zahradník pan Kopýtko učinil právě vynález, jenž mžikem předělá zahradnictví celého světa. Nasype do jednoho důlku různá, dobře vybraná semena květinná, a z důlku mu vyrůstá a pak rozkvétá hned zase celý hotový buket. Je jen potřebí jej dole uříznout a vstrčit do manšety. Kam to lidský duch ještě přivede!

— Hromadný pohřeb vzrušuje teď mysle Pražanů. Pochovávajiť nám Proutkové aleje z Václavského náměstí. Pohřeb trvá už třetí den a účastenství obecenstva se nezmenšuje. Každý mrtvý je pěkně uložen na nejbližší hromadu hlíny a houfy lidu jej soucitně obstupují. Je pravda, byly to divné stromy. Nejsilnější byl asi jako dvoukrejcarová tužka. Chvěly se a třásly až nahoru k bývalé Koňské bráně, když někdo dole u Suchého kýchnul. Listů neměly. O stínu ani řeči. Kvést by byly nemohly nikdy. Měly zkrátka nepopí-

ratelně některé chybičky své. Ale co je to platno, když má člověk srdce tak měkké!

— Starý vilník. U Jindřichova Hradce je na tak zvané Lysé hoře obrovský smrk, jemuž se hádá asi 350 let. Je to jediný smrk mužského pohlaví na výšině té a kolem něho jsou samé malé, mladé smrčky ženské, sotva desítileté. Již loni prý starý smrk se s těmi mladicemi — snoubil! Letos nejspíš hodlá se snoubit zas. — Podotýkáme, že když se to tamnímu panu okresdímu hejtmanu sdělilo, pan okresní hejtman se tomu jenom smál! — Naše tiskové poměry nám nedovolují, abychom činili poznámky další.

Ze soudní síně.

Nový zločin. — Je mlada, sotva dvacet let. Má lesklé černé vlasy a nad přibledlými, krásně oválními tvářemi svítí jí jasné modré oči. Holčička k líbání. Jmenuje se Kačenka.

Co spáchala? Je šičkou. To ovšem není hřích; ale malér je, že šička nemůže na procházku leda v neděli, kdy právě je za branami nejvíc zvědavých očí. A ještě větším malérem pro Kačenku byla její láska, totiž její láska k přírodě.

Kačenka chodí po okolí pražském. A kde najde nějaký šípkový keř, štěpuje na něj krásné plné růže. Byla při tom polapena a dodána soudu. Na všechny jí kladené otázky se Kačenka jen směje. Má roztomilé zoubky!

Obžaloba jí klade za vinu:

a) že chtěla předělávat přírodu vůbec, a

b) že chtěla zvláště opravovat přírodu v Čechách, kde ani nesmí nic kvésti jinak, než na plano.

Rozsudek bude pronešen zejtra.

Není pochyby: Kačenka na svobodě nezůstane. Je na to příliš hezka.

Národní hospodář.

V Praze, 7. dubna. (Bursa.) Naděje, že konverse zimních hodnot na zlatou jarní rentu se konečně uskuteční, se utvrzují. Vlhké západní větry a pokračující kalendář slibují v přírodě náramnou hausse.

(Líh.) Co mrazy přestaly, je poptávka stále menší. Jen někdy, když je mlhavo, žádá se transito nějaká štamprle slivovice. Cena 2 kr.

(Plodiny.) Tráva ticha; letorosty mdly; poupata liknava. Poptávka už silna, nabidka slaba.

Špenát, malá hromádka po 10 kr. — Salát hlávkový, s lehkou tendencí ke kozlím zadečkům, po 5 kr. — Kopřivy s opencem, na zelenou polívku, po 5, 4 a 3 kr. — Kolník vyšeptalý po 1 kr., nevyšeptalý po 2.

(Dobytčí trh.) Sluky od milovníků hledány; ale málo se nabízely. — Vlaštovek přihnáno dnes do Čech 32.422 kusy. Ceny tak nízky, že každý domkář může mít párek. — Pěnic 320 kusů; slavíků 51 kus. Ihned mimo Prahu rozebráno.

Zabitých kusů přivezeno do Prahy málo. Husičky, 3- až 4lotové, po 4 zl., 5- až 6lotové 5 a 6 zl — Selata barvy lidské 3 zl.; modrá 2 zl. 50, zelená 2 zl.

Inseráty.

„Kdo — ach, kdo mně pomůže!?“ naříká teď tak mnohý, cítě, že v nastalém jarním vzduchu nápadně mu tělesný organismus slábne. Hlava ho bolí, oči se

kmitají, kolena a lokte jakoby byly zpřeráženy. Kdo Ti pomůže? Jedině, ale bezpečně Ti pomohou Uggéovy „italské buřty". ☛ Třikrát denně čerstvé zboží! ☚ Pochvalných vysvědčení, od největších autorit, hojnost.

— — — — —

K. K. S. 300. — Odpusťte, že jsem v udanou Vámi hodinu nepřišla do městského parku. Maminka povídala, že prý teď v přírodě stoupá míza. A maminka řekla, že prý není děvčátkům zdrávo chodit do parků, když míza stoupá.

Redaktor: △.

———

„M á j“.

1887.

Človĕk trne! Zaplať pánbůh ale, že slavní úřadové jsou tak bdělí a ušlápli hořící již sirku ještě v čas, nežli z ní v „májový svatvečer“ vzplanuly na návrších kolem Prahy tedy ty hranice všechny a daly své osudné znamení! Na návrší kolem Litoměřic a dále po českém severu májové hranice ovšem vskutku vzplály a vesele hořely, ku radosti starých i mladých; ale co pak tam — tam jsou lidé, jak známo, hodní, kdežto tady u nás, v českém kraji — no to by byl býval zase poprask a rámus v té naší nebohé týrané zemi.

Vždyť měla tu v Praze věru vypuknout revoluce — ano: revoluce! Osnovatelem jejím byla prý jistá, v politických kruzích našich velice známá osobnost; jmeno její sice se ještě tají, avšak nalezena prý jakás visitka s jmenem plným ba i s podpisem: „c. k. husita, t. č. na říšské radě“ — ano! A účelem revoluce mělo být: vynutit rychlejší zavádění němčiny na české školy, vynutit zákon na zavedení němčiny do českých rodin, a na jiné ještě německé věci. Což o to — účel konečně tedy dosti pěkný, žádoucí — ale jenom ne zase hr — hr! ne násilně, ne mocí! A pak hezky dříve předložit program! Avšak program předložen nebyl a proto

také nebyly ohníčky kolem Prahy v noci Filipo-Jakubské letos povoleny, revoluce pak nepropukla a teď se to všechno už vyšetřuje pěkně — ale je to všechno ještě tuze tuze tajné, tedy — pšt!

Po čertech chytře byla věc zařízena, to musí říci každý, kdo je v dělání revoluc jen trošičku honěn! Příhodnějšího dne není ani v celém roce! Co tu různých, prý „národních zvyků“, co tu divných, prý už „z pohanských dob“ pocházejících obyčejů! Jen sobě račme považiti, dobří lidé!

Revoluce bez nějakého rámusu nejde, jeli pravda? Byly sice už i revoluce dosti, ba i velmi tiché, ale nějaký rámus byl přece při nich, jak nás historie učí. Také je ovšem celkem tichounká, spíše předce vždy k míru a klidu se klonící osobnost pana osnovatele, velectěného pána a pana — — pardon — jenom neudávat, nepředbíhat vyšetřujícími soudci! — chtěl jsem tedy jen teď říci, že také velectěná osobnost pana osnovatele je sama o sobě již zárukou zcela spolehlivou, že revoluční rámus byl by býval obmezen na zvuky co nejtišší a vskutku nejnutnější; ale rámus je konečně přece jen rámus, a slavní úřadové jsou bdělí a nejspíš by byli přišli a hned by se byli ptali: „Copak je tohle?!“ Ale prohnaní revolucionáři by se byli pak jenom pousmáli a hlasem asi co nejnevinnějším byli by řekli: „I ty moje nebe — vždyť je zejtra prvního máje! Vždyť teď v noci vyháníme čarodějnice, úřade slavný! A při tom se přece lomozí a práská vždycky — čti J. J. Hanuše „Bájeslovný kalendář slovanský, v Praze 1860, nakladatelé: Kober & Markgraf (prvé I. L. Kober), str. 141—146!“ — A slavní úřadové by tu byli, to se rozumí, stáli!

A revolucionářů by bylo bývalo pořád víc a více, byli by se kupili v houfy a stavěli k nárožím a místům, odkud možno opanovat vždy dvě nebo i více ulic najednou. Je arci podobno pravdě, že by byla některá bdělá patrola ty houfy pozorovala, že by byla přistoupla a řekla: „Pánové — prosím — nevíte, že srocování je zapovězeno?“ — „Ale, ale“, byli by teď zase revolucionáři pofouchle odpověděli, „velectěná patrolo, copak neráčíte vidět, že tu stojíme na „křižovatkách“, odkud je dnes vidět letět čarodějnice na Lysou Horu?!“ A patrola by byla překvapena zakývla hlavou a postavila se nejspíš také někam k rohu, aby viděla letět ty čarodějnice nahé.

Na to by se byla část mladších mužů, hlavně svobodných, odloučila od těch houfců a šla ku městským branám. „Jdeme do Hvězdy (do Krče, do Roztok, atd.), utnout si každý pěknou májovku pro svoje děvče“, byli by řekli panu kaprálovi ve bráně. A pak by se byli zase přihnali nazpět s ukrutnými kládami a celými stromy, byli by před každým domem, kde bydlí nějaké hezké děvče, tedy zkrátka všude, vytrhali dláždění, aby prý mohli „postavit máje“, a — — nu a časně z rána by byla bývala Praha plna barrikád, plna!

„Německy na nás mluvit — německy!“ bylo by s děsných těch ohrad hromovým hlasem znělo polekaným úřadům vstříc, a teď teprve by byli slavní úřadové spozorovali, že se stali vlastně obětí známé drbanosti české, a — a — —

A buďme rádi, že máme máj — ten miloučký, listnatý, květnatý, pestrý i vonný — ten krásný **máj**!

Vítej, vítej, máji!
my jsme tobě rádi,
vítej, léto líbezné —

ba líbezné! — a vítáme máj z duše plné, a jsme mu z celého srdce rádi — tomu máji, tomu miláčku českého lidu, ba miláčku všeho lidstva!

Ach jak ten náš lid je do máje zamilován!

Až přijde máj,
budem mít ráj! —

I dej ti pánbůh jara a máje tedy zase jednou do sytosti, ty milý, nebohý, krásný, po věky mrazem ovívaný lide český! Jen ne fučivý podzim, ne ztrnulou zimu — dej pánbůh j a r a. dej počátků nového života, vyhlídek do budoucnosti, nadějí — n a d ě j í nových!

Dej máje, jaký je dosud ten letošní. Třeba tedy trochu studený — „Studený máj, v stodole ráj!“

A třeba i s notnými prškami, notnými dešti — „aby hůl pastýři ani neosýchala“, jak už otcové řekli. „Když máj vláhy nedá, červen se předá“ — ať tedy hned raději na samém počátku léta zkoušíme a rozmokáme trochu, budeme tím pevnější později! Ven do deště, bez kabátu, bosi a s obnaženou hlavou, aby jarním deštěm „dobře vlasy rostly“ a „s vlasy síla“!

A třeba tedy ať také, jak beztoho už začlo, v máji tom hodně na nás hřímá! „Když se ozve v máji hrom, chyť kámen nebo strom“, a třes jím, poroste ti také z toho zase síla! Náš lid se trochy těch hromů nebojí, jen když cítí jaro ve svém těle! Vesele se dívá do otvírajících se nebes a zpěvně pronáší přípitek:

Svatý Petr hřímá
nadělí nám vína,
abychom se napili,
pána boha chválili —
dejž to milý bůh!

A kdyby i bylo pravda, co ještě jiné pořekadlo praví, že totiž „májová voda vypije víno“ — nu ať vypije, ať pak není zrovna vína, jen když je teď m á j, vždyť máj je vonnější a zářivější, silnější a opojnější ještě než víno! Sotva začal máj, už jej cítíme ve všech žilkách a oudech. Stáváme se veseli, smavi, zpěvavi, rozpustili —

Přiznávám se k rozpustilosti. Přiznávám se, že jsem prvé rozpustile lhal. Že „májové ohně“ neměly být pražádným umluveným znamením. Že neměla být žádná revoluce. A že žádný, ani jediný z našich „c. k. husitů, t. č. na říšské radě“ n e n í revolucionář. Ba že jim všem a každému schází na „revolucionáře“ zrova tolik, mnoholi mně na „reakcionáře“ — přiznávám to zde veřejně, ke své hanbě!

Máj budí rozpustilost, budí ale i zamilovanost. Zvláště když je nejen deštivý a hřímavý, nýbrž i větrný, jako ten letošní. Může-li pak býti poetičtějšího národa nežli je náš, jenž pozoruje i neživou přírodu, a „když stromy se ve květu líbají a objímají“, věští z toho rok lásky, rok hojné v lásce úrody. Letos to do kvetoucích stromů duje vesele, stromy se vskutku líbají a objímají, jen se to kmitá — bude tedy také mezi lidmi mnoho, velmi mnoho lásky!

Prosím ale snažně všechny panenky ve stáří od 16—25, všechny jinochy v stáří od 20—50, které a kteří hodlají se letos zamilovat, aby to učinili raděj tedy hned teď v máji. Májová láska je květnatá a bujná, trochu sice dovádivá a škádlivá, ale pěkná — tuze pěkná — vždyť jsem znalec!

Co se týče jinochů, myslím ovšem, že si na mou radu ani nepočkali. „Kdo zamilován, nezná míry“, a když naše jinochy pozoruju, jich kroj a stroj, jich krytbu a roucho, skutečně letos nevidím žádné míry. Spodky

příliš dlouhé, vesty příliš krátké, kabáty příliš přilehavé, klobouky příliš široké — v ničem míra pravá — zamilovanost tedy velká, veliká!

A co se týče panen — ano, kdo by rozuměl ženským!

„Kterému děvčeti láskou oči svítí,
nosí si ve vlasech, nosí i na kloboučku kvítí“ —

nu a naše panenky nosily hned loni na svých kloboučcích kvítí — snad se tedy zamilovaly už hned loni! Letos ale nosí už jenom pentle — snad proto, že jinoši loni ještě nechtěli poznat lásky? snad na znamení, že je letos za to „opentlejí“?

To by bylo náramného juxu! Inu ať je „pentlejí“ tedy — já se budu dívat!

M á j 1890.

1890.

„Byl první Máj . . . .“

Račte odpustit, že začínám také já ještě tou naší poeticky sice líbeznou, přece však jen až přes příliš otřepávanou frásí! Když to ale tentokráte věru jinak nejde! Rok co rok se těch Máchových slov užívá kolem 1. Máje sice tisíců- a tisícůkráte po Čechách; ale letos — a teď dovolte, abych už zase užil hodně běžné, hodně otřepané fráse: já chtěl bych mít jenom tolik zlatek, kolikkrát zrovna letos byla u nás slova ta pronešena, a to často jen jako mimovolně — jako ve snu — tichounkým šeptem —

Ano: Byl první Máj 1890! A kdo jej co muž dozrálý, myslivý prožil, do dnů svého života na něj nezapomene!

Bylo by zajímavo číst nějaké česky psané, pravou poesií ozářené, hlubokými, v skutku „lidskými“ myšlénkami prosycené „Mysterium“, v němž by vystupovali jednotliví hlavni dnové celého roku a mezi sebou řečnicky zápasili, který že z nich je tedy nad jiné, který je přední.

Aby předstoupil na př. den Nového roku. Ale ne ten pustý, z ciziny k nám přenešený, s hlavou těžkou a vířivou, s obřadností hluchou a protivnou, plný lží a plný dotěrné soběckosti! Nýbrž český den novoroční, jaký dýše dosud u nás na vesnici. Kdy je v domácnosti

tak ticho, tak svato. Kdy všude tak čisto, všechno včera hned uklízeno a obstaráno, a koná se jen nejnutnější, neodkladná práce. Kdy druh s druhem mluví tak mírně, skoro jen pološeptem, a chrání se, aby ničím nepohněval, nepodráždil. Kdy oblekou do kostela oděv svůj nejpěknější a tam se tak vroucně modlí, a pak až do nového pracovního rána je doma všem zas tak blaze, tak krásně!

Aby předstoupil den Štědrovečerní, jinde den plný trhového hluku, den neobyčejných, nákladných hodů, den vzájemných, překvapujících darů — u nás na vesnici obraz jen chudého našeho života, ale zlatého, rodinného štěstí. Kdy po dni věnovaném obyčejnému šumu nastává večer tichý, lidé po špičkách, aby nebylo hluku, scházeji se ve světnici a zasedají za stůl, spokojeně pojídají své houbové polívky, maštěných krupek, výražkových vdolků, pařeného sušeného ovoce — ale pak se ihned a ještě blíže k sobě sesedají a vypravují si všeliké ty podivné zkazky, o časech bývalých, o zemích vzdálených, o tom jak narozen spasitel, a jak byla svatá noc náhle plna denního jasu, a andělé zpívali, a jak lid chudý pospíchal k Betlému a byl první, který poklonil se vykupiteli, první, který poznal, že v rovnosti lidské leží lidstva spasení — a kdy je pak všem poslouchajícím i povídajícím, jako by už skutečně rozjasňovalo se jim nad hlavami a svítalo to spasení, a oni povstávají a pokřižují se a jdou pospolu na „jitřní" — vstříc novému ránu — —!

Aby předstoupil Úterý masopustní, sprovázený hudbou a zpěvem, způsobující, že každé oko veselostí se leskne, noha si dupne, srdce si poskočí a ústa vejsknou. Aby předstoupil a s ním závodil den 1. Aprile, žertovný, podskočný, plný žertů a kudrlinek, samá rolnička a posměšná píšťala.

Aby předstoupil den 1. Května. Ověnčený mladou, brčálovou zeleni. S vonnou konvalinkou v lesknoucích se vlasech. Se slavičí písní na chvělém rtu. Se žhoucí jiskrou lásky v roztouženém oku.

Tisice básníků už ho opěvovalo. Milliardám lidských srdci pomohl k rychlému, blaženému tluku. Přece by as nevěděl, co že určitého dovedl by na prospěch svůj pronest. Jeho oborem je sice širá říše krásy a lásky, ale jeho působení děje se jen ve skrytosti, v tichých houštinách lesních, v nitru probouzejíciho se poupěte, v rozvírajících se srdcích. On nemiluje hluku a šumu. On není pro vířivou společnost, pro zábavu houfnou: je pro něžný pohled dvojích jen očí, pro sladký šepot dvojích jen rtů.

Vskutku také — ovšem že náhodou — opravdová, těžkopádná historie lidstva doposud se u něho téměř ani nezastavila, u 1. Května. Totiž — až do nedávna! Až přišel 1. Květen 1851 a odevřel první Výstavu Světovou a v ní spojil veškeré národy náhle v jediný kruh.

A neuplynulo ani čtyřicet let a přišel už 1. Květen 1890. Věru, kdož jsme se ho dočkali, že jsme dožili se nejpamátnějšího 1. Května lidských dějin. Ba snad že nejpamátnějšího dne těch lidských dějin vůbec!

Klidným, železným krokem přirazily 1. Května 1890 bataillony dělnické, přečetné, nepřehledné, a vřadily se do lidského šiku, aby již provždy stejným postupem šly s námi ostatními za vznešenými lidskými cili, stejně oprávnění, stejně obtížení, stejně blažení.

Byl to postup mohutný, neodolatelný, jako když se hrnou vlny okeánu. Kdo přihlížel, porozuměl, co „síla elementární“ znamená! I když přenešena na věc duševní, mravní!

Zvláštní den! Podivná nálada! Nikoli strach — ach ne, toho mně nepřipadla ani možnost — ale takove

divné očekávání čehosi neurčitého, naprosto neznámého zachvělo také mými všemi nervy. Pocit nikoli příjemný. Pamatuju se jen na dva momenty ve svém životě, kdy — ač podoba s nynějším momentem třetím není takto pražádná — jsem měl pocit přece stejný: totiž před tím „něčím neurčitým, neznámým". Poprvé r. 1848, v oněch hodinách, kdy Praha byla bombardována; tu se týž pocit probouzel a udržoval mezi jednotlivými výstřely pumových hmoždířů. A podruhé r. 1866, onoho dopoledne, kdy Prusové se blížili Praze.

Zvláštní den! Takový tichý, těžký, „zařezaný". Ulice se zcela jinou tváří. Žádné vyzývavé čepice buršácke. Žádné ekypáže, ba ani drožky. Žádní páni. Žádné dámy. Jenom tak, kdo musil, a mezi těmi také my, které chudý dělník klamně počítá mezi „pány", ale pravý pán dobře mezi „dělníky".

Tu se pojednou začalo hrnout lidstvo směrem od Prašné brány: dělníci se ubírali z karlínské schůze na pražský tábor.

Šel jsem schválně proti všemu proudu.

Červené odznaky, červené kravaty — klikatým bleskem projela mozkem vzpomínka na komunu, na rudé prápory anarchistů! Poprve jsem ji viděl na lidech, tu temně rudou barvu světového sociálního hnutí: zachvěl jsem se. Ku podivu — ku podivu! — tytéž barvy: černá na temně rudé půdě, které vlály nad hlavami Husitů, bojovníků za svobodu náboženskou, tytéž barvy vlajou dnes nad hlavami bojovníků za úplnou rovnost občanskou!

Davy se hrnou. Ne husté, schválně pořídlé, tím nekonečnější. Všechno v oděvu svátečném, čisté, lesklé. V rukou lehýnké sváteční hůlky, „špacírky". Některé ruce, asi zrovna ty nejmozolnější, ale nechtící dnes, ve „svátek", tu svou drsnotu ukazovat, i v kožených rukavičkách.

Davy se hrnou nepřetržitě, ale šum je jen nepatrný. Dělníci jdou skoro mlčky, jako když je vídáme chodit houfně na večer z práce: zamlklé, na slovo skoupé, s tváří opravdovou — a dnes docela tak železně opravdovou! Nu, jenom se podívej — vidíš: tady ji máš už označenu na tváři, tu „elementární sílu“! Ale ani při tom nezatrneš! Cítíš, že síla je ovládána měrnou myšlénkou A pojednou — jako zázrakem — pojednou jsi porozuměl tomu letošnímu „prvnímu Máji“, pojednou vidíš, že veškerá posavadní situace společenská i politická jediným trhnutím se dnes pozměnila, ale ne jen už pro dnes!

A nekonečným proudem davy hrnou se dále a spěchají na Střelecký ostrov, na ten svůj tábor. Porokují si tam nějakou hodinku pospolu. Nejprv o umenšení denní své práce. Domnívajíť se, že pán bůh, když má pro ně napořád obě své ruce plničky práce, nemá pak arci, čím by jim žehnal. Nu, požehnej vám pánbůh!

Ale na ulicích vzdor táboru proudění už neubylo. Ne za dne a ne za večera. Ba lidstva všude od hodiny k hodině více a více. Statečné, nepopíratelné vzezření sváteční! Dělníci pak už pyšně se svými ženuškami po pravém boku: na tvářích úsměv spokojený, v oku radostnou jiskru. A s nimi a mezi nimi Praha ostatní, taktéž spokojená, taktéž radostná.

Zvláštní — ba prazvláštní den! Věru, i ta příroda všude vůkol jako pod zákonem stejným! Ráno dusivá mlha, vzduch šedý, tak těžký — pak najednou se vyhouplo slunce a bylo tak jasné, tak zlaté, tak blažené —

Byl první Květen roku 1890!

Vzpomínky Svatojanské.

1881.

Je dovoleno ohlédnout se trochu zpátky? Nečiním to právě rád — feuilletonista je náramně subtilní, jemný tvor, jako nejněžnější kytička, ba skoro tak jako krásná dáma, a ta rovněž nerada vzpomíná a zrovna smrti se jí podobá, slyší-li pak v odpověď: „A jeje! to vy pamatujete už všechno?“ Ale nechť! Co také dnes jiného činit! Upozornit venkovské hosty naše na to, že už „zase jednou“ Nebozízek se prodává? že vodíme pejsky na provázku? že pořád ještě nemáme kýženého „parku pro děti“? že budem teď „už“ mít dvě fakulty universitní a že jsme je dostali, jako dostává mladý koníček, když se počíná plašit, dvě klapky na oči? že — —

Bůh ví, já se již od několika let našich venkovských hostí výročně bojím! Míval jsem je rád, k hubičkování rád, teď se jich bojím jako hříšný člověk svědomí. Mají tak tázavé pohledy, tak vyčkávavý hlas, jako by se celou bytostí svou Prahy ptali: „Nu jak? Dovedla jsi nás za ten rok přece o krok dál? A kam až jsi nás dovedla, náš národ mladý, bujný, silný za těch celých dvacet

let?“ — Praha mlčí, a člověk Pražan klopí zrak, zajikne se a uhne se svému svědomí z cesty.

Ba vždyť je tomu právě již dvacet let, co jsme poprvé uvědomělou svatojanskou poutí oslavili své české znovuzrození! „Historii svatojanských dnů“ lze nazvati celou nejnovější historii českou. Ta jarní naše slavnosť svatojanská je nejvěrnějším zrcadlem českým, oním kouzelným zrcadlem z báje, jež ukazuje pánu svému vždy jen pravdu. Stáli jsme poctivě při národní své práci, zářila slavnosť vždy jako nejčistší benátské zrcadlo, s rubínovým nádechem a ze skvoucího zlatého rámu; jindy ale bylo zas jen zašlé, omdlelé sklo, ověšené šedým pavučinovým cárem. Naše svatojanská slavnosť nesnese strojenosti, ani té nejmenší. Lež to byla, když tvrdili naši nepřátelé roku 1861, že my, „tajní Husité“, pokrytecky volíme církevní slavnosť svatojanskou, abychom počet zbožných poutníků přičísti mohli k počtu navštěvovatelů slavnosti národní. Slavnosť naše květnová vykvetla přirozeně jako s jarem vykvétá kytice luční. Jako má Paříž v Bois de Boulogne svůj první květen a jako má Petrohrad na Něvském prospektu svůj den prvního sněhu, má Praha svůj květen šestnáctý. Ovšem není ani možno volit dne šťastnějšího, a přenést slavnosť tu výroční a národní na jinou dobu v roku, ukázalo se již zhola nemožným. V tu dobu žije venkovan v nejslibnějších nadějích svých a má čas i chuť podívat se na Prahu. V tu dobu také Pražan se stává člověkem, shodil svoji zimní městskou uzavřenosť a touží ven k přírodě, po splynutí s venkovem. V tu dobu je krásná Praha také nejkrásnější. Zlaté paprsky snují se po starých báních, širá Vltava je samá drobná, jarně rozehraná vlnka, zelené ostrovy v ní lesknou se mladě jako v diadému drahokamy. Byltˇ 16. květen národní slav-

ností už před rokem 1861. Venkované přicházeli houfně. Ale přicházeli jako ve snách, jakoby se tázati chtěli: „Což pořád ještě nejde to velké české jaro?“

Přišlo. Slunko svobody políbilo tu z kovu ulitou sochu utrpení, tu sochu Niobinu, již nazýváme „českým národem“. A kov věkům vzdorující se jitřním políbením rozechvěl, rozechvěl až do zvuku, až do zpěvu. Ranní písní byl první dech uvolněného národa. Mohutný, širý hlahol vlnil se celým národem — zpěváci, magnetickým kouzlem vábeni, přicházeli sobě blíž a blíž, až se sešli v srdci země, v Praze — první slavnosť Hlaholu.

A mladé tělo počalo se cítit — cítili jsme, jak krev v nás bujně víří, jak sval ocelově již se vzpružil, cítili jsme, že máme mladé perutě, jichž třeba zkusit k novému, slavnému letu — se všech stran, se všech, i z nejzapadlejších českých hnízd rozlétli, rozkroužili se mladí sokoli, až se slétli na těch zvoucích, lesklých, sterých báních našich, v Praze — slavnosť druhá, slavnosť Sokolů.

Rychle zmizela i poslední stopa těžkého snu, oči hleděly jasně. Na mysl nám vstoupil den český včerejší — vzpomínka na čarovně jasný rok 1848 — na předního jeho bojovníka, na Karla Havlíčka. Slavnosť Borovská, slavnosť Pražská — tisícové lidstva na Žofíně, tonoucí při společném „Kde domov můj“ v slzách, přísahající sobě s hlasem zajíkavým, že splní všechny, všechny povinnosti k národu a vlasti! A vstoupila hned vzpomínka na jednu z povinností, převzatých z toho včerejšího českého dne. Ano, českému probuzení má býti postaven pomník, jemuž není rovno — zároveň chrám umění náš budoucí, vysoká škola českému duchu! Ejhle — zde na březích Vltavy dnes již stojí, zbudován českým národem, českým geniem! Kdybychom šli denně

kolem něho a v hodině každé, vždy se po něm točí zrak náš, jako květina otáčí se za sluncem.

Od toho okamžiku byl již směr jarních slavností našich určitý. — Výstava národní loterie, Bazar ve prospěch divadla, slavnosti na Žofíně, v Novoměstské zahradě atd. Až pak přišel památný rok 1868, slavnost základního kamene — dnes ještě se chvějem při vzpomínce na den onen. Ne nachem, ne zlatem, ne dithyrambou dá se o tom dojmu psát, nevím vůbec čím dosti skvostným, snad že jen mladou krví štěstím prochvělého národa! Tenkráte byl každý šťasten, tenkráte jsme ani nevěděli, jak kdo zabočit zas do obyčejného života.

A pak, v porozumění, čeho vyžaduje tedy ta nová doba českého umění, o rok později hudební a plastická akademie Umělecké Besedy, a pak —

A pak ta léta — kéž by jich nebylo bývalo! Kde jsme mohli být! Není nic platno žalovat a vytýkat, vždyť národ, pokud vinu měl, pyká sám podnes, a ti jednotlivci, kteří viny měli úděl hlavní, nosí štíry v prsou. Není ale vůči vzpomínce také vyhnutí — proti té vzpomínce bolestně pravdivé, naléhavě varující. Jarní slavnosti byly pohřbeny — zašlé sklo s pavučinovým cárem.

Ovšem se národ zase vzpamatoval — není také jinak možno, strom, pokud vůbec žije, vždy zas žene mízu novou. Ústa byla naplněna ještě trpkostí, ale mysleli jsme přec pak zase na práci. Na cesty praktické. Byly pak výstavy hospodářské, výstava časopisů, konečně akt vděčnosti, slavnost Jungmannova. Toho muže, jenž nám ze ztrnutí vybavil jazyk náš, z obrnění vysvobodil české slovo. „Od slova k činu!" znělo ale po národě celém. — „Již čas, abychom zvolati směli, že slovo tělem učiněno jest!" Zimničná všude

touha po práci, po činnosti — touha zvítězit musela. Nejblíže ležela naléhavá píle. aby ukončeno bylo tedy to naše velké Národní. Sbírky se děly s chvatem vzorně vlasteneckým — konečně loni ještě slavnostní časopis „Národ sobě“. letos už divadla dovršení.

Na dráze činnosti musíme pokračovat. Zbývá ještě přemnoho národní práce. ale snad jsme se již naučili, že nám nepomůže nikdo cizí. že musíme vše a vše vykonat vlastní silou. A také nás v tom počínání nikdo nezarazí — ne-li zas my sami. Porostem v šíř i výš — dle nezměnitelného, věčného zákona přírody. Příští naše slavnosti májové budou svědky pokroků našich. Doufejme, vlastně čiňme se, aby vždy potěšitelné. třeba střízlivější. než slavnosti ty naše první.

Jaká to bohatost vzpomínek! Celý pro česká srdce ráj, z něhož nemůže nás vypudit nikdo — vždyť „ani první naši rodiče nemohli z ráje vzpomínek býti vypuzeni!“

Ovšem jsou to již jen vzpomínky. Tenkráte jsme měli celou slasti chuť, dnes máme už jen vůni z ní. Ale je osvěžující jako ranní vůně čerstvě zaroseného bezu, jako vůně čerstvě rozkvetlé narcissy. Bože — taková jedna slza, tenkráte náhle a tak maně vyprysklá!

Často si myslívám, zdali bych chtěl být ještě jednou zcela mlád. Ach — česky mlád bych chtěl být ještě jednou!

———

Proti zvyku.

1887.

Nebudu psát pražádný svatojanský feuilleton letos! Napsal jsem jich už zrovna třicet, ať si je tedy sebere čtenář a vybere si z nich, co se mu líbí. Neboť: buď jsem do těch třiceti dovedl něco napsat a pak to tam čtenář najde, nebo jsem nedovedl a pak bych nedoveď také ani dnes — nemám svatou pravdu? Jen ať si čtenář tedy vyhledá těch třicet! Beztoho ho formát a úprava „Národních Listů“ přímo vyzývá k tomu. Nemohuť si ani myslit příjemnějšího letního, nedělního výletu pro Pražana, než když si vezme několik našich ročníků na př. do Všenor s sebou, upraví se tam někde na mechu a vytahuje pak půlročník po půlročníku z kapsy. Feuilleton ještě k tomu nalezá se na stránce vždy hned dole a čtenář nepotřebuje ani žebřík.

Třicet let! Jaká to dnes pěkná příležitost ke fňukání! K nářkům, co že bylo všechno před třiceti lety, co že bylo všechno po těch třicet let, jak že se všechno změnilo, jak že jsme se změnili také my sami, my všichni — ano všichni, všichni! Jenom svatému Janu Nepomuckému v tom proudu časův je to patrně všechno jedno! Ať si dokazuje pan rada Tomek z historie sebe důkladněji, že sv. Jan Nepomuk ani vůbec nebyl! Ať si vydává pan

Miškovský v Kolíně „Lež a pravdu o „svatém“ J. N.“ ve vydání třeba už desátém! Ať si napíše jezovita pan P. Vodka kolik chce „Skřipců“ na nevěrce a pochybovače! Svatý Jan pošoupne si leda trochu svůj kvadrátek stranou a když nadchází svatvečer jeho dne, začnou věčně stejně hmoždíře bouchat, a začne na mostě positývek vrnět a bubny znít, a z ostrova začnou rachejtle litat, a branami houfy venkovanů se hrnout — věčně — věčně! A kolem jeho sochy zazáří celá obruč rubínových lamp větších i menších, a náš mlčelivý svatý stojí mezi nimi a mlčí dál a je mu to všechno — všechno jedno, zdali ti lidé, kteří se tu kolem něho tlačí, mluví jazykem českým, nebo jazykem německým, nebo tím špásovným jazykem „světovým“, jemuž se říká „volapük“ — ten šťastný, ten flegmatický svatý!“

Časopisy naše sledují teď jakousi velkolepou hru šachovou, která se hraje mezi Londýnem a myslím že Newyorkem nebo kterým ještě městem velkým, a před zrakem čtenářovým kmitají se téměř ob den slova: „Londýn táhne“ — „Newyork táhne“, — nu teď tedy také zase jednou „Praha táhne“! Dříve mívaly tyhle pražské tahy na politické šachovnici naší ovšem svoji důležitost, a znali jsme mimo svatojanský i jiné ještě tahy pěkné a hra byla živa a zajímava po celý rok — to ale přestalo už dávno — no zaplať pánbůh, že Praha táhne alespoň jednou tedy ještě za rok! Sem, sem, Vy „dobří“, Vy „bodří“ a jak Vám ještě, když Vás potřebujeme, rádi říkáme, sem Vy venkované ze všech krajů českých, z „družné“ Moravy, z „bratrského“ Slezska, sem do Prahy — Praha potřebuje peněz! Že nemáte sami groše? Tedy si vypůjčte — nebuďte mi zpátečníky, lidem nehybným dnes, kdy předce už i copatá Čína dělá po Evropě dluhy! — Či že není počasi podle toho

a po nebi že je samý oblak těžký a ve vzduchu jenom led a jíní? Odříkejte si tedy rychle čtyrykrát za sebou! „Čtyrem věcem nevěř: Slunci v zimě, oblakům v letě, ženě v lásce a mnichovi v milosrdí!“ a sáhněte honem do kouta pro paraple a hajdy na nádraží! — A že není v Praze teď dost příjemno a volno, že Jste byli dříve navykli dotepla si tu zavlastenčit a teď že byste si nemohli ani už „Kde domov můj“ zazpívat? Prosím Vás, nežádejte přece takových věcí! Buďte už jednou politicky zralí! Vezměte si konečně příklad ze sv. Jana! Co dělá sv. Jan, náš patrón? Drží jazyk za zuby! A co dělají naši poslanci na říšské radě? —

Mnoho nového Vám tu v Praze letos arci neposkytnem. Téměř žádná se tu nestala od loňska změna. Ostrovy na Vltavě, totiž ty, které nepatří dosud obci, jsou bohužel ještě pořád tak krásny, jak byly dříve. A rovněž je ještě krásný ten zelený, ten květnatý, ten vonný Petřín, tak krásný, že člověku až slzy do očí trysknou! Ale my za to nemůžeme, věřte! Snad se to už záhy přece všechno změní, ba snad dříve, než se doufati odvažujeme i my sami. Kousek Petřína nám už totiž přece patří — alespoň tak zvaný Nebozízek na něm, víte!? Plovárnu tam nahoru ovšem nemůžeme vlepit, to dá rozum; ale má se tam teď postavit tak zvaná „vlečná dráha“, snad bude tedy příležitost při tom udělat i pro celý Petřín něco — postavit tam na př. nějaký pěkný komín — takhle à la Odkolek, kdyby dal Pánbůh!

Také se proto na nás nezahoršte, že když už tu stojí dobudováno druhé divadlo německé, o tom druhém českém pořád ještě není ani zdání. Dětinové, musíte být spravedliví! Když to trvalo sto let, nežli se postavilo po německém prvním pak české první, může to teď zajisté také trvat nějakých dvacet a tolik let, než po

tom druhém přijde zase to druhé. Však Vám dáme vědít, až budete mít na ně platit!

A z toho rezu a z těch rozmanitých rostlinek divných — algy se jim říká — v té naši vodě pitné si také nic nedělejte. Vy dobří, Vy bodří! Vždyť když je pivo jen poněkud kalné, není ty rostlinky věru ani vidět, a my Vám slibujeme tedy svatosvatě, že o dny svatojanské bude pivo kalné — letos, na přes rok, vždycky, vždycky!

No, jen tedy už přijďte, ve zvláštních vlacích, ve velkých houfech! A vezměte i svoje ženy a dcery s sebou, zvláště ale dcery — my milujeme dcery. Ať člověk slyší přece zase jednou na Příkopech nějaké: „Podívej se Mařenko — Zdenko — Boženko — Lidko!“ a ne jen pořád: „Elsa, so komm' doch her!“ A ať se ty Vaše holčičky pranic nebojí nás Pražanů a Prahy; budou tu ihned zase na venkově, jako doma. Jakmile jenom spatří první zdejši dámu v tom jejím letošním kloboučku novém! Klobouček vypadá totiž letos zrovna jako ovčácká čepice pravá: napřed rovné stínidlo, hezky daleko čnějící ku předu, a vzadu střecha sebraná do varhánků a přitažena vzhůru k dýnku — no, jako ta čepice, říkám.

Tedy ještě jednou: ať se nás jenom nebojí ty Boženky Vaše! My máme sami z nich už dost strachu. Vždyť víme, co taková česká Boženka umí! Viz „Oldřich a Božena“ — historie přímo děsná!

Člověk jede klidně někde lesem na svém šimlu, praničeho se chudák nenadá, a tu najednou přepadne ho „Božena“ svojí krásou! Bodne ho pěknýma očima zrovna do srdce, vetkne mu lesklou bělost svých zoubků až do vnitra polekané duše, spoutá ho hravo-hravě prameny hedvábných svých vlasů, a konec? — konec je svatba — mráz po člověku běží! Nejhorší ale při té

celé věci je, že Boženky číhají takto jen na Oldřichy mladé, my starší Oldřichové že můžeme jezdit lesem ve dne v noci, na šimlech i rapech, — nám že se nepřihodí ani sebe menší malér!

Ale já už mlčím, já už nebudu škádlit a dráždit! Sice by se mohlo stát, že se mi některá Boženka všemi dvaceti svými „růžovými prstiky“ pomstí! Ano: dvaceti! Dříve se mluvívalo arci vždycky jen o desíti; ale novější věda tvrdí se vší určitostí, že mají Boženky také na nožičkách prsty. A na těch prstech nehty.

No jen ať Boženky přec přijdou tedy s Vámi! Ať je tu trochu více veselých tváří, lesklých očí, zvonivých hlasů — když je tu všude po městě teď naseto pomněnek a petrklíčů, bublinek a kohoutků a jiného ještě venkovského kvítí, ať se zaleskne také hojně toho venkovského lidského květu.

Ach ta krásná doba jarní — ta doba májů, bezů, tulipánů — prvních růží a prvních lásek, — rozpaků, prvních pokusů v galantnosti mužské.

Nevím už ani, kolik je tomu let, ale bylo to zrovna také o sv. Janě, když jsem se též já poprvé ve svém životě zaskvěl galantností svojí.

Bylo mně tenkráte rokův tak asi deset — na nějakém roku více či méně nezáleží — a já miloval slečnu Fanny. Nebyla sice už mojí láskou první, ale miloval jsem ji láskou myslím tou pravou. Jenom tak mimochodem podotýkám, že slečna Fanny byla velká, štíhlá, hezká a čítala tak asi čtyrmecítma roků.

I nadešel den sv. Jana a já jsem dostal darem překrásnou růži. „Tu dáš slečně Fanny!“ rozhodl jsem se v prvním hned okamžiku. „A řekneš jí při tom něco galantního — ta bude mít radost!“

Přemýšlel jsem jenom několik hodin a už jsem to v skutku našel. Vzal jsem tedy růži, donesl ji z přízemí do prvního patra, podal dvorně a řekl: „Já jim ji dávám presentem, slečno Fanny. Nepovažujou ale tu růži za obraz můj, nýbrž spíše za svůj!“

A slečna Fanny přistoupla k oknu, vyndala z kytice bezu žlutý tulipán a podala mně jej a neřekla ani slova.

Jako pivoňka jsem se začervenal Cítil jsem plně, jaká že se mně tu byla stala urážka bídná. V témž okamžiku ale jako by byl někdo se mne celou tu moji lásku zrovna sfouknul — já slečnu Fanny více nemiloval!

Asi o dva měsíce později vzal si strýček Karel slečnu Fanny za svoji ženu, udělal ji tedy mou tetou — a mně to bylo jedno, ba já o tom ani pak už nepřemýšlel, proč že mně to vlastně strýček Karel uďál. Spokojil jsem se zcela tím, že se u nás říkalo, v našem rodu že je „vždycky někdo hloupý!“

Manželské kázání.

1886.

Už aby bylo v Praze letně prázdno! Už abychom si my, kteří matičce Praze zůstaneme i přes léto věrni, mohli na procházce strhnout kravatu s krku a strčit ji do kapsy, svlíknout na Příkopech kabát a hodit si jej přes ruku, a když nám konečně zlenoší nohy, mohli se ve Ferdinandově třídě, na chodníku před Portheimovým domem, natáhnout v chládku a trochu si zdřímnout! Nebo jen tak sedět, poslat si domů pro čibuk, někam pro plzeňské, a kouřit a pít a se koukat. Tam je totiž v poledne nejdýl chládek — nu a když i tam pak přece přijde slunko, můžeme se my mazánkové matičky Prahy natáhnout na břicho a nechat si svítit do zad. Viděl jsem, jak to dělají námořníci na palubách, Neapolitané po mořském břehu, Arabové v poušti — já umím tuze pěkně v slunci na břichu ležet!

Ještě je tu letos pořád příliš, přespříliš mnoho lidí! O ženských nemluvím, ty mně nepřekážejí, ale je tu přespříliš mužských! Snad nechcete, pánové, letos zůstat všichni v Praze? Ach — „nerodte, bratří“, prosím vás, „nerodte“! Podívejte se: asi osmero vám kyne nádraží, troje podniky paroplavební, ba i ty silnice, po kterých druhdy se chodívalo pěšky, jsou ještě zde a může se po

nich pořád ještě chodit pěšky — jděte! Jděte někam na Montblank, rampouchy cucat — v červnu je cucání rampouchů věc příjemná. Nebo jděte třeba až na Payerův „Kap Wien“ poblíž severní točny — cesta je tam sice trochu daleká, trochu drahá, za to je tam ale pak na př. zmrzlina zrovna zdarma. Jděte a neohlížejte se pranic po nás zbývajících, po nás osiřelých — však my to už přetrpíme nějak — „bóh nám sešle pomoc ufajúcím!“ A pak až se navrátíte, až si dáme po puse, pojede vám vypravováním huba jako trakař, a když konečně dodrkotá, začneme vypravovat zase my, že

„přetrpěchom najlutějej vedro,
bóh ny silil v rozháralé puldne . . .“

a že jsme veškeru velkou svizel svoji přestáli téměř hravě, zrovna kouzelně. Ovšem že ale stojí psáno: „Člověče, přičiň se a bůh ti pomůže“, a my že jsme se tedy přičiňovali v skutku řádně a věrně: každý že jsme pili nejméně čtyry litry denně — a ráno že jsme jedli marinovaného pstruha — a odpoledne že jsme seděli na Žofíně, částečně ve vodě vedle břehu, částečně v restauraci vedle sklepu — atd. — atd. A vy budete potřásat hlavou a budete se divit a dostanete za to ještě jednu pusu. Jděte!

Uvidíte, že my pražští mazánkové budeme po vašem návratu vypadat jako buci! Už ondyno jsem se ujal pražského vzduchu, že není tak zlý, jak se o něm mluví, a proti němu že mi nedokazuje pranic okolnost, že jej dávají tak často do novin. Což pak je všechno špatné, co je v novinách? Já už v nich byl stokrát častěji než pražský vzduch, a přece jsem hodný! Vzduch nám věru nepokazí, čeho získáme dobrým jídlem a pitím! Jenom aby bylo také vždy dost peněz na to dobré jídlo

a pití! Jednu myšlénku arci mám — hezkou, slibnou — možno, že z ní něco bude. —

Věc je tahle: Co vytýkají ženušky, po letních bytech dlící, mužům svým, týdně jednou za nimi přijíždějícím? Že špatně vypadají. Proč ale vypadají ti mužové špatně? Protože málo spějí. A proč málo spějí? Protože sedí do rána po hospodách. A proč sedí do rána po hospodách? Protože by doma beztoho neusnuli. A proč by doma neusnuli? Protože jim, když přijdou po půlnoci domů, schází uvítací řeč ženuščina, schází to navyklé, milé kázaníčko noční, jehož hukot ovívá je jako příjemný šum vrcholů lesních, jehož hrkot uspává jako vanoucí křídlo anděla a na jehož sopránových vlnách duše se kolíbá tak slastně — kolíbá — až usne a sní, že nalezá se již v ráji, obklopena samými andělskými zjevy samým slunečním jasem a zvukem stříbrných zvonků. — To je věc zlá — tuze zlá!

Mohlo by se tedy stát, že by zpytavý čtenář v pražských časopisech nalezl pojednou insert následující:

„P. T. pánům vdovcům po živých,

kteří v samotě své postrádají navyklých, milých kázaníček nočních, nabízí plnou náhradu výborný řečník a kazatel. — ☛ Operace děje se telefonem a není tedy spojena s domácím nepohodlím žádným. — ☛ ☛ Neklamný výsledek! Za mlčelivost ručí charakter kazatelův! — ☛ ☛ ☛ Honorár dle určité škály; laskavé objednávky, opatřené podrobnou adresou, jakož i udáním, kolik že má manžel (manželských) dětí, přijímá a kazateli dodá administrace tohoto listu.“ —

V tom, že kazatel nebude se ani jmenovat, vězí vypočítavost a chytrost náramná! Manžel totiž, nemoha si osobu kazatele nijak myslit, bude si myslit ovšem jen

milou svou ženu a illuse bude tedy úplná. Čtenáři ale ve vší důvěrnosti sděluju, že tím výborným řečníkem a kazatelem budu sám já! Ty moje nebe, proč pak bych to nedoveď!

Manžel přijde v noci domů. Svlíkne se, a se slastným úsměvem, že si teď může kázaníčko zařídit nebo nezařídit, lehne si do postele. „Abych spíš usnul!" zašeptá si a stiskne knoflík telefonního zvonku. U mne to zazvoní, podívám se a na číslo, a obstarám elektrické spojení. Manžel se pohodlně natáhne, položí si telefonní sluchátka na polštář vedle uši, a já spustím:

„A ty lumpe*) — tak ty tak!? Tak ty den co den teprv o jedné (o druhé, o třetí) z hospody domů? Ty nemůžeš strávit u své rodiny ani jediný večer — viď? Ty musíš den co den být mezi svými kamarády, mezi těmi flamendry — mlč, nemluv mi, nebo —! Všemohoucí bože, že se na to díváš! Vždyť to nebohé dítě moje je jako siroteček (ty nebohé děti moje jsou jako sirotečkové) — ale ono (ony) alespoň spí (spějí), kdežto já nebohá — ach matko, matko, proč jsi mne porodila — —"

No — ono to půjde, vždyť mám talent! — Jenom bych rád teď věděl, nebudou-li slavní ouřadové to moje kazatelství považovat naposled za nějakou živnost? Za živnost na koncesi, o níž snad třeba zvláště zadat? Snad u magistrátu? U policie? U místodržitelství? U ministerstva? — Co bych si tím ale lámal hlavu! Zde ta věc stojí, ať si jí ten který úřad tedy všimne a mně tu koncesi pošle! Můj podnik je dobrý, poctivý a prospěšný občanstvu i státu. Chciť uspávat občany. „Když člověk

*) Podotýkám, že takové moje kázaníčko může ovšem poslouchat více manželů najednou, v ulicích a čtvrtích různých.

spí, nehřeší; když . . . .“ ale nač bych zde měl teprv přednášku o vyšším politickém umění! Opakuju prostě: věc je dobra!

Jen — aby mi to nezkazily samy dámy! Tím, že by nešly letos ani z Prahy! Jeť známo, že chodí pražské dámy ven na ves jenom proto, aby tam jedna druhé ukazovala svoje nejmodernější letní šaty. Letos ale nejsou žádné „nejmodernější“ šaty! Vlastně jsou letos všechny módy: sukně hladké i nabírané, s krajkami i s volanty, se živůtky i tunikami, všech barev a všech vzorků, všech střihů a všech forem — Babylón! O kloboucích ani nemluvím, v těch už je motanice co nejhroznější, a mezi nimi vyniká zvláště ten klobouk prastarý, vysoký, špičatý, jejž berou ty hezké na sebe jen proto, aby jej braly po nich také ty ošklivé a byly v něm ještě ošklivější. Letos dotkla se móda jenom — košilek dámských: ty musí být jemné, pěkně vyšívané, krásnými a drahými krajkami na krku obepnuté. A monogram čili písmenkový znak musí být vyšit na levé straně ňader. Na levé, to je důležito!

Když letošek dává pravidel tak málo, ano vlastně tedy pravidlo jen jedno, je ovšem svatou povinností, aby se toho jediného dbalo přísně. A proto povídám: bude-li některá přistižena, že —

Ale co to plácám! Vždyť je to tajemství! To se nedozví nikdo!

Letní.

1886.

Pozor — ať nás to nepřekvapí! Zalepit dobře okna a dvéře! Dát kamnářem vymazat kamna! Psát na venek o brambory! Poslat si kožešníkovi pro zimní své kože! Objednat vagón uhlí!

Tak, tak — už se to blíží — najednou přijde ráno kuchařka s mlíkem domů a bude vypravovati, že má mlíkařka na voze už jíní a venku že prý jsou ve škarpách zmrazky, a my budeme vrtět hlavou, ale ono to bude pravda. No — co dělat, když je to zcela dle pravidel ponebí v Čechách! Měli jsme ostatně letos tuze pěkné léto, jen co je pravda! Sám jsem počítal krásné, teplé, rozhodně letní dny, počítal jsem je nejprv na prstech levé ruky: „To je táta — to je máma — to je dědek — to je bába — to to vnouček, malej klouček“, a došel jsem až i k dědkovi na ruce pravé — osm krásných, teplých, rozhodně letních dnů — tolik jsme už neměli dávno — zaplať to české přírodě sám všemohoucí bůh!

Pozejtří už máme 21. června, „nejdelší den“, a není tedy divu, že lidé se po ulicích klepou už zimou a na

nosech že nosí hejly. Člověk se musí opatřit v pravý čas, to je to celé. Nosím flanelové boty, zimní spodky, podzimní kabát, dvě košile a zrovna před procházkou napiju se šokolády horké; mohu říci, že to pak na ulici ještě ujde. Žito nám letos arci už zase nedozraje — jakáž ale pomoc! Za to se zarazí rozkvítání růží a ty „královny květin“ povznesou se tedy zase trochu v ceně. Už to byl škandál, „královna ke královně“ po dvou krejcařích — člověk se styděl jít s některou po ulici! A já mám tak rád růži v ruce nebo v knoflíkové dirce! Máť ona některé vlastnosti, kterých já nemám — my se jaksi doplňujeme a na ulici pak poskytujem spolu obraz skutečně vábný.

Jenom prosím: ať se pranikdo nedá tím počasím odstrašit a kdo ještě nejel na letní byt nebo do lázní nebo na cesty, ať jenom honem jede! Vždyť on letos přece ještě přijde někdy některý den, kdy nebe bude skoro modré, kdy bude pršet jen od 8—12 nebo jen od 2—6, kdy slunci alespoň na chvilky se podaří svítit a hřát, a pak — vždyť musí přijít aspoň „babí leto“ ještě! Jeďte — jděte — jděte! Snad že vám připadám komický, jak vás tlačím k těm městským branám, snad si vzpomínáte na venkovana, jak kráčí za svým hejnem s dlouhým rákosem v ruce: „Hajhá, husy — hajhá!“ — ale co na tom, smějte se mi, já se obětuju — „Hajhá — hajhá!“ A potřebujete-li při tom mé rady, dobrá, vždyť mne pánbůh ve své neskonalé lásce proto stvořil, abych se stal jaksi vaším otcem!

Nač ale slova — přikročme hned k skutku! Jistý občan z Jindřichova Hradce zaslal nám dotaz. Že prý mu lékař radil, aby se odebral do nějakých lázní českých. Jaké prý jsou to na př. lázně ty Chuchle? Že prý už

tak mnoho o nich slyšel a četl a že následkem toho o nich pranic neví. A poněvadž nalezají se Chuchle dosti blízko u Prahy, jel prý by nejraděj tedy do Chuchlí, tím spíše, ana si dcera jeho přeje z Prahy pěkné šaty. — Naše redakce, když dostane nějaký dotaz, dá jej vždycky „odborníku“ svému. Redakčním odborníkem pro české lázně jsem ale já, čtenářův nejpokornější sluha! Já však nepíšu rád do té „listárny redakční“, je mi to rubrika příliš málo nápadná, čtenář tedy dovolí, abych ctěnému jindřichohradeckému občanu odpověděl zde hned napřed, na obvyklém svém místě — jinde beztoho neumím ani stejně moudře mluvit.

√9 v Jindřichově Hradci. — Váš úmysl použiti výtečných lázní chuchelských, lze jen schvalovati, a neváháme sděliti Vám vše, co o nich pěkného víme.

Chuchle jsou vlastně lázně mořské. Položeny zrovna doprostřed mezi dvěma moři, Jaderským a Severním, spojují ovšem výhody obou, i chce-li se Vám nalokat někdy větru scirocca, jenž voní jako zasmrádlá vejce, Jste za 36 hodin v Terstu; chce-li se Vám nefalšovaného zápachu ze slanečků, Jste za 36 hodin ve Štětíně. Chuchle jsou zároveň arci také lázně sladkovodní, říčné: valíť se zrovna kolem nich Vltava, „řeka Čechů, řeka síly“, tuze pěkná řeka! Dvacetkrát za den pak pluje za saisonní doby zvláštní parní stroj (parník, parochod) tady kolem a spůsobuje tak zvané „vlnobití“, které prý je náramně zdravé. Chuchle mají za to už dávné svoje renomé a doporučují se nejen pro ty, kterým něco je, nýbrž i pro ty, kterým . . . . atd.

Chuchle jsou, krátce řečeno, lázně universální, opatřené po moderním lázeňském spůsobu vší možnou nástrahou na nemoce lidské. Jsou to předně nejen lázně

koupelné, nýbrž také pitelné (zbraslavský ležák, pravé plzeňské z měšťanského, kozel ze smíchovského), ano i jídelné (zvláště sobě chválí pacienti smažené ševce.*) A potřebujete-li jakoukoli „kúru“ jinou, najdete ji zde také.**) Potřebujete lázní klimatických, vzduchových? — vylezte si na chuchelský vršík ke kostelíku — ejhle vzduch, kolem dokola samý vzduch! Máte někoho v žaludku? — zaveďte si ho tadyhle v pravo úžlabinou do polí a nasázejte mu jich tam, až je Vám dobře! Potřebujete sám snad nějaké „masáže“? — nad Chuchle nejde, a provedeny tam už kúry, že o nich psalo i časopisectvo všemu českému věru nepříznivé s uznáním velikým. Chcete se potit? — seběhněte chuchelským návrším desetkrát nahoru a dolů a můžete se ždímat! Při tom máte ještě výhodu, že rychlejším či pomalejším krokem můžete si pot regulovati sami, jak právě chcete. Či potřebujete konečně léčení elektřinou? Nu — je tam také villegiatura, žijí tam po letní dobu četné krásky pražské, ano i herečky naše slavné, a neděli co neděli dojíždí tam z Prahy na návštěvu děvčat, že až radost — Jste-li, velectěný pane, vůbec elektrisujícím dojmům přístupen — ale pardon, vždyť píšete, že máte sám už velkou dceru! To arci nevadí, aby člověk jak se říká „neprohloupil“ — a znám dosti otců dcer už velikých — ba já sám, kdybych měl třeba už dceru dva metry velkou — — ale nechme toho — srdce je záležitosť privátní a zamilovat se může člověk i jinde než v Chuchlích, opakuji ještě jednou a s důrazem: i jinde — aby někdo snad neřekl, že

---

*) Ryby, po latinsku tincae.

**) Přečetné dámy pražské daly Chuchlím vysvědčení co nejpochlebnější.

dělám Chuchlím reklamu hloupou! Takové světové lázně nemají reklamy beztoho ani zapotřebí.

Jen to ještě chci zde uvést, že po spůsobu všech lázní světových o zábavu je v Chuchlích postaráno ovšem co nejlíp. Klepy zde kvetou jako na Helgolandu, kuželky jako v Pardubicích a „maxl“ jako druhdy „u Ježků“ v Praze. Dvakráte za týden hraje v Chuchlích samých hudba, ob den bývá slyšet z Hodkoviček přes vodu flašinet a pacient sám smí, kdykoliv ho vlastenectví k tomu nutí, zalézti si někam do odlehlého křoví a zazpívat si tam „Kde domov můj“ nahlas.

Letos tam budou ale dny obzvláště živé a slavné! Již jsem podotknul, že v Chuchlích rády se na léto usídlují divadelní naše dámy a v přátelském svém kroužku letně se tu baví. To zavdalo pro letošek myšlénku k sjezdu všech herček českých, položenému do Chuchlí — nevím ale ještě, na kterou dobu. Podnět k tomu — my potřebujeme vždycky podnětu odjinud — zavdala maďarská umělkyně Ilka Palmaj. Vypsalať si před nedávnem cenu na divadelní kus, ve kterém by byla pro její osobu úloha vskutku výborná a zcela vděčná, a ejhle: povedlo se jí, dostala dobrý kus a v něm úlohu dobrou! Je arciť jasno, že spůsobem tím dalo by se původní naší produkci dramatické pomoci co nejlíp, a proto ten sjezd herček českých. Naše výtečnice hodlají ale, když už se jednou do toho daly, pomoci nejen poesii, nýbrž zároveň i kritice české: Každá vypíše a) cenu na kus s úlohou, ve které by se jí hrálo nejlíp, a b) cenu na kritiku, která by se jí líbila nejlíp. Kritika — — —

Stůj, péro!

Stůj, rafije hodinek mých, ukazujících právě teď jednu hodinu, třicet pět minut!

Je po naději! Vyhlídl jsem oknem k nebi — oko se mi zalilo slzou: venku poletuje sníh, opravdový sníh — **sníh dne 19. června** 1886, v čas polední, v 1 hodinu 35 minut!

Co jsem úzkostlivě jenom předvídal, vskutku se stalo! Už vás z Prahy pro letošek nevyhejhám, moji drazí!

Končím tedy raděj. Je to pro konec sice vtip smutný, ale já za něj — svrchované nebe, což pak nedovedeš opravdu vtipů lepších?

V dešti.

1886.

„Poslouchej,“ řekl jsem si včera odpoledne, „koukej — piš zejtra jednou něco rozumného!“

„Roz-um-ného!?“ vyhrknul jsem všecek udiven a pohlédl jsem si do očí, zdali to myslím opravdově. „Rozumného? Vidíš“ — a položil jsem si ruku na rameno — „mám tě rád, udělám ti rád něco k vůli — žádej ode mne nejhloupějších věcí na světě, mnoho-li jen chceš, a posloužím ti veškerou silou bohatého svého ducha — ale abych napsal něco rozumného, té hlouposti ode mne nežádej! — Což pak to bylo někdy něco platno?“ pokračoval jsem v tónu již mírnějším, abych se trochu přece zase udobřil, „když jsem mluvil rozumně? Řekni sám — nedával jsem na př. českým politikům vždycky rady skutečně moudré?“

„Já ti nechci lichotit —“

Pohnul jsem odmítavě rukou. „Já také nechci žádného lichocení! A bylo to někdy něco platno? Vždyť prý už není ani žádný anděl na nebi, který by chtěl být u nás Čechů ještě Andělem strážcem — každému je prý z nás ihned nanic!“

„Hehehe — vskutku výborný vtip!“

„Hehehe — vem si cigaro, mám dobré — tady jsou sirky. A byly rozumné moje řeči platny snad při něčem jiném? Tadyhle jsem kázal, že naši kněhkupci dělají sobě až prazbytečnou nakladatelskou konkurenci a pak že ještě zbytečněji veřejně fňukají, že „národ“ nic nekupuje, a svedou také nás dvě stě lidí jiných a rozumných, abychom fňukali s nimi — nu a — sotva na př. teď nakladatel jeden oznámil velké a nákladné vydání Rukopisu kralodvorského, už je tu druhý s týmž podnikem velkým —“

„No, to snad nebude zrovna na škodu,“ vpadl jsem si do řeči, „obecenstvo přijde alespoň lacino ku dvěma vskutku krásným dílům najednou: Manesovy kresby k Rukopisu míti pohromadě každý si beztoho přál, a mít kresby Alšovy, jenž tak dobře se vžil v intenci Manesovu, potěší rovněž každého Čecha!“

„Pravda,“ přikývnul jsem si, neboť jsem vzdělaný člověk a vím, že se nemá v rozmluvě pořád snad jen odmlouvat; „nemohl ale jeden nakladatel spojit práce umělců obou? nebo nemoh' jeden — trochu počkat?“

Mlčky jsem si potakal hlavou.

„Nu tak vidíš,“ a fouknul jsem kouř stranou přes kalamář, ze zdvořilosti, abych si jím nepřekážel. „Nechme však toho, poukážu k věci ještě jiné. S jara jsem vyhuboval obecní naší správě, že do veřejných sadů nedá ani dosti dřevěných lavic slušných pro lidi chudé, choré a znavené, a myslíš, že jsem tím vyhuboval lavici jen jednu jedinou? z dubové té naší správy? — Prosím tě — dej mi s rozumem pokoj?“

Ani jsem si už nemuk'. Jenom jsem kouřil a chvilkami mlčky pohlíď na sebe. A pak jsem pokaždé na sebe kývnul.

A dnes už docela sám s sebou souhlasím! Povídám upřímně: k čemu teď u nás v Čechách rozum! Já, když chci teď psát, lehnu si prostě naznak do časového proudu, nechám se vlnkami denních událostí klidně přehoupat přes pět sloupců, dívám se při tom líně do modrého nebe, a jen někdy, k vůli směru, k vůli udržení se nad vodou, plácnu v pravo — a plácnu v levo — a plácám — inu plácám!

Jen kdyby „dívání se do modrého nebe“ nebylo už také „uměním“, dvě stě a tolika a tolikátým!*) Věříte, že jsem se tyhle dny už do opravdy zlobil, já, jehně? Ne snad pro ten věčný, jako provazy splývající déšť, pro sníh, kroupy, zimu, bláto atd — ach ne! na to jsem příliš dobrosrdečný: potřebovalť jsem si vzpomenout jen na naše po venkově bydlící luťáky a už jsem se pousmál, líbezněji než nejmodřejší nebe, a zamnul jsem si radostně ruce, že mi bylo až do duše teplo. Ale — jakpak bych to honem řekl — no, přece jen tedy zas pro ten déšť! A sice proto, že znemravňoval lidi. Na procházku si člověk přece rád někdy vyjde, ne? A když zrovna chce a „už zase“ nemůže — posměchu proto od jiných nepotřebuje, jak! Ale já mám souseda a ten má piano a tenór a špatné srdce, ano! Ono tedy na př. těchhle čtrnáct dní někdy přece přestalo pršet a já jsem se

---

*) Pro čtenáře méně o takové hlouposti se starajícího podotýkám, že dnešního dne je různých „umění“ už asi tolik co planet, a těchto že bylo do včerejšího večera objeveno už 257 — nevím, mnoholi jich přibylo od té doby. Dnešního dne už je všechno „uměním“: zámečnictví, kamnářství, rukavičkářství, cukrářství — naposledy řeknou, že je „uměním“ i psát feuilletony a já nebohý, rukama nohama se bránící starý mládenec dostanu přece ještě „svoji Múzu“!

oblík' a uchystal se ven. Beru klobouk, beru hůl — v tom zaznějí dva takty na pianě a

„Pršívalo. jen se lilo —"

spustí tenór a já tu stojím s holi v ruce a dívám se na protější vikýř a přes vikýř šlehají provazové couky! A jak tu stojím, spustí tenór zase „Pršívalo, jen se lilo" — a zas — a nikdy ani o slovo, o takt dál — jestli já tě chytnu jednou, chlape! — Konečně, takhle na př. k večeru liják zase přestal. „Půjdeš, než se spustí znova," rozhodnul jsem moudře, a už jsem byl oblečen a u domovních dveří. Pootevru — celá ulice jedna kaluž — neproniknutelná —

„bývalo blátó-ó —
bývalo bláto —

kokrhá tenór. — Pane státní zástupce!

Jediné, co mne při tom ještě trochu potěšilo, byla vskutku tedy ta myšlénka na lufťáky naše. I vy berušky moje drahé — strkáte tam hlavy dohromady, he? Mračíte se, hehe? Nadáváte, hehehe? Jenom trpělivost — t r p ě l i v o s t — nejde nad trpělivost, moji drazí — trpělivost je věc — o jé! Když si vás tak pomyslím, jak ráno díváte se na nebe a zatínáte pěstě! Jak dopoledne, abyste měli přece „pohyb" a abyste užili přece toho „vzduchu", béřete si pytle a nůše na hlavu a dlouhým krokem skáčete přes dvůr, přímo k chlívu, tam kde je zavřena koza! A jak odpoledne snažíte se „to přespat", jak sebou házíte sem a tam a mouchy vás koušou —! — Já nevím, co to je — mně je dnes ale tak nějak veselo — špičatím hubu — hvízdám — otvírám ústa —

„Pršívalo, jen se lilo,
bývalo blátó-ó,
bývalo bláto!"

— bože všemohoucí, vždyť já zpívám — po desíti letech zase jednou vesele a od srdce zpívám — děkuji ti na kolenou, všemohoucí bože! —

S počátku, když „déšť studený naň jdieše“ (Dalemil) a když pak „bylo veliké mokro skrze časté pršení“ (Hájek), myslil dobráček lufťák pořád ještě, že to „přepíše“. Psal nejprvé do Prahy všem svým známým. A pak všem neznámým. A pak také ještě všem redakcím pražským. Naše redakce ale dala všechny ty dopisy zase mně. protože jsem redakčním odborníkem*) také pro dešť a spojené s ním věci“. Pro mne, já na ty dopisy třeba odpovím!

Z K. u L. — „Máme pod okny louku a hned u louky je rybník a ten je plný žab a ty kuňkají ode tří dnů přímo děsně. Není žádný prostředek proti kuňkání žab? — „Douška“: Od včerejška vylízají ty žáby z rybníka — prší silně a je jim tam nejspiš mokro; lezou nám ale do domu, ba vlezly již i pod naši postel. Čím je zahnat?“ — Náramně lehká věc: vykládejte jim českou politiku a jsou-li to žáby poněkud slušné, vyskočí z kůže. Pak jim uřežte stehýnka a uvařte si je na noc (v bílé jišce).

Z M. u N. — „Mám plášť kaučukový a waterproof a dolman a redingot a není

---

*) „Slavná redakce! — Pan △ dnes píše: „Redakčním odbornikem pro české lázně jsem já.“ Prosím, pro copak je pan △ ještě redakčním odbornikem? — Zvědavá blondýna.“ — Tento lístek přišel v pondělí odněkud od Berouna.

Posloužím „zvědavé blondýně“. Jsem redakčním odbornikem ještě pro: Severoamerická jezera, gumové kšandy, zednické štětky, škubánky s mákem, tabákové boudy, kanafasové zástěrky, telecí kotlety, pletené sesle, šedivé klobouky, kapesni flašinety a prostořeké žáby.

mi to všechno nic platno: propouštějí vodu a zkazily mně už všechny šaty. Co mám nosit?“ — Juchtu, milostivá paní, od hlavy až k patě jedinou juchtu: nepropouští vody, nebarví a voní. Z juchty se teď v Paříži nosí už rukavičky (novinka!) — staňte se hvězdou české módy a vynajděte pláštík z juchty!

Z R. u S. — „Promokám den co den až na kůži. Bojím se už o své zdraví. Co dělat?“ — Staňte se českým politikem, toho se netkne nic na světě! Jakož dí české přísloví: „Vše s něho spadne, co s husy déšť.“

Ž A. u B. „Prosím Vás pro všechno, copak dělá ten náš milý, náš drahý △!“ — Inu plácá — plácá!

Dokud je máj . . .

1877.

Jen jediné slůvko! Chci upozornit jen na maličkost a hned pak dám pokoj! Totiž na to upozorňuju, že mezi selskými pravidly je jedno, které předpisuje, aby si každý v máji dal vlasy ostříhat.

Podotýkám, že nemá pranikdo na světě práva, aby nade mnou pohrdlivě pokrčil rameny a zabručel si něco o „hloupostech“ a „v tak velké době“. Řekl jsem už sám, že je to pouhá maličkost, ale myslím si, když právě teď historie nad rozvodněným Dunajem vrtí hlavou a ničím velkým nás nerozechvívá, každý že by mohl užit té chvíle a spravit si doma hezky své maličkosti. Nenutím ostatně pranikoho, aby si dal stříhat vlasy, upozorňuju jen dle povinnosti své. Ano, jsem sám rozhodným nepřítelem takového stříhání. Za prvé: člověk neví nikdy, neprohřeší-li se tím proti vůli boží, neboť „bez jeho vůle nespadne“ a t. d. Za druhé: člověk sobě ubírá tím zdraví a síly, neboť Samson a t. d. Za třetí: člověk si ublíží také na kráse — přečti si, jak prorok Samuel v 2. své knize, 14, 26, popisuje krásu Absolona, velebí vlasy jeho a při tom sděluje, že týž dal se „zastříhnout“ ročně jen jednou a tu že zastřižené konečky vážily pokaždé netto

$^1/_2$ kila. Za čtvrté: když člověk se jednou spustí dost málo, dostane se brzy až ke krajnostem přímo bolestným. Podívejme se jen na mužskou módu, nyni po Praze zuřící — hlavy, až na kůži ostříhané, vypadají přímo jako kominické koule! A ti holohlavci podobají se tím naprosto lidem plešatým a muž plešatý je vždy jen v opovržení lidu — nečtem v II. knize královské, 2, 23, jak ve východním městě Bethelu pokřikovali po bohumilém proroku: „plešaté kolínko!“ —? A konečně za páté: když jsou vlasy delší, není jednotlivou šedinku přece tak dobře mezi nimi vidět; když jsou ale krátky — truchlivé podívání! Takový člověk drží zrcádko v třesoucí se ruce, matným zrakem obzírá melirované strniště, duší jeho šourá se smutná melodie, jako podzimní mlha nepřívětivou plání, a ústa pějí tichounce tiše:

Už se černé vlásky,
už se potahují,
bílou pavučinkou
už se povlakují —

to musí být nevýslovně smutné! Zvlášť takhle pro starého mládence!

Co se týče vousů, platí totéž, lidstvo se tu ale přece již vzpamatovalo a nadál se pořád lepší. Do roku 1848 byla plná brada hanbou, teď už je holá tvář hanbou. Holá tvář platí za zženštilou. Však on pánbůh dobře věděl, proč ženám nedal okrasy vousové! Ony by — vyjma snad staré — k vůli „hladké tváři“ dávaly se denně dvakrát holit — pro pána boha, měl by holič při tom stálém ženském brebentění zodpovědnosti! Muži se vzpamatovali už všichni, mnohý z nich považuje vousy své přímo za největší svůj poklad a jen pomocí jich oženil se dobře. Pouze ouřadníci a katoličtí kněží staví

se ještě vousům na odpor — a od našich kněží mne to přímo bolí! Je to od nich nekřesťanské, neznabožské, přímo proti vší mravnosti, a také — proti jejich vlastnímu prospěchu!

Chtějí být vzorem lidí, „obrazů božích“ — a nemaluje se nám bůh vždy s důstojným vousem? V 19. kapitole 3. knihy Mojžíšovy poroučí bůh přímo: „Nesestřihnete vlasů svých s hlavy do kola a nesejmete snad dokonce brady své!“ — ale kněží se odvolávají na nějaký „koncil kartagénský“ a chodí s bradou oholenou, na posměch zákonům božím. Bůh chtěl vyvolenému národu svému hodně názorně vylíčit ošklivé kněze modloslužebníky a pravil ústy Baruchovými: „Sedí před modlami v řasnatých rouších a mají brady oholené“ — nu a nosí naši kněží teď snad brady neoholené? — Král David prál k poslancům svým, jimž byl Haron dal polovinu vousů odejmout: „Zůstanete v Jerichu, až vám vousy zas narostou, pak teprv přijďte“ — já bych, roztrpčen bezbožností jejich, poslal všechny naše kněze také do Jericha a čekal bych zcela klidně, až jim tam narostou dlouhé vousy. V Jerichu je krásná, svatá zem, čistý vzduch a zdravá voda, snad by se jim tam zalíbilo.

To vše byl starý zákon — a zákon nový? Sama vznešená hlava Kristova, není vroubena vousem krásným? A není tedy pravou křesťanskou pokorou, nosit vous plný? Ale ne! pokora prý leží právě v tom, když se muž zbavuje mužné své krásy! Kdo by vám to věřil! Chcete být s hladkou svou tváří hezčí, to je to, a lichotí vám, když sousedky si říkají: „Ale náš nový pan kaplan — ten je jako panenka!“ Dobře, a když sestárne, je tedy jako stará baba — je pak „velebný“. Abych ani o tom nemluvil, že mimo zkázu na duši trpíte tím i pohromu jinou. Jak krásně by se mohla mnohá jezovitská tvář

skrýt pod vousy — a teď ji vidí každý na sto kroků a zapíná si kapsy svých uší.

Zajisté že už otec Adam nosil plný vous a sice krásný! Vždyť neměl ani břitvy — a Tubulkain vynalezl kovadlinu mnohem později a první jeho kudly nebyly také as zvláštní. A to si přece taky nemůžem myslit, že by Adamovi byla Eva „k vůli kráse“ vyškubávala snad vousy po jednom, nebo on že by byl vždy v sobotu si tváře odřel pemzou! Řekové, národ vkusu tak vytříbeného, přikládali vousům důležitost nesmírnou. A po všechny věky platilo, že „vousy jsou muži okrasou opravdovou.“

Mohl bych zde ještě velmi mnoho vhodně citovat, co o tom napsali Zoroaster a rabi Melech, Baltazar Permoser a Sagitarius, Isokrates a Diodorus, ale — já to nevím.

V době růží.

1890.

Výroční, červnový obraz: kolik ženských po ulicích, v domácnostech, kdekoli, tolik alespoň na nich růží! Ovšem, při nynějším obchodním zahradnictví zdobí se dámy růžemi po celý rok, ale dojímá nás to cize. Dáma chce nám jen ukázat, že má peníze a může i za sněhové chumelenice svojí osobě věnovat drahou tu zdobu. A sama ta růže hledí tak divně do světa, zrovna jako ona, kterou Beranger našel u bohatého bankéře v pozlaceném kořenáči: „..... Musím být krásná, musím! Musim svoji dámu zahalovat vonným svým dechem jako kadidlem — dala za mne za jedinou věru půl zlatky — respekt před zlatem!“

Teď v červnu je ovšem jinak. Teď má u nás růže svoje výroční právo a kvete — vlastně kraluje, neboť jakmile začne ona po sadech kvést, všechny ostatní květiny ustoupnou daleko stranou, před ní, kteráž je „květů královnou, voňavkou bohů, radostí smrtelníků, obrazem Venušiným, zamilovaným květem Muz, myšlénkovou rozkoši pěvců“.... atd — atd.! Teď růže kvete všude a všude, v sadě, za oknem, na lesním palouku, na polní mezi, teď je darem, rozkoší a ozdobou veškerému lidstvu — v městě „mandel po pěti nových“, venku zcela zdarma u šípkového keře! A tato, ta růže planá, divoká, ze všech je přece jen nejkrásnější: svitivé barvy, balzámového

dechu, ovšem také nejbodavějšího trnu — trefný obraz mladistvé „první lásky“, věrný obraz děvčete, jež včera bylo ještě nevšímané poupě, svítivého, balzámového, bodavého . . . .

„— a do krve když bodne,
tak sladká hledí, dětinná,
jak byla by v tom nevinná —“

eh — beztoho — co je do první lásky, když trochu nezabolí!

Výroční obraz, každého roku přece však jiný. Mění se ženy. Přeměňují se růže. Jiné je světlo a jiné teplo. A jinýma očima přihlíží divák. Ale to zůstává stejné, že růže je teď zrovna nutnou částí ženského oděvu. Dokud si nepřipnula růži, není ženská dnes doobléčena. Jen že některá připíná si jich příliš mnoho: červenou, bílou, žlutou — celý to pak program, viz kteroukoli „Květomluvu“! Jen jedna růže sluší a je elegantní zdobou, ať už je upnuta k vlasům, k ňadrům, kamkoli!

A sluší teď v červnu, v přirozené u nás době růžového květu, ženské každé. Ať už je mlada nebo stara, vdána nebo svobodna, hezka nebo méně hezka. Které sluší ale přece jen nejlíp? Těžko rozhodnout. osobní gusto! Řekl bych: té, ke které bys s chutí přistoupil a se uklonil: „Prosím, darujte mi tu růži se svých ňader — na památku!

Některá pak bez dlouhého rozmýšlení růži odepne a podá s úsměvem — růže je jí jen symbolem radosti ze života. Jiná se pýří a zdráhá, a podá-li, podá teprv po prošení dlouhém — té je růže již zároveň symbolem lásky. A ještě jiná, aniž bys prosil, podá či pošle — přátelský pozdrav, škádlivý nápad, nebo třeba i láska šlehavá, palná. Jakož to tak přepůvabně líčí píseň Švéda Runeberga:

Čarokrásným, brčálovým lesem
děvčátko se samo procházelo,
růži utrhlo a tak k ní dělo:
„Krásná růže, kdybys křídla měla,
k svému milému bych poslala tě,
ke křídlům dvě přání přivázala,
ku levému a zas ku pravému;
první: aby horoucně tě zlíbal,
a pak druhé: zpět tě poslal ke mně.“ —

Dostaneš tedy růži, povoníš, snad i poceluješ, a pak uložíš do svého stolku. A léta míjejí a se množí a památky se hromadí. Až jednoho dne, nevíš ani proč, vyndáš zásuvku po straně stolku, obrátíš a vysypeš na plášť. Prohlížíš, přebíráš — „Odkud je to?“ — „A odkud to? — ale ani nepřemýšlíš, sobě neodpovíš — to jsou památky ty, které by měly budit v tobě vzpomínku jenom veselou, jasnou — ono ale štěstí a veselí nezůstavuje v duši stopy — jizvy! V tom náhle sebou trhneš. V ruce se ti třese nějaké dávno uschlé kvítko —

Proč budíš starý bol, proč nalezám tě dnes?
proč vítr neroztřás' tě tenkrát,
kams v dálku nezanes'?

Ano, ano, to jsou ty staré jizvy, po nichž ob čas jako by přejel ostrý trn! To jsou ty těžké chvíle minulé, ty vzpomínky palčivé, ta — jak národní naše píseň tak dojemně i pravdivě dí —

Růžička červená
krví pokropená,
po naší zahrádce
rozsázená —

která stokrát uvádá a tisíckráte dovede rozkvést znova!

Takové památky, v šuplátku, v nějaké knize, ve své kapesní tobolce, má skoro každý. Herbář to, jen že obyčejně bez cedulek. Hřbitůvek, ale z pravidla bez nápisů. Někdy však i s cedulkami a nápisy Jak zajímavá by se mohla učinit z takových věcí sbírka — na tisíce sbírek! Jaké by to byly „památníky“! Jaké „sbírky autografů“! Zvláště po šíře známých, snad i proslulých lidech!

Ihned se mi hlavou míhají některé vzpomínky.

Vzpomínám na Jindřicha Heine. Ano, i Heine choval památku takovou, — „heinovskou“! Popisuje ji Alfred Meissner. Zbytky červené růže, zapevněné na papír a pod tím: „Rozmačkali jsme ji spolu dne.... při obejmutí, když maminka byla ve vedlejším pokoji.“

Vzpomínám na Karla Hynka Máchu. Lupínek růžového květu, osamotnělý a přilípnutý nějakým klihem na pergaménově tlustý papír, jaký tenkrát v obyčeji; pod tím drobným a úhledným písmem: „20. června 1826“ a podpis básníkův. Vypravuje ovšem jen málo, ten lístek ojedinělý, a uvádí nás jen do „nálady“. — Jasnější mluvou vypravuje o osudu své lásky již Fr. Vostřebal, nadaný epigón z posledních let padesátých, záhy zesnulý. Drobná uschlá růže, chovaná v malé papírové kabelce, a na přední stránce té kabelky překlad Lenauovy sloky:

Nemá srdce od srdce
dále cesta vésti,
nežli růži kvetoucí
v ruce lze donésti.

Růže Vostřebalova je dosud v mém majetku, také lístek Máchův býval můj. Vyžádal ho sobě ode mne Alfred Waldau, když překládal Máchovy básně, a lístek

nalezá se snad v jeho pozůstalosti, vedlé jiných ještě památek po Máchovi.

Vzpomínám na Ferdinanda Raimunda, jehož památku — sté narozeniny — slavili ve Vídni právě teď dne 1. června. Roku 1873 byl jsem se seznámil se Strampferem, tenkráte ještě velebeným vídeňským divadelním ředitelem, později v Americe farmářem, nyní již mužem „tichým", zesnulým nedávno ve Štyrském Hradci. Pozval mne na svůj statek Wegscheithof v rakouských alpách, zrovna pod Rax-alpou, a vybrali jsme se tam s milým mně přítelem. Po několika stanicích odbočili jsme od železnice, jeli vozmo a navštívili cestou také hřbitůvek v horském Pottensteině, kde dle vlastního přání pochován Raimund. Na Wegscheithofě ukázal nám pak výtečný hostitel také některé vzácné upomínky svoje: na barikádový boj r. 1848 ve Frankfurtu, na herecké potulky po Uhrách, na Raimunda. Starý, velký arch, místy již až pomorančově sežloutlý, a v něm barevné stopy čtyr malých kytiček: z těch kytiček byly dochovány ale už jen dvě šťopky a nějaký úlomek zhnědlého listu. Dle dírek v papíru mohlo se vidět, že kytičky byly kdys připevněny nití. A pod tím dole stála slova: „Od těch čtyr nevěrnic. Ferdinand Raimund." — Nevěrnice a ihned čtyry! Raimund miloval mnoho a zkusil nevěry mnoho. Měl ze ženských skoro vždycky jen žalost. Kdysi se chtěla hezká dívka dát jím i unést; ale utekla — s jeho přítelem, který jí měl být pouhým průvodcem. Jindy zase pokusil se Raimund k vůli dívce až o sebevraždu. Ještě jindy ucházel se o děvče, to ho nechtělo, Raimund oženil se s jinou, musil se dát zase pak rozvést, a nyní by ono děvče ach tak rádo si ho bylo vzalo, ale zákon stál jim už v cestě. Atd.!

Vzpomínám také na geniálního Václava Šolce,

básníka „Českých chaloupek“. Půjčil jsem mu kdysi knihu a když mi ji po dlouhé době vrátil, nalezl jsem v knize přiložený bílý papírek; v papírku byl úlomek rozmarýny a připsáno: „Spadlo jí se svatebních šatů.“ Měl jsem za svoji povinnost, vzpomínku tu jemu vrátit. Přijal ji mlčky, zamyšlen. Pak se pojednou usmál, a — jako by ho to pudilo k veselosti — vyhrknul: „Zdali pak víte, že by mne byl policajt pro tohle sebral? Stál mermomocí na svém, že prý jsem se země zdvihl nějaký šperk!“ — Později Šolc zpustnul — kdo ví, nebyly-li těžkou příčinou také ty „svatební šaty . . . . .“

Když oni jsou básníci také jen lidé, a podrobeni slabostem lidským! A rovněž umělci jiní — a také vojevůdci — a politici —

Nebyla by to tedy hezounká sbírka, takový „erotický herbář“? Kdyby obsahoval jenom 10 až 20 kousků, k tomu pak vlastní vzpomínky — co tu životopisných dějů — různých dojmů — hrnoucích se myšlének —

Snad by nepřišel nikdo a řekl „Seno — seno!“

A vzal některý z těch lupínků růžových, navlažil si jej mezi rty a zahvízdal posměšnou odrhovačku!

Kam?

1883.

Nakreslil jsem co nejpečlivěji starobylý svůj trojhran, připsal k němu věrně dátum, až ku kterémuž nás pánbíček ve své svrchované lásce dnes dovésti ráčil, založil jsem si ruce a čekám, až mně něco napadne. Čtenář by ani neuvěřil, jak je těžko psát, když člověku nic nenapadá!

Dívám se do stropu, po stěnách, po prostorách svého bytu. Všechno je tu v pořádku nejdávnějším, ani pírkem není hnuto. Prádlo leží ve skříni, šatstvo visí v almaře, cestovní vaky leží klidně na břiše — nu ano, vždyť jsem se už rozhod': já do Mosky nepojedu, ať si tam korunujou, mnoho-li chtějí! — Je arci pravda: nikdo mne tam nezve a nevolá. Rovněž je pravda, že mne tam nikdo neposílá. A ještě rovněji je pravda, že kdybych tam šel sám a — jak se říká — z dobrého srdce, oni by mne odtamtud ihned zase vyhodili. Ale já tam přece nejdu. —

Za prvé tam bude všechno zadarmo: jíst, pít, ano snad i nocleh na policejní strážnici. A zadarmo jít se někam najíst, slušnému člověku nesluší.

Za druhé — Bismark tam také nejde. Čekal jsem dosti dlouho, ale on nejde. Snad nechce nechat těch čtrnáct dní, když budou všichni diplomaté v Moskvě, nás západní Evropu přece jen beze všeho otcovského

dohledu. Snad má i něco jiného za lubem — kdož to ví: bude tedy dobře, když tu zůstane ještě někdo. Posadím se naschvál zády k Berlínu a budu se tvářit, jako by mne zajímalo, že teď dole v Římě dělají z kapucína Fra Diega Giuseppa du Cadice nového svatého. Konečně mne to v skutku zajímá. Já také nebudu věčně živ — a kdo ví, co se pak stane! — Fra Diego Giuseppe du Cadice — pěkné jmeno a svou krátkostí jako stvořeno pro kapesní kalendáře! Až se ožením a budu mít kluka, takhle ho pokřtím. Budeme s maminkou na něho volat: „Fráčku!"

. Ostatně, sedět nezůstanu, třeba bych do Moskvy nejel Ale jen tak malé, zcela maličké cestičky, bez kufru a revolvru. Myslím, že z vlastního okolí Prahy ani nevyjedu. Co my tu máme v okolí krásných míst pro polodenní vycházku! Jak zajímavých historicky, geologicky, botanicky, svou polohou, svým krajinářským rázem! Snad žádné město Evropy není stejně bohaté na vycházky tak krásné, tak svěžující, tak půvabné! Člověk věru neví, kam dřív.

Letná s tou svou rozkošnou vyhlídkou na stověžatou Prahu. Pěkně zarostlá stráň z břidlic silurských (D d_4), mezi nimiž sůl Glauberova vykvétá. Zkameněliny třetí silurské fauny. Pohodlné (nahoře) cesty, hojné stromoví, květiny. Jen že bohužel teprv stý člověk je dost silný a statečný, aby se odvážil po strmé stráni až tam nahoru.

Stromovka. Sady rozkošné, stinná dlouhá stromořadí, šťavnaté lučiny, vlnící se pole, záhony květin, vodotrysky. Každý Pražan by tam měl putovat týdně alespoň jednou Jen že bohužel jezdí Stromovkou každou půl hodinu nějaký železniční vlak a kouře vali se z něho všude tolik, že tam člověk nevydrží ani pět minut.

Nuselská louka. Procházka luzná, velice vábivá, tuze poutavá. Jen že bohužel tu není pražádný stín a potok Botič nelibě smrdí.

Krč a Kunratice. Krásný les borový a dubový. Osvěžujicí procházka podél potoka a po lučině, obklíčené lesem a vrbovím. Vzduch ozonovitý. Jen že bohužel tu stojí hajní s holemi v ruce, jimiž výletníkům přívětivě naznačují, že půjdou-li „tadyhle“, budou mít zpřeráženy kosti.

Cibulka. Velká, košatá zahrada s umělou zříceninou, ke kteréž vede jen as hodinu dlouhá cesta přívětivým Košířským údolím. Jen že je bohužel údolí to dnes už celé zastavěno, tak že tu jeho přívětivost není vidět. A když přijde člověk konečně k Cibulce, že tam nesmí.

Údolí svatoprokopské. Doporučuji co nejpřátelštěji. Nesmírně poučný výlet. Mnoho vzácných rostlin. Památné uložení vrstev G g 3, g 1, H, E. Jen že bohužel plno tu vápenek, a mnohý navštěvovatel, nalákav se výparů, padá do mdlob.

Údolí šárecké. Romantika, divoké skály, balvany a potok, který bublá. Dobré a četné hostince. Cesta jde mezi stromy, zahradami, chaloupkami, villami, domky — jen že je bohužel těmi stavbami ta cesta už tak úzká jako ulička v starém židovském městě, a prachu na ní celé mraky. Kdo si ostatně z několika centů prachu nic nedělá, může si po silnici vyjíti také

do Vysočan. Pěkná zahrada, chutné pivo, na nějakou hodinku milé posezení. Ostatně může výletník odebrat se po pískovci a opuce nahoru na Prosek, a pak přemýšlet, proč tam lez'. Což mu ale zajisté vaditi nebude, aby nešel dále až na Ladví u Ďáblic (336 metrů nad mořem), odkud rozhled daleký, kouzelný. Jen že

pak má člověk bohužel náramnou žízeň, a hospoda tu není žádná. Neškodí, chutě o nějakou poštovskou míli dál! — tamhle kyne již klecanský zámek se svým stinným parkem. Škoda, že bývá ten park někdy nepřístupný; totiž zrovna vždycky, když do něho někdo chce!

Ano, Pražan může v krásách, v řídkých půvabech nejbližší mu přírody pokochat se věru až do únavy. Což je velmi zdrávo. Není také čtenář už tímto pouhým stylistickým výletem unaven?

Pražan nemusí sbírat krásy teprv po celé české zemi. Jet osm hodin po dráze a parolodi, čtyry hodiny na to vozem, a pak teprv chodit týden pěšky. A při tom vléci s sebou Řivnáčova „Průvodce po království českém": a) část popisnou, b) mapy a plány. Beztoho nám Řivnáč tou knihou všechnu radost zkazil! Kdyby ji byl vydal jenom německy, co jsme mohli při ní užít! Jak krásně jsme mohli hubovat, vlastenecky očima kroutit, deklamovat o nutnosti: poznat nade vše drahou otčinu, a o povinnostech českého nakladatelstva k nám. Takhle ale vynaloží Řivnáč na to mnoho a mnoho tisíců, vydá důkladný, krásný, ano ve mnohém ohledu znamenitý český spis, a zkazí nám všechnu radost. Není pak arci divu, že si toho spisu nikdo z nás ve své hubatosti uražených Čechů ani nevšimne.

Jinde — což jinde by ta kniha zrovna teď, na počátku letních výletů, blýštila se všude. I šosák by si dle ní upravil nějaký pohodlný a přece vděčný výlet do Abršpachu a Teplic, do Podmokel, Děčína a vůkolí, na Sichrov nebo Hlubokou, Kutnou Horu nebo Prachatice, Milešovku nebo Říp. A studenti, umlouvající se, jakže stráví prázdniny, věděli by „dle Řivnáče" už dnes, za kolik dní proberou Sněžku s vůkolím, Šumavu až ke

Hluboké, světoznámé severozápadní lázně české atd. Jinde — to je to, že jsou jinde hloupi!

My — ale nechme toho: my nás nepředěláme! Za to skládám zde do rukou čtenáře mile překvapující slib, že ať si vyjdu za leta na výlet tady kamkoli, do kterékoli hospody ve vůkolí pražském, dám o tom pokaždé co nejobšírnější zprávu. Neděkuj se, laskavý čtenáři, je to moje povinnost. Moltke právě cestuje Švýcarskem a severní Italií a časopisy podávají zprávy o každém žejdlíku piva, který vypije. To už je jednou osud nás vynikajících mužů, že zajímáme. Já ovšem umím pěkně psát, což Moltke neumí, a proto už od let seznamuju čtenáře sám a ochotně s každičkou událostí svého života.

Lituju jen čtenáře, že „elektroskop", nejnovější ten vynález, kterým se vlny světelné právě tak přenášejí jako „telefonem" vlny zvukové, není ještě dost rozšířen. Pak by mne mohl čtenář ze svého pokoje také na vlastní oči vidět, jak na př. sedím na Kovárně ve Vršovicích a piju pivo a jím kozí syrečky na jeho, na čtenářovo zdraví. Čímž by se čtenářova rozkoš zvýšila nesmírně.

A potom by se mohl čtenář „elektroskopem" item z kanapé rozhlídnout po vůkolních vrších, jak že stojí obilí. Letos prý budeme mít všeho dost: ovoce, chleba, buchet, čočky, všeho. Přicházejí zprávy věru co nejpotěšitelnější. Jen o balletky prý bude velká nouze. Náramný vývoz letos, hlavně do Ameriky; jistý newyorský dodavatel jich potřebuje sám jediný na 600. Tu ovšem nastane po Evropě pak citelný hlad. Tak mnohý mládenec nebude vědít — —

1879.

Ano, poradím Vám, milostivá anonymko. Ptáte se mne, kam máte cestovat? Nikam, milostivá! Jsem od čtrnácti dnů úhlavní. zuřivý nepřítel všeho cestování. Není to už ani nóbl. Doba, kdy každý, kdo byl v daleké cizině, byl tím už intresantním, a kdo viděl tři díly světa, byl přímo obdivován, ta doba už minuła. Věřte mně: neuplyne ani deset let, a slavným bude ten, kdo jaktěživ nebyl nikde, ani za branou ne.

Bývávalo, bývávalo cestování něčím! Když ještě nebyly ty bláznivé železnice. Když cesta z Prahy do Vídně trvala kočárem osm dní, když na večer vjel člověk do hospody jako do přístavu, když každého zajímalo, odkud dnes jedete, když hospodský byl člověku otcem a přítelem, hospodská sestrou nebo tak něčím, a ráno pak se odbývalo dojemné loučení. Ale dnes? Příštího dne 15. října bude padesátileté jubileum, první Stephensonova lokomotiva bude oslavena — čistá to slavnost! Přímo děsně se ten nešvar rozšířil, za krátkých padesáte let! Teď má Evropa už 155.000 kilometrů železnic, Amerika 146.000, Asie 14.000, Australie 4000, Afrika 3000 — Afrika je ještě nejpanenštější. Máme cestovat tedy snad po Africe? Prosím, nač? Předně se cestuje hlavně, aby se poznal lid? To ale nemusím do Afriky, stačí cesta na Štvanici. Jeden rok jsou tam Nubiové, za tři šestáky vidím Nubii, její obyvatele, jejich honby a hry, i jejich žebrotu. Druhý rok jsou tam američtí Indiáni — zase za tři šestáky.

Tak se vyvinul konečně pravý poměr: nevzdělanec přijde a představí se sám nám lidem vzdělaným. Když chci poznat vlastnosti pravého havanského doutníku, také si pro něj neběžím osobně do Hajti.

Jsou lidé, kteří pořád mluví, jak prý je člověku potřebna „změna vzduchu". Odkud pak to vědí? Tak zvaná „aeropathie" je vědou od včerejška, pouhá, hloupá začátečnice — může mít člověk důvěru v recept, na němž nestojí nic jiného, než „vzduch"? Jiní lidé zas křičí pořád: „Příroda! příroda!" Ať si tam tedy jdou — uvidí, co tam najdou! Když prší, je tam mokro, a když je hezky, nemám tam žádný magistrát, na který bych huboval, že nekropí. Když tam potkám nějaké lidi, neznám jich, nevím o nich nic špatného a tedy mne nezajímají. Když přijdu k nějaké restauraci a je na př. pondělek, jsem v nejtrapnější nejistotě, mají-li nebo nemají-li tam dnes kroupovou polívku a maso s knedlíkem a koprovou omáčkou. Arci, jsou tam také příjemné věci, pěkné louky, pěkné vrchy, atp. Ale obyčejně na takové louce „udává tón" nějaký — račte odpustit! — nějaký vůl — jak sprosté! A když vylezu jednou stranou na vrch nahoru, musím pak zas druhou stranou dolů a kloužu. A konečně když takhle té „přírodě" najednou napadne, aby člověka sekýrovala osmidenním lijákem, čtrnáctidenním mrazem, atd.! Povídám: žádný napilý berlínský „Louis" nedovede po půlnoci na ulici být člověku tak protivným, jako ta opěvaná „poetická příroda"! Člověka vzdělaného je ale přec naprosto nedůstojno, aby snášel sekatury od tvorů nepříčetných?

Neupírám, že když se cestuje, najdou se někdy krajiny takové krásy, že se až dech v prsou ouží. Ale — mohu si je vzít s sebou? Mohl bych, kdybych dovedl kreslit a malovat. Jen že to každý nedovede. Přesvědčil jsem se, že nedovede. Četl jsem, že na př. Kvintin Messis k vůli své milé stal se najednou z kováře malířem a že náhle uměl kreslit, aniž by se tomu byl učil Dále West, když mu bylo teprv šest let, že

unešen krásou spícího sestřina dítěte, chopil se papíru, červeného a černého ingoustu, nakreslil dítě to a od té doby že byl malířem. Domníval jsem se zkrátka, že to člověka musí „chytnout“ a pak že to jde. I koupil jsem si tedy k vůli jistotě papír, tužky a barvičky a cestoval jsem. Ale lhal bych, kdybych tvrdil, že mne to jen jedinkrát „chytlo“. — Dobře, myslil jsem si, snad máš za to talent ku plastice. Napadl mně sochař Wolff — mám to štěstí, že mně vždycky napadají výborné vzory. Wolff, také ještě za let dětských, najednou vymodeloval vzteklého psa. Dobře, ty vymodeluješ tedy na př. kozu, jak je žárliva. V plastice to, troufám, myšlenka zcela ještě nová. Šel jsem za Strahovskou bránu, usedl tam vedle cihelny, vzal vlhkou hlínu a modeloval kozu, jak je žárliva. Povedla se. Netvrdím, že byla naprosto dokonalá, ale jistou tragickou sílu by jí byl neupřel nikdo.

Bylo to v neděli odpoledne, tvořil jsem zrovna u cesty a čekal pak, co kdo z mimojdoucích tomu řekne. Nikdo ani muk. Konečně jsem na jednoho, ve kterého jsem měl důvěru, kývnul.

„Podívejte se, co je tu tento —“

„To si tu nejspíš děti hrály. Co pak je to? Vypadá to jako kufr na špalíčkách —“

Tenkráte byl ještě přírodopis ve školách ukrutně zanedbáván!

Ostatně — tvrdím — dnes máme přírodopisu zas už až příliš mnoho. Prosím Vás, čtěte jen noviny! U Prahy prý se objevila na bramborech zelená housenka (latinské jmeno). U Libšic je na chmelu nová mšice (latinské jmeno). Ve Veltrusích je na jabloních nový mol (latinské jmeno). U Kostomlat ožírá burák nová housenka černá (latinské jmeno). Pak má člověk jít do přírody a procházet se mezi těmi latinskými jmeny!

Když vím latinské jméno housenky, netěší mne už ani malebnost obežraného pole! Naši otcové — ach ti byli praktičtí! „Umírali trichinami jako my, ale nevěděli o tom!“

Proto opakuju: v Praze zůstat, nikam nejít, ani za bránu ne! Tak sytý a výdatný vzduch, jako v Praze, nenajdem nikde. A tak pěkný a pravý prach, jaký na Václavském náměstí, není ani na žádné silnici venku.

Teď zvlášť je v Praze příjemno. Co totiž se zdá, že vyrovnání s Čechy bude už skutečně skutkem. Každý okamžik mne někdo potká a ptá se: „Vy ještě zde?“ — „Co pak nejste povolán do ministerstva?“ To člověku lichotí.

Žeť ale není ve světě žádná radost, aby současně nepojil se k ní nějaký žal! Školní rada Maresch nám tedy umřel! Zda-li pak to našel v ráji všechno tak německé, jak se patří a sluší? Byl by si toho za své vezdejší namáhání věru zasloužil. Činil zde, seč byl; víc nemohl, neboť nejen kočkám, nýbrž ani školním radům nedal pánbůh křídla.

Aby se byl takhle dočkal dnů, kdy se Čechům stane konečně po právu! Chudák stará — ten by byl měl radost!

1884.

Teď když tak mnohý, prací a starostí usoužený Pražan v neděli dopoledne zoufale se táže: „Kam — ach kam zařídím kroky své, abych zažil to dnešní, to jediné své odpoledne v klidu opravdovém, milém a osvěžu-

jícím!?“ — odpovídám ochotně: „V neděli odpůldne jdi do Prahy, Pražane milý!“

Kdežto na dvě, na tři hodiny kolem Prahy bují a burácí rozvlněné lidstvo, kdežto tam venku za branou není lesíku bez peroucí se výletnické společnosti, není vesničky bez mizerné, vřeštící hudby, není ani jediné polní meze bez sedícího na ní, mlaskavě se hubičkujícího párku — zde v Praze je ticho, mír svatý. Sotva že pátravý tvůj zrak postihne člověka: někdy někde vidíš policejního strážníka, jak si vede drobného svého synáčka z procházky domů: někdy někde zahlídneš pěknou děvečku, mající střežit prázdný byt v třetím poschodí, jak se točí dole na ulici před vraty; někdy někde vidíš třesoucího se muže starocha, jdoucího z kostela, kdež se byl jak náleží vyspal. A chlad a mír a příjemná ospalost vanou městem.

Umění a příroda se spojily, aby Prahu učinily sídlem ladným. Dejme na př. tomu, že bydlíš v kapucínském klášteře na Josefském náměstí, že vyjdeš se zrakem sklopeným, že pojednou zdvihneš oči — co vidíš k příjemnému svému ustrnutí před sebou? — řadu skutečných lípových stromků, jichž je, myslím, jedenačtyřicet! — Krok tvůj sune se dále, řadami budov přenádherných, a tu najednou v levo celý zelený, téměř neproniknutelný les, tak zvané Václavské náměstí, a nad ním vidíš v duchu vypínat se majestátní obrysy musea budoucnosti! A jdeš zase o několik jen kroků dál a již tu opět vidíš dva stromy, u pomníku Jungmannova. A vandruješ jen ještě malou čtvrt hodinku a zříš již zase dva stromy: u sv. Jana před Voršilkami.

Krok tvůj duní, zakašlání tvé budí ozvěnu, tělo tvé nevyhýbá se žádnému tělu tě potkávajícímu — jsi volný — volný — jsi pánem vší té krásy kolem! Chceš sobě vzít

Lažanského palác? — vezmi, bratře, neodpírej si té radostičky! Chtěl bys si odnést staroměstskou vodárnu, s Alšovými fresky? — jen si ji odnes, dušičko drahá, vždyť tu není nikdo, kdo by ti bránil!

Z komínu nejde nikde čmýrek kouře, po ulicích se nenese ani proutеček prachu, vzduch je čistý, křišťálový — a ty se postavíš někde u nároží, opřeš čelo o zeď a divíš se a divíš, proč že Praha nebyla už dávno vřaděna mezi nejzdravější klimatická místa.

A chceš-li sobě ještě zvýšit pochoutku svou, kup si hezkou růži, nes si ji v ruce — — no no! — no, jen mi neplač! — vždyť já to tak zle nemyslil — já jenom tak — i vždyť já vím, že člověk nebohatý nemůže si do dnešního dne koupit celou a k tomu ještě snad pěknou růži! Jindy byly ovšem tři pěkné za krejcar — ale dnes stojí jedna jediná už tolik, co dobrý oběd u Pecolda!

A ještě není ani lze někde nějakou dostat! Emma Turolla už odjela — ale statisíce zhynulých, jí obětovaných růží úpějí za ní: „Kam jsi dala ten mladý život náš! — vrať — vrať nám duši naši!“ Emma Turolla odjela — ale sta a sta růžových keřů, oloupených to o dítky matek, posílá horkou svou kletbu za ní. Šíré fialové záhony jsou spustošeny, celé ohromné sady volají o pomstu k nebesům! Ba běda — běda — běda!

Neboť tohleto už bylo přespříliš! Ne snad že bych Emmě Turolle nějakou tu růži nepřál — ať si vezme jednu do vlasů, jednu na prsa, a třeba ještě jednu do ruky — já sám když jdu po ulici, také si rád nesu růžičku v ruce a soudím-li dle závistivého usměvu potkávajících mne lidí, sluší mně to náramně — ale co je moc, to je přece jen moc!

Kytice jedna větší než druhá, až konečně poslední 125 centimetrů jen v průměru mající! Čtyry za silné

mužské přestrojené dámy ji nesly na jeviště. Bílých růží byly na ní dvě mlíkařské forky, červených šest nůší, bílých fial dvacet nůší, kapradin celý vagón, povídalo se. To si myslím, že se pak slečna Turolla nesmírně divila a že na jevišti „dělala rukama takhle a takhle samým udivením", jak mně vyprávěla zcela věrohodná dáma, svědkyně očitá!

Kdyby tahleta „kytice" byla ploula Rukopisem kralodvorským, byla by „děva" omdlela a utekla! A Rukopis byl by „Kyticí" tak nabubřel, že by jeho Obrana od Hattaly vyšla akurát r. 4.881, na podzim. (Pan profesor mi odpustí, ale já se věru nemohu už dočkat!)

A kdyby slečna Turolla byla zůstala u nás jen ještě týden, byly by se na manšety k buketům braly už pární kotle z Daňkovy továrny a vazba kytic by se byla musila dít na zadním prostranství u invalidovny. Pak mohla slečna na ně se dívat se Žižkova a odtamtud „rukama dělat takhle a takhle".

Za letní nudy.

1878.

Mám dlouhou chvíli. Proti dlouhé chvíli je — dle souhlasné rady některých mudrců — nejlepším prostředkem: pobavit se. Ale to je to, že já se také nebavím. Mžourám mrzutě v pravo v levo — do čeho, ach do čeho se zakousnout! Příroda, to je pravda, je teď v plné práci, dala lesům pestrou formu, polím hravé obilní vlny, luhům kvítkované šabraky — ale neposílá výtvarná díla svá nikam do výstavy. V keřích tluče slavík, na poli švehollí skřivan, po větvích zpívá stehlík — ale ani slavík, ani skřivan ani stehlík nedávají svoje písně do tisku. Laudone, Laudone, aby tihle písničkáři vydávali svoje písničky ve svazcích! To by se člověk do nich zakous', rval je sem tam, až by z nich peří lítalo, a slavík, skřivan, stehlík nechali by poesie a oddali by se něčemu praktickému. Na př. psaní feuilletonů jako já.

Ano, čím se bavit? Snad sáhnout ku prostředku nejnovějšímu. Teď vezme kdokoli korespondenční lístek a napíše naň: „Londýn. N. N., velkokupec (jakékoli jmeno, vykouknuté někde z novin). Račtež poslat tento lístek na někoho do New-Yorku, aby ten jej poslal do San Franciska. Odtamtud budiž poslán přes Hongkong

— Bombay — Alexandrii — Terst zpět na mne. Neboť bych rád věděl, v jaké době lístek cestu kolem světa vykoná. N. N. v Praze.“ — To je velmi pěkná zábava, stojí člověka jen dva krejcary — ostatní smějí doplatit ti ostatní. Dobrá, já hraju také; posílám tedy tyto řádky, ať si jdou kolem světa. Ale co do nich napsat? Aby to přec v cizině trochu bavilo! Co pak honem baví lidi? Když se sejdou lidé z různých měst, ptávají se, aby přec ukázali hlubší interes pro poměry sociální: „Zač je u vás libra hovězího masa?“ No — já sáhnu k něčemu lepšímu — k masu lidskému. Na libry se maso to ovšem u nás neprodává (opomíjím lákavé příležitosti pochlubit se zde svou sečteností a překvapit čtenáře zmínkou o Shylocku), ale nejnovější naše sazba je přece dosti určita a zvěstuju do světa: „Lidský kus, loco Praha, 5 zl. r. č.“

Stává se totiž častěji, že v obvodu Prahy osoby v sebevražedném úmyslu vrhají se do Vltavy aneb nešťastnou náhodou do nebezpečí utonutí přicházejí. „Aby v takových případech,“ praví dnes „Národní Listy“, „snaha k zachránění těchto nešťastných byla podporována, usnesla se rada městská, že oněm osobám, které někoho z nebezpečí utonutí v obvodu města Prahy osvobodí, poskytne odměny v summě pěti zlatých.“ — A pak prý nemá rakouský občan ceny!

Obdivuhodná sazba! Demokratická, nečinící rozdílu mezi pohlavím, stářím, stavem, rodem, praničím! Spravedlivá, beroucí kus ke kusu, jak to běží! Nóbl, přisuzující každému člověku cenu celého, platného, šlechetného muže!

„Muž šlechetný,“ praví už Komenský, „je jako peníz zlatý“ (dukát = 5 zl.). A občan rakouský, je-li v obvodu města Prahy, smí se tedy hrdě vypnout a říci:

„Representuju tělem svým summu celých pěti zlatých!“ Representuje v skutku summu, za kterouž lze si koupit:

pětkrát k večeři po vepřové, 4 sklenicích plzeňského a 2 kuba;

nebo: 1 letní klobouk, 1 pár pěkných „mašinkových“ kšand a 3 páry nitěných rukaviček;

nebo: 2 libry cukru, 1 živého čížka, 1 dřevěnou stoličku pod nohy, 1 cent kamenného uhlí a mou fotografii;

nebo ještě jiné pěkné věci.

To je to, že jsme vzdělaný, cenyplný lid, že se každý z nás něčemu pořádnému naučil a že nejsme jako ti nebozí, hloupí Hinduové, o nichž nám Feistmantl ve své přednášce vyprávěl, že jeden z nich umí jen prach utírat, druhý jen topinky péct, třetí jen před vraty sedět, atd. Nevím, co se mně líbilo víc, Feistmantlova přednáška o Indii nebo Feistmantlova výstava indických předmětů! V té výstavě mne ale najisto nejvíc poutal seznam vdov, které se od r. 1824 do r. 1830 z velkého smutku nad ztrátou milovaného svého manžela bídně samy upálily. Jen sedm let a ten seznam je velikánský, kniha čítající několik set stran velkého oktávu, a na těch stranách samá, samá vdova, s kratičkým udáním odkud, kde, a jak stará. Nejstarší z nich byla celých sto let — ta snad už ani nehořela, jen tak prskla jako špatná sirka. Nejmladší z nich — osm let! „Vidíš, děťátko,“ pravil jsem k své vedle stojící, čtrnáctileté neteři a pohladil ji soucitně po vlasech, „kdybys byla v Indii, mohla jsi být už šest let vdovou!“ Domnívám se, že mne pohnutím slzy polily. Ale ona by byla nejspíš rozumná vdova a neuhořela by pro muže. U nás vdovy jsou zcela rozumny a zahoří-li vůbec něčím po smrti manželově, vypadá to naprosto jinak než taková hloupá dřevěná hranice. A zdá

se, že je u sousedů Němců zrovna tak: alespoň rýmuje Hagedorn o nich:

Doch keine sieht den trauerschleier
mit groessrer lust, als einen freier;
das ist der lauf der welt.

A jinde po vzdělané Evropě rýmuje se to zrovna tak!

Jen jedna věc mne v přednášce Feistmantlově, přiznám se, překvapila. Totiž že tam mají v Kalkutě zoologickou zahradu, ale „dosud chudou na zvířectvo". A člověk sobě představuje celou Indii jako hotovou zahradu zoologickou. Nejen dost a dost hmyzu uvnitř domu, ale jakmile člověk vystrčí hlavu jen z okna ven, už se tu kolíbá nějaký slon, krouží orel, vine se hroznejš a skáče tygr. Ono ale prý je tam jako u nás, totiž co do těch zoologických zahrad! Ta radost, když k nám do Prahy přijede alespoň ob čas nějaký, jen trochu větši zvěřinec! Teď se dostaví zvěřinec Kaufmannův a veliké plakáty už slibují pravé pochoutky. Hlavně: habešskou opici Maccacus-Gelada, kterou prý v Praze ještě nikdo neviděl. Opici, kterou v Praze ještě nikdo neviděl!

„U Fleků" ohromné napnutí.

1879.

Těš se, lidstvo! Nalezen zcela nový spůsob smrti.

Ne snad že by o různé způsoby smrti byla posud bývala citelná zrovna nouze — mimo „přirozenou", „předčasnou", „náhlou", „černou", „násilnou", „hrdinnou", „krásnou", „bídnou", měli jsme jich dosud as tak ně-

kolik ještě set, ale teď je vynalezena z brusu nová, špásovitá, praktická, prostá všech nepříjemností oněch smrtí starých, a při tom spojená se všemi jejich příjemnostmi. Signor Rotura, slavný botanik australský, o jehož slávě jsem ostatně posud nic neslyšel, vynalezl „smrt umělou“. Nakape dvě kapky jakéhos rostlinného jedu zvířeti do ucha a zvíře ztrne; srdce stojí, tepny není ani cítit, plíce nepracují, jen oko nemá smrtelné omšenosti. Na to, kdykoli, vezme Rotura jed jiný, vpustí protijedu toho zase dvě kapky do ztrnulého těla, zvíře obživne, skáče, žere, jakoby ani nebylo umřelo. Žádný žert! Anglické časopisy mají o tom dlouhé a podrobné zprávy ze Sidney Harbouru od svých korespondentů, kteří byli proceduře té přítomni. Rotura je ve spojeni s jakýmsi Grantem, specialistou ve vyrábění umělého mrazu; těla ztrnulá dají se totiž do chladného místa, aby nepřešla v hnilobu.

Posud má vynález ten ovšem jen účel abych tak řekl řeznický! V Australii jsou nesmírná stáda, skoty a bravy, majetníci jich nevědí, kam s nimi. Dovážení mrtvého masa přes moře posud se prakticky neosvědčilo, zkusí se to teď s těly ztrnulými, která v Anglii se zase oživí, poženou na pastvu, na jatky atd. Posud se věc osvědčila na psech, kočkách, ovcích, býcích atd, a jen jedna je chyba při tom: v mrazné místnosti těla zkřehnou, stanou se lámavými, a při expedici volouška se bude musit dát tedy pozor, aby se nepřelomil. Není prý ale pochybnosti již pražádné, že též lidé a zrovna tak bezpečně budou se moci umrtvovat a zase křísit. Smrt, která měla dle básníků dosud jen jednoho bratra: spánek, dostane teď jestě sestřičku: ztrnulost.

Na prvni pohled je zřejmo, že vynález Roturův bude mít nesmírné následky pro společenský život náš.

Člověk nebude umírat „jen jednou“, jako dosud, nýbrž kolikrát mu bude libo, na „všeobecnou žádost“ vděčných spoluobčanů třeba desetkrát. Člověk si bude moci zvolit „delší“ nebo „kratší“ smrt, dle chuti. Zámožnější pražský ostrostřelec, který je při chóru jen k vůli pěknému funusu, bude si moci rozkoše té dopřát hned několikrát, a zakoupit se po každém funusu do chóru vždy zase znova. Smíškové, kteří se podnes veteránským spolkům šklebili, že sobě dávají mezi týdnem zemřelé vždy k ledu, aby je zachovali na neděli, kdy je k parádě více času, umlknou, vždyť se tak bude dít skutečně! Člověk zemře, dá se zavést do Volšan a následujícího dne zasedne si k Flekům, aby při sklenici piva si v novinách přečetl, jak je ho škoda. Naivní gratulace k jmeninám, přející „po smrti dlouhé panování“, uskuteční se do slova. Je-li to pravda, že po smrti nastává „lepší život“, bude si i žebrák k lepšímu životu moci hned zde na zemi pomoci. Je-li to pravda, že smrt „smaže všechnu vinu“, budem sněhobílí a nevinní, kdy jen budem chtít. Otec, který dětem svým může zůstavit jen dědictví skrovné, umře několikrát a děti budou aspoň několikrát dědit!

Nesmírné následky! Kdo bude odsouzen k smrti, bude se mu moci zostřit trest několikerým umřením. Bude-li neúrodný rok a hrozit hlad, dobrá, ztrnem a vzbudíme se, až bude chleba zas větší. Bude-li mor, dobrá, ztrnem — na ztrnulé tělo mor nemůže. Budou-li rodiče chtít dítě své zaslat na vzdálené učeliště, pošlou je tam ztrnulé poštou, v dobré obálce a s nápisem: „Pozor — sklo!“ Bude-li se někdo bát mořské nemoci, ztrne, v Americe ho zas vzkřísí, a on na „onom“ světě vyleze na břeh, oděn nejnovější evropskou módou Snad při tom získá zásylkou přes oceán také na vnitřní hodnotě, jako havanský doutník. Bude-li chtít někdo za ženu si vzít

krásnou Kreolku, objedná si ji odtamtud zase poštou — „zlámané nebo jinak porouchané exempláry se nepřijmou“.

1877.

Nastaly měsíce s „r“ a jím raky. Když ale jím raky, jsem člověkem dosti spokojeným a skoro dobrým, neboť považuju raky za své nepřátely. A domnívám se, že kdybych věděl měsíce, kdy se jedí lidé, mohl bych se stát člověkem dobrým naprosto, ba skoro dokonalým.

Děkujme pánu bohu zatím za raky. Dobré jídelko, a skoro musíme chválit, že netrvá po celý rok a že se nám tedy nepřejí. Jsou snad mnozí, kteří se domnívají, že v ostatních měsících, které totiž nemají „r“, raci jsou jaksi našemu zdraví škodliví; ale těm hloupoučkým lidem musím sdělit, že rak v květnu ještě nemá masa dost a v listopadu už zas ho nemá dost. Budem jíst raka, který má v klepetech souš? „Ne, nebudem!“ odpovídám hrdě a mužně za veškeré lidstvo. A také nebudem nikdy a nikdy jíst račích vajíček a sice z čisté lidskosti. Neboť račí vajíčka mají pramizernou chuť, asi takovou jako pečetní vosk. Ještě jednou pravím: děkujme pánu bohu, že když nadejde letní doba, když ústřice již a humry ještě nejsou k jídlu, jsou právě naši raci nejchutnější, a chovejme se k nim lidsky. Panuje na př. smutná pověra, že když raky k ohni přistavíme ve vodě studené, uvaří se chutnějšími. Je to mrzká lež, je to pouhé moření nebohých zvířat a proto poučujme zvláště kuchařky mladé! Ostatně se vskutku humanita k němé tváři šíří mezi lidem co nejutěšeněji a teprv před málo dny jsme

čtli v novinách, že na Smíchově lidé kočího, který bičem nemilosrdně mlátil do svých koní, sbili do krve. Antonius Anthus by měl radost.

Antonius Anthus je totiž ten, kterého ze všech humanistů ctím nejvýš, neboť psal dobré spisy o dobrém jídle. Nalezám-li ale v jednom z výtečných spisů jeho poznámku, že mají raci s paštičkami a dortíčky přijít při hostině teprv „po drůbeži, zvěřině a rybách“, čímž by hostina, jako sladce umírajícím decrescendem, jaksi jemně vyznívala, až by pak vybranými zakončujicími akordy bohatého desertu (ovoce, konfitury, máslo, sýr a t. d.) v nejjemnějšim piánu dozněla — vrtím hlavou. Jakož také vrtím hlavou, když mně někdo řekne, že se raci výborně hodí před obědem jako jídlo úvodní, na zostření chutě, na zvýšení hladu. Snědl jsem jednou v Hodkovičkách u přítele Julia Grégra (Grégrové jsou dva, Julius a Edvard, u Edvarda jsem ale ještě raků nejeď — což podotýkám jen tak nevinně) před obědem plnou kopu hezky velkých raků, ale lhal bych, kdybych řekl, že jsem cítil pak nějaké zvýšení svého hladu! Nemohu, již pro esthetické vzdělání své, zajisté být proti tak umělecky vznešené obědní mosaice, o jaké mluví Antonius Anthus: nemohu, již pro demokratické smýšlení své, někomu zapovídat, aby si ostřil před jídlem chuť čím chce, třeba tedy raky; ale pravím: raci jsou již o sobě jídlem dosti dobrým, aby si člověk v rači době uspořádal alespoň jeden obídek čistě rači. Jindy ať užije raků jak chce, třeba s vaječnou omáčkou jen co „račího másla“ na dobrý animální dodatek k chutnému chřestu, ale jednou za rok ať si učiní obídek zcela z raků!

A ten obídek ať pojídá sám a sám! Z nesmírně závažných mravních i esthetických příčin. Jíme-li raky ve společnosti nějakého bližního, pozorujem na tomto

stálou snahu, aby se zmocnil raků největších, právě těch, jež polykáme již vlastníma očima, a lidská sobeckost se nám jeví ve své nejhnusnější formě. Mohlo by se stát, že by se nám bližní ošklivým tím sobectvím svým přímo zprotivil — a ono je na světě beztoho tak málo lásky! A pak — podíváme-li se na mísu červených, za živa uvařených raků, nenapadají nám slova Jean Paulova: „O bože, co se namučíme nebohých zvířat, jen abychom jedinou mlsnou minutu opatřili jazyku svému!“ — Ano, mísa vařených raků je hotovou tragedií — a čeho žádá Aristoteles od tragedie? Žádá od ní zušlechtění, ukonejšení našich náruživostí (*κάθάρσις τῶν παθημάτων*), a nemůže dojmu toho dosaženo být nejsnáz, když jsme o samotě? Naříkáme, že tolik objevuje se vrahů a sebevrahů. Posaďme takového vraha a sebevraha zrovna před tím, než svůj děsný čin vykoná, k dobrému račímu obídku, a on si po něm zušlechtěn bude šťourat zuby.

Aby ale každý dobře porozuměl, řekne-li se: obídek „čistě račí“! Vím, vím, že trochu změny přece musí být, a také že je k dobré výživě těla potřebí látek různějších. Ale chci, aby zůstali raci při tom obídku jídlem hlavním. Proto a k vůli oné změně navrhuju tedy obídek ten, jak následuje, jen ze tří částek: živné polívky, mísy raků, desertu.

Polívka musí být, abych tak řekl, mosaiková a skládat se ze dvou velkých skupin různých látek, vegetabilních a animálních.

S k u p i n a v e g e t a b i l n í: Karfiol. Artyšoky Chřest. Smrže. Kapusta. Zelený hrášek. Pšeničný chléb. Pistacie Květ. Pepř.

S k u p i n a a n i m á l n í: Holubi. Kuře. Telecí maso. Telecí brzlík. Mozeček. Ledvinky. Klobásek. Jatýrka.

Mozek (hovězí). Žaloudečky. Ráčkové. Hlemejždi Vejce. Máslo.

Teď přijde mísa raků. Ach jaký to obraz! „Oslňující nach uvařených raků, jemná zeleň čerstvé petržele, světlá hnědost kmínu.“ A jaké aroma v račím mase z petržele a kmínu!

A teď desert: nadívané artyšoky. Vegetabilní část nádívky: artyšoka, pšeničný chléb, trochu květu: animální: rozsekaná klepeta a ocasy račí, jemná jatýrka z kuřat, vejce, mlíko, hovězí polívka, máslo.

Nastává otázka, co k tomu pít? Říká se vždycky: „ústřice a šampaňské“; myslím, že se zrovna tak může říci: „raci a šampaňské“. — Vskutku nenahlížím, proč by se k rakům nemohlo pít šampaňské!

Radím nám Čechům upřímně, abychom si letos každý spořádali alespoň jeden obídek takový, a uvidíte, že my Čechové budem mně za mou radu vděčni.

Dodatek:

Byron vyprávěl jednou o Skotech. „Mají ve svých pohádkách samé až závratně labužnické hostiny, a jsou polo hlady umořenými pavouky, kteří se živí polo hlady umořenými mouchami.“ Nebozí Skotové!

Zase v růžích.

1887.

Doba růží! —

Náramně laciný počátek pro duchaplný článek! Vezmou se dvě slova, „doba — růží“, udělá se za tím výkřičník, a už si myslí čtenář, že si spisovatel — taky něco při tom myslil.

Proto arci zůstane to náhodou přece pravda, že je teď „doba růží“. Konečně se přece tedy letošní trucovitý červen vzpamatoval! Vzpomenul si, čím že je povinen vlastnímu svému jmenu — „Vždyť bych se musel začervenat, kdybych se ani teď pořádně ještě nečervenal!“ — a honem vzal své výroční patrony a štětce a barvy, a za osm dní už byl celičký svět jako „nastříkaný“. A vzpomenul si hned také pak, že se rovněž jmenuje růžen, měsíc růžený, že má tedy povinnost ujmout se i těch millionů čekajících dětiček růžných — a hle! na všech stranách svítí to pojednou z temných keřů, jako když tam planoucí svíčičky hoří, a oblak vůně nese se k nebesům jako oblak drahého kadidla, jako o velkých službách, jak o slavném Tedeum! A člověk obchází vděčně kolem a klaní se růžím a líbá je a žehná se jimi a tiskne je k srdci — totiž když je to hodný člověk!

Víte, já povídám:

Kdo ani teď nejmenuje se Růžička a nepochází Růžova od Budějovic;

kdo nebydlí v Růžové ulici pražské nebo v karlínském Růžovém údolí;

kdo nemá ve své zahradě upravený zvláštní „parter růžový“ a na stropě každé své světnice krásnou gotickou růži a veškeré nářadí po celém domě ze dřeva ružového:

kdo nemá za každým svým oknem čtyry růžové trsy a nad nimi po dvou klecích, v jedné z nich růžového kakadu a ve druhé růžového špačka;

kdo nepomodlí se den co den ráno růženec, nepřeříká kus „Růže Sionské“ a nezapálí růžového františka před Dürerovou marianskou „Slavností růžovou“;

kdo nemyje se mýdlem růžovým a na vlasy své nedává olej růžový;

kdo nenosí na krku kravatu růžovou, na rukou koženky růžové, v pravé kapse šátek, napuštěný vodou růžovou a v levé kapse pykslu s tabákem růžovým:

kdo také nenosí růži v dírce knoflíkové a broušený růženín v prstenu pečetním;

kdo nemá k obědu vepřovou s růžovým zelím, růžového lososa, růžového pstruha, nákyp se šťávou růžovou, zmrzlinu růžovou a růžová jablka, a nezapíjí to burgundským Château la Rose a likérkou růžovou;

kdo necucá med růžový a cukrlata růžová;

kdo nemiluje některou Růženu a není vzdor těm růžovým okovům napořád v humóru jen růžovém;

kdo nečte po padesáté Čelakovského „Růži Stolistou“ a po desáté Třebízského „V podvečer pětilisté růže“;

kdo nejde do divadla, kdykoli se dává veselá „Růžena a Růženka“ a truchlivá „Černá růže“:

kdo nechodí s večerními růžovými červánky do hospody a nevrací se za ranních červánků růžových teprve zase z ní;

kdo nevykoná cestu do Francie, aby se tam podíval na „slavnosti panen růžových“, nebo do Bulharska, aby viděl tam žeň růžovou —

ten — nu ten není ani hoden, že dožil se zase doby, kdy jsou dvě růže za krejcar! Do očí mu to povím — ať mne žaluje, chce-li!

Až mne už ruka bolí z těchlentěch slovíček „růžo“-vých! Jen abych nedostal do ní růži a nemusil ji nakuřovat listím růžovým! Eh, co zkusí takový člověk novinář, když chce být novinář v skutku časový! A není-li časový, nestojí zase za nic!

Ale musím k své radosti říci, když se tak dívám kolem, že vidím po světě náramně mnoho hodných lidí — ba že jsou teď skoro všichni lidé hodni! Nevidíš téměř člověka, aby se neklonil „královně ruži“ a aby se také veřejně nepřiznával k tomu, že je poslušným její poddaným. Koho potkáš, každý je ozdoben růží, a mnohý má i dvě a tři: jednu v knoflíkové dírce, druhou jen tak v ruce a třetí mezi zuby. To mne upřímně těší, neboť protežuju růži, a růže alespoň teď vidí, čeho že tou mou protekcí získá!

Ovšem, jedna věc mne při tom přece mrzí — konkurence! Nejdříve jsem chodil po pražských ulicích s růžičkou v ruce sám a sám. Když pak s ní chodili již i jiní, nosil já jsem dvě. Teď, když jiní nosí dvě a tři, nosím jich už deset. Kolik pak jich budu ale brát, až také jiní budou nosit deset!? Překonat se přece nedám?

Nebojte se, já už jsem si něco vymyslil! Znáte z trhů ty kulaté ošatky velké, na nichž mívají zelenářky své zboží? Takovou ošatku si vezmu, obložím ji mechem, nastrkám do mechu co se vejde růží, udělám doprostřed díru, prostrčím tou děrou svou hlavu — a ošatka bude mi pevně spočívat na ramenou, a růže se budou stkvít

a kývat na všechny strany, a zrovna uprostřed nich bude se usmívat mládenecká má hlava — to bude pěkné — to bude kouzelně pěkné! Holčičky splásknou radostí nad hlavou ruce, chytnou si sukýnky do štipců, budou kolem mne tančit, budou vonět k růžím, budou mi zpívat: „Darmo ústka růžovatá líbati mi zbraňuješ“, a — pro pána boha! — já se jim nebudu moci ani bránit — já se jim vskutku nebudu moci bránit!

Cítím, jak mi při té myšlénce stud růžuje tváři pěknou“ — ale já se přemáhám, vždyť nechci tu mluvit o sobě, nýbrž jen o ní, o královně! Chci vyslovit nesmírnou svoji radost, jaké že oslavy dochází ona právě v té naší milé Praze, jak jí, „královně“, zde holdujou, jak ji skutečně prohlašujou za královnu veškerých rostlin! Hned loni už jsme tu měli první svou „výstavu růžovou“, výstavu výhradně růžím věnovanou, kdežto všem ostatním květinám a rostlinám věnovává se ročně, časně z jara, výstava jen sumární, jediná! A letos už jsme měli výstavy růžové docela dvě, jednu na Slovanském vrchu, pořádanou zase spolkem „Flora“, druhou pak pod Slovanským vrchem, v zahradě Spolkové. Sotva přestala nahoře první třídenní, začla už dole druhá pětidenní -- po osm dní holdováno růži, jenom růži! Co tu lesku, co tu krásy, co tu vůně —!

A jak různě zjevila se nám zde růže! Co tu forem, co barev, co rozměrů, co odstínů vonných! Zdali pak tušila indická princezna Danasida, když posmívala se šípku, že má na sobě jen takovou tu sukýnku chudou, že z toho právě šípku, z toho „mrhelce“, jak se mu nehezky také říká, bude přes 5000 druhů pyšných růží — přes pět tisíc! A každá jiná a každá krásná! Od té velké „Nifetter“, 18 centimetrů široké, která by mohla ukazovat se na jarmarcích hned vedle „největší dámy,

obryně slečny Aurelie", až po tu droboulinkou, maloulinkou, jen jako dětský nehýtek velkou, tak pitomě, tak poeticky se na svět dívající „Mignonetku", nejmilejšího miláčka mého! Nebo od té růže purpurové do sněhově bílé, od černé do — — stůj, pero — odmlčte se, ústa — ono přece jen není všechno v patřičném pořádku také ani v tom světě tedy růžovém! Beru si hlavu do dlaně a přemýšlím: Nač pak je na př. tahle „rosa viride florens" — „růže kvetoucí zeleně"? Vždyť není ani hezká! Vždyť není líbezná! Vždyť slovo „růže" pochází přece od „rdění", ne od „zelí"! — A beru si hlavu do obou dlaní a přemýšlím dále: Což ale docela růže „Eglanteria" — „růže smradlavá"! Toť zrovna jako kdyby se řeklo: „feuilleton a hloupý!" — věc zcela nepřirozená, nemožná! —

Zda-li bylo všech těch pět tisíc druhů na letošních našich dvou výstavách? Myslím, že to ani znalec nepoznal a neví. Možno, že bylo, možno, že ne.

Hlouček lidí v Slupech dole. Rozhovor o růžích. „Jeden druh zde ale přece schází!" dí jeden z těch mluvících spolu znalců.

„Který?

Který: Ten, který v neděli Laetare světívá papež: „Růže zlatá", již pak posvěcenou daruje papež vždy „někomu co odměnu cnosti".

„Pravda! A komu ji dal letos?"

„Nevím. Nestálo ani v novinách, myslím."

Slyšel jsem rozmluvu dobře; ani jsem ale nešpet a kráčel jsem mlčky dále. Nikdo ze všech těch lidí, co jich tam ve výstavě bylo, nesmí říci, že jsem v tom okamžiku sáhl do náprsní kapsy, vyndal hedvábné pouzdro, z pouzdra zlatou růži — **pranikdo**!

A bylo tam lidí věru dost! Zvláště ale ženských. Některý okamžik člověk skutečně nevěděl, je-li to výstava růží nebo spíše výstava ženských!

Tu pak člověk v skutku se mohl přesvědčit, srovnávaje a soudě, jak svatou pravdu vyslovují všichni, kdož tu mluví o růžovém ženském čilku, o růžových rtech, o růžobarvých lících, o růžoprsté ruce — zkrátka, kdož porovnávají celou ženu k růži. A mravné naučení z té výstavy tedy pro člověka muže? Na sto tisíc tu bylo ve výstavě pohromadě růží, a každá, ať velká nebo malá, purpurová nebo bělоučká, štíhlá nebo boubelatá, každá byla krásna! Rovněž tak je ale tedy také s každičkou ženskou! Člověče muži, nechť ti pánbůh položí na prsa ženu už jakoukoli, klekni a děkuj!

Podobnost až překvapující! Tím nápadnější, že se jeví věru až i v obapolných vadách. Ne, nebojte se, já zde nepronesu: „Každá růže má své trní“ nebo nějaké podobné staré haraburdí; já si dovedu dát příklad méně otřepaný, ba třeba i původní.

Viděli jste už růži, když přes ni přešel liják? když jí rozpleskal lístky? a postříkal ji blátem? A všimli jste si po lijáku ženské? když má vodou připlesknuté vlasy? blátem postříkané šaty? — Ucouraná růže a ucouraná ženská — obé je stejně „e-e“!

A uvažovali jste už někdy o trvání květu na růžovém keři? o trvání lásky v srdci ženy? Již moudří praotcové naši dobře si toho všimli! „Ženská milost, panská přízeň, růžový květ — to tré jde zpět!“ říkali oni. A my? Na př. já? Ani jediná mne dosud nemilovala dýl, nežli tak asi týden. A nepřivedu to na dvě neděle už asi s žádnou!

Na vybranou.

1880.

Čtyřicet studentů jisté americké university se usneslo, že po čas prázdnin pronajmou se v některém velkém hôtelu, ležícím na „letní routě cestovatelské“, za sklepníky. Ne snad z oné bujnosti studentské, z které mimo „Divotvorný klobouk“ Klicperův a téhož „Rohovína čtverrohého“ povstalo již několik set českých veseloher a frašek a poctivě počítáno asi 7000 českých novel, nýbrž z nouze. Jsou prý chudi. Už si také našli místa. Dostanou byt, stravu, prádlo, 30 dollarů měsíčně, a doufají, že si ušetří přes prázdniny 100 dollarů, pomocí jichž budou pak moci studovat dál.

Zcela praktické a mohlo by se zavést i jinde, na př. u nás. Ne snad, že by u nás byli také studenti chudí, to každý ví, že nejsou, ale proto, že obyčejně studenti naši ani nevědí, co s prázdným časem a jak prázdniny ubít. Pak ovšem připadají jen na hlouposti. Hrajou divadlo, to se rozumí že mizerně. Pořádají besedy, jimiž zcela zbytečně dopalujou velectěné pány okresní hejtmany. Item aranžujou věnečky, na nichž hodným a nevinným děvčatům pletou hlavy. Ano, to dělají! Kdyby se ale stali na dva měsíce sklepníky, uvidí kus světa, poznají lid, naučí se všemu pořádku a ještě si ušetří aspoň tolik,

aby mohli po prázdninách hrát nějaký týden karamboláž. „o krejcar point“. Nehledě ani k tomu, že by jim mohl mezi cestujícími hostmi podběhnout také profesor, kterého náhodou nemohou právě cítit, a že by se mu mohli při table d'hôte pak řádně pomstít: polít ho omáčkou, postavit mísu hodně daleko od něho, aby si nemohl vzít dvakrát, doporučit mu se sladkým úsměvem nejhorší kousky, také ráno ho „omylem“ vzbudit o dvě hodiny dřív, boty mu odnést do druhého patra, a vyvést jiné ještě kousky duchaplné pomsty. Leda, — že by titéž nenáviděni profesoři užili prázdnin spůsobem zcela podobným a také se oddali sklepnictví.

Ach, že nejsem profesorem ani studentem, abych se řídil také tím krásným amerikánským vzorem! A druhé „ach“: že jsem jen žurnalistou a ten že nemá o vagacích ani ponětí! Čas nezaráží krok svůj ani na okamžik, den jde za dnem a se slunce východem musí i hotové, nové číslo časopisu neuprosně vždy ven, na oblažení lidstva. Žurnalista nemá prázdnin nikdy, ani při nejděsnějším vedru, ani při největší novinkové prázdnotě, a vyjede-li si přece na čtrnáct dní, na tři neděle někam ven — jako učiním já právě teď — má to účel již zase novinářský, časový, nejčastěji i vědecký.

Ano, Praho, rozluč se se mnou, já jdu. Ne snad, abych pookřál v přírodě, příroda se může zcela beze strachu zelenat dál, může šumět a zpívat a být krásna jak chce, mně dle redakčního usnešení do ní pranic není Rovněž klidně mohou veškerá místa historická snít dále o své důležitosti a o své slávě, co jen chtějí, ani si jich nevšimnu. Mne vysílá redakce jen za českými děvčaty Ne snad — i kdo pak by hned na něco takového myslel! a to docela právě dne 17. července, v den vznešeného patróna všech starých mládenců, svatého

Alexia, který utekl z domu svých rodičů přec jen proto. aby se nemusil oženit — o ne! Česká děvčata mohou zcela klidně nechat košíčky své na hřebících viset, mne vysílá redakce jen za účelem časově nalehavým, abych honem ještě spočítal, kolik je v Čechách dívčích očí modrých a černých, šedých a hnědých. Dřív než bude po nich.

Ono je to totiž takhle. Holandskem teď právě cestuje jistý lékař — německý prý — který zcela do opravdy umí přebarvit lidské oči, a sice na barvu jakoukoli. Při čemž prý netrpí zrak ani dost málo. Na důkaz svého umění má při sobě psa s očima růžovýma, kočku s očima pomerančovýma, mouřenína s jedním okem černým a druhým modrým, a mouřenínku s jedním okem zlatým a druhým stříbrným. V jediném městě holandském dalo si během čtyr dnů přes dvě stě ženštin přebarvit oči. Věc ta se stane, to se rozumí, bleskorychle po celém světě módou a my bychom česká děvčata a paničky přímo urazili, kdybychom předpokládali, že se daji zahanbit a zůstanou v čemkoli za módou světovou. Tedy honem ještě sebrat pro redakční archiv statistická dáta o tom, jak to posud bylo!

Vlasy už se barví po tisíciletí, nehty ještě dýl, lidská pleť nejdýl. Také už se barvilo obočí, řasy, koutky oční, klapky, teď tedy došlo i na samo oko, na to „zrcadlo světa“, na ten „obraz boží“, na tu „výkladní skříň lidské duše“. Bude-li ta „výkladní skříň“ už trochu sluncem „vytáhlá“, dá „se teď natřít“ znova. Bude-li mít děvče nehezky zbarvené oči, „špinavé“ jak se říká, dá si je omalovat a to v rozumném, dobře promyšleném souladu s celým obličejem. Bude-li hezký hoch mít zálibu v očích modrých, dá si černooká, do něho zamilovaná dívčina oči své honem udělat „na modro“. Bude-li hoch blondýn,

dá si modrooké jeho děvče oči „očernit“, aby pohlížeje jí do nich viděl se tam v slušícím mu rámečku. Mladá vdova bude na počátku svého smutku nosit oči černé, v polosmutku pak už jen šedivé. I české pořekadlo: „Zlaté oči, které vás uvidí!“ nebude žádným pouhým pořekadlem více. Rovněž ne výroky „růžový okamžik“, „zlatý okamžik“ atd. A bude-li mít baletka, když k ní „ten její“ přijde, na př. zlaté oči, vzpomene si ten její ihned na životní pravdu, „že zrak tlumočí nejtajnější přání duše.“

Jeden týden budou v módě oči hnědé, druhý modré, třetí růžové. Dnes se na tebe bude usmívat tvé milky oko „modré-bodré“ a zítra už „černé-věrné“, leda že by konečně vyšel již policejní zákaz na ty oči černé, pro jejich dokázanou svůdnost k hříchům, ano i k zločinům, jakož nás učí sama prostonárodní ballada naše o „Václavíčkovi“, který vzdor vzorně cituplnému svému srdci — přejeť si i šibenici zlatem pobitou — přece „u Benešova tři lidi zmordoval“ a to jen a jen „pro děvče černooké!“ Vždyť již starý básník Hafis rýmuje asi: „Oko šedé — chytře si vede; oko hnědé — šelmovství přede; oko modré — věrné, bodré; ale oko, oko černé — jak boží soudy je nezměrné!“ Pak ale, až budou oči každý týden jiné — aby teprv čert ženám rozuměl — račte odpustit, ctěné dámy!

Poesie — ach poesie! Jako se ze ženských očí narodila, tak z nich dozná nyní zase svého znovuzrození. I poesie naše národní bude se musit přičinit, zdokonalit — takovou, jako je dnes, se svým klinkáním: „Modré oči, černé oči, které jste hezčejší?“ — takovou jednotvárnou v té novodobé oční směsici přece nebude chtít zůstat? Jakž teprv poesie umělá! To je známá věc, že básníkovi líbí se všechny ženské oči, ať už jsou barvy

jakékoli, jen že bohužel on se nelíbívá všem ženským očím. Což teprv teď! Ta síla nových básní! To bohatství nových rýmů! „Zlaté — svaté“, „stříbrné —“ ano to jsem žádostiv, jaké že rýmy najdou naši básníci na „stříbrné, stříbrně“ atd. Jeden už máme, ten Havlíčkův: „Měsíc, ještě malé mrně, shlíží na mne tak stříbrně“... budem ho moci použit.

Ovšem, tím přebarvením nebude, doufejme v lidskou vědu, věc ještě ukončena. Budou smít slzy mít pak ještě posavadní jen vodovou barvu svou? Zůstane pro ně „démant“, „perla“ jediným přítrefným obrazem básnickým? Nebylo by to překrásné, kdyby dámy plakaly „růžové slzy radosti“, „zelené slzy naděje“? Ale dejme tomu, že slzy zůstanou jaké jsou — nedají se aspoň různými kombinacemi barev pro oči samy vyzískat efekty ještě jiné, mnohonásobné?

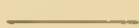
Dejme na př. tomu, že muž přijde domů. A že nalezne ženušku svou v plném, štkavém pláči. Hlavička její leží na rukou, ruce na kraji stolu. On se jí táže — ona neodpovídá. On sice ví, že se jedná jen o letní byt ve Všenorech, kterého jí dnes ráno odepřel, ale je držgrešle, tváří se, jako by nevěděl, a ptá se. Ona zas dobře ví, jakou sílu má ženský pláč, ví, že pláčem svým zvítězí, a je dle toho již na vše připravena.

Konečně je obměkčen.

„No, ženuško zlatá, už neplač. Zítra jedem do Všenor a najmem to. Jen už neplač!“

A ona zdvihá hlavičku a vlhkým ještě šlojířem usmívají se na něho oči v sedmi barvách.

Duha míru!

Na samotě.

1881.

Totiž v Praze, to se rozumí — jinde v těch nynějších parnech člověk ani nemůže být tak „na samotě.“ Hotová poustevna je teď v Praze! A já žiju v ní jako její poustevník. Žiju? No tak trochu — prozatím, až „do uschnutí“. Do včerejška jsem horkem uschnul až na kost, od dnešního rána schnu za kost, — a zítra už najdou mne nejspíš v mé jeskyni (druhé patro, dvéře v pravo) seškvařeného v koutku, vedlé mne „její fotografii“, sbírku jídelních lístků z nejbližšího hôtelu, pár tisíc dukátů — a nic víc! — Ještě jsem ale bohužel neuschnul. Ještě jsem si bolestně vědom, že „samota má pro mladého člověka nebezpečí všeliké,“ a v poušti že má svůdný Satan největší kuráž, a přemýšlím, jakou tedy špatnost vyvedu asi nejdřív.

Co to stojí bavorského krále Ludvíka „samotáře“ práce, aby se lidem všude vyhnul. Nám to zde šlo hravě. Studenti odjeli a kdo má peníze, také odjel, a zbyli jsme my dva, tři ostatní. Bavíme se psaním článků do novin, co všechno mají studenti teď venku na prázdninách pro národ dělat, abychom my „dorostlejší“ pro národ nemuseli dělat už pranic, a pak čtením dopisů našich milých, drahých známých, trávících venku po letních bytech. Puknout můžem závistí při čtení tom! Pan A. píše, že prý kolem jeho sídla na dvě míle není stromu,

za to prý místo kýžené pláně (pan A. silně kulhá) samá skála a hora, po nichž on tedy denně „leze na procházku.“ Paní B., že písemně najatý byt nalezli v skutečnosti beze všeho nářadí; že jim ale něco zaštěničeného za dobrý peníz půjčil místní žid. Paní C., že tam na vesnici není ani hospoda, kde by něco uvařili, ba ani řezník, u něhož možno něco koupit. Pan D., že v novinách oznámený byt „o jednom velkém a dvou menších pokojích“ vykázal se co byt o třech bídných komůrkách, tak že on sám musí na večer vždycky do sousedního, jen malou míli vzdáleného městečka na nocleh. Pan E., že prý ho komáři někdy s neděle už dojedí. Pan F., že — jako Sandová proti cestování — píše on právě teď obšírnější spis proti „stěhování se do letních bytů“. Paní F., že prý muž její už zuří, a když mu včera dobromyslně řekla: „Proč bychom nepřijímali věcí také zlých z rukou Jeho,“ že prý by ji byl věru brzy stlouk'. Pan G. — paní H. — ale nač prozrazuju svou závist!

Ti se baví! Za to nebozí my zbylí! V pokojích dusno. V domech nikdo. Ulice prázdny. Teprv po půlhodině potkáš člověka — oba se leknete, jako zjevu z jiného života, zarazíte v udivení krok, díváte se němě na sebe, dlouho, předlouho, a nedostanete se do večera z místa. V hostincích jsou sudy vyschlé, kuchyně plny pavučin, a sklepníci vypadají jako staré šaty, prosící, aby byly pověšeny do jarmary. Jenom pejskové naši mají zase prý ráz veselosti a spokojenosti nelíčené. To bylo od slavných úřadů v skutku „humánně“ jednáno, že sundaly pejskům náhubky zrovna teď, před jejich velkými svátky, před staroslavnými, už v klassických dobách vždy od 23. července do 23. srpna respektovanými „Psími dny“! Vstoupliť jsme teď už do znamení Siria čili „Psí hvězdy“ a pejskové to vědí. Radují se, skáčou humo-

resky a provádějí v houfech po ulicích veselohry — ale lidé jim nerozumějí Lidé už nejsou tak citupiní jako svého času byla na př. Mademoiselle Deshoulières, která následkem žalostného úmrtí pejska pana maršálka de Vivonne napsala celou tragedii: „La mort de Cochon". Zajisté nejdivnější to tragedie. co jich kdy napsáno ve světě! A kdo by chtěl nynějších parných „psích dnů" dobře použit a na př. se zbláznit, tomu doporučuju sebrané „Oeuvres de Madame et de Mademoiselle Deshoulières: Nouvelle edition. Paris 1790." Ať se nerozpakuje ani dost málo, právo na zbláznění teď má! Vždyť to dokázal — Němec, muž tedy důkladný, professor Wildvogel, který napsal disertaci „O tom, co ve Psích dnech po právu stává" („De eo quod justum est circa dies caniculares".)

„Její fotografii" — jsem řekl. Jak pak bude asi vypadat, ta „moje", ta, kterou — až ji jednou najdu — budu nešťastně milovat! Už jsem si ji tolikkrát myslil a po každé jinak. Vždycky ale, tolik musím sám sobě ku chvále říci, zcela a přísně dle nejnovější módy.

Tedy teď:

odložila ta moje už špaličky u botek?

nosí čtyrrohý slunečník, se žebry navrch, nad látkou, a s držadlem ze slonové kosti?

užívá moderního vějíře z peří, který se vyznamenává hlavně tím, že nespůsobuje vánek ale pražádný?

šatí se v „cendres de Pompée"?

nosí široký klobouk, ověšený krajkami, cetkami a kytkami tak hluboko, že člověk, když chce vidět obličej, musí to dříve rozhrnout, jako na skále k vůli vyhlídce křoví?

nebo snad ten zcela moderní klobouček z borových šišek? Doufám, že tento, neboť jej nosí jen dámy zcela

mladé Ovšem, která pak není dnes zcela mladá? Dnešní móda dala dámám heslo: „vypadat co možná lehce a mladistvě“, a ony se snaží tedy být jedno i druhé.

Pak jsem se také, abych alespoň něčeho z letní saisony užil, abonoval zas na všechny lázeňské časopisy. Je to čtení! Plno pikantností, klepů, skandálků, tak že pořádnému člověku radostí až srdce v prsou skáče! S vlasteneckou pýchou sděluji, že dosud, do 23. července, Karlovy Vary zrodily letos klep nejpěknější. Tadyhle jej sděluju — krátce, jak se na žurnalistu vůbec a na to parno zvláště sluší. Tedy:

Otec boháč. Dcera krasotinka. Cizí kavalír, mladý šlechtic. Otec se šatí a rád si počíná mladě — takto už není třeba žádné vypravovatelské poznámky zvláštní.

Dcera vídá kavalíra na lesní promenádě své, kavalír vídá ji. Kavalír ji pozdravuje, pak oslovuje, pak kdysi i obejme. V tom ale, hned při prvním obejmutí, vyrazí otec z křoví.

„Pane, vy dáte zadostučinění!“

„Ano,“ praví kavalír odhodlaně.

„Vy si vezmete zde tuto mou dceru!“

„Vaši dceru — si vzít?“ zasteskne si kavalír. „Ne, to nemohu.“

„A proč?“

„Proto že jsem už ženat.“

„A vy jste ji přece objímal? Pro vaše jednání není tedy omluva žádná — ž á d n á!“

„O přec!“ vzpřímí se kavalír v pocitu své nevinnosti. „Já měl vaši dceru — za vaši paní.“

A byl ovšem omluven.

——

Vdovcem po živé . .!

1885.

Myslím, že nejhorší jsem už přestál. Za dvě, za tři neděle, počítám, bude už po všech „slaměných“ — „doškových“ — brr — brrrr!

Já se přiznám upřímně, že pro německé „strohwitwer“ nevím ani jediné pěkné, cele význačné slovo naše. Kdo řekne „slaměný vdovec“, měl by přece ale ihned kleknout, rozepnout ruce a prosit žalobně český národ a krásný jazyk jeho za odpuštění. Rovněž kdo řekne „doškový“, „stéblový“, „věchový“, nebo tak něco. Vím sice, že pravý český výraz zní: „vdovec po živé“ — ale to jsou místo jediného hned slova tři a nejde to dosti hladce od úst. Takto je ale pak už žalostný výběr! Dosti líbezně zní arci na př. ještě pražské „frajkoza“ — jen že se výrazu toho užívá také při jiných „hrách“ a ne jen při manželství.*)

Případný je také jiný pražský výraz: „holbičkář“, protože takový „vdovec po živé“ po celý večer v ho-

*) „Frajkoza“, slovo svým skladem a významem poněkud nejasné. Co znamená „koza“, ví arci každý; „aj“ pak znamená vzrušný obdiv a „fr = frr“ znamená vzlet: je tedy „frajkoza“ snad asi tolik co „pegasus“, jenže o něco menší a trochu sprostší.

„Nuž, frajkozo má, již k letu se měj!“

může zapět o něco menši a trochu sprostši básník.

spodě říká: „Ještě jednu — vždyť jsem vdovec!“ A zcela hezounký je výraz „s i r e č k o v é“, jak říkaji kolem Rakovníku manželům k neděli za manželkami přijíždějícím. Ale všechny ty výrazy jsou přece jen lokální, nejsou známy v e š k e r é m u národu! Takového něco se nedá ovšem nutit, tu třeba vyčkat, až genius českého jazyka pojednou zatřepetá křídly a jásavě zakdáká, že „už snesl“!

Chtěl jsem tedy řici, že za dvě, za tři neděle bude už tak asi po všech těch „letních“ (kdáká genius? — i ať už kdáká nebo ne!) — bude už po všech „letních vdovcích“, a že já si pak u p ř í m n ě oddechnu! Ne sice že bych jim trochu té výroční volnosti a svobodné regrace n e p ř á l! Vím ovšem, že zvláštních ohledů n e z a s l u h u j í a že bohužel ž á d n ý vdovec nemá ceny, ať už je to vdovec po mrtvé nebo po živé! České pořekadlo nás učí: „Čert vdově půjčuje hřeben, vdovce ale č e š e s á m“. A kdežto písmo svaté zná pořádných vdov celou řadu (čti v knize „Judith“ o vdově Judith, v knize „Ruth“ o vdově Ruth, v evangeliu sv. Lukáše o sv. Anně), neví o pořádném vdovci žádném — ž á d n é m! A proto také vydal pánbůh ve prospěch vdov poučení asi steré, ve prospěch vdovců ale ani jediné, a kdežto vdovičky ve sv. Ivonu mají na nebi i svého advokáta*) nestará se tam na výsostech ze svatých o vdovce a n i j e d e n — atd! Ale konečně — už starý Hněvkovský pěje:

Co je v světě,
ať též kvele —

no ať jsou tedy veseli!

---

*) Sv. Ivo, narozený r. 1253 ve francouzské Bretagni, byl za svého života advokátem. Zvláště vřele ujímal se vdov a sirotků. Je jedním z těch málo advokátů, kteří se dostali do nebe.

Také jsem ještě vskutku jaktěživ neviděl žádného „vdovce po živé“, aby byl býval smuten.*) A rovněž nikoho, kdo byl toho na něm žádal. Nikdo mu nevykládá ve zlé, když prokázav ženě a dětem poslední službu a doprovodiv je na nádraží zajde si přímo k „Ježíškovi“ na pět malých — jít po pohřbu ihned do hospody, to je naším zvykem dávným! Nikdo na něm také nežádá, aby po vdovském způsobu zavřel se snad někam do kláštera — vždyť on „u Fleků“ a „u Donátů“ sedí také „za zdí“ a pohružuje se v rozjímání spasné. Ba snad ani vlastní žena jeho sobě nepřeje, aby pořád jen plakal a kvílel. Aby byl smuten — snad až nápadně smuten, že je „vdovcem po živé“. Aby tu stál jako z pískovce vytesaný pomník nad jejím dočasným hrobem, větry ofukován, dešti oplakován, nebeskými ptáky okálen, nezbednými kluky otloukán, a za tři měsíce vypadal, že by ani nejstarší panna nepodala mu už ruky. Jak já dámy znám, přejou paničky svým „vdovcům“ věru vše dobré! Ať si jen jde pan manžel mezi své kamarády a povyjasní si tedy toužnou svou mysl. Ba ať třeba se baví i někdy s pěknou svou sousedkou —

Jak blaze tomu, kdo je opuštěn
a náhle přívětivá ruka kás,
dřív nehledána, nepovšimnuta,
mu hladí tváře, krk mu ovijí!

Alespoň pan manžel pozná, že je náramný rozdíl mezi ženou a ženskou, a že kdyby šel kraj světa a zkoumal

---

*) Ondy jsem se zmínil o „žitném klasu s dvěma stébly“ a neznámým dobrodincem byl mi hned na to zaslán klas takový poštou. Jakkoli mne taková ochota a pozornost upřímně těší, podotýkám zde výslovně, že kdyby mně chtěl po dnešní poznámce někdo poslat snad nějakého „smutného vdovce“, já zásilku nepřijmu.

ve dne v noci, takovou ženu, jaká je ta jeho, více nenajde! Že mám pravdu, velectěné dámy? Vždyť vás znám!

Proč bychom jim tedy všichni nepřáli, těm „vdovcům po živých“?! Vždyť nechť užívají, čeho chtějí, užívají jenom všeho přece jakoby na zapřenou, kradmo! Ani jediný z nich neodváží se na inserát:

Vdovec po živé,

hledá po čas své siroby mladou, veselou družku. Na jmění se nehledí, spíše na dobrotu srdce a hezkost tváře. V případě vzájemné obliby možna i liaisona další. Za mlčenlivost ručí manželský jeho charakter.

nebo nedá do novin:

Vdovec po živé,

otec šesti nezaopatřených dětí, úpěnlivě prosí dobrosrdečné dámy za laskavé milodary. Za sebe kmitnější pohled milostný, za sebe lehčí stisknutí ruky volá z hloubi duše: „Tisíckrát zaplať Pánbůh!“ Bydlí v č. . . a je — mimo soboty a neděle — doma vždy od . . . do . . . — Bližší u domovnice.

Každý mně dle dosud řečeného už dosvědčí, že také já těm vdovcům přeju tedy z gruntu dobrého svého srdce.

Že závistí věru není nalita a zkalena bílá duše moje. Nu a vidíte — přece se výročně vždycky třesu, když blíží se vdoví ten čas! To je nejnebezpečnější doba pro mne z celého roku — přiznám se: v ten čas se modlím!

Když první druh z hostinského našeho kruhu na večer přijde krokem mladistvě svižným, jako obrozeným, když jen tak hodí klobouk na hřebík a pronese hlasem hvizdným: „Už jsem vdovec!“ Když oči mu jen jen svítí a jazyk v živé řeči hraje jako samé pasáže a trylky. Když po každém napití si mlaskne a ruka jeho zimničně ohmatává kapsičku u vesty, do níž si byl zastrčil prsten svůj snubní. Když všichni kolem mu podávají ruce a soucitně mu blahopřejí. Tu — ach tu chytne mne cit nevýslovný, strach repetavý, smrtelný —

Tu si opru lokte o stůl a chytnu hlavu do obou dlaní. Myšlénky víří, krev se mi žene do očí, veškeré tělo se chvěje. Dnes bych moh být také vdovcem, kdybych byl ženat! —

Je pravda, já jsem chvála bohu pořád svoboden, já mohu ze své svobody mít radost po celý rok, já mohu po celý rok házet klobouk jen tak na hřebík a mlasknout si při každém doušku — ale já neházím, já nemlaskám — mně ta má svoboda už nečiní tu pravou radost, mně k ní také nikdo už ani negratuluje — to je to, že jsem já, že jsou všichni na tu mou svobodu už příliš zvyklí!

Ach, jakž by to bylo přece jenom hezké, kdybych byl ženat, kdybych měl děti — a moh' se toho všeho vždycky za čas zase zbavit! Jak půvabna, jak zdráva je v životě změna! Jak fádní bylo by slunce, kdyby nikdy nezašlo za mraky, jak fádní byl by měsíc, kdyby byl stále v ouplňku, jak fádní moře, kdyby nemělo příboj a odboj!

A jakž bych dovedl vdovství svého vykořistit, já při talentu svém! Už v březnu bych pochoval ženu někam na venek a před Dušičkami by nebylo ani řeči o vandru zpátky! Jak bych pak za léta bouřil po celé noci! Z kolika lehkověrných ženských bych si za ten čas nadělal bláznů!

A když tak myslím a myslím, tu to mnou pojednou otřese.

„Cožpak jsi už tak stár, že bys nemohl tedy ještě se oženit!?“ zahučí mi to duší a odráží se od nervu k nervu rachotem hromu, jako když bouř po skalách se valí.

A hned na to se zase zachvěju — náhlý, smrtelný strach, děsný mráz zalomí mi kostmi, studený pot vystane mi po celém těle — a tu pak kleknu, sepnu ruce — „Všemohoucí bože —! Neopouštěj mne! — Nedopusť!“

— — — — — — — — — — — — —

No — letos jsem to nejhorší tedy už zase přestál. Za dvě za tři neděle bude už zas po „čase vdovím“ — pomalu se utišuju, zase se cítím.

„Letní vdovci“ berou teď na sebe znenáhla už zase bývalou, zimní svou tvářnost. Krok jejich stává se ode dne ke dni těžší. Jazyk neobratnější. Hlas usedlejší. Oko pohasíná. S tváří úsměv mizí — mizí!

V hospodě sedí teď už pan manžel jenom v poledne a na večer, ve dne se drží už doma. Čte poslední psaní ženino, chodí z pokoje do pokoje, dává leštit podlahu, drhnout chodbu — —

Ještě dvě, tři neděle!

Třeste se, vdovci! Hroby se odevrou — nastane den soudný!

Na čerstvém vzduchu.

1877.

V Rezku, 26. července.

Jen okamžik, až zabiju zde toho škvora — tak! Je to dnes už padesátý čtvrtý.

A teď jsem tedy ochoten. Nerad, velmi nerad ochoten, a nebyl bych ani, ale prší jako ze škopku a z lesů se kouří jako z dragounského koně, když z Brandýsa právě doběhl až na Svatováclavské náměstí, aby potlačil českou demonstraci. V tom počasí člověk nemůže ven, je upoután na židli a nezbývá než péro vzít a bavit se se svými přáteli. Ať mají přátelé také někdy nějakou radost!

Nalezám se v Rezku, třicet čtyry zeměpisné stupně východně od ostrova Ferro čili malou půlhodinku od Nového Města nad Metují. A léčím se tu „klimaticko-hydropaticky,“ jak mne přítel Sladkovský ubezpečuje. To je velmi obtížné léčení a vyžaduje ne málo ducha. Hlavní předpisy jsou: velmi mnoho běhat po lesích, velmi mnoho jíst a velmi mnoho pobíjet škvorů. Zvláště to poslední je zdravé pro tělo i pro ducha, neboť nás to přivádí do bezprostředního styku s přírodou, a styk ten nás nejen sílí, nýbrž i zjemňuje a šlechtí. Nechci se chlubit, ale zdá se mi, že zdejší škvoři jeví ke mně ná-

klonnost zcela zvláštní, přímo dojemnou. Mám jich pořád plno, ano navštěvují mne i na mládeneckém mém loži. A ukazováček pravé mé ruky pohybuje se neunavně jistým směrem ku předu a nabyl již zručnosti přímo mistrovské.

Malebným, zcela zvláštním hnízdečkem je to Nové Město n. M.! Vypíná se na skále pitoresknč jako směle myšlená městečka vánočních jeslí, profiluje se co nejrozmanitěji svými různými, se skaliny shlížejícími výstupky, věžmi, branami a divoce se kupícími budovami. Kolem Města se otáčí romantické, šťavnaté údolí, jímž se svěží Metuj žene. A jiná krásná údolí zarývají se kolem do hor jako temně zelené paprsky, s kadeřavými stráněmi, s kyprým dnem. Vidím Město, jakmile vystoupím z domu, bělit se před sebou, vidím vystupovat páru jeho údolí, a vidím daleko přes ně do severních a východních končin vlasti — bílou věž josefovskou, věže královéhradecké, Sněžku. Ta naše vlast je jako loktuška našich českých babiček, rozvaž kterýkoli v uzlíček zamotaný cíp, odevšad se na tebe usmívá několik pečlivě schovávaných dukátů. Zdejší hory mají víc měkkého půvabu, než hory švýcarské, jsouť pokryty bohatými lesy. Taková stráň, šťavnatým, sytě zeleným lesem pokrytá vypadá, jakoby byla pokryta kosmatým aksamitem, a vždycky mám chuť natáhnout ruku přes údolí a pohladit stráň po měkké srsti. Ale nejde to.

Rezek nalezá se půl hodinky od Města. Místo Rezek skládá se z budovy hostinské, kostelíčka, jediné chaloupky vedlé a jedné villy nahoře na koruně hory. Budova hostinská je uprostřed lesní stráně nad rozkošným údolím, má několik hostinských pokojů a asi čtyry lázeňské kabiny — nic více. Nějakým „lázeňským“ místem tedy Rezek posud není, tím méně parádně lázeňským, ale

bude jím. Kdo z měšťáků hledá osvěžení v romanticky krásné, zdravé lesní krajině, lepšího místa si ani nemůže přát, za dva dny je přírodou „vykoupán". Člověkem zavládne tu všeobecná, ničím nerušená spokojenost — musím brzo zase z Rezku pryč, sic bych tu zapomněl kousat a nemohl bych být nadál českým žurnalistou.

A živo je v Rezku vdor číselné skrovnosti jeho. Je tu jen as 40—50 hostů, ale ti se všichni ovšem brzy znají, zábava je nenucena. Čtyřikrát za den se scházejí v restauraci a zdejší „Knobloch" (jmenuje se pan Tomek, ten zdejší Knobloch) stará se o ně výborně — za ceny nízké zrovna až k smíchu. Doufám, že tou sociální poznámkou cenník páně Tomkův nepokazím. Pak se rozejdou v různých skupeních po lesích na krajinářské studie, každý den jinam, výběru je dost, a kdo nechce „se rozejít" a je náhodou ženat, koupí si od přívětivé babičky uzel hub a hraje si jich krájením a sušením, nebo si koupí „úborek" (korový kbelíček) proslavených novoměstských třešní, postaví jej před sebe a béře přírodu mezi zuby. Ale vyšel vrchnopanský zákaz na hledání hub a babičkám je zle. Člověk musí být spravedliv a nesmí se divit. Takový uzel hub přijde, když je velký, až na šesták, je to citelné poškození panské kasy.

Ty malé výlety odtud jsou rozkošny! Stále nové a nové obrazy, pořád změna, hned divoká lesní romantika, hned vesnická idyla. Kráčíš vesele ku předu, tu koutеček, že se srdce radostí choulí, tu zas rozhled, že se prsa náhle rozšíří a zrak tvůj orlem letí. A mezi to sem tam vtroušená, rozdrobená vesnička — a veselost zmizela. Ze všech domků vyznívá zimničně rychlý klepot tkalcovských stavů, spatříš-li člověka venku, je tváře vpadlé, chorobně bledé a kalné jeho oko obrací se k tobě — němá, zoufalá žaloba. Až dvacet krejcarů vydělá zde

denně pro sebe a celou svou rodinu tkadlec pilný, ale hodně pilný. Inu proč nesedí krkonošský tkadlec někde v Rudohoří, nebo proč není alespoň Němcem! Kdyby ptactvo nezpívalo po lesích, jediná píseň se tu neozve po celý rok!

Ale v Rezku 3. srpna. —

To je totiž zcela dobře, žádná chyba! Zde se začíná skoro každá věta s „ale". Na př.: „Jak se jmenuje zde ta osada?" — „Ale Krčín!" A to je tuze pěkné a všeho pěkného se držím.

Takto — rozkoš! My z rozkoše ani nevyjdem. Prší, jen se lije, prší každý den, celý týden, celý měsíc, ukrutně pěkné počasí! Mezi to přichází tak as dvakrát denně bouřka, s překrásnými blesky a přímo výtečnými hromy. Vše je věru v nejkrásnější harmonii: nebe jako pytel, lesy jako špinavé jeptišky, země je s nebem svázána millióny dešťových provazů, tlustých jako dětská ruka — členové rezecké kolonie jsou zamračeni, mrzuti, s hlubokým žalem v tváři, s němým bolem na rtech — a mlsnému mému srdci dělá zoufalství milovaných bližních vždycky náramně dobře! Ale myslím, že se něco stane. Už hledí všichni podezřele sem tam, jako námořníci, kteří s Jonášem byli na lodi bouří zmítané. Šeptají si něco o patrném hněvu božím — bojím se, bojím zcela do opravdy, že ještě někoho z nás co oběť hodíme do potoka! A hodíme-li někoho, bude to zajisté váš feuilletonista, který tyto řádky píše se zrakem bolnou předtuchou zaroseným. Dej mu bůh království věčné, byl to hodný člověk!

Abych byl upřímným — já se svým rezeckým bližním nedivím. Hlavní účel zdejšího pobytu je, chodit do lesů. Když ale se lije, nemůže se do lesů chodit naprosto. Důvodů je velmi mnoho. Za prvé prší uvnitř lesa dvakrát silněji, než na mýtině. Za druhé šlehají člověka se všech stran mokré větve, jakoby byl člověk nezdárným dítětem a maminka si byla na něho napařila metlu. Za třetí klouže po rozvlhlé jílovité půdě každá noha jinam a i nejlíp vychovaný člověk přijde domů s porousanými kalhotkami, že je to až skandál. A když na chvilku přestane déšť a někam paprslek slunce šlehne, vyrojí se za čtvrté nezvedených komárů, že až vzduchem sviští, a na večer se bavíme tím, že si ukazujem na rukou boule. Kdo jich má nejvíc, vyhrál.

Najednou přijde z Nového Města tajuplná, krásná zvěst, že prý „barometr stoupá". — „Barometr" — „barometr" zní to se všech stran — „zejtra bude hezky!" Ale pánbůh se kouká dolů kosou, myslí si: „Tak? Vy na mne barometrem?" a kdo si vyšel za rána pyšně jako lesklý kohout, vrací se na večer smutně co zmoklá slepice. Aby hrom do těch novoměstských barometrů!

Ale rozkošné, rozmanité a nad míru vděčné jsou zdejší výlety přec! Máš na vybranou, a buď si v krajinářské chuti třeba nejvybíravější gourmand, jsi přece překvapen, rozechvěn. Již dvouhodinné, tříhodinné, půldenní výlety jsou co nejrozmanitější. Divoce romantický Frymburk, jenž se před příchozím náhle objeví, jako když opona vzhůru vylítne před čarovnou dekorací. Nebo Zlatá Olešnice, vesnice ryze alpského rázu, rozlehlejší než celá Praha. Nebo divoké Peklo nebo historické bojiště náchodské nebo příjemné Opočno.

Celodenní výlety platí ovšem nejprv skalním rozvalinám v Zámrsku a v Teplici (Adersbach — Weckels-

dorf). Dojmy tu nade vše popsání velebné. Tisícileté revoluce roztřásaly tu výběžky šedých krkonošských hor, vířivé vody je rozmílaly, zemětřesení zpřevracelo, slunce omšelo, mráz trhal — podobně divých útvarů skalních nedomyslí se ani fantasie nejsmělejší! Věžité skály jako by se náhle byly postavily na hlavu, tisícůcentové balvany jako by co lehká bublina nesly se na vzduchu, všechen zákon tíže jako by byl překonán — hned krása plnící hrůzou, hned humor strašidelně děsný. Věru, že rád se uchýlíš do říše bájí a věříš: ne, to neučinila příroda, to učinil obrovitý, skalolomný duch v nejrozpustilejších chvílích svých! Duchové bývají jako malé děti a když byl syt opravdového kralování na tiché Sněžce, sestupoval Krakonoš až k úpatí říše své, k hranici říše lidské, díval se na směšné počínání lidu a vjela do něho hravost a napodobil je. Bral skály a překládal je, kde dříve nebyly, drobil je na titěrné hračky, vrýval prstem do nich cestičky, vpadlé sluje, vrážel je řadou do země patou vzhůru a stavěl si rybníčky. Naposled si hrál v koutě zámrském. Ale tu přišlo na něj, jako na děti při hraní, spaní, Krakonoš svlíkl kalhoty a pověsil je na skálu nohavicemi vzhůru — podnes tam visí — sám usednul na skálu jinou, dal si na hlavu noční čepici, usnul a zkameněl. Vůdce vám ho za diškreci ukáže a vidíte ho chudáka zcela dobře.

Jiné celodenní výlety jdou do Kladska a do Slezska. Nejprv do lázeňskeho místa Chudoby (Němci vyslovují „Kudówa"), pravý to Nazaret mezi lázněmi, špitální polívka, jížto ani nejmastnější polský žid nedodá tučnějšího vzhledu. Pak ženská lázeň Dušnik (Reinerz), kde možno na lenosti sklepníků studovat, že ženy přec jen jsou panování neschopny. Konečně na Hejšovinu (Heuscheuer), něco přes dva tisíce stop vysokou horu. Krásná vyhlídka

odtud do Broumovského území a do Kladska, a dost — ostatek je pruský švindl. Mrzely je české Zámrsky a Teplice a našli si Hejšovinu, trochu slují nehlubokých mezi drobty skalních balvánů. K tomu ten nechutný výklad průvodcův! Vykladač zámrský má ještě svou neuvědomělou komiku, vykladač hejšovinský mluví jako commis voyageur a má protivný „berlínský humór“. I do vtipů politických se spouští. „Což Zámrsky! My v Prusku tady máme vyhlídku, v Rakousku už nemají žádnou vyhlídku!“

Cesta po pruských silnicích a pruskými vesnicemi je ve mnohém ohledu poučna. Ve vesnicích stojí sloupy s plechovými tabulkami jako u nás, ale nápis zní: „Vesnice X., 2. kumpanie 1. slezského pluku.“ Pravé dobrodiní pro takovoho hloupého, právě teprv narozeného kluka, že hned ví, ke které kumpanii patří!

Hodinka v krkonošské restauraci.

1877.

Jsme v hostinské síni poblíž pitoreskních zámrských a teplických skal. Četná okna by učinila místnost zcela světlou a příjemnou, kdyby venku nebylo nebe zavěšeno popelavou rouškou a chvilkový déšť nesrčel s výše. Uprostřed síně stojí dlouhý, bíle postřený stůl s talíři, příbory a papírovými ubrousky, podél stěn jsou stolky menší, pro nečetnější společnosti. Strop je slušně malován, na stěnách skvějí se obrazy, každý s podpisem. „Abend in Venedig“ — obraz velice zajímavý, na němž obratný umělec vykouzlil zrovna naproti paláci dóžů zcela nové nábřeží, s palácem a arkádami, patrné to obohacení Benátek. „Nacht in Neapel“ — ještě hezčí.

Země černá jako ingoust, noční nebe červené jako cihla, na nebi měsíc bílý jako vápno; v popředí obrovská benátská gondole s dvěma milenci, za nimi Vesuv s dýmem, jako noční čepice s třapcem. Dále nápis za rámcem: „Es wird um baldige bezahlung hoeflichst ersucht," což vypadá jako když někdo napřáhne ruku k ráně a — vleze pod stůl. Nedivte se těm pouze německým nápisům. Vezmete-li jídelní lístek do ruky, jsou ceny udány na marky a stříbrné groše. Zeptáte-li se kočího, zač vás doveze tam a tam, odpoví: „Fuer sechs mark." Zde se děje do Čech invase pruská plným proudem. A přijde-li přece nějaký Čecháček, žádostivý, aby seznal krásy své vlasti, choulí se ostychem a drží hubičku jako na řetízku. Dobrý lid!

Je teprv as osm hodin z rána a místnost skoro ještě prázdna. Právě se zdvihají od vedlejšího stolku jediní posavadní hosté, kteří zde byli přenocovali. Dvě šófl Prusky, dva šófl Prusové. Jeden z obou mužských má starou torbu pod ramenem na zelené vybledlé stuze a v ruce drží deštník v ošumělém plátěném pouzdře. Podávají sklepníkovi po řadě ruce a jdou. V tom vejde muž zarudlého obličeje; natáhne se a zívne. Za ním mladá ještě žena; zívá také. Zasednou k malému stolku, on vyndá citeru z pouzdra, ona sundá kytaru s hřebíku, drnknou — a nechají toho zase být.

Ukrutný rámus venku a hned na to vehrne se as dvanáct židů, vesměs v stáří od dvaceti do třiceti. Svrchníky se flandají, torby letí do koutů; židé lítají sem tam, jako když vosy do oken drkají, příjemné brebencení naplňuje vzduch, a citera s kytarou spustily nějaký kvodlibet. „Jak daleko je tam?" — „Není možno to kratčeji spravit?" — „Co se platí vůdci?" — „Byfstek! Ano, s vejcem, a víno!" — „Zač je žejdlík?"

Nový rámus venku a noví židé. Brebencení se vzmáhá jako v rozzuřeném roji, všichni jsou nesmírně, neobyčejně feš. Sklepníci roznášejí jídla, ale křik se neumenšuje. Konečně se vřava zvýší, jakoby se všechno pralo; všichni chtějí najednou platit, každý se hádá se sklepníkem, kytaristka klepe mezi to dvěma talíři — teď se zdvihli, každý odevzdává svou torbu ku schování, doporučuje ji zvláštní pozornosti, béře si na ni známku, a již jsou všichni venku, jakoby je šídlem píchʼ. Ještě z daleka zaléhá sem spletený šumot jejich hlasů.

A je zas ticho. Sklepník obchází stoly a přivádí je do nového pořádku. Roznáší čerstvé papírové ubrousky, haraší příbory a cvaká talíři. Od kredence zaznívá cinkání stříbrných peněz, pan hospodský, s čepičkou na hlavě, přepočítává pruské peníze. Citerista a kytaristka zívají dueto.

Šourání noh po cihelné dlažbě venku a vchází dlouhý pán, až zbytečně dlouhý. To musí být německý profesor! Dlouhé vlasy dozadu sčísnuté s vylínalého čela, nitěmi ovinuté brejle na nose, v obličeji úplně bezvousém výraz největší škrobenosti. Za ním jeho paní — té učenost jejího manžela patrně uškodila na kráse: čelo samá klikatá vráska, nos špičatý, že by jím mohl provrtat tunel pod Švýcarskem, brada rovněž špičatá, připravená pro případ, že by nos při té práci snad přece unavil. Šaty visí na ní pěkně jako na věšáku. Jsou sestaveny se vzácnou nevkusností — Němkyně říkají, že je to „jednoduché“, „jen tak na cestu“. Domnívám se ale, že v Německu vychází zvláštní módní žurnal pro ošklivé, dávající jim vítaný návod, jak se mohou stát ještě ošklivější. Manželé usednou, mluví málo, a když mluví, jen šeptají.

A zase muž, patrně kantor. Jeden z těch německých „schulmeistrů“, kteří prý zvítězili u Sedanu. Má tři hochy s sebou — „Dreimal imbiss! — Tak a teď si

vemte, hoši, knížky ven a přečtěte si mezi snídaním dobře, co všechno uvidíte. Ať máte něco z toho!“

„Máte tu dobrou kávu? To si myslím, tady dobrá káva — ehe! Jak není dobrá, vrátím ji, rozumite?“ zní to pochodem ode dveří a hřmotný, černě oděný pán valí se ode dveří zrovna k mému stolu. „Tady dobrá káva! — Pán je snad Rakušan?“ — „Náhodou.“ — „To nic neškodí, kávu tu máte přece špatnou.“ Sklepník přinesl kávu, pán ochutnává, hubuje, ale pije jako houba, v sklenici nezůstalo ani kapky. „Platit! — Pro pána boha, tolik za tu bryndu! Zpropitné vám dám až pak najednou, bydlím zde v domě, číslo sedm, víte?“ Sklepník ani neodpovídá, ta naděje mu nestojí za to. Německý kantor vodí mezi tím své tři hochy kolem stěn, ukazuje jim obrazy a zkouší je ze zeměpisu. Tamhle profesor a špičatá jeho choť mlčí učeně dál. Ctěné pánstvo, bude-li libo — teď by byl čas,“ zvěstuje pojednou ode dveří průvodce, oděný v šedivý kabát se zeleným premováním. Zdvihli se a vyšli.

Ticho. Cvakání talířů. Cinkání stříbrných peněz.

Ticho netrvá dlouho. Patrně přibyl do nedaleké stanice právě vlak, neboť venku zaznívá náhle hlomoz nejrůznějších hlasů. Nejprv vchází pán s elegantně oděnou dámou a hezkou slečinkou. Všechny tři tváře jsou mně nějak známy, musí to být Pražané. Po těch vchází šest dám, z nichž pět je až zoufale starých. Šestá je as dvacetiletá, malá, nahoře a dole stejně a hezky široká — jako kadečka na vodu. Dámy si sedly ostychavě jen na lavici pod zrcadlo, kadečka zůstala stát. A teď celá společnost Napřed vletěl jako šipka malý, suchoučký mužík, za ním jako šipčičky dva drobní, suchounci chlapci, se zelenými plechovými pouzdry na zádech. Za těmi valí se dva mohutní, velicí židé, jeden s břichem přímo

úžasným, jehož větší část, zdá se, že se svezla do pravé nohavice. Mužík letí štěbetavě sem tam, drcne do všech stolů, chlapci drcaji za ním, konečně usedli a s nimi oba velikáni.

Ale větši část přibylých musí být ještě venku, z chodby zaznívá stále ještě spletený rámus. Teď konečně vnikuul podsedlý, zavalitý pán s hochem, za ním jiný pán s paní. Sklepník se točí kolem zavalitého a tento se vyptává, co je hotového. V tom však veběhne, vřeštíc, jako by ji na skřipec bral, vysoká paní a vrazí mezi ně Plášť jí letí nazad, jako by se větrem dmul, nahé po rameno ruce šermují vzduchem, klobouk sedí zcela vzadu v týle. „Co je, co je? Já chci řízky! Jsou řízky?“ zaskřípe vysokým sopránem, že to mozkem jede jako žhavý drát. Sklepník kývá, že jsou. „A vy pane, co vy?“ táže se soprán druhého pána. „Já třeba také řízky.“ — „A vy?“ — „Také,“ odpovídá jeho paní. — „A ty?“ ptá se madame svého hocha. — „Také.“ — „Du esel brauchst auch 'en schnitzel! A můj muž bude jíst také řízky — tedy pětkrát!“ odhodila cípy pláště na zad, usedla a opřela nahé lokte o stůl.

Suchoučky mužık prohlíží svým synkům plechová pouzdra a vyndává z nich punčochy. „To je vám památné,“ vykládá mezi tím oběma mohutným židům, „já se jmenuju Teweles, ale nejsem ani s jediným Tewelesem spříbuzněn, co je jich po Čechách. Není to památné?“ Oba přisvědčují, že je to památné. Volání se množí se všech stran, vřava je zas všeobecná. V tom spustily citera s kytarou nějaký Straussův valčík. Hřmot vůkolní, zdá se, že dráždí madame s nahými lokty jako kanára, madame vřešti fortissimo. Pražská slečinka hraje prsty po stole jako po klavíru a dívá se přes rameno, obdivuje-li se jí někdo. A kadečka si poskakuje.

———

V lesích.

1879.

„Vy neznáte modřín?“ ptá se můj laskavý průvodce udiveně. „Ale jděte! Vždyť ho poznáte už podle jeho letorostů a podle té krásné jeho barvy, podívejte se — no? Jaktěživ to už ani nezapomenete! A borovičku od smrčku rozeznáte přec hned podle celého větvoví, vidíte! Kdežto jedli ale okamžitě podle kůry — ne?“ A já kývám hlavou, řeknu někdy do toho důmyslně „aha!“, a zatím jsem uvnitř přesvědčen, že nebudu vědět také nadál nic a že nerozeznám jaktěživ dub od rozenkrautu, nebo jak se ty stromy jmenujou.

Načpak to také teprv rozeznávat! Je to dohromady les a je to krásné, a já sedím v tom a je mně dobře. Ani by mně tu nemusili sypat kmín jako holubům, aby mne připoutali k domu. Mnohem tu příjemněji než na Příkopech, povídám, a ještě hezčeji než v městském pražském parku. Co na tom, že je špatné počasí! Déšť bubnuje do oken a člověk si k tomu vesele hvízdá. Vítr kolíbá mocným lesem, až kmeny praskají, a člověk běhá sem tam a má z každého bouchnutí dětinskou radost. Po nebi se valí kilometrové mraky, ale uvnitř v prsou je slunečno, jasno, jako bys si byl přiložil kousek zelené rozmarýny na nahé tělo, zrovna na srdce — známý prostředek našich děvčat, když si chtějí „přičarovat veselost“. Radím Pražanům, aby nechali Prahy a šli na čtyry neděle do lesů. Co v Praze? Prach polykat? Noviny číst? Letos v nich nic nebude, mám svůj neomylný barometr. Jakmile při závodech českého veslařského klubu nevyhraje „kachna“, není pak v českých časopisech po celou

letní saisonu už pranic kloudného. A letos „kachna“ nevyhrála.

Ať každý si vyjede ven do lesů a má se dobře a nedělá pranic. Ať se jen prochází a užívá. České lesy už pozbyly dávno všech těch romantických hrůz, kterými dříve byly slynuly. Leda že se člověk lekne někde nějaké krvavě zbarvené veverky nebo nějakého hrozivě panáčkujícího zajíčka; ale takové mírné otřesení člověku neškodí. Ach, my už žijem zcela jiný život a jsme zcela jiní lidé než byli naši praotcové! My už jeskynného medvěda neporážíme mocným kyjem a žádný z nás jeskynné hyéně neroztrhne tlamu „jediným škubnutím“. My, když se dnes ještě někdy o svou existenci perem, „perem se s infusoriemi, plísněmi a bakteriemi, a naše zbraně jsou karbol, salycil, světlo, vzduch a mokrý hadr“.

Z čehož ze všeho je vidět, že jsem tohoto okamžiku rád na světě a přeju také všem lidem ostatním. Těší mne vědomí, že právě teď užívá také celá řada jiných lidí svých ferií, nebo že se aspoň na ně připravují. Úřadník sváže akta a půjde na dovolenou. Profesor zanese své jmeno někde do seznamu lázeňských hostů. A student — ten je ze všech nejšťastnější! Hlavně abiturient, který si po děsných zkouškách právě zastrčil vysvědčení své „zralosti“ do kapsy. Mohu se vmyslit do toho zpět, jak že blažený pocit ovládá takového abiturienta. Posud nebyl nic, teď je najednou „pán“. Přes noc se stal mužem, tak váženým a samostatným, že může už i beze strachu sám do kaváren chodit. To budou ferie! On sice teprv teď bude se musit oddat studiu odbornému, pak složit rigorosa, udělat doktorát, praktikovat, ale — to jsou už jen samé maličkosti. Chce-li se stát právníkem, mluví už dnes o tom, že ho čtyři

nejvyhlášenější pražští advokáti požádali, aby vstoupil do jejich kanceláře. Chce-li být medikem, trpí, aby se mu říkalo „doktor“. Bude-li knězem, dává na srozuměnou, že v případu potřeby by byl ochoten, o posvícení za pana děkana kázat. A děvčat už se nebojí pranic, činí jim návrhy, dává si slibovat nezlomnou věrnost; vždyť jakpak to může dlouho trvat — deset let, nejvýš patnáct! —

Ale než se poslední vzpomínky na Prahu vzdám a zcela se do venkova ponořím, musím ještě zadost učinit milé povinnosti: vděčnosti. Musím s opravdovým pohnutím vyslovit svůj dík panu proboštovi Štulcovi za pochvalný článek, který mně věnoval ve svém „Čechu“. K tomu ještě učinil to zrovna dne 6. července, v den, kdy tedy by byl mohl vlastně velmi vhodně umístit článek na oslavu mistra Jana Husa! Něco tak pro mne lichotivého, tak pochvalného jsem ještě nečetl. Jsem příliš skromný a mohu říci, že když jsem tu chválu četl a pomyslil si, že nejspíš ji i několik jiných ještě lidí čte, bylo mně tak nějak divně, „jako by to na mne sahalo“.

Já věru ani nevím, jak jsem si toho zasloužil. Je sice pravda, že jsem jednou pomohl slavné redakci „Čecha“ nalézt osla, který se jí byl mezi pisatele jejího feuilletonu zabloudil. Také je pravda, že jsem spravedlivým oceněním skvělého básnického talentu páně proboštova pomohl mu k oné uznané výši, kterou pan probošt zaujímá dnes v krásné literatuře naší. Ale to jsou snad jen zásluhy skrovné a nezasluhují tak horující odvety — 19krát mne nazvat „genialním“, 1 „zvláštním geniem“ a 1 docela „nejgenialnějším“, to je snad přece příliš mnoho. — Co mohu dělat! Skláním svou hlavu. „Lepší jmeno dobré než masti drahé!“ (Kaz. 7, 1, 2.)

Avšak lituju, že jednu věc, ve feuilletonu pana probošta Václava Štulce obsaženou, musím přece jen odmítnout, jakkoli nerad. Tam stojí: „Já se p. N. pranic nedivím, že si tak na ten seminář „vyjel“ — vždyť má své upomínky na něj a ty končí v nepříliš krásném obrázku — „vyhazovu“. — Nemýlím-li se, má tento přátelský příspěvek k mému životopisu naznačit asi, že jsem tam byl přijat a později zase odtamtud vyhozen. As jako se stalo Karlu Havlíčkovi. Já nejsem přítel úředních oprav — načpak obtěžovat slavný úřad, když něco mohu opravit sám, a protož s politováním tuto pravím, že jsem beze všeho ohledu na literární dějiny a na někdejší životopis svůj šel tři dny po maturitě hned na právnickou fakultu a že jsem tedy ani nemohl mít to potěšení být ze semináře vyhozen. Nebo nebýt vyhozen a být dnes na př. kanovníkem. No — až mne ten český žurnalistický život omrzí, kdo ví, co se ještě stane!

Přiznám se ostatně, že jsem tenkráte měl přec trochu chuti stát se knězem. A sice jít na Strahov. Strahováci mají tak pěkné bílé šaty! A do strahovské zahrady chodilo tenkrát tak mnoho pěkných děvčat! Říkaly — že prý „tam slavíci tuze krásně zpívají . . .“

—

Nebojte se, já nebudu popisovat „krásu“ přírody. Předně bych musil vědět, kde je. Ono se to zpívá příteli Heydukovi o kráse:

Šťasten, kdo v jitru poznání
hledá tě v přírodě boží —

když je ale ta příroda tak umouněná, mokrá, přímo až hanba zacouraná! Přiznám se, chtěl jsem odtud čtenáře překvapit na př. překrásnými popisy letních večerů. Slunce ale, místo aby „si jako Sybarita lehalo na ruže," jakož jsem si prozřetelně hned v Praze byl do svých noticí zapsal, lehá si do samého pařícího se kalu, jako čuně — račte odpustit! Chtěl jsem také malebně vetkat, že měsíc „pluje po nebi", že „na nás milostně shliží" a podobné nové a neočekávané věci — on ale měsíc, když vůbec vyjde, vypadá zrovna jako žebrák —

stařičký, lysý,
s ramenou dolů k obzoru
oblačný pláštík mu visí.

Chtěl jsem popsat cinkavý zpěv křepelky — křepelka ale letos necinká, a když se někdy přece ozve, zní to hrobově smutně, zrovna jako: „Pojď pod zem!"

Chtěl jsem — pořád podle Heyduka — vyprávět, jak

S chomáčků květů lípových
slétají drobounké zkázky —

ony ale lípy vypadají, jako by je z vody vytáh', a s „chomáčků" teče jako se střechy. Chtěl jsem konat některá dukladná přírodní studia, vyzkoumat, je-li to pravda, že domácích much jde na libru 48.000, že kladou vajíčka svá také do šňupavého tabáku, a co že na ně působí tak asi nejlíp, kvasia, kořalka nebo mydliny. Dále na útěchu naší paní radové M. (která místo „přehled fauny české" důsledně čte „přehled Fanny" a proto svým dcerám čtení „Vesmíru" zapovídá) napsat pojednání o „vose domácí", o její panenskosti, o její hospodářských cnostech — ono ale letos není much a není vos a není

ničeho, co by za řeč stálo! Letos je jen můra na nebi a brčálová zeleň na zemi. Kraj celý vypadá jako klassická Gauermannova idylka „Za deště na alpách“ — dívej se na ten obrázek, kdy chceš, ono na něm pořád prší! Tak zeleného roku ani nepamatuju! Čechy vypadají jako kdys vypadal francouzský bankrotář, odsouzený nosit na hlavě zelenou čapku. A po celém kraji českém je tak ticho.

Dobře, člověk se baví, jak může. Chodil jsem se dívat na zedníky. Stavěli „nám“ hospodářskou budovu, zdi kyklopické, ze samých různohranných kamenů a kaménků, a pražský pan architekt byl o nich řekl, že „ani jediný pražský zedník by to tak nedoveď“. Taková chvála vábí, třeba by tu stavěli jenom stodolu a třeba by stodola representovala v architektuře, té „zmrzlé hudbě“, jen tak praprostou písničku šumařskou. Mám stavitelství rád, je v něm kus české slávy. Člověk v myšlénkách mžikem přelítne řadu staletí, vidí opata Božetěcha, „stavitele, řezbáře a malíře“, Rejska z Prostějova, Beneše z Loun, Petra a Jana z Prachatic, a vidí jejich vznosné chrámy, věže, hrady a sály. My nepotřebujem starým Italům závidět Andreu Palladio, „Rafaela architektury“, nebo novým Němcům Schinkla a Starka, my je měli a máme také. Dobře smíme Zítka dnes porovnat s nějakým Brunelleschim, Mokra s Gilbertem Scottem, atd. Je to obor umění, ve kterém jsme vzdor chudým hmotným prostředkům dnes právě tak daleko jako jiní.

Ale o to se mně dnes nejedná, ba ani často jindy ne. Mne zajímá víc zedník než architekt, víc řezník než učenec anatom. Dívám se do jeho tváře, sleduju šlehy jeho oka, myšlénky vplítané do jeho řeči. Hledám mezi

nimi budoucího — — Shakespeara, dnes ještě řezníka, budoucího Ben Jonsona, Shakespearova soupeře, dnes ještě zedníka — smějte se mně třeba! Já vím, že ho nenajdu — ale škodí to něco? Hledá se to, co se právě nejvíc potřebuje. Z prostého zedníka vyvinul se John Brown, slavný palaeontolog, Jakob Gauermann, slavný malíř, Ben Jonson, slavný básník dramatik. A naše národní divadlo již se vnitř i zevnitř dokonává, snad prý již do dvou let bude národu odevzdáno, a my podnes nemáme ještě ani jediného dramatika výdatného! Ku podivu, ve všech ostatních oborech literárních to jde tak krásně, jen v dramaturgii nám to nějak nejde! Nechci hned Shakespeara, ale — svatý Severe, Severine, Karpofore a Viktorine, vy svatí patrónové zedničtí, dejte nám alespoň nějakého Ben Jonsona — ano!?

Ovšem — do dvou let! A trvá to vždycky půl roku, než zase v našich časopisech zjeví se nějaký ten „Seznam příspěvků na důstojné divadlo národní“, a take pak je to odbyto několika smutnými řádky. Není nadšení v řadách našich, vše je nechutné, schlíplé, smutné. Je tak ticho po Čechách — ach tak ticho! Vypadá to všude dnes pustě, zrovna jako dnes po venkově v těch bývalých selských lesích. Několik pocuchaných stromků, někde jen jedna, dvě borovičky, na znamení, že tu kdysi něco b y l o.

Dříve, když člověk na venkov zavítal, jaké nalezl všude národní nadšení. Vracel se osvěžen, jako by se byl z lesního pramene napil. Byla dychtivost po zvěstech ze středu české práce, radost ze života, úsměv na tvářích a zpěv na rtech. Dnes je ticho. Onehdejší volby zamíchaly trochu životem, pak zas každý zmlknul. Studující přicházejí na prázdniny — důstojné postavy, jako by byli lineál spolkli, mlčeliví mužové, jako by jim bylo po padesátce. Žádné víření, žádný zpěv, ani národní píseň

se netřepetá vzduchem — pelicháme! Zelená čepička, zelená čepička!

Ale v té opravdovosti skrývá se jádro, třeba ještě také trochu zelené. Přesvědčení totiž, že nám ze všeho může pomoci práce, vážná, vytrvalá, poctivě česká, všeho českého bez úskoků a v upřímnosti dbalá. Měli jsme svůj „krach“, teď se hojíme. Ale na štěstí to nebyl plný úpadek, žádná „banca rotta“, bylo to jen „fallimento“, jak Ital měkce říká, a „fallire“ znamená „mýliti se“ — mýlili jsme se. Dej pán bůh, abychom se už nemýlili nikdy!

Z české koruny „vypadlý drahokam“.

1877.

Člověk má démonický pud ubližovat samu sobě! Co je nám Vratislav? Je prý to „vypadlý drahokam“ z české koruny — ale jak dávno pozbyl pro nás již ceny, vábivého lesku a sympatické záře! Co je nám Vratislav? Hrobem velké části českého národa. Místem, kde již před čtyřmi a pěti věky mezi Čechy panovala nejkrutější zášť proti Čechům a metány jsou na český národ úpalnější a krvežíznivější kletby než ze samého Říma. Kazatelnou, s níž římské „ut ferient ruinae“ kázáno tak dlouho, až v hrob sklácena valná část našeho národa. Městem, na němž se velebí nyní věrnost a zanícenost pro věc německou, a jež bylo nejnevěrnější, nejperfidnější, pokud bylo naše (!) české. A přec tam člověk zajde, vstoupne na hrob — ne aby se modlil, jen aby jej spatřil a klnul.

Také do Vratislavi vedl Karel IV. Němce plným proudem — bůh ví, proč se Karlu IV. říká „otec vlasti". A německý živel a katolický fanatism rozžehly proti Čechům zášť, že šlehala až k nebesům. Bosák Kapistrán lil do plamenů římského oleje a legát přicházel za legátem. kretenský Lauduš, Rovarella, Ruedesheim, aby papežským požehnáním zaplály plameny ještě rudčji. Také domácích, popuzujících kazatelů bylo dost, Bartoloměj, farář alžbětinský, Tempelfeld, Duester, a všichni kázali proti koncilům a proti českým kališníkům, stíženým papežskou kletbou. „Kdo že má radost z nich, z těch prokletých?" hřměl Bartoloměj. „Jen ďáblové v pekle padají si kolem krku, řvou: „Zas jeden prokletý!" a pláčou radostí. Nechvějete se hrůzou? A kde je zlost a smutek pro ně? V nebi. Svatí s ošklivostí vyslovují jména kletých: apoštolové zlostí zatínají pěstě; andělíčkové zalízají za oblaky jako ustrašené děti; královna nebes jde do své komůrky a postí se. Považte, jen považte si, královna nebes bez jídla a bez nápoje!" A Vratislavští se sebrali houfně, pospíšili za české hranice, poplenili Náchod a Holice, vraždili a pálili a za živa těm kletým Čechům usekávali ruce a nohy a uřezávali nosy. Nebylo nepřítele Čechů, aby se s ním nebyli pojili a pomoci mu nenabízeli. „Poděbradovi se nepodrobíme nikdy," napsali zlatým písmem do městské knihy své. — „Hleďte na pyšnou věž alžbětinskou", hřměl zas Bartoloměj. „tu neskláti ani věky a Poděbrada sklátí již dech zítřejšího dne!" — „Raděj spálíme domy své a s ženami i dětmi půjdem do bídné ciziny, než bychom se spojili s Čechy", řvali občané. Byli poněkud ztrestáni, je pravda. Také se dějiny zvrátily a Vratislav je dnes víc protestantská než katolická. Ale zdá se přec, že na největší hřích, na nevěrnost k vlastnímu národu, není v dějinách vydatného trestu.

Ještě že tím hrobem přejdeš a projdeš za málo hodin a sotva jsi vešel, můžeš již zase prach vratislavský setřást si s obuvi. Vratislav má znamenitostí jen málo. Je zrovna tak velká a četně obydlená jako Praha, nemá ale stou část zajímavosti a krásy naší Prahy. Město leži v rovině rozlehlé, podél styku řek Odry a Olavy. Severni Slované rádi se usazovali na ostrovech a z dvou takých slovanských ostrovních osad povstala velká dvě města německá. Berlín a Vratislav Živý obchod Vratislav obohatil a rozšířil, nové přírůstky vystřelují na všechny strany a přes sto mostů a můstků spojuje břehy obou řek. —

Při prvním pohledu, když se vystoupí z českého nádraží, Vratislav imponuje. Je tu pěkný kout, vysoké moderní domy, rozlehlé prostranství, široké povýšené chodníky, zdá se, že je tu Berlín překonán. že Paříž byla vzorem. Dojem ten mizí již za nejbližším nárožím. Z bývalých pevnostních valů, které město dosti dlouho železnou šněrovačkou svíraly, učiněny zelené, stinné, živou vodou ošplýchané sady. Za těmi sady již je vnitřní město, s úzkými. nepěknými ulicemi, málo kde se slušnějším, volnějším náměstím, málo kde také se zachovanou starobylou architektonikou měšťanských domů. A kde pak za protějšími valy šíří se město novější, je architektonika „moderně nudná“, k zívání jednotvárná. Není třeba si vzít některou z drožek, jichž Vratislav čítá na tisíc. beztoho je po příjezdu železnou drahou čas dopolední a tedy čas „služeb božích“ a pokud ty služby trvají, smí drožka jen krokem kolem kostelů, jichž je ve zbožné Vratislavi zrovna naseto, sic — „tolar trestu“. Ten „tolar trestu“ je zde na nesčíslnou řadu přestupků, slyšíš o něm pořád — známý přísný řád pruský, a piklhaubna schutzmannova bdí nad ním ve všech koncích.

Snad ani není toho nadbytku schutzmannů zde potřebí, vratislavské obyvatelstvo pohybuje se s tak vzornou klidností, jakoby sedělo na školské škamně.

Propletem se několika úzkými uličkami a vyniknem na náměstí Bluecherovo čili Salzring. Uprostřed socha Bluecherova od Raucha — zde jako v Berlíně opakují se jména „vojenských sochařů“ Raucha, Kisse, Schadowa. Tamhle je vchod do Junkernstrasse, kdež v čísle 2. je výtečná konditorie Periniho, v témž domě, na němž je mramorová deska s podobiznou Lessingovou, deska pamětní, že zde před více než sto lety Lessing bydlel a svou „Minnu Barnhelmskou“ básnil. A tamhle u nároží, kolem něhož se zatočíme na Velký trh, stál pod širým nebem trůn, s něhož dne 26. května 1469 uherský Matyáš přijímal přísahy věrolomné Vratislavi, přísahy proti Čechům.

Na Trhu stojí starobylá radnice, mohutná, velice pitoreskní, bohatá budova, jejíž zvláště jižní strana stkví se krásnými ozdobami. Nechceme-li se odtud podívat ještě na universitu, kde vyučovali náš Čelakovský a Purkyně, na novou bursu, vládní budovu a nějakou synagogu, jsme se znamenitostmi Vratislavi vlastně hotovi a zbývají nám již jen historické kostely Ty z nich, jichž jmena se fanatickým ohněm jich kazatelů vryla do českých dějin, — kostel sv. Alžběty a kostel sv. Majdaleny — nejsou ale více katolickými, jsou v rukou evangelíků. Již tenkráte, když Vratislav Matyáši proti Poděbradovi holdovala, děla se divná znamení, věštící neštěstí. S dómu spadl téhož roku kamenný kříž, kus věže spadl s kostela sv. Kříže, zvonek na radnici pukl a vlci se dostali po ledu až na Salzring, „jisté to znamení, že Češi přijdou.“ Avšak ještě něco přímo nemožného, ukrutného! Zrovna v den sv. Matěje sřítila se pyšná věž alžbětinská, kterou

neměly sklátit ani věky! Co platno, že kněží vyprávěli, že dva andělé věž snesli, patrně na přímluvu nebožtíka faráře Bartoloměje, a že dali zázrak ten i v kámen vysekat a dolu do věže zazdít — podnes je tam vidět — „věž byla dole a Jiři Poděbrad pořád ještě na trůnu", jak Annaschj si libuje.

Poděbrad trestal Vratislav příliš mírně. Před radnicí stojí tu podnes kamenný pranýř, na němž nahoře figura s metlou. K té kamenné metle měl Jiřík sáhnout!

V českém přístavě.

1879.

Nazývám tak po shakespearsku náš Děčín. Proč bych nenazýval! Když má člověk notný kus fantasie — opakuju: notný — může si skutečně myslet, že je Děčín na př. Cařihrad a Podmokle naproti na př. Skutari a Labe mezi tím že je jako Bosporus, valící se z Černého moře české bryndy. Některé komíny může mít za minarety, kteroukoli villu za Dolmabagdže, zámek pana hraběte Thuna za Serajl, a „Obergrund" za „Bujukdere", chce-li. Takto věru nevím, které že tedy české město by mohlo se nazývat „přístavem". Zde se alespoň „míhají" parníky, denně až tři, zde skřípají sochory a rumpály plachtových nákladních lodic, zde se i čluny někdy po vodě proháněji jako mušky, a vzduch je plný dehtu.

Ba ani o rámus není zde nouze, jen že ho dělají obě zdejší železnice. Báječný rámus! Kdyby Vesuv chystal se zasypat půl Italie, nenadělal by tolik hukotu a

hromu. Ze zejících tunelů vylítne každých pět minut nějaký bručivý, ohnivý vlak ven do vzduchu a za pět minut jakoby ten samý tam padal zase zpátky. Ostatního času používají hraví Sasíci, aby si na české půdě „sranžírovali“ své vlaky. Pěkná hra, příjemná, a zdá se, že jsou do ní celí posedlí. Co toto píšu, už letěli jistě padesátkrát kolem mých oken ku předu a nazpět, a na střeše každého vagónu sedí Sasík v placaté čepici a točí vesele záraznou klikou, jako by mlel „blümchenkafé“. Tím se stávají veškeré podmokelské byty, ať soukromé ať hostinské, nesmírně příjemny, zvlášť v noci. Každý okamžik se člověku zdá, že mu nějaká mlaďoučká lokomotiva leze do postele; ale ostrý hvízdot venku připomíná zas pískání patrol a působí, že je člověk občanem řádným a dobrým a nehřeší ani ve snu.

Podmokle má v české fraseologii zcela zvláštní význam. Je-li Angličan věřiteli nucen, aby se „trochu vzdálil“, říká se o něm, že je v „Hidlandsu“. Portugalci jdou „na Maltu“, Španěl se dá směrem „na Villadiego“, Italián si zamiluje Mantovu“, Holanďan cítí najednou neodolatelnou touhu osobně si dojít „pro pepř do Indie“, Žid jde „plajte“ — a Čech „zahne za Podmoklí“. Bohužel se netěším takovému kreditu, abych stál za zatýkač. Utekl jsem se sem jen prostě před tím děsným letošním počasím. Myslil jsem si: pršet tam bude taky, to se rozumí; ale krajina je tam tak krásna, že její krása už je náhradou, i když se díváš na ni jen z okna. Jsem zamilován do tohohle koutku české vlasti, je to koutek půvabný, rajský, a ročně si sem zajedu alespoň jednou. Radím ten výlet každému. Do Ouští po dráze, pak parníkem až sem, drahou zas nazpět do Prahy — výlet jen jednodenní, takhle pro neděli. Ty břehy labské, ta kotlina podmokelská! Podobají-li se ty břehy široce a volně

vystupujícím schodům, je ta kotlina pak architektonickou jich „lucernou“, připodobníš-li je k šťavnatým, zeleným stonkům, houpá se na jich konci podmokelská kotlina jako květná koruna.

A vskutku, jakmile se podíváš jen z okna ven, už máš radost. Údolí jsou samá vlnící se mlha, každý kopec má svou šedivou čepici, přec je to krásné. Ostatně není tak zle, pod deštníkem možno si přece vyjít a studovat rozdíl mezi průmyslovou Podmoklí a elegantním Děčínem, vypadajícím — i s tou travou na náměstí — jako nějaká malá residence venku v Německu. Tolik úřadních oznámení, příkazů a zákazů jako zde, není as nikde ve světě. skoro na každém nároží stkví se nějaké. Psíčkům a jich košíčkům věnován celý několikaparagrafový zákonník. Na každé veřejné pumpě je obšírné pojednání, návod a výstraha. Na jedné lesní stezce nesmí se zahazovat „žádný papír“, na druhé „nic od jídla“. Stran onoho pak nemravu, k vůli němuž zdvořilí lidé u nás v Praze dávají na své domy napemzlíkovat nápis: „Račte zachovat čistotu“, a nezdvořilí prostě nápis: „Pro psy“, je zde v Děčíně rozvěšeno tabulek snad na sto. Každý okamžik na jdoucího člověka mrkne odněkud „pokuta 2 zl.“ nebo „přiměřený arest“.

Průmysl, obchod, chvat, čilost — próza. Ukrutná próza, jakož čtenář ihned uvidí. Mezi Děčínem a Podmoklí pne se, pět a půl sáhů nad Labem, pěkný řetězový most. s něhož rozkošná vyhlídka. Platí se přes něj dvakráte tolik jako přes řetězový most pražský: za to ale dostane člověk špinavou marku do ruky a smí si ji donest přes most až na druhou stranu. I procházím se po něm a tu jdou přede mnou „Faust a Markétka“. Markétka nějaká vesnická blondýnka, Faust hezky tlustý, s rozhodně elegantním slaměným kloboukem, podobá se, že cizinec.

Faust používá liduprázdnosti mostu a mluví hezky hlasitě a hezky lámaně „do ní“. Markétka mu švitorně odpovidá, kloní něžně hlavinku až na rameno, v levé ruce nese nějakou tíži, pravou drží graciosně do výše a prstíčky jí na té ruce hrajou, jako by lechtaly pejska za ouškem nebo seškrabovaly na př. hlínu s kamen. V tom — kde se vzal tu se vzal — náhle za nimi bodrý venkovan otec. Poctivý čtenář si teď pomyslí, že otci tvář září spokojeností a štěstím. Že si hladí bradu. Že žehná dítěti a jejímu nápadníku. Je mně líto poctivého čtenáře. Mžikem se povznesla otcovská pravice, třaskavý sletěl pohlavek, Markétka odletěla v pravo, Faust v levo a rozhodně elegantní slaměný klobouk na zem. Pravice se vznesla ještě jednou — ale Faust už ubíhal za pilíř, s rozhodně elegantním slaměným kloboukem v ruce.

Vypravuju prostě pohnutlivou událost tu proto tak obšírně, že má svou etnografickou důležitost. To je tak, že ať už rodiče nechtějí nebo samo děvče nápadníka nechce, skoro všude po světě dají odmítnutému tomu nebožáku — co výmluvné znamení — něco „na posilněnou“. V Polsce dají mu růženec hrachu nebo husu v černé omáčce. Na Ukrajině velký meloun. V Anglii kořalku. V Durinkách klobás. Ve Francii vaječný svítek. V Uhrách pečené sele. V severních Čechách tedy pohlavek, pět a půl sáhů nad Labem.

Příbram.

1878.

I.

Ležím na pravém břehu příbramského potoku. Zcela totiž bez své viny — pan páter Jentsch piše, že „Příbram leží na pravém b. p. p.“ a já náhodou ležím v Příbrami. Zrovna v levém koutě od okna, odkud je vidět na Svatou horu. A dívám se a dívám, kdy že už na tom vrchu „vyšší mocí (hezky nerovně) ostříhaném“ zazáří ono zázračné světlo, o němž jsem v Balbínu četl, a kdy už se tam objeví ty „milostné, procházející se dítky“, o nichž jsem slyšel ach! tak nastokrát. Ale s nebe srčí lehýnký déšť a dítkám se nechce, ačkoli jim naproti u židů hrajou do dvou hodin do noci „siegesmarch“ z Franzosen vor Nizza“.

Příbram je město, abych tak řekl, roztomilé. Z venčí sice neimponuje; vzdor pahorkovité své poloze má jen málo profilu, střechy jsou z velké části fádně červené, rovné, zcela tak, jak vidíte ty domečky dole na svatohorských obrázcích, na nichž se ve výši vznáší obraz bohorodičky. Ale uvnitř má město svůj individualní ráz. Síla denních příchozích dodává nádechu velkoměstského, po pahorcích se vinoucí ulice působí svou růzností, a celá řada moderních, elegantních budov školských, jakých bys jinde marně hledal, mluví o vzácné probudilosti. Mne — mne Příbram okouzlila, třeba tu bylo ledacos jiné, než jak jsem byl očekával — považte: ani kouska stříbra nikde, dláždění samý obyčejný kámen jako jinde, ba i desatero na synagoze jen v obyčejném zlatě, ne v příbramsky pověstném „stříbře“! Ale považujte dále: člověk jde, čte nápisy ulic a náhle čte dole u vody „Podskal“! Ach to Pražákem zarepotá, to chytne pražské

srdce silou neodolatelnou — Podskal! Sice bez Vltavy a jen u rybníka, jehož voda by se měla dát na obecné útraty trochu umejt, bez Vyšehradu a bez vyhlídky na Hradčany, Podskal bez Podskaláků, ale přece jenom Podskal.

O historii příbramské nebudu povídat pranic, počkám už, až vyjde dávno očekávaná monografie neunavného příbramského historiografa, badatele Brzáka. Item o poměrech společenských, jichž neznám — poznal jsem vlastenecký zápal a přátelskou osobní ochotu, jež by mne snad svedly, abych Příbram překreslil trochu až do růžova. Item konečně o všem ostatním světském. Příbram má krásné školy a krásnou budovu horského ředitelstva — dobře! Má po ulicích čilý proud lidský — dobře! Má hostince čisté a pohodlné — dobře! Má postiliona, který troubí „Andulku“ s takovou sopránovou koloraturou, že by Lev i s Ehrenbergovou sežloutli závistí jako svatohorské nudle — dobře! — Má stříbrné doly, tak bohaté, že člověk dostává až do prstů křeč — dobře! Ale to není všecko nic — „Spravedlivý miluje zákony boží více než zlato a stříbro“ — spravedlivý nechá všechno světské stranou, zapálí si cigaro a zeptá se, kudy se jde na Svatou horu. A spravedlivý, poptav se, nejde krytými schody, kde to smrdí, nýbrž kolem hostince „u tisíce metrů“ v pravo po cestě, po které by se nezpotil ani Josef Veselý, tlustý hostinský z Josefova.

Italiánský flašinetář kráčí přede mnou a točí klikou. Dám mu šesták, aby už nešel dál — neboť „zkušenost učí, že průvody, které mají s sebou hudbu, méně schopny jsou k přijímání božích milostí“. — Na každém skoro domě al fresco mariánský obraz. Za okny dělané kytky, obětní dárky pro poutníky. Huhňání žebráků lechtá pří-

jemně sluch — jako by medáci bzučeli sladce kolem. Nedám jim nic, přestali by příjemně huhňat.

S hůry hledí klášter a kostel svatohorský — velebný dojem! V klášteře okna v nejčistším kasárnickém slohu. Střecha šindelová jako na stodole. Kuple věží vybíhají dole v překrásné čínské zoby, jimž scházejí jen rolničky, a jsou natřeny půvabnými barvami, jedna jako zelená žába, druhá jako láhev s vajkslovkou.

Krásné — ale co bylo potřebí času, než to tak vyzrálo! Co v moře časův kleslo let od onoho prvního zázraku, o němž nám vypravuje Balbín!*) „Jistá šlechtična, bydlící v Příbrami, velmi zbožný vedla život. Rozstonavši se na smrt prosila svoje, by ji mrtvou nepochovali v zemi posvěcené jako obyčejný hřbitov jest, nýbrž tam, kam by dobytčata zapřažena do vozu mrtvolu její zavezla. Po úmrtí jejím mrtvola položena jest na vůz, tažený dvěma voly, vozka ale žádný. Volové nižádným vedeni neb poháněni přibyli na jižní vrch, kde tato zbožná šlechtična také pochována byla.“ — „Ta událost zavdala příčinu k názvu „Svaté Hory“.

Různé má Hora dějiny. Nejlíp se jí arci vedlo, když pánbůh „o blaho zbožných ctitelův poutního místa se milostivě starati ráčil“ (cituju pátera Jentsche) a Svatá Hora a socha mariánská odevzdány jsou do majetku PP. Jezovitů. Teď bylo hej, Jezovité uvalovali na Příbram proces za procesem, soudy, advokáti měli plné ruce práce, jux byl náramný. Také Jezovité proces za procesem vyhrávali — až na jeden. Chtěli si totiž mermomocí na Sv. Hoře postavit pivovar, což bylo proti všem úmluvám. Marně se obraceli k místům až nejvyšším, důvodně uváděli, že než pivo ze Sušic doveze se až sem,

---

* Balbin. Hist S. M. Lib. II. cap. V.

„v letě zkyše. v zimě přemrzá“, že ale „pivo je nejmilejším trunkem jejich“ — pivovar povolen nebyl a nebyl.

Později, za doby josefinské, přišly na jmenovaný slavný církevní řád pohromy ještě jiné. Procesí nesměla být déle jednoho dne z domova svého vzdálena. Ba ani zpověď nesměla se už po hospodách odbývat. Nespravedlivost vítězila.

— — — — — — — — — — —

Dolandal jsem se nahoru. V pravo vchod k ambitům. V levo několik uliček, plný nizkých krámů, celý bazar.

Snad se duše necítí přece ještě dosti připravena jít v pravo — — tělo alespoň jde v levo.

Nabízejí mně fotografie Panny Marie. Růžence. Obětní voskové svíčky. Nemohu se nějak rozhodnout.

Lákají mne kávou v rantlovaném bílém hrníčku. Talířem nudlí. Porcí kyselých plíček. Něčím na pekáči, co vypadá jako maštěný říční písek. Já ale nepřišel pro světské labužnictví, věru že ne!

II.

Vešel jsem. Vešel ještě s dostatečnou kuráží, ačkoli — když jsem tak přehlíď celý svůj dosavadní, všelikými hříchy a neřestmi děsně prošpikovaný život — jsem věru nevěděl, jak as budu přijat. No — ještě to ušlo. Nebe zůstalo modré, země se nepukala, sloupy se neřítily, nevšímavost skoro až urážející. Jen zrzavá žebračka u vchodu mně pohrozila, že prý se bude modlit „za moji šťastnou hodinku“. Když ji to těší!

Vnitřek zcela zas pouhé napodobení všech poutnických míst italských, nebo chcem-li i arabských. Kolem dokola ambity, k vůli stínu. Pak nádvoří, k vůli nějakému kázání pod širým nebem. Uprostřed nádvoří asi na patnácti, pyramidálně se vršících schodech (vlastní to „svatý vršík“) malý kostelík, uvnitř chladný, as na šest částiček rozdělený. Po těch schodech smí zbožný poutník klečmo vzhůru, je-li ale nenasyta, může hned zdola z města po těch stupích krytých, jichž je 318 — víc než dost i pro nejzatvrzelejší kalhoty.

Ale čtenář je už netrpěliv. Čtenář už by rád dovnitř, před zázračnou sošku. Nebudu čtenáře zdržovat. Jsem ovšem příliš sláb, abych mohl vlastními slovy sošku popisovat, také tam uvnitř není ani dobře vidět, a proto se držím křečovitě pátera Jentsche. Páter Jentsch myslí, že „arcibiskup Arnošt sám zhotovil jmenovanou sochu dřevěnou, poněvadž není dílo mistrovské,“ a vezme-li se zřetel na neobratnost arcibiskupů vůbec, může mít páter Jentsch pravdu. Obraz „převyšuje sotva půl třetí pídě“ — a na pouhé hlavy přichází z toho alespoň půl pídě! Oči jsou prý „ostrým vzezřením milé,“ rty jsou „slušně spojené,“ a obličej „právě takový, jaký matce milosti přináleží“ — čtenář si ani nemůže přát popisu plastičtějšího. „Pozorujem-li, jaký by svatohorský tento obraz bohorodičky sám v sobě byl, mimo dřevo nenalezáme nic; jestiť vlastenské dřevo hruškové, z něhož spůsobena jest podoba marianská.“ Dodávám k tomu jen, že v čas mé návštěvy měla soška hedvábný bílý pláštíček, se zlatým třepením. A takových pláštíčků že má panenka Maria svatohorská přes 40.

Zvláštní znamení: „Pod levou lící jest malé, co vlas široké poranění, což dle Balbína a jiných v čas neštěstí veřejného se rozšiřovalo.“ — Další osobní

události: „Dějepiscové svatohorští vypravují, že mnohokráte vidína byla tvář sochy změněná, buď smutná neb radostná, i také paprsky osvětlená“. — „Roku 1644 ukázala se krvavá rána na obličeji sochy svatohorské.“ — Konstatuju, že roku 1878, dne 30. srpna o desáté hodině dopolední, v čas mé návštěvy, se neukázalo pranic; z čehož vděčně soudím, že nejsem alespoň žádné „neštěstí veřejné“.

Jindřich Libsteinský, nejvyšší purkrabí pražský, dal udělati skříni čtverhrannou, zasklenou, aby socha bohorodičky nemohla býti od každého do ruky vzata, bez rozdílu líbána, atd.“ A skřínka ta stojí vyvýšeně uprostřed stříbrného oltáře, zhotoveného pražským malostranským zlatníkem mistrem Thymem r. 1759. Páteři jezovité neměli ale na zaplacení dosti hotových peněz, a „odvažovali místo nich stříbrné oběti“. Od těch dob, zdá se, nebyly sem pražádné víc stříbrné oběti, jakož bývají ruce, sochy, srdce a j. j., darovány, alespoň zde po oltáři žádné nevisí. Lidstvo patrně skoupne. A když na zázračném místě přece něco obětuje, je to dnešního dne nanejvýš rozum. Co s tím!

Snad nepotřebuju teprv zvláště podotknout, že svatohorská soška je jedna z nejctěnějších ve světě vůbec. Ba byla i korunována na sám rozkaz římské kapitoly vatikánské, což je největší pocta, jaká se sošce vůbec státi může. Teď ji opatrují P. P. Redemptoristé — „výtečné pumpy“, jak jistý uznalý Příbramák se vzhledem na zbožné poutníky se pronesl. Viděl jsem dvě ty „pumpy“, obě byly hezky tlusté, s lalouškem, s červenými tvářičkami. Ale nepumpli mne.

Mohli mne zrovna hravě chytnout v ambitech, kde jsem trnul nad malovanými zázraky. Bože můj, je to tam výběr, na nic na světě není zapomenuto! Vozy se

řítí se strání, koně už jsou pryč, lidé budou také ihned pryč — ale ne, nestane se jim nic! Splašení bejci se ženou proti lidem a to v širém poli. Lidé padají se zdí a trámy padají na lidi. Povodeň zatápí celou dědinu. Ledové kry rozemílají obydlenou budovu. Blesk mlátí do lidí, jen což děláš. Milenec střílí po milence. Panák stojí s rozpřaženýma rukama na hořící střeše. Hanební Turci přepadají zbožné křesťany a „hodlají“ je odvést do otroctví. Mor dáví lidi po ulicích. Loupežníci přepadají chodce v pustém lese, obklopili ho, ďábelská radost zračí se už na jejich mizerných tvářích — ale cuc! nic, pranic se nestane přepadenému, nebe už se otvírá a v nejbližším okamžiku budou loupežníci nejspíš oslněni, nebo tak něco. Vůbec se nestane pranikomu nic, milenec, celý spleten, střílí v nepravou stranu, hloupý bejk běží někam do světa, povodeň náhle opadá, a blesk utíká, co mu nohy stačí a studem červený jako pivoňka, honem zase do nebe vzhůru od místa, kde se zbytečně blámnul. A ta výtečná malba! Kdo stojí, zdá se, že padá; kdo běží, leží bradou už na zemi; a kdo leží, zdá se, že stojí na hlavě a šermuje nohama ve vzduchu. Perspektiva je veskrz zázračná.

Být tam takhle člověk sám také namalován! Nebo moci se alespoň tužkou podepsat na některý pilíř! Je ale zápověď co nejpřísnější a na druhém pilíři v pravo stojí — nejspíš vyšším vnuknutím povstalý — nápis:

„Liebst der gottesmutter reinen thron,
nicht auf mauern deinen namen schreibe,
trachte lieber nach des himmels lohn,
dass dein name dort geschrieben bleibe —
wer aber dennoch sich unterfertigen wuerde,
zahlt zwei gulden strafe.“ —

Co se týče mne, přiznávám se ovšem k jisté gourmandise, i v zázracích. Mně se líbí nejlíp ten ze dne 9. září r. 1663. Tenkrát byl totiž svatohorský poklad na rychlo odvežen do Prahy, „ze strachu před nesmírným množstvím Tatarů padších do Čech“. Zázrak leží v tom, že ani žádného Tatara jaktěživo nenapadlo, aby roku 1663 padal do Čech. —

Ztrnulý, unavený vyjde člověk zase ven.

Venku krásné modré nebe; s hory dokola pohled na vlnitý, požehnaný kraj. V údolích a po stráních dobře vzdělaná pole, nahoře po vršcích temné lesy, jako pernaté koruny.

Kupy černých trusek označují tamhle otvory stříbrných dolů. Černý kouř valí se jako ze samého lůna země, zde — onde — na dvaceti místech.

Z nádraží dole zaznívá jasné dzink! — dzink! Signály to elektrické. Blíží se rychlovlak — lidstvo spěchá do století d v a c á t é h o.

III.

Povídám Vám: stříbro mělo zrovna bláznovskou radost, že mne konečně přec jednou vidí. Tleskalo paprskovýma svýma ručičkama, mžouralo lesklýma očičkama stranou tak hravě a sladce — zrovna jako zamilované děvčátko. Nedivím se mu, čekalo chudák na mne dost dlouho, snad už si někdy zoufalo, že se v tomto životě nejspíš ani nesejdem — na jiné čekává prý ale ještě dýl. Jsouť prý lidé na světě, kteří maji už kupy stříbra na hlavě, v kapse ale pořád ještě ani za fenigl mědě.

„Vím, že nejsem osvobozen pomíjejícím zlatem nebo stříbrem, nýbrž drahou krví Kristovou", četl jsem to v prvním listu sv. Petra, I., 18., dosti často, pomyslil jsem sobě však přece: když už jsi jednou zde, v Příbrami, zrovna pod těmi stříbrnými doly, vnikni tam přec do ledví země, fárej skrz Barrandovo „pásmo B", podívej se přec do té „první síně", která je ve všech spolehlivých báchorkách naplněna samým, samým stříbrem!

Odbyl jsem si tu návštěvu v salonním obleku hornickém. Oblékli na mne havířské spodky, které, myslím, byly už několikkráte v peci vypalovány k vůli většímu výtěžku dolův, opásali mne koženou zadní zástěrou, dali na hlavu klobouk formy naprosto báječné a zavěsili na palec pravé ruky hornickou lampičku s neparfumovaným olejem. Nechci tvrdit, že jsem vypadal snad příliš luzně, ale řekli, že je to „velmi dobré" a postavili mne do čtyrhranné klece. „Zdař bůh!" praví strojník, „zdař bůh!" praví hornický můj průvodce vedle mne, „zdař bůh!" pravím také sám, abych vůbec něco řekl, stroj zaskřípe — jedem.

Mžikem zmizelo denní světlo. Ledově studený průvan fičí kolem nás do výše. Zcela to zvláštní pocit, když člověk poprvé jede do té neznámé hloubi! Černo pod nohama, černo nad hlavou. Úzká šachta zdá se jako by se úžila stále víc a víc a přistupovala člověku až k tělu. Vzduch vlhký, ruka držící se zábradlíčka rychle mokne, nohy jako by stály v blátě, trámy a prkna, vroubící stěny šachty, mdle se lesknou v plápolavém svitu našich kahanců. A té vlhkosti jako by stále přibývalo — sluch se mimovolně napíná, neblíží-li se padající vody. Chvílemi drcne klec do trámu — letíme dál, chvílemi zaskřípe drátový provaz nad námi — dále! dál! chvílemi se stěna v pravo nebo v levo trochu rozšíří, mžikem zahlídnem

temnou jeskyni, dva, tři černé lidi v žlutavém polosvětle — „zdař bůh!“ — „zdař bůh!“ zní to za námi, jako by nám někdo na čelo dělal ještě křížek, než doletíme do hrobu. „Tři sta metrů“, praví průvodce vedle. — „Pět set metrů“. — „Sedm set metrů“ — a my letíme pořád dál. Že má šachta jen tisíc metrů? K smíchu! Dva tisíce, pět tisíc hádám. Snad se prokopali už až k samému středu země, ale nikdo jim to ještě neřek'.

Konečně! „Jsme na dně?“ — „I toto, teď se projdem a pak polezem po žebřících dál.“ Jsem, to se rozumí, vášnivý přítel lezení po žebříku a těším se tedy už napřed. Vnikáme do chodeb pán bůh ví kolikátého podzemního patra čili „obzoru“, myslím že šestadvacátého. Je to labyrint! Římské i pařížské katakomby dohromady byly by snad pouhou vesnicí naproti tomu městu zde. Vážně jde průvodce přede mnou po prknech zem kryjících, ale nad zemi trochu povýšených, a vážně jdu já za ním. Chvilkami vyzdvihne průvodce kahanec do výše, aby něco vysvětlil, a já jako marioneta vyzdvihuju kahanec za ním. „Račte dát tadyhle pozor, abyste nezlomil nohu,“ a já ráčím dát pozor.

Chodby jsou ouzky, nemohl bys ani jednu ruku od těla napřáhnout. Také jsou málo jen vyšší než slušně vyrostlý člověk. Stěny jsou fádně hnědé, sama jalovina a já — já myslil, že jsou ze samého stříbra! Je tak ticho kolem. Ohlížím se, nezablesknel se někde kahánec Jules Vernova zlomyslného uhlíře neb zelené oko Chateaubriandova katakombního trpaslíka — nic! Průvodce svítí na strop, kde prý „bývala dřív stříbrná žíla.“ Který to klassik říká: „Was koof' ich mir drfür?“ Že prý, kdyby nebyly stěny začazeny, bylo by přece ještě něco vidět. Tak ať je vydrhnou, než tam vedou pořádného člověka! V tom zahučí hrom, skutečný hrom.

„Trhají někde skálu?“ — „I ne, to jede jen huntek. Račte se tadyhle přitisknout k stěně.“ V černé dálce kmitne světlo a blíží se rychle s děsným rachotem. Teď teprv pozoruju, že po zemi běží železné, tak as stopu od sebe vzdálené koleje. Zjev se už přiblížil. Napřed kahánec zavěšený na „huntku“, čtyrhranné to úzké bedně, za huntkem běží tlačící člověk. „Zdař bůh!“ a hrom utíká někam za roh. „Když se trhá skála, zní výbuch jen tak, jako by se odloupnul kousek kamínku,“ vysvětluje průvodce.

Hromy se množí, patrně jsme už v obydlené končině. A stěny jako by byly živy. V pravo, v levo to uvnitř stěny klube, jako by červ tam hlodal. „Spojení se hledá s naší šachtou.“ Na stěnách vysvětluje průvodce dle dosti ještě znatelných, vytesaných známek, jak se měří vykonaná práce horníkova. A teď — snad už se nalezáme někde v severních Čechách — přišli jsme konečně na horníka skutečně pracujícího. Byl chudák o samotě. Za krátko jsme našli dva, vrtající nemilosrdně do skály. „Není nabito?“ ptá se opatrný průvodce a mně je, jako by se mně chtělo odskočit někam hezky daleko na zad. „Není,“ odpovídá horník. Neskáču tedy nikam, řeknu „hm!“ a strčím hlavu hodně blízko, jako bych trhal skály prachem tak ob den. Po stěně běží stříbrná žilka hezounká, pro mne ale pořád ještě příliš malá. Za to vidím teď už žilku v každé chodbě a pracující horníky. Potvrzuju, že pracujou zcela věrně dle toho, jak je to vidět na flašinetech, na těch s vyřezanými ze dřeva doly a havíři. Ale nemají tak červené tvářičky jako ty olakovaní dřevění. Jsou bledí, suší; podzemný, olovem nasycený vzduch je vysušuje. Snad není ani plat dle toho, aby stučněli. A šat mají zrovna tak salonní jako já. Škube mně to rty, abych je svým barytonem okouzlil

a zazpíval jim berounskou: „Vy havrani umazaní!“ Ale oni snad nejsou barytonu nakloněni, a vypadají tak divně, s těmi kladivy v rukou. Sami prý vůbec ani nezpívají, kraj jimi obydlený je prý němý jako po vymření.

„Tak, a teď půjdem o obzor níž. První žebřík!“ Dobře lezu, jako veverka lezu. Krátká chodba a druhý žebřík. Desátá a dvacátá chodba, dvacátý žebřík. „Jen až přijdem na schody, pak to jde snadně,“ praví průvodce nějak útrpně. Nemohu takovou útrpnost vystát — já o schody ani nestojím, myslím, já — já bych lezl po žebřících s rozkoší celý den.

„První schody!“ a průvodce zmizel mně v nějaké čtyrhranné dirce pod zemí. Dívám se dolů, průvodce stojí už dole na pevnině a svítí vzhůru. Jakpak se pro pána boha po tomhletom leze?! Pouhá kláda, ale z těch tenčích. Do klády natesány prostě vruby. O nějakém zábradlí ani památky. A tomu dřevěnému pilníku říkají schody! —

S velkým namaháním protlačím své centové tělo otvůrkem dolů, ale jen do polovic — necitím nic pod nohama, visím ve vzduchu, snad někdo „schody“ odnes’. Konečně noha se zachytne o vrub — dobře, ale jak dál! Na palci mám kahánec. Když se takhle kejklá, pálí mne do prstů a nemohu se držet. Nechám jej tedy rozumně stát nahoře; až slezu po několika vrubech, sáhnu si zas pro něj. — Jen kdyby to šlo, po těch vrubech, ale pravá noha nemůže kolem levé a levá šlape na pravou. — Obejmu kládu — čtyry vruby, tak, a teď kahánec! Hrome, spálil jsem si dlaň! Ale už jsem dole. „Dobře se to leze,“ míní průvodce. — „Velmi dobře!“

Dvacet takových pilníků! Na každém z nich činím zcela nové gymnastické vynálezy. A uvádím tělo do linií, o jakých nemělo posud nejmenšího tušení. Konečně jsme

o „obzor“ níž, nohy se třesou, ale teď to jde pořád rovně zas dál, z chodby do chodby. Nesmírný, rozkošný vandr! A teď ty žíly! Evsebská — Mariánská — Matky boží — Vojtěšská — a ta Vojtěšská na jednom místě až dva sáhy silná — spousty stříbra hluboko pod obzorem jaderského moře! Aby byl ošemetný Horymír, když r. 847 (zapomněli jsme slavit tisícileté jubileum) zatopil příbramské doly, zkazil je tím už nadobro. Co by byl přivedl havířů o chléb! A „nás“ okradl o tolik stříbra! Myslím, že i takhle nemá v hrobě ani pokoje. Alespoň jeho Šemík ho najisto nemá. Potkal jsem ho na šestadvacátém obzoru, jak tahal huntky. Kalné oči poulely se do tmy, klopýtal a nebylo mu nějak při tom volno. Už nevyjde dřív ven, až scípne, a pak vjede jeho vinná duše do jeho náhradníka. Je to opravdu Horymírův Šemík, viděl jsem sám, jak horníkovi kradl z kazajky chleba. —

Mám stříbro mnohem radš než zlato. Za prvé se ke mně chovalo vždy rozhodně přátelštěji. Za druhé se dají z něho dělat tak pěkné věci — viz Benvenuto Cellini. Ostatně je to zcela lehounké umění, to stříbrnictví — v Šalomounových příslovích, 25—4, je kratičký a úplně jasný návod: „Odejmi trusky od stříbra, a vyjde nádoba nejčistší.“ Za třetí se o něm nevypravují tak ošklivé věci jako o zlatě, na př. hladomor Midasův, hanebnosti Jasonovy, a t. d. Ovšem — abych si to pro případ se zlatem přec docela nepokazil — putování za zlatem spůsobilo také některé věci dobré, Balboa objevil Velký Okeán, De Soto veletok Mississippi, a t. d.

Ad vocem „trusky“! Kolem Příbrami je jich celé pohoří. Vůbec jsem, prošed šachty, prádla a tavírny, a vida ten drobet stříbra v tom dusícím množství jalovin, se divil, že těžení stojí přece za to, že to živí tolik lidí

a dá ještě užitek. A dá! Příbramské doly dávají světu stříbra mnoho, a po otravě stříbrem ještě taky dostatečné množství olova na pobíjení lidstva.

Šťastná země, ty Čechy! Aby takhle byla ale ještě šťastnější. Aby nám byl pánbůh nadělil dle slov písma: „Místo mědi přinesu zlato, a místo železa přinesu stříbro, a místo dříví měď, a místo kamení železo.“

Myslím, že my Čechové bychom z toho neměli přec ani vindry.

Na horách.

1881.

Doufáme, že vás těmato párma horáckýma řádkama při dobrém zdraví vynatrefíme: co se nás týče: František, Pepička a Bedříšek jsou zdrávi; jenom Jeník měl včera bouli (Slávek ho strčil), ale dnes už ji nemá. Také jiní lidé jsou tady zdrávi — samé červené tváře, buclaté obličeje — pro vzdělaného člověka podívání až komické!

Ale musíme vám říci, že máme o vás strach. Včera tu pršelo a voda se lila takovým valem s nás na vás do údolí, že slavná cís. král. pošta bude musit nejspíš tyto řádky za vámi poslat někam po Labi. Bylo by vás takto přece škoda, jakož by bylo škoda i toho ostatního lidu dole v kraji — lid veselý, samá zábava, jak jsem oknem vagónu pozoroval. Bylť právě krásný den a myslím, že téhož dne nezůstal ani jediný člověk doma a všichni že byli venku pod širým nebem. A zde si hráli na polích, páni vysvlečeni z kabátů a dámy — já se to ale stydím

říct. Jedni dělali divné žluté řádky po zemi, druzí z těch řádek zas hromádky a otýpky, třetí to nakládali na vozy — zcela zvláštní hra, v Praze, myslím, neznámá. Jeden pasažír tvrdil, že se tomu počínání říká „obilí“. Druhý zas že „žito“. Říká se tomu v každém kraji asi jinak.

Teď jsem tedy na horách. Povídám vám: samé silné zdravé hory, vypadající rozumně a usedle. Když je rve dětinský vítr a pere do nich nemluvný déšť, hory stojí a mlčí, a když vítr a déšť se unaví a přestanou, hory se jenom usmějou. Je-li zdejší kraj hezčí v dešti nebo ve slunci, o tom jsem se ještě nerozhoď; až se rozhodnu, sdělím vám to. Těžko jej popsat. Těžko nalézt zcela vhodné porovnání. Nepadnete-li do mdlob, řeknu, že mně ku přirovnání napadá jen — Londýn. Jako v Londýně není také zde nikde a nikde místečka, z něhož by nebylo vidět „kousek zelena“. Kam se ohlédnete, všude „parky pro děti“. A jako v Hydeparku prochází se „fashionable“ svět těsně vedlé pasoucích se beránků, tak můžete zde věru spatřit českého žurnalistu, ponořeného v unášející pohled na bulíčka, který bziká. Idylla dojemná!

Já vím, že jste zvědavi a že očekáváte ode mne cestopisného poučení. Nu, co do přírodnin, daří se zde hlavně smrkům a českým študentům. Rostou do náramných výší! Sám jsem viděl jednoho, kterého jsem odhadoval na dva métry. Také jahody zde rostou, ale ne — jak se domníváte — na ošatkách, nýbrž na stopkách. A pak černé jahody čili borůvky; jsou všude zdarma, ale když my menší se jich najíme, máme černé huby a ti větší se nám smějou. Kde je mnoho smrků pohromadě, říká se tomu „les“. Kolikráte už jsem četl nadšené, poetické popisy „lesu“! ale mně se les nelíbí. Žádný pořádek není v tom, žádný rozum. Kdyby byl alespoň rozdělen

na čtvrtě jako Praha. Nebo aby byly stromy číslovány, v pravo čísla sudá, v levo lichá, aby člověk přece věděl, kde a co. Teprv teď se dostává do toho trochu kultury. Kde byl pěkně vzrostlý a tedy kultury schopný strom, uděláno z něho pro obecenstvo hezké kulaté sedátko — „pařez“ se tomu tady říká. Až budou všechny stromy takhle vzdělány, bude zde náramně krásně.

Lid je poněkud zvláštní. Považte si: zde se ještě ani nekrade! Jediný výklad smutného toho úkazu snad je, že jsme zde 3.200 stop vysoko, a že lidská vzdělanost, na prsa, jak známo, trochu slabá, nemůže do té výše. Výtečný a rozhodně důležitý berlínský časopis „Der Bauernfänger“ na př. nemá zde abonenta ani jediného! Vůbec — noviny! Vždyť tu nejsou ani plakáty — vskutku ne, vzdor tomu, že nejpěknějších „nároží“ je všude dost. Choď půl dne a nedovíš se věru ani, je-li „U Lišků“ na svatojanském náměstí v Praze dnes taneční zábava. —

Z toho všeho pak arci následuje, že také průmysl není tu valný. Za jedinou chvalnou výjimku uvádím výrobu „brusinek“, jichž se exportuje přece něco.

Ostatně není lid zdejší snad bez talentů. Poslouchal jsem pasáčka. Měl bič a práskal vám jím celou škálu! Člověk by neřek' — zcela maličký, nepatrný hoch. Také pro ozdobu krajiny dělají ledacos. Když někdo umře, dají ho na prkno, a když ho pak přendají do rakve, vezmou to prkno, postaví je někde vedle lesní cesty a napíšou na ně: „Na tomto prkně ležela mrtvola Antonina . . .“ Zcela jednoduchý nápad, ale přispívá náramně k příjemnosti krajiny.

Co do národního kroje nosí se zde všeobecně frak, ale bez šosů. Snad mají také nějaké „národní zvyky“, ale já jich ještě neznám. Po první noci jsem se už do-

myšlel, že jeden zvyk poznávám. Ještě jsem spal — byly tak asi čtyry hodiny z rána — když pod mým oknem ozvala se hudba. Vlastně ne hudba, ale takové divné řinčení a cinkání, jako když v Praze je svátek některé kuchařky a ostatní děvečky z domu seberou kastroly a jiné plecháče a měchačkami té oslavené provedou „kasaci“.

„Aha,“ myslil jsem si, „zdejší krajinský zvyk, uvítání nově přibylých. Chtějí mne vylákat tím žertem k oknu. Ó, tak chytrý jako vy, jsem já taky,“ a nehnul jsem se. Když to ale nemělo konce, vstal jsem přece. Pod oknem se mně pásly 4 kravičky, 2 ovce a 1 koza (bílá), a měly na krcích velké placaté zvonce. Tedy jsem měl přece alespoň v něčem pravdu! Tak chytrý jako . . . . Ale zdejší kravičky nejsou příliš chytry. Vůbec mají prapodivné, jak myslím, zcela neslušné zvyky. Včera v tom největším lijáku žraly vám tu nechutně mokrou trávu! Otevřel jsem okno a měl k nim řeč. O určení mléka pro krávu, o vlivu vody na mléko, pěknou řeč — ale ony žraly dál.

Bydlím zde na Špicberku, u otce Prokopa. Výtečný otec! Ne jen svých vlastních dětí (viz mou hořejší zprávu o Františcích a Pepičkách), ale i všech nás dětí potulných a bludných. Každého, kdo přijde, napoji mlékem měšťanů plzeňských a vezme jej pak láskyplně do dvou měkkých loket peřin. A je spokojen, když mu vandrovník při odchodu stiskne vřele ruku a vtiskne do ní nějaký směšně malý peníz, jen tak na památku. Pozoruju ho a líbí se mi. Tak že jsem se odhodlal, jakmile dosáhnu zákonem předepsaného stáří, že otce Prokopa adoptuju za vlastního syna. Tím se stanu zároveň dědečkem a důležité, posud mnou zanedbávané životní potřebě bude

vyhověno. Sdělil jsem mu to včera v kruhu přátelském a pohnutí bylo všeobecné.

„V kruhu přátelském.“ To je vám ku podivu, jak domácky se zde člověk cítí! U otce Prokopa je až na poslední hřebík všechno české. A z těch, kdo sem přijdou, je alespoň devadesát ze sta Čechů. Ten český národ je přec jen mořem, živým, rozechvěným teď mořem, a vlny jeho bijou až k nejvyšším temenům hraničních hor. Je nás teď už mnoho. To by snad ani nemělo být.

Rád zde sedím v tom českém, denně se měnícím kruhu. Ale ještě raděj sedím někde venku, někde odkud se vidí do rozlehlého údolí, na porostlé stráně a přes ně na vzdálená modravá temena. Zvláště pod večer a sám — ta sladká samota! Piju vzduch a vpíjím se okem do sterých kras — víte, ty hory — ta příroda — ten svět — ono je to přec jen krásné!

Nikdo kolem nemluví, já sám ani nezašeptnu, je ticho. Ale takové divné, hybné ticho, v němž žije a dýše něco neviditelného. Někdy si les zavzdychne z hluboka, tak z hluboka. Někdy jako by zašeptal vítr. Kdesi tu po stráni šplechotá a po kamenech skáče potůček horský. Dole někde ještě se pase skot a zvuk zvonků jeho, dálkou dušený, zní jako žblunkot vody, padající na okraj stříbrného zvonu. Údolí jako by přemýšlelo již o minulém tom dni, ale na tmavých lesích rozlehlých strání je ještě úsměv a mezi nimi rozseto zlato nebes na prachu země.

Je v tom všem rythmus, kterému ještě nerozumím. Příroda nám něco vypráví — ale co? — Dívám se na vršíček, jemuž zardělému není také ještě do spaní — dívám se přes něj na daleké modravé hory — přes hory dále — dál — pocit nekonečnosti zatřásl mnou — „Vzbuď se!“ volá nekonečnost ta.

Oko sklesne zaleklé náhle zpět. Na hory, stráně, údol — „Zpívej!“ zní to z nich. — Staré pohádky bijou v mé spánky, před zrakem jakoby poletovala zlatá léta dětská — je tak slastno — tak — —

Teď jako by něco bylo hvizdlo. To byl jistě tamhle ten cestovní ukazovač! A za ním se vine bílá cestička a kývá na mne.

Hvízdej si, kývej — však já se odtud nehnu!

1881.

II.

Mám radost a zpívám si jako káně (jiných zpěvných ptáků zde totiž nemáme). Předně bude vojna — předevčírem byl měsíc jako krev a včera bylo slunce jako krev — a vojna blaží pořádného žurnalistu vždycky. A za druhé prší, je zima a vidím kolem sebe samé jen k nepopsání mrzuté, zoufalé tváře. Nechci se chválit, ale na trýzeň svých bližních dívám se rád.

Víte, ať si Björnson velebí duben a zpívá pěkné, tuze pěkné písničky naň! Že prý duben se usmívá a dovádí, blýská a hřímá, že prý jeví rozhodné talenty, a už to je prý od něho hezké, že „vůbec něco chce“. Mně je ale takový náš český měsíc letní také zcela milý, zvláště zde v horách. Dnes máme zde na př. sedm stupňů tepla (v dubnu také nebývá míň) a prší už tři dny po sobě (v dubnu vydrží déšť sotva přes den). Už jsem se rozhoď, kdy že je zdejší kraj hezčí, a pravím:

v dešti. Co pak my víme v kraji dole, co je déšť! My držíme jen jeho mokré, nepříjemné konce v rukou, u nás je už starý, zašedivělý. Zde je mlád, skotačí, lítá, běhá, lichotí se k nám, zase ve hravém vzdoru se vzdaluje. Hotové dítě, s červenýma tvářičkama až do fialova, a zlaté a stříbrné slzičky kanou mu po nich. Sám otec jeho, oblak, je zde ještě mladý a hravý, ne takový omrzelý, temný morous jako u nás Někdy táhne s kamarády veselou řadou, rychlým skokem, jako když hoši se pustí ze školy. Pokoušejí pak staré ctihodné lesy — máte to vidět! Jednomu se zavěsí do vlasů, zrovna jako by se mu kouřilo z hlavy. Druhý je musí schovat ve svém vnitru, a pojednou z něho zas vyskočí a běží jako zběsilí po stráni vzhůru a mžikem zmizejí v lese protějším. Co my se jim nasmějem! Nakupí se nad námi a pod námi, že nevíme, kde jsme. Pak obklopí stateček vedlejšího sedláka šedivými krajkami, že to vypadá jako panenka Maria nad Příbramí. A pak jdem k obědu a on nám tu veběhne oblak oknem do světnice a pojednou jsme celí mokří. Co tomu říkáte?

Ale zima při tom musí být, déšť a pořádná zima, sic je rozkoš jen polovičatá. Dokud bylo slunečno a teplo — někdy tu bývá totiž také pěkně — neměla zdejší společnost daleko tak zajímavý ráz jako dnes. Já tomu jaktěživ neuvěřím, že „modrá barva, modré světlo“ přispívá k utišení lidské mysle, jak se nejnověji tvrdí. Dokud bylo nebe modré, kraj světa lítali členové naší profesorsko-doktorsko-studentsko-úřadnicko-žurnalisticko-mužsko-ženské společnosti! Rozbít za dva dny tři páry bot, nazývali „rozkoší“. Trmácet se denně devět hodin po horách, bylo jim „zábavou“. Sotva ráno vstali, už šli. Sotva se najedli, už šli zas. Když přišli, zpívali. A ještě na večer byli všelikých šprýmů a různé nepo-

sednosti plni. Ba ani to, že bylo pivo dobré, nezkazilo jim humór. Je v tom všem rozum?

Jak ale udeřil déšť a mrazivý chlad, hned byl změněn kraj i lid, a všechno tak, že si to musím chválit. Již barva všeho rázem se změnila a byla příjemna nad míru. Nebe sešedivělo. Potoky zčernaly. Mech zrezovatěl. Stromy a nosy zčervenaly. Tváře zmodraly. Ústa zbledla. Ba i ta srnčí s nokama byla podzimně sniva.

Ještě učiněny některe pokusy na oživení hovoru a společné účasti. Proslulý fysiolog český byl včera na Černém jezeře, lovil tam drobounká zvířátka a přinesl nám jich plný lavor. Pak je dával kus po kuse pod drobnohled — viděl jsem, jak vypadá Euclyfa spinosa, Polyphemus monoculus, Cyklops, Dafnia. Tato, ta Dafnia, je vzdor své vzorné mateřské lásce (nosíť svého embryonka, své děťátko, v tuze pěkně vyšívané červené peřince) zvířátko pohnutlivě hloupé. Jinde jí není dobře než pod vodou, ona ale nedá pokoje, dokud se nedostane na povrch — pak po jedné straně uschne, nemůže zas dolů a zhyne. Zrovna jako člověk. Věda nás učí, že naši praotcové žili také ve vodě — jak krásně zima jim tam musilo být! — ale lidstvo nedalo pokoje, až vyplavalo ven a teď tu všichni bídně osýcháme a hynem.

Tihleti malilinci, mikroskopičtí ráčkové jsou přími potomci našich velectěných předků, zůstali ve své vodě a živí se v ní až podnes poctivě. Prohlídl jsem si je dobře, jsou zcela slušného chování a dávají vás pozdravovat. Musím říci, že tohleto mikroskopování je zábava vůbec rozkošná. Člověk vidí svému spolutvoru až na dno duše, vidí, jak krev se mu křečovitě tělem prosrkuje, jak mu srdce bolestí cuká, jak spolutvor usýchá, mře — bylo by zrovna hříchem, kdyby si člověk přál zábavy ještě větší.

Také já jsem chtěl k oživení společné nálady něčím přispět, ale mně se nedařilo. Navrhl jsem, když už šťastnou náhodou a jednou v životě jsme zde tak blízko nebi, abychom tedy dávali pozor, mají-li nejnovější astronomové pravdu, že jsou měsíce Saturna také lidmi obydleny. Musím říci, že jsem se svým návrhem téměř propadl. Někteří obrátili hlavu sice trochu k oknu — ale ani žádný od stolu nepovstal. Navrhl jsem na to mnohem bližší a tedy zcela pohodlně přístupné měsíce Jupiterovy — už mne ani nikdo neposlouchal! Dobrá! tedy si vezmu sám na starost alespoň Marsa. Že prý tam už od nespočetných milionů let musí se potloukat tvorové myslící jako my. Že prý tam byla už civilisace, když u nás ještě ichthiosaurus drápy svými dával zákony. Ano, že prý odtamtud nejspíš nás dávno pozorují, že nám asi už po několik tisíciletí dávají se svých astronomických věží znamení, že na nás mrkají. Dobrá, jejich přání se má vyplnit Už nemají nadarmo mrkat!

Ano, s nastalým chladem nastal ihned myšlénkový úmor. O důležité otázce, smí-li se užívat výrazů „vícero“ a „méněro“, jednali jsme sotva minutu. O předůležitém nálezu, že staré egyptské královny nosily paruky z lidských vlasů, sotva půl. Jediné — jediné, co námi ještě alespoň trochu, na dvě, na tři minuty pohne, je v skutku poesie. O bohyně neodolatelná, věčná panovnice srdcí! Když vezmem zápisní knihu zdejší, pro hosty vyloženou, když zrak náš padne na turistické básně plné nadšení a vroucnosti, když čtem překrásné verše, jako

Na Špicberku u Prokopa
mizí všecka smutku stopa —

nebo

Proto jsem sem také přišel,
že jsem od jiných to slyšel —

ano tu nám pojednou něco až k srdci sáhne, polomrtvý, zmodralý ret se zakrouží jako k novému životu a bledou tvář přelítne pršek růžový.

Ale doufám, že ani to už nebude trvat dlouho. Vstal jsem právě teď od svého stolku. Stálo to namáhání — nohy zkřehlé, tělo jako ze sněhu, prsty jako dřívka. Kdo však popíše mou radost, když jsem přistoupil k oknu a spatřil na teploměru: čtyry stupně! Člověk má v životě tak málo radostí pravých!

Do rána, doufám budeme na nulle.

Sesedneme ještě kolem stolu a začneme, myslím, mrznout od nohou. Jak pak to může dlouho trvat — snad hodinu, snad dvě, a budem nehybni — společnost střechýlů, skřehýlů, rampouchů, mrtvol — „rodiny Kryšpáků“ vydání druhé.

O čemž vám pak podám zprávu obšírnější.

III.*)

Ano — o čem psát! O čem pořád ještě psát!

To nebyl jen požár, jen pospas zuřícího ohně, toť ta stará sopečná půda česká znova se odevřela, po tisíciletích znova zabouřila, a zatřásla zemí i lidem daleko, daleko kolem! Co nám několika to bylo platno, že jsme v dobu tu dleli vysoko na horách — plameny šlehaly až k nám a olizovaly nám srdce! Co platno, že jsme stáli na samém temeni prahory a pod nohami svými

*) Psáno po vyhoření Národního divadla v srpnu 1881.
Pozn. poř.

měli žulu do tisíců stop — hora se chvěla a my po ní se potáceli jako zmítaný list!

Bylo to děsné ráno a člověk se cítil jako ztracen mezi ztracenými lidmi. Druh druhu nepohlédl do očí. Co žena to pláč. Co muž to sloup. Slovo vázlo v hrdle a když pracně se ozvalo, znělo jako chrapot dušeného. A pojednou se ruka zdvihla k hrdlu a prsa pracovala — vždyť prý muž ani nesmí si zaplakat!

Prvního dne přál jsem si orlích křídel, abych se vrátil a pomáhal. Dne následujícího přál jsem si zas býti posunut dál o tisíc mil, abych Prahu ani tak brzy nespatřil. Bojím se prvního pohledu jako uštknutí. Jaká to retroperspektiva? Třicet let v ssutinách. Nadšení a radost celého pokolení troud a popel. V divoké směsici mihají se myslí obrazy a dojmy minulosti. Slyším ještě ty první zápasy, má-li, nemá-li se vůbec podniknout to dílo obrovité, snad nad síly naše sahající. Vidím, jak mozolovité ruce, třesoucí se rozechvěním, zanášely do sběracích listin první příspěvky své. Hlavou mi zvoní ta sterá, tisícerá veselost, sprovázející příspěvky ve společnostech skládané den co den, po dvacet let den co den. Zřím ještě — vždyť mně do smrti není lze na ni zapomenout! — tu velkou slzu, kanoucí po bledé tváři Sladkovského, když požár náruživostí hrozil divadlu zhoubou první. Zřím a slyším lesk a zvuk přepamátného velkého průvodu — cítím to krásné teplo, rozestřené tenkráte celou přírodou, sálající z každého oka, prochvívající každým zvukem, vždyť mne hřeje podnes, kdykoli sobě v dobách mrazných na den ten vzpomenu. Naslouchám, opakuju si ty steré plány do budoucnosti, čím že vše bude nám to divadlo naše, co vše třeba na jeho zdar ještě učinit — vždyť jsme vykládali sobě plány

ty ještě téhož večera, když divadlo bylo obemknuto již žíravými plameny — —

Ne a ne a nesmí se nám z našich poctivých snů přec jen zmařit ani jediný! Zcela zbytečné, pouhou jen formalitou bylo provolání k vůli novým sbírkám. Co činit, bezodkladně, bezohledně, to cítil a cítí každý Čech. Jedinou minutu nezahálet, nemá-li být ztraceno minulých i budoucích let čtyrycet. Druhý šíp vystřelit, aby nebyl ztracen šíp první. Rána bolestná — bolestnější as nezachvěla českou zemí od bitvy bělohorské! — zaťata nám do živého — ale my s pýchou pravíme dnes, že v skutku „do živého“. Do živého těla, do zdravého organismu, jenž rychle hojí, jehož hojivý spěch praví: „Čekají na mne v životě ještě velké práce jiné!“ S lesklým zrakem pohlížíme dnes na ty nové sbírky své. Němci, kdykoli podnikají nějakou sbírku národní, musí sami sobě se vysmát nad výsledkem. Ve Francii, sebere-li se na něco milion franků, platí to za důkaz národního bohatství, a celý svět jmenuje pak národ francouzký národem velkým. My, národ chudý, sebrali jsme obratem ruky také ten million.

Ale nedomnívejme se, že jsme proto v čemkoli národ velký! Ze spáleniště vyvstává dosud puch — my pak musíme se sklopenou hlavou říci: „Vlastní byla chyba naše!“ Chyba založená v české povaze, v naší lehkomyslnosti, zázračné nedbalosti. My podnikáme vše se zápalem posvátným, ale zápal chladne druhého dne a mrazne dne třetího; myslíme na vše a tak často nedomyslíme ničeho; přebíráme povinnost s úmyslem nejkrásnějším a za bolestně málo času ani více na ni nevzpomenem; budujeme, ale nestřežíme; bijme se do prsou — jsme všichni stejni! V posledním okamžiku, zcela nepatrnou snad maličkostí zmařeno dílo veliké. Pracovali

jsme s velkým nákladem času, peněz i lidského intellektu, všechny síly duševní i síly živelné musily nám pomáhat při práci té, ale my nestřežili živelních pomocníků svých, až jeden z nich náhle vzrostl a nás pohltil. Střežme teď i v jiných směrech co nejnedůvěřivěji spojenců svých — ať náhle nepohoříme, ať ve světě nezhynem!

Ovšem, co teď platna spousta slov, dnes třeba činu. Myšlénka Národního divadla vznikla z jeho potřeby. U nás nebylo a nikdy nebude divadlo v tom smyslu „národním", v jakém je v Italii nebo Francii, ale musí být národním tím, co pro národ vykoná. Má být semeništěm všeho českého umění. Tříbitelem českého ducha. Strážcem českého jazyka. Krystalisačním bodem společenského českého života. Znakem, že stojíme na kulturní výši s národy jinými. Dnes pak jako před třiceti lety zůstala důležitosť jeho stejna a význam jeho týž. Ale mysleli jsme, že je hlavní, nebo řekněm základní starost o ně již odbyta a rozhlíželi se po nedozírné řadě úkolů svých dalších. Vždyť víme dnes již najisto, že ve všem a všude půjde to jen „vlastní silou". A v tom ohledu spůsobil nám požár ztrátu dosud nezměřitelnou, vůbec nenahraditelnou, spoutal ruce, požehl příští léta. A z vědomí toho zas povstal nynější pohnutlivý spěch. Co do peněz: my potřebu uhradíme mžikem. Co do času: my zmenšíme ztrátu na míru nejmenší. My si to divadlo vystavíme znova, rychle, krásně — ale budeme s ním pro budoucnost pojištěni proti zcela takovým zas pohromám novým?

Často se tvrdí, že my Čechové mezi Slovany representujeme co do povahy jako živel italský. A věru, kdo zná národy oba, ve mnohém ohledu přisvědčí. Také my dovedeme s blaženým úsměvem na včerejší zemětřesení hledět co na poslední možné ve světě, a stavět bez-

starostnou Resinu nad lavou, v níž pohřben herkulánský lid. Z minulosti — ne, z té se nedovedeme naučit praničemu!

Avšak — také vady celého národa lze zmírnit, časem zcela odstranit. Srovnejme mužného Itala posledních desítiletí s Italem věku minulého, srovnejme Čecha nynějšího s Čechem z let padesátých! Jak to řekl básník kdysi o národu svém? Myslím, že do slova: „Žaluju na Tebe dnem nocí, národe plný vad a nedokonalostí, a přece Tě miluju k šílenosti!“ Jakž ho nemilovat, když je ten náš národ přec jen krásný! Přišla na něj teď doba pašijová a on v ní obstál, že se mu poklonit musí i jeho nepřítel. Hravost ustoupila mužné opravdivosti, loudavost rozhodnému kroku, neurčitost pevné vůli — svaly naše se napínají, krok duní.

Stal se zázrak: my cítíme, že jeden druhého máme do opravdy rádi.

Za doby marianské.

1879.

„Tisícůkrát budiž pozdravena,“ zní to teď v sopránech a chraptivých basech na všech stranách; korouhve vlajou, sošky marianské a svatoanenské se kývají, a Bílá hora, Bohosudov, Boleslav, Svatá hora náležejí teď k nejnavštěvovanějším místům na české mapě. Maria, čili „trpká“, opanovala; silnice, cesty a chrámy jsou plny zpěvného refrainu: „Ó Maria — ó Maria,“ jako když sad je naplněn trpkou vůní kvetoucích oleandrů.

Jsmeť v marianských měsících, v srpnu, v září. „Maria Sněžná“ (5. srpna), „Na nebe vzetí“ (15. srpna) — „Narození“ (8. září), „Jmena“ (14. září) panny Marie — a žádný z těch dnů nepřipomíná nám Mariin žal a Mariinu bolest. Naopak „Nanebevzetí“ stkví se mezi církevně uznanými „sedmi radostmi p. Marie“.

Maria u nás Čechů na nebe „nevstupuje“, je na nebe „vzata“, právě tak jako v jazyku latinském („assumptio“, ne „ascensio“). Rozumí se samo sebou, že panna Maria nemůže čekat jako my až na všeobecné z mrtvých vstání, zákon přírodou vydaný o setlívání těl neměl na ni vlivu. Umřela v Efezu u evangelisty Jana, obklopena ostatními apoštoly — jakož nám to Orcagna, Fiesole, Dürer, Rembrandt, Caravaggio a jiní věrně vyobra-

zili — a Ježíš sám ji doprovází pak do nebe. U Orcagny je zcela jasně vidět, jak Ježíš beře k sobě její duši, vypodobenou co děťátko malé; u Meckena ji Ježíš vítá co nejlíbezněji na onen svět; a u Pisana spočívá Maria u Ježíše v mandorle (v záři formy mandlové) a andělé nesou mandorlu vzhůru. Malíři překrásně tím doplňují poetický kruh synovských povinností: rozloučil se s ní, než nastoupil své utrpení (Dürer), navštívil ji ihned, jakmile vstal z mrtvých (Reni), tak že v božihodové ráno ona jediná ze svatých žen nenavštívila více jeho hrob, a když zemřela, čekal již zase na ni.

Tím ale není ještě kruh legend, povídaných i malovaných, stran nanebevzetí doplněn. V prázdném hrobě našli apoštolé plno růží — růže, v červenci dokvetlé, v srpnu vstávají s Marií zase z mrtvých. Také karafiát a lilie jsou jí symbolicky přidávány, ale růže, královna květin, je nejvlastnější kyticí její. Maria sedí v keři růžovém a keř je pln zpívajících andílků (starý obraz štraspurkský); — Maria klečí v zahradě před dítětem, na něž andělé růže sypou (Filippo Lippi); — andělé Marii korunují, a sice věncem růžovým. — Kdož by v krásných marianských měsících nevěřil poesii té! Kdož by byl Tomášem! Apoštol ten, ta representace vší nevěry, jehož jsem si jaktěživ nedovedl jinak myslet než stále hlavou vrtícího, ovšem nevěřil ani v to nanebevzetí. Ale je známo, že když panna Maria byla už u samého nebe, pustila svůj opasek dolů na zem k Tomášovi a tím ho přesvědčila. Podnes ve Vercelli v Italii opasek ten ukazujou.

„Sama církev, ta božská, nic krásnějšího nepostavila na nebeský trón, samo umění, z božstva narozené, nevytvořilo nic vznešenějšího nad matku a její dítě“ — tak nějak to stojí v „Nevčstě messinské“. V hierarchii nebeské měla panna Maria velmi záhy přední místo. A umění

výtvarné rovněž záhy chopilo se úkolu: spojit panenskou krásu s mateřskou láskou a vyjádřit obé výrazem ideálním. Umění nemělo posud skvělejších triumfů, než jakých dosáhlo „madonnami". Je-li to pravda, co praví náš krajan — Berlíňák Veselý ve své „Iconografii": „Řekni mně, jak vypadá tvůj bůh a tvoji svatí, a řeknu ti, kdo a jaký jsi" — a podíváme-li se na madonny Rafaelovy, Murillovy atd., nuže — toť jsme lidé velmi hodní a velmi krásní. Přál bych, abychom měli české dílo o madonnách, alespoň o českých madonnách. Že je „madon" ve světě alespoň milliarda!? Každá katolická domácnost má nějakou, každý chrám; v obrazárnách, zvláště v odděleních „starších škol", je jich plno a ve sbírkách rytin je jich hned po desíti tisících — madonna byla vždycky „v módě".

Už co nejuznanější representantka ženské krásy. Kteréž se při tom representování ovšem dařívalo často velmi divně! Madonního kultu chytla se jarmarečná produkce — však zbytečno o její výtvarech teprv mluvit, každý je zná. Ale také ruce „povolané" často si počínaly divně. Některý malíř chtěl lichotit a učinil nějakou vznešenou dámu „madonnou" — bez idealisování, prostý portrét. Jiný přidal ještě další živé příbuzenstvo co sv. Annu, Alžbětu, staršího synka co sv. Jana atd. Jiný zas chtěl jen podat kypré ženské formy a děťátko u ňader je jen jako monogram, naznačující „madonnu s dítětem". A ještě jiný učinil svou vlastní milenku „madonnou", čímž vším se vysvětluje, že starší madonny mívají obyčejně hrubou mužskou tvář — ženský ráz minulých století, kdy typ ženský od typu mužského ještě se tak nedělil. Pak se ale pan malíř třebas na svou milenku nějak zas rozzlobil, namaloval honem Poslední soud a bývalá madonna, pro nevěru odsouzená, spíná ruce dole v pekle — dnes visí oba obrazy vedle sebe.

Každý malíř názornil v madonně ráz své doby a svého národa. Proto ty stupně od Holbeinovy rudovlasé madonny německé až do italských brunetek. Ano i „mouřenínské“ panenky Marie jsou po našich kostelích, přišly prý z Orientu — škoda, že ani jedna „mouřenínská“ není od umělce značnějšího, bylo by zajímavo, jak sobě typ africký sidealisoval na madonnu! Snad až se nigrové povznesou na vědu a na umění. Prozatím arci můžem být spokojeni se svými madonnami „bílými“. Před madonnou Rafaeolovou v Drážďanech nebo Murillovou v Louvru trávíme celé dny a nemůžem se oddělit. Úchvatný obraz, jejž maloval Duccio da Siena, líčící jak Maria hledí rukama zachytit mrtvolu svého syna, působí dojmem tak tragickým, že se z něho nevyžiješ po celý život svůj.

Teď panuje po vzdělaném světě pravý květ malovaných madon. Panovníci, bohatí soukromníci, velké obrazárny přepínaji se penězi, aby dosáhli madonny některé zvláště slavné. Jen o osudech jednotlivých madon byla by už pěkná kniha! Na př. osud Rafaeolova obrazu, na němž Maria potkává syna, an nese kříž. Obraz byl malován pro Palermo v Sicilii. Koráb se na cestě rozkotal a obraz byl vlnami šťastně a bez pohromy donešen až do zálivu janovanského. Nyní se nalezá v Madridě.

A což teprv seznam všech naivností na obrazech těch! Jáchym potká se s Annou pod zlatou branou: naznačení, že byla Maria — počata. U Ghirlandaja jsou Jáchym a Anna obklopeni různými svatými, mezi nimiž — sama panna Maria — také naznačení jejího početí! Dürer kreslil její narození a nakreslil středověkou jizbu. Reni ji namaloval co děvče při důležitém díle — při šití totiž. Při Zvěstování vidíme někdy, jak Ježíšek snáší se k Marii co malé děťátko po paprsku slunečním (na vircburskem basrelífu i co embryo). Na útěku pere

p. Maria plénky a andělé tančí kolem, aby Ježíšek neplakal. U Filippa Lippi podává archanděl Michael umírající Marii hořící svíčku — hromničku. Atd.

Žádná otázka, že kult madonny je krásný kult. Poetické legendy vykvetly v lidu a malíři dali těm legendám umělecký tvar; nebo zas přešla myšlenka malířova v slova a stala se legendou.

Maria je patronkou všech a stala se pomocnicí při všem a proti všemu. Zvláště oba nynější „marianské měsíce“ jsou plny významných říkadel. Také náš národ má některá.

Dětem platí ta, která ke dni 15. srpna říká:

Svatá Královna
dává první vejlupek

(první oříšky totiž).

A dorostlým ta, která tvrdí:

Když o Nanebevzetí hezky,
daří se víno český.

Včera bylo přece hezky — je-li pravda?

Konec leta.

1887.

a)

Musím tedy také už oznámit, že jsem zase v Praze! Spoléhám se ale na solidnost čtenářovu, že mne neprozradí. Vždyť jsem se věru ještě ani nerozhod', odpovím-li na dotyčné otázky: „I — ještě jsem neznal tam ten kout v Pyrenejích, víte mezi Svatým Sebastiánem a Bayonem, tedy jsem to tam letos trochu prolez'!" — nebo snad: „E — čert mně poradil, abych si také jednou zajel do Haparandy ve Švédsku, bych přece poznal, jak to vypadá, když slunce ani nezachází!" — nebo konečně: „O nikde, kam pak má člověk pořád jezdit! — válel jsem se jenom osm neděl po Bodamském jezeře, to je všecko!" — Arci že se rozhodnu najisto, a rozhodnu už velmi brzy, a pak to čtenáři také sdělím: ale prozatím — pst!

Ostatně je tuze snadno možno, že se podívám ještě někam. Jako se chodí po lázeňské době ještě někam do menších lázní, „k dodatečné léčbě", z Karlových Varů do Kysiblu, z Teplic do Dubí, — nebo jako člověk,

když celý den nic nedělal, pak si lehne, aby „trochu si odpočinul“. Daleko bych arci tedy nešel, jen tak někam, kde není ani draho — kde bych si třeba sám ještě něco přivydělal — kde na př. jsou velké ovocné aleje — velké sady stromové — to mne láká, ach to mne láká! Zrovna teď dozrává české ovoce — švestky domodrávají a volají: „Trhejte nás!“ — jablka lákají: „Kousejte nás!“ — ořechy prosí: „Kamenujte nás!“ a mimojdoucí lidé tomu vyzvání milerádi vyhovují a k vůli nim je tam tedy někde pod stromy bouda, a v té boudě hlídač — a kolem boudy a kolem hlídače je tolik poesie — achich, za svých let nejmladších, nejkrásnějších, nejideálnějších nepřál jsem si pranic na světě nežli být v takové boudě a být hlídačem! Ale dosud jsem svého ideálu nedosáhl — jako také nedosáhl svého ideálu Hálek, který chtěl být přívozníkem, nebo Heyduk, který chtěl být kočím — to je to, že jsme neměli talent! No — jednou jsem alespoň zaťuk' o svůj ideál! V Chržíně to bylo, o prázninách, za tiché noci. Vytratil jsem se ze statku, když už všechno spalo, a pospíšil do sadu, kde byla právě dostavěna slaměná bouda, do níž příštího dne měl se vestěhovat hlídač. Vlezl jsem do boudy a — usnul jako pařez. Aha, myslí si teď čtenář — vždyť já čtenáře znám, on se domnívá vždycky, že je duchaplný — teď přijde ta obyčejná romantika. Bouřka, blesky, hromy, liják, smrtelná ouzkost. Nebo: zloději, strach, snad i výprask. Ach ne, ty můj čtenáři milý, něco tak pěkného se mně tu nepřihodilo — já neměl jaktěživ žádného štěstí! Spal jsem, najednou jsem se probudil zimou, mráz mne začal lámat, začal mnou klepat, a já — bečel až do bílého rána. To je všechno — ale je to zajímavé, viď?

Abych však jenom pořád sám o sobě nerozmlouval — jak pak se tedy za tu dobu čtenář měl? co pak dělal?

Měl hodně strachu — he? Že bude velká světová vojna, z té hloupé historie tam v Bulharsku dole? To je vidět, když mne čtenář nemá, jak že hned ztrácí hlavu! Smát jsem se musil, srdečně smát, když jsem si pomyslil na ty strachy! Vždyť bylo a je přece tak jasno, že pro letošek nemůže být o nějaké vojně ani řeči — vždyť hned od božího jara mohl ten, kdož má oči — —

Tedy: Každý historik a statistik, každý pamětník a čtenář, každý lékař a apatykář, každý farář a kostelník, každá porodní a svíčková bába, každá sběratelka heřmánku a hotovitelka povíjanů, vůbec každý a každá, kdo má paměť a kdo má zkušenost, ví, že v letech, kdy je vojna, rodí se vždycky náramně mnoho dětí.

Dále: Každý venkovan a venkovanka, každá hokynářka a ovocnářka, každý sadař a zahradník, každý přírodozpytec a vůbec zkoumatel zase ví, že v letech, kdy je málo ořechů, také dětí rodí se úžasně málo.

A konečně: Každý, kdo má oči, kdo šel někdy letos na procházku, kdo po cestě vyzdvih' hlavu, kdo se podíval na nějaký ořechový strom, viděl, že tak málo ořechů jako letos nebylo už dávno.

Ještě jednou tedy: Ořechů je letos málo. Když je ale ořechů málo, je také dětí málo. A když je dětí málo, není žádná vojna! Pro pána boha — na to čtenář nepřišel?!

Proto jsou arci ti Bulhaři přece jen praošklivý, praohyzdný národ! Celý svět se jich bojí, a dívá se na ně s takovým jakýmsi podivným citem, že mu jako nejspíš přece jenom jednou vyvedou nějaký malér! Člověk to ani nechápe, jak že může být takový národ, který dělá jen to, co se mu líbí, pranic se neohlíží po tom, že lidé se ošklíbají, a vůbec se chová téměř sebe-

vědomě a mužně. A vidíte, Bulharům nedaří se při tom ani zrovna špatně! Ba oni postupují i v hodnostech, avanžují zrovna úžasně: nejdříve měli tam jenom pruského lajtnanta, teď už mají rakouského obrlajtnanta — uvidíte, za krátko budou mít už hejtmana, ruského nebo docela tureckého — já na to sázím! Vždyť i ten protivný, paličatý Koburg má stejně protivné štěstí! Na trůnu se arci neudrží dlouho, to ale neškodí — máme teď momentánní fotografii a tou podaří se tedy snad přece, že se potomstvu zachová celá řada nynějších bulharských knížat a Koburg bude tedy mezi nimi. Avšak on má už i jinak zcela neobyčejenou slávu. V krámech jsou vyloženy klobouky „à la Koburg". Ve skříních se lesknou kravaty „à la Koburg". A perníkáři pečou třírohý marcipán, který se také jmenuje „Koburg". A musí to být marcipán zcela dobrý — viděl jsem sám na ulici několik slečinek, jak „Koburga" kousaly a při tom si mlaskaly a mlaskaly, až ho snědly. Mne ještě nesnědla žádná.

To my jsme zcela jiný národ, my Češi! Nás nebojí se ve světě nikdo, ani nejšpinavější prtě — tak jsme my hodni! Ba my jsme tak hodni, že je nám až samotným někdy z toho nanic. Že se pojednou pak chytáme za vlasy, hmatáme sem tam po nich. — „Pro pána boha, vždyť tadyhle bývá přece to, čemu jiní lidé říkávají hlava!" Jako teď zase na př. při tom nejnovějším úkazu školském. Tu stál skutečně veškerý národ jako zkoprnělý. Ba i sám náš nejpřednější politický vůdce byl prý jako hromem zmráčen, stál tu jak v sloupu, a teprvé po dlouhé, dlouhé době splynulo mu se rtů: „No to jsem Franta!"

Ale to už se nesmí nadál takhle dít, moji milí! My se musíme, drahouškové, přece jenom trochu změnit!

Já se sice do politiky nikdy nepletu, ba mně se docela zdá, že se mne národ ani o to neprosí, abych se pletl; ale když mám někdy myšlénku dobrou, nezamlčím ji a kdyby na to byl trest smrti! A zrovna teď mám myšlénku tuze dobrou! Pánové a dámy: my musíme být statečnější! Ano! Já neříkám, že jsme dosud snad nečinili pranic — ach ne! my jsme slavili, jubilovali, tančili, vítali, v průvodech se ubírali, bazarovali atd. už zcela pěkně; ale to dosavadní ještě nestačí — nestačí! Vždyť je v Čechách ještě několik tisíc obcí, kteréž dosud ani jednou jedinkráte nebyly svědky nějaké „povznášející slavnosti národní", je celá řada spolků, jichžto ruch národní jakoby dosud se byl ani nedotkl — já sám znám jeden, který už tři čtvrtě roku trvá a neměl posud jubileum ani jediné — no to přece nemůže být! Pánové a dámy, dokud my nebudeme tak slavit, že slavné vládě až oči přejdou, tak jubilovat, že jí až uši zalehnou, tak tančit, že se jí až hlava zatočí, dotud, pánové a dámy — —

Ovšem, boj bude tuhý. Slavná vláda nám bude třeba slavnosti zapovídat. Jako zapověděla na př. slavnost spolku „Oliva". Ale to nás nesmí zastrašit, my musíme — ano musíme — —

Dovolte však, abych na chvilinku sestoupil s povznešeného řečniště politického, abych přitlumil hlas svůj hromově bouřný a několika alespoň slovy vyslovil zde hluboký stesk svůj nad tím, že tedy nebyla provedena ta velká slavnost naší „Olivy", s průvody a veškerou veřejnou slávou, stesk nade vším, oč tím přišel život náš národní!

Již dávno činí se národním slavnostem našim výtka, že jsou uniformní, jedna jako druhá. Uniformita ta je sice přirozena — vždyť slavíme samé stejně obrovité

národní velikány a se stejnou nesmírností o vlast zasloužilé spolky — ale změna by byla přece jenom vítána, a teď si tedy pomysleme, jakou že změnu nám mohla „Oliva“ podat! „Oliva“ je totiž spolek „vzájemně výpomocný pro případ choroby a smrti“. — Mžikem již rozvinuje se z toho před námi obraz netušené přímo novosti a krásy!

Předvečer. Slavnostní uvítání přibylých hostí a spolků na nádraží. Rozvážení jich v obecních vozech pohřebních a kočárech smutečních po pražských nemocnicích, umrlčích komorách, kryptách a jiných laskavě poskytnutých bytech. Nadšený lid zpívá před nádražím „Tmavá rakev jest tvé lůžko“ od Gregory a Horákovo „Musí símě, musí shníti.“

Vlastní den. Časně s rána slavnostní umíráček. — Dopoledne velký průvod na hřbitovy na Volšanech; napřed êntreprise, pak rubášový průvod jako v „Mlynář a jeho dítě“ (děti, panny, ženy, vdovy, mládenci, muži, vdovci), pak střídavě kapely a spolky; kapely hrajou na tahací pozoun Svobodův marš pohřební, spolky zpívají „Miserere“. Po obou stranách celého průvodu kráčejí mužové v černých pláštích, s hořícími smolnými pochodněmi. — Na hřbitově veliké kopání hrobů o závod. Na to udílení cen; první cena: skvostná kovová rakev; druhá: překrásné náčiní klistýrové, z ebenového dřeva a stříbra dle nákresu výtvarníka X.; třetí: mísa do postele, z těžkého stříbra — Na večer banket. Hudba hraje Veitovo „Tebe k hrobu…“

Eh — nač popouštět ještě dále úzdu své fantasii, nač vyvolávat luzných obrazů řadu dlouhatou, vždyť je už po všem — slavná vláda nám to všechno — slavná vláda nám — —

Ale — jakož jsem už řekl! My neunavíme! Jenom dvě. tři leta, a nebude jedné jediné vesnice, aby v ní nebyla nějaká velkolepá národní slavnost. jediného člověka, aby nebyl se súčastnil alespoň už na sta velkolepých slavností národních!

Musíme obořit se do toho všichni, musíme pomáhat si všichni, vydatně, věrně! Já budu v přední řadě. Založím agenturu. S vysokým. guberniálním dovolením zařídím si „Ústav pro pořádání velkých slavností národních“. Za pevnou, určitou cenu dodám všechno na světě, čeho tu třeba. Budu mít na skladě slavnostní řečníky, od nejráznějších až do nejmizernějších. Družičky od nejhezčích do nejošklivějších. Spisovatele proslovů a slavnostních listů. Řvoucí kluky do nádraží, děti s fángličkami ke špalírům, připitkáře k banketům . . .

Ale vždyť já jsem slíbil, že nebudu o sobě ani už mluvit, že budu mluvit jen o čtenáři! No — jak pak se čtenář tedy vlastně prodýchal tím letošním horkem? Děsná parna! — člověk leněl a leněl, až už byl věru „líný jako ruský konsul“ (orientální pořekadlo). A žízeň měl, že — — zdali pak čtenář na to připaď, jaké že je to vlastně zařízení moudré, že zrovna v letě nebývá pivo ani dobré? A měl čtenář od těch všelijakých umělých ventilac mezi dveřmi a okny bolení zubů a ve kloubech revma? No, no — však to asi nebylo zrovna strašné! Páni lékaři, když v Praze už těch lidí není, kteří mohou dobře platit, jdou si také „na ven“, a když jsou lékaři pryč, tedy se člověku — ale já ten mizerný vtip ani nedopíšu!

Vůbec to leto dopadlo celkem ještě značně líp. nežli jak původně se zdálo! Prosím vás, copak mohl člověk zde na zemi vlastně očekávat, když i na nebi bylo jedině v měsíci srpnu: zatmění měsíce, padání

hvězd, veliké zatmění slunce, stále rostoucí ohromná skvrna na slunci — a jiné ještě věci, jimž podivným způsobem říkáme „nebeské“ zjevy!

Však je již bohudíky po všem! Ve zdraví jsme to přestáli. Ve zdraví vracejí se vandrovníci zase k nám. Děvčat na př. je už zase po Praze jako s jara na louce květů! A jako by byly přišly zrovna odněkud z horoucího tento — tmavé tváře, opálené šíje, jiskrné oči — pravé diblice! Nežli si je tu vybílíme zase trochu na anděly — čtyry neděle to bude trvat!

---

b)

Mlask-mlask — hubička, mlask-mlask — hubička — na všech stranách horoucí objímání, po všech ulicích hlasné hubičkování — mlaskání, jako když ježek pod postelí šváby louská! No ano — Pražan potkává v Praze Pražana — „krajana“ — ňáká radost!

Aspoň kdyby tím netrpěl člověk, kdyby člověk — já člověk byl z toho vyjmut! Ale ve mně už zaklíčilo podezření, a vzrostlo už na přesvědčení, že tři čtvrtiny všech těch lidí jen proto šli letos z Prahy, aby po návratu mohli hubičkovat mne — zrovna mne! Čtrnáct pus jenom od Šebora až po Čumpelíka, to je přece trochu mnoho! A k tomu samé mužské, pichlavé, vousaté tváře — chutná to, jako když člověk rousavého holuba na pazour líbá!

Ale já se už maltretovat nenechám, já tady přísahám: za každou další ještě pusu mužskou chytnu

kolem krku kteroukoli hezkou paní, o které se mi uzdá, že jsem jí čtrnáct dní na Příkopech neviděl — ať je z toho duel! Přísahám to při rozumu našich politických vůdců, přísaha — nejtěžší!

Na sto kroků poznáš takového pražskovenkovského protivu! Chůze jeho je nápadně rozhodná, strojeně pevná, na znamení, jak že mu těmi procházkami tam někde po brambořišti „sesílily svaly“. Ruce se klátí, tělo kolíbá, jakoby ani nevěděl, kam už s tou silou. Ústa jsou pootevřena; v hrdle to očividně kloktá; rád už by vypravoval — honem — jen honem! Oči se svítí přes celou ulici a vyhledávají, koho že — — už ho má, už ho zahlíď — běží přes cestu, z daleka podává obě ruce, hlasem okázale mohutným volá: „Bratře, jak pak jsi se tu měl? Co pak ty jsi nikde — nikde —“ i ty klacku!

A ty řeči všude kolem, ty řeči! Kdyby nebylo ve velkém městě tak ukrutně důležito, slyšet alespoň hrčení vozů, gutaperčovým špuntem by si člověk uši zacpal!

— „Prosím tě, kam pak to zalezly letos ty . . . ovic!? Vždyť prý tam ani nebylo lze něčeho dostat, musily si samy uklízet, vařit . . .“ — „Eh, co, alespoň se naučila Emma snad trochu kávy uvařit, beztoho . . .“ —

— „Ach, a tam prý je tak krásně!? Taková příroda . . .“ — „Krá-ásně, ti povídám! Ty lesy, víš — a ty zříceniny, víš — jest-li pak jsi už slyšela, že jsem se s doktorem . . . . zasnoubila?“ — „Eh, jdi — no to ti gratuluju! A co jsi udělala s tím obrlajtnantem od reservy?“ — „Víš, toho nechám — v reservě . . .“ —

— „Já nevím, co to je! Přišel jsem ti do Prahy zdravý, jako čečetka svěží, a jsem tady tři dny a už jako kdyby mi maso od kostí odpadalo — jsem zase celý zchvácen . . .“ —

— „Největšího vzteka jsem ti ale měla, že mne teta den co den nechala dopoledne háčkovat! Víš, na prázdninách, můžeš si myslit! Já měla takovou zlost, že bych byla ani k jídlu nešla. Já jsem taky trucovala, ale tetino štěstí bylo, že jsem měla o polednách už vždycky takový hlad . . .“ —

— „Ta ti nadělala s tím rytmistrem flausů — povídám ti, všeobecné pohoršení! On jí říkal přede všemi lidmi jenom „Lóri!“ — co tomu říkáš?“ — „A ona jemu?“ — „I — ona by mu byla snad také říkala jen tak krátce, ale víš, on se jmenuje Vašek — ten malér!“ — „Eh, co, když jsou na něm zlaté šňůry, je i Vašek hezký . . .“ —

— „No, co mu mám také říct!? Já mu přece neřeknu: vždyť vypadáš pořád jako tříštka — trochu jsi opálený — to je všechno . . .“ — —

A ono se to bude mlít člověku kolem uší ještě pořád houšť, ještě pořád víc, ještě divočeji . . . . .! Každým vlakem jich přijíždí do Prahy alespoň sto — počítejme denně jenom dvacet vlaků . . . .

Ale co dělat, ty můj bože! Prahu jim zapovědít nemůžeme . . . a konečně jsou to přece jenom také lidé . . . . třeba chybující, zbloudilí, ale přece tedy lidé jako . . . .

A člověk má své okamžiky . . . . člověku je jich někdy zrovna skoro líto. Když je tak vidí, jak obracejí každý šesták, a rádi by teď za den uspořili, co tam za týden byli promarnili! Jak hltavě čtou jídelní lístek a mlaskají už při pouhém čtení! No víte, hezké to nebylo sice od vás, že jste nás tu v Praze opustili, když nám tu bylo nejhůř, když jsme se snažili a pekli, nudou se zrovna rozzivovali — ale snad v tom přece jen nebyl úmysl a špatné srdce — snad jenom jste trochu slabi,

nedovedete odolat módě, myslíte, že slovo „sezóna“ znamená tak asi: „člověče, teď je ta doba, kdy můžeš být hloupý, kdy můžeš promarnit poslední groš a nic, pranic za to nemít“ — chyba jen ve vzdělání, nikde jinde než ve vzdělání — no víte co — pojďte tedy zase domů, vyspěte se na dobrých postelích, nabumbejte se dobrého piva, napapejte se dobrého jídla — —

Vidíte, ani z toho vám už nevyčítám faleš a sobectví, že přicházíte zrovna před posvícením. Že dostavujete se, když se tu začínáme zase mít do opravdy dobře. I vy vokáči — však vy dobře víte, proč přicházíte zrovna teď! Když ze všech domů hrne se sádelná vůně letošních hus a vinný zápach čerstvého zelí. Když už začíná se kouřit z mis s knedlíky švestkovými. Když skopová kýta s okurkovým salátem je právě nejlepší. Když po zvěřinářských krámech jsou žlutonohých koroptví a „nedobarvených“ ještě zajíců plná bidla. Když v prvních podzimních mlhách raci vyzrávají na chuť až přímo božskou. Když bramburky zrovna se už rozpadávají a vyzývají k nejsmělejším kombinacím kuchařským. Když na trhu stojí žena vedle ženy a každá má před sebou na ošatce a v nůši plno buclatých hřibů, bělounkých z doubravin, hnědounkých ze smrčin — —

Je-li vůbec nějaká „sezóna“ ve světě — teď je „sezóna“, moji drazí! Achich — už jen ty houby! Já miluju březnové fialky, miluju červnové růže, ale pěkný zářijový hřibek jde mi ještě daleko nad růži i nad fialu! Je pravda, do dirky u kabátu si ho nemohu dát, milé mně dámě také nemohu hned kytičku hřibů poslat; za to ale nemohu si fialky zase nikdy dát do delikátní polívky bramborové, nebo omáčku si jimi zlepšit, nebo usmažit si je na másle s vejci, a nemohu rovněž taky růže si zadělat s telecím pleckem a karfiolem na nej-

chutnější jídlo na světě, nebo si je do octa naložit co výtečný příkusek k hovězině atd. atd.! Jenom mi tu nepřicházej nikdo s řečmi o próze a poezii! Viděli jste už někdy, jak hřibek tiše pod mechem klíčí, jak laškovně pak tu mechovou svou stříšku do výše zdvihá, jak odtamtud mžourá a na svět se kouká, jak najednou tu střechu se sebe vrhá — ach jaký to obraz skromnosti a zase síly, prostoty v barvě a mohutnosti formy, lahody pro chřip i lahody pro jazyk — celý les poezie mluví na nás z jediného hřibu, lesní ticho s veškerou svou vnadou, lesní vůně veškerou opojností svojí — a ne jen poezie meze a plotu jako u fialky nebo poezie záhonu a keře jako u růže tedy! A houby nejsou pouze příjemny a lahodny, ony jsou ovšem také živny, dle znalců tak živny jako samo maso! Šumavský dřevař zastrčí do kapsy krajíc chleba, v poledne pak si najde k němu pořádný hřibec, oloupá si ho, požije syrového, a sil mu neubývá a on stačí na práci všechnu! A houby jsou ještě i naším českým, národním kořením, lahodnějším a přiměřenějším než veškeré koření cizí, a my si je proto zavčas sušíme a schováváme a ony slouží nám zas až na příští podzim při síle plné, ba i přes mnohá a mnohá leta! Já sám přihlížím rok co rok co nejpřísněji k tomu, aby sušených hub bylo v mé domácnosti vždycky do zásoby. „Kuchařko,“ řekl jsem zase teď, je tomu sotva týden, „tadyhle je pět nových, jděte a nakupte k sušení hřibů; nějaký z nich můžete dát hned taky do polívky, abychom nemusili do ní koupit extra — člověk musí přemýšlet a spořit! A zejtra koupíte zase a pozejtří zase, pokaždé třeba také zas po pěti nových!“ Ano, tak jsem mluvil — moje kuchařka to i odpřisáhne, bude-li třeba — já tak vždycky jednám! Loni na př. jsme si hubců nasušili skoro žejdlík.

„Máme houby!“ volám tedy nadšeně a jenom dle pravdy. „Máme houby!“ volají čtenářové se mnou a mají pravdu se mnou. „Máme houby!“ volá veškerý český národ a má také pravdu.

Neboť český národ — — ne — o ne — však já do politiky nezajedu! Není radno, teď do politiky si zajet! Nemají nás teď ve Vídni, ve vládních kruzích, zrovna rádi, hněvají se na nás. Jsou prý tam v nesmírných rozpacích, mají konferenci na konferenci, nevědí už, co si s námi počít. Nu ano — není divu! Chtěli si nás trochu přece vychovat na statný národ, chtěli nám do žil místo vody vpravit trochu vřelé krve; ale ať dělali s námi, co chtěli a co chtěli, my do nějaké, třeba sebe menší oposice ne a ne, my pořád jen samá protivná, mazavá kaše! Bude prý z toho teď veliké vyšetřování. Kdo že vlastně tím vinen a kdo že spůsobil, že ten druhdy tak chrabrý národ je už tak zpitomělý. Povídá se, že budou nejpřednější posavadní političtí vůdcové naši vzati do vyšetřovací vazby. Jmenují se již i jmena — —

Ale já o to všechno ani nezavadím. Já jenom chci tedy říci, že teprve teď je „sezóna“, ta „pravá sezóna“ — sezóna jídla a pití a blažených chvilek! Přišla jako rok co rok, v čas svůj zcela určitý, kdy lidé vracejí se zase z letních svých sídel do Prahy, kdy studentů a studentic přihání se denně houf, kdy vítr fouká už ze strnišť,*) kdy po Vltavě poletují — mořští rackové a za městskými branami velcí papíroví draci — zkrátka když už je po žních, doba posvícení, doba podzimních hodů. Ale právě

*) Podotýkám výslovně, že také tohle „strniště“ není žádnou narážkou politickou, a že nemíním snad naposled naše strniště národní! Z toho arci na nás teď také fouká, a po čertech studeně — mandele jsou odveženy, neprozřetelní hospodáři nevědí ani kým — ale ticho — ticho!

proto, že ta doba vrací se rok co rok s takovou pravidelností milou, měli bychom ji také nějak očekávat, rok co rok něčím vítat —

Doba nynější, kdy všude u nás kvetou výstavy národního vyšívání, dává myšlénku sama. Ozdobme si přece už svoje domácí stoly! Cokoli hodujíce beřeme do ruky, ať to — má ráz český — ubrus, ubrousek, všechno! Němci mají v tom skutečně bohatství už celé, u nich veškeré stolní prádlo i náčiní je dávno pokryto vhodnými, zábavnými, podnětnými pořekadly, národními, básnickými atd. My si jich dovedeme vymyslit také, těch říkadel vhodných, máme ale už i z úst samého lidu zásobu pěknou.

„Požehnej pánbůh!“ — „Host do domu, bůh do domu!“ — „Ber, než se sklízí — u nás se nepobízí!“ — „Dobrého od repetyce!“ — „Prázdná mísa kuchařku chválí.“ — „Polívčička grunt — a masíčko špunt!“ — „Po pečeni korbel piva — tak bývalo od jakživa!“ — atd. — atd.!

Myšlénka se mi líbí — líbí se také jiným? To si myslím — já mívám nápady — já nejsem letošní!

Tohle mi ostatně asi každá čtenářka věří. Ale usedne si čtenářka teď? — a bude šít?

---

c)

Byl jsem za branou. Mohl bych sice napsat: „byl jsem až za branou“; ale vypadalo by to, jako že se chlubím podnikavostí svojí, a proto pravím jen mužně a prostě: byl jsem za branou. A viděl jsem tam kluka

a ten kluk měl papírového draka a ten drak byl ve slovanských barvách. Ano!

Kdo povrchně soudí, řekne: „No což!“ Vždyť i lidé dorostlí, na př. čeští novináři, pouštívají každý okamžik papírového slovanskeho draka, a není z toho také nic! Hračka!“ Ale pravý myslitel, jako na př. já, soudí jinak. Ten řekne: v dítěti je divinace. Dítě je matce přírodě mnohem blíž než tak zvaný člověk už vzdělaný a jeho pud je často bystřejší nežli náš dorostlý rozum. Dítě provádí neuvědoměle a jenom hračkou a jako ve snu věci, na kterež výklad náš nejduchaplnější pak ani nestačí. Říkáme, že dítě má „anděla strážce“; ale ten přece není ve světě jen proto, aby svěřence svého chránil před puchejřem a boulí, před zelenou a žlutou modřinou, onť řídí zajisté nejen dítěte kroky tělesné, nýbrž i jeho kroky duševní, abych to jasně řekl.

Jen že my nevíme, jak a proč. Vezměme na příklad dětské hry. Prosím: proč pak je tedy nejprvnější ze všech her, hned na počátku března, hra o fizule? Proč po ní hned přijde míč, velký a malý pasák a poklepaná? Proč na to špaček? Proč „honí se prase do Prahy“ jenom ke konci července a na počátku srpna? Proč nechává se drak stoupat teprv až v plný podzim? Proč? Někdo řekne: o fizule se hraje proto na počátku března, že nemožno dříve do země nadělat důlků; a drak se nechává proto stoupat až na podzim, že pak už jsou pole všude prázdná, dole na zemi místa pro rozběh, nahoře pod nebem větru pro rozlet více než dosti. Inu — proč pak by na konci devatenáctého století neměl vzdělanec pro všechno na světě nějaký důvod! Ale proč tedy nehraje se na podzim, na těch prázdných polích také míč? Proč na př. v červnu nehrabou se fizolové důlky? Aha! Darmo kladu ruku na své mysli-

telské čelo, darmo snažím se proniknouti věcí těch původ a vzrůst a běh — nikdo ve světě to neví, já také ne.

Ale teď dále, prosím! Když jsem byl malý hošík, před více než čtyřiceti lety, nejraději hráli jsme si „na vojáky". Hráli jsme sice také rádi „na raubíře", ale poněvadž jenom asi polovička při tom mohla být raubíř a druhá polovička musila být policajt, a podivným spusobem srdce nás každého spíše k raubířství táhlo, byly z toho jenom pak rozmíšky samé, hra mívala příliš brzký konec a proto jsme vždycky raděj hned zas hráli si na vojáky Každý z nás byl voják, i ten, který nosil ještě kalhoty vzadu na knoflíčky — všeobecná branná hotovost. A o čtyřicet let později je všeobecná branná hotovost už u dorostlých: co občan, to voják! — Víme my, co bude za čtyřicet let z toho slovanského draka? Dnes lítá drak ještě jednotlivě, za deset let budou již lítat v houfích, a za čtyřicet let bude už každý náš kluk sám takový drak a sice všeslovanský drak. Všeobecná dračí hotovost.

Dovoluju sobě tedy vysokou vládu, slavné též úřady naše, zavčas na tuto věc upozornit. A dovoluju sobě nabídnout také ihned svoji radu, nežádaje ani za to udavačství, ani za tu příradu odměny jaké. Pomoc leží zde zase v samé duši dětské, a sice zrovna zas v té neodolatelné touze po hře na vojáky. V jiných státech, ač z jiných asi důvodů, zdá se, že duši dětskou už trochu pochopili. Ve Francii jsou už organisovány celé „bataillony školáků", cvičení — řekněme vojensky pravidelná hra — děje se na nádvoří škol, jednou za rok děje se i velká přehlídka veřejná. Po nich přicházejí Němci — právě vydal Krabbe ve Štuttgartu: „Inštrukční knihu pro infanteristu. Pro děti k u h ř e n a v o j á k y". Pospěšme si za Němci. U nás je armádní řeč němčina.

Budou-li ti malí vojáčkové jako přípravou k velké vojne, musí přirozeně jejich cvičebným jazykem při tom také být němčina, i na školách českých. Ze všech germanisujících prostředků ve světě nejlepší — porozuměla mně už vysoká naše vláda? Dávám jí svoje požehnání, a podpory českých říšských radů může být naprosto jista. Bude-li zapotřebí, aby se v ministerstvě vyučování k vůli tomu zřídil nějaký odborný rada, my na něho dáme ročně 10.000.

Až mne ruka z té loyality bolí! Ale je teď časová, ta loyalita totiž, nastávať podzimní zasedání říšské rady a my svůj při tom úkol známe z „ff". Je vůbec nová „sezóna" — podzimní sezóna, jakož jsem už ondyno trefně poznamenal, a ten papírový drak (nebojte se, já už se o něm nerozšiřím) je jednou z nejbezpečnějších známek její. Domnívám se, že i vlaštovky podle něho se řídí, a divoké husy a kachny, a čápi a sluky, a když drak zaharaší, že to ptactvo začne si protahovat křídla.

Je podzimní sezóna, výletníci se vracejí houfně, kdož se ještě nenavrátili, oznamují už poštou svůj příchod, kdož ho neoznamují, jsou arci snad ještě někde v cizině, někde v dáli. K těmto se obrací mysl má zde ještě v naději nějaké, ač už jen slabé. Snad jsou teď někde ve Švýcarsku, snad dnes právě lezou na Montblank, snad dá pánbůh, že někde sklouznou a zlomí vaz. Času mají k tomu pořád ještě dost, příležitosť naprosto dobrou a nastalé už podzimní mlhy a sněhové vánice jsou pro ně vzácnou výhodou. Když my Čechové nemáme ale žádného štěstí! Co tu bylo letos v těch švýcarských Alpách zlomených vazů, rozbitých mrtvol, pohřešených lidí, noviny byly plny a plny jmen a obšírných zpráv, celý svět zajímaly zprávy ty — ale Čech nebyl mezi těmi lidmi ani jeden! Jako bychom ani nebyli ve světě! Tyl napsal

kdysi, že kde ve světě je nějaká díra, vezme pánbůh Čecha a už ho tam vlepí. No ve Švýcarsku je přece hodně ještě děr! — A „tomu člověku“ — mínim Tyla — chtějí v Praze postavit pomník!

Je podzimní sezóna a nejen vracející se výletníci, také venkovšti žáci a žákyně a s nimi rodičové co několikadenní hosté plní chodníky všude po ulicích. Hlavní starostí rodičů je arci pro dítě dobrý byt. Ale nemívají ve výběru pravého taktu. Vždyť já to přece vím! Jsou tomu asi dvě leta, co jsem dal na tomto místě na srozuměnou, že bych třeba také přijal nějakou slečinku na byt a na stravu a vůbec na všechno. Může být pro pořádnou pannu snad lepšího bytu než u pořádného mládence? A vidíte — nepřihlásila se matka ani jedna! Všechno na světě už se nějak kazí, i ty matky — ó matky — matky!

A druhou starostí je „velkoměstský“ doplněk šatu. Jen že je proto nyní doba právě nejnevýhodnější; všechno má být přece moderní a o letošní podzimní a zimní módě se ještě nic neví. Jenom tolik se ví, že ty ovčácké čepice, s těmi daleko ku předu vyčuhujícími stínidly, které se na letní dobu pro dámy dělaly ze slámy a jimž modistky říkají „manilla“, zůstanou i pro zimu, jen že s kratším stínidlem a shotoveny z plsti. Dále se ví, že mužský zimník bude letos ještě širší, ještě delší, ještě větší než byl loni, tak velký, že jej „někdy ani hodně velký člověk nebude moci zaplatit“. A konečně se povídá, že bálové šaty dámské budou o masopustě jakpak bych to řekl — no ještě „menší“ a dámy ještě dekoletovanější nežli byly už loni. Co je mi ale potom, já do bálů nechodím! Já se ostatně přidržuju kostumního náhledu všech dobrých básníků, a ti tvrdí svorně, že pro dívku

„roucho nevinnosti je rouchem nejlepším“ — na to se ale nepotřebuje zrovna mnoho látky!

Je podzimní sezóna. Strká se to všude po chodnících i cestách vozových, vodí se to nepustmo v řadách po pěti i šesti, a celé oblaky jakés se nad tím zdvihají k výši, tak že konce ulic vypadají zrovna až černé. Venkované tvrdí, že je to prach a že tu nemohou ani dýchat. No, bylo by nezdvořilé, kdybych se chtěl s nimi, s hostmi, hádat: ale tolik dovoluju si jen podotknout, že mezi prachem a prachem je rozdíl, a tohleto že ten pravý prach pražský, magistrátně uznaný a potvrzený, vlastně není. Náš pravý prach je jenom od 1. června do 31. srpna a tu se ulice k vůli němu také kropí; od 1. září je pak už nadobro po něm — vždyť vidíte, že ulice už se teď nekropí!

A pak také ti venkované krčí tu nosy a říkají: „Noviny přece jen píšou pravdu — proč pak tady vlastně ty kanály tak ukrutně smrdí!?“ Dětinové, proč! Zeptejte se na radnici, že nalézt příčiny není zde věc snadná. Použil jsem právě uplynulé letní doby, pozoroval jsem, přemýšlel jsem, a lichotím si, že jsem už tedy sám na všechny ty příčiny přišel. Pražské kanály smrdí, když je hezky; neboť pak není tu žádného proudění vzduchu a vystupující zápach nemůže z místa. A pražské kanály smrdí, když není hezky; neboť pak je vzduch barometricky těžký a nedovolí zápachům, aby odplynuly. Pražské kanály smrdí, když prší; neboť vnikající déšť rozmíchává pak podzemní ty kaly . . . atd. A pražské kanály smrdí, když neprší; neboť pak nevniká žádná voda pod zem, neproplakuje kaly . . . atd. Pražské kanály — ale já o tom vydám brožurku zvláštní (pseudonymně, František Voňavka) a tam se toho všeho každý žádostivý dočte správně a jasně. Prozatím jen ještě po-

dotýkám, že těch příčin, pro které pražské kanály smrdí, je 365, o přestupný rok 366.

A konečně nad tím vším kroutí venkované hlavou a říkají: „To není pak divu, že v Praze je úmrtnost tak strašná!" Arci, arci — ale za to máme my v Praze nejkrásnější funusy na celém světě! A to je také něco! Hned loni jsem chtěl také o té věci dát širšímu obecenstvu řádného poučení, a jenom náhodou sešlo na škodu obecenstva pak zase s toho. Bylť oznámil jakýs pan profesor do cyklu přednášek, určených pro dámy, také jednu „o nynější úmrtnosti v Praze" — pro dámy nemůže se ani myslit předmět pikantnější! A už jsem byl tedy rozhodnut, že hned po něm budu mít pro dámy přednášku zase já a sice: „O funusech, jejich významu zdravotnickém a vychovatelském" — také předmět pěkný!

Já jsem sice nikdy ještě veřejně nepřednášel, ale dovedu si průběh zcela živě myslet:

(Velký sál na Žofíně. Paniček a slečinek plno, zrovna k umačkání. Spisovatel pan △ vystupuje na podium, elegantně se pokloní, zasedne k stolku a začne hlasem zvučným a sympatickým.)

„Vysoce ctěné paničky! Vysoce ctěné slečinky!"

(„Výborně!")

„Jsou lidé, kteří se diví, že dámy chodí tak rády na funusy."

(„Hanba jim!")

„A přece nikdo neupře, že ta hodinka strávená tam venku za branou, ten vzduch tam jasný a čistý musí na zdraví všech ve funuse se sdílejících míti vliv co nejprospěšnější. A nejen vzduch, také sama již ta jízda v kočáře, to lehýnké houpání a potřásání. Jsouť mnozí lékaři, moudří, ano věhlasni, kteří přímo doporučují

jízdu v kočárech jakožto prospěšnou zdraví, zvláště ale jakožto fedrující trávení a zažívání . . .

(Sálem zachvívá nespokojené mručení. V pozadí ozvalo se jednotlivé „Oho!")

„Vezměme ale raděj tedy stránku toho mravní. Do jednoho kočáru sesednou čtyry dámy Ke kávovému stolku sesedávají obyčejně také čtyry dámy. Není ale ob čas, někdy, vítána změna? Není do řady každodenních kávových společností vítána tedy zase na př. taková společná zábava funusová . . ."

(Mručení roste. „Oho!" na všech stranách.)

„Rozumějme si dobře, vysoce ctěné! Já se právě zastávám dam a jejich cností! Damám se vytýká, že nemohou a nemohou posedět spolu, aby někoho nepomluvily, jak říkáme nesemlely. V kočáře o funuse zajisté nemlčí, zajisté také mluví — a o kom že mluví? nejspíš tedy o tom mrtvém. Lze sobě ale myslit, že by ho zrovna v ten jeho den, o tom jeho funuse, také pomluvily? O nikoli! Tím ale je hanebný úsudek o damách a klepech jejich vyvrácen již co nejlíp, tím je podán důkaz, že jsou skutečně dny, kdy dámy se hrdinně přemáhají, kdy ani nepomlouvají . . . . . ."

(Ukrutný rámus. Dvéře sálu se hřmotně rozevrou. Pan △ letí přes schody, půvabně jako anděl.)

Kouzlo českého podzimu.

1888.

Nemohu již déle odkládat, musím již zase ke svému stolku — —

Člověk je vlasně pořád stejný! Mlád, stár, pořád má návyky tytéž. Vidím to na sobě zase teď jasně. Když jsem byl mlád — abych si tím čtenáři už postěžoval — bývalo mi náramně často „ubližováno", téměř den co den. Sotva že jsem někde něco vyveď a ono se to na mne prozradilo, už tu byl otec a — a „ublížil" mně. Kdysi se tedy přihodilo, že jsem u nás v průjezdě hrál špačka, špaček že rozbil lampičku s olejem, visící před obrazem panny Marie, a otec že na to vyšel a už mně „ublížil". Tentokráte mne to ale rozhořčilo. Mohu já za špačka? Za hloupé dřevo? A já se postavil tedy na jednu nohu, ke kamnům, vstrčil jsem palec levé ruky do huby a trucoval jsem. Když řekla maminka: „Pojď jíst!" já nešel. Beztoho — bramborová polívka a v ní krupky! Ale po polívce přišly — knedlíky švestkové. O těch jsem dříve nebyl zvěděl. A táhlo mne to tedy silněj a silněji — a já se pošupoval blíž a blíž — až — —

A zrovna nyní máme zase dobu knedlíků švestkových! Zrovna teď dozrály švestky a semlet „první ječmen“, a není teď na venkově ani v Praze domácnosti jediné, aby se v ní nevařil „z nového“ knedlík, a není po českých krajích člověka, aby neměl teď „švestku v hubě“. čili aby nešišlal. Ale šišlá rozkoší — samou jen rozkoší — jen se podívejte na něj, jak že se mu oči svítí! Venkov i Praha nesou se stejnou touhou, rovným chtěním. Na všech stranách se to koulí a bublá a leskne a voní — bylo mi letos sice ublíženo tuze — mohl bych s palcem v ústech pořád ještě trucovat u svých kamen — ale když — —

Švestkový knedlík miluju. Je to můj jídelní ideál. Ne snad že bych k vůli němu, nevděčník, pohrdal některým knedlíkem jiným — o ne, to nikdy! Ctím nepřejedlý knedlík obyčejný, nechť už je v cibulkové omáčce nebo v maštěném zelí. Uznávám příjemně škrablavý knedlík špekový. Obdivuju se vypracovanému a přece lehkému bramborovému s moukou. Vítám lahodný tvarohový. Pohlížím s pocitem spokojenosti na sytý knedlík krupicový. Dostávám se do příjemné, smyslné nálady voňavým knedlíkem jaterním. Podávám se ihned volně rozmaru nejbujnějšímu, jakmile před mýma očima objeví se knedlík humorista, jarně veselý, komicky umouněný knedlík třešňový. Ale když přijde na stůl knedlík švestkový — —

Víte, já lituju, že nejsem králem! Ne snad, že bych dovedl pak na posedění pojíst ještě jednou tolik švestkových knedlíků jako nyní, — to není vůbec ani možno — ale že bych švestkovému knedlíku prokázal konečně svou úctu, svou lásku spůsobem přímo zářivým. Jako ji zamilovanému svému jídlu prokázal onen král anglický, o kterém vypravuje Ludvík Storch. Král ten náramně

rád dobře jedl. Nejlepším přítelem na světě byl mu kuchař. Nejmilejším jídlem pak byla mu pečeně hovězí od ledviny, tak zvaná pečeně svíčková — řekněme „beefsteak“. Kdysi kuchař upekl tedy takovéto bedro hovězí, zcela neobyčejně chutné, zázračně šťavnaté. Král okusil, začal si nadšeně pomlaskávat, oči se mu leskly a nejvyšší jeho ruce ráčily se rozklouzávati a rozklouzávati po vznešeném břiše, až do hotového tance. I povstal, měl ohnivou řeč a tasil pak královský meč svůj a pravil: „Ode dneška bude se Tobě, pečený kusc hovězí, vzdávati pocta rytířská — pasuju Tě tímto na rytíře, jmenuju Tě šlechticem mezi jídly!“ A od té doby říkají v zemi anglické v skutku celým těm pečeným bedrům z velkého vola, jakáž o slavnostech přicházejí na tabuli královskou, nejinak než „Sir Beef“, a hovězímu od ledviny „Sir Loin of beef“, a vzdávají beefsteakům poctu barónskou.

Vidíte, takového něco bych já teď učinil! Jméno toho krále se arci bohužel nezachovalo. Nejmenujeť ho ani zmíněný Ludvik Storch, ač mu věnuje celou báseň. Ale chtěl bych také tedy tak zaniknout, tak být zapomenut, jen kdyby se mi poštěstilo, švestkovému knedlíku zjednati v národě českém trvalou, co nejvyšší úctu. Jen že — přemýšlel jsem o tom — byla by to s tím šlechtictvím u nás věc náramně těžká! Divně by to znělo. Vyřkněte si jeden šlechtický titul po druhém, myslete si k tomu pokaždé ty naše výtečné švestkové knedlíky — všechno to zní tak prázdně, tak nuceně, tak nečesky, tak cize. Knížata — hrabata — baróni — rytíři — ani při jediném tom jménu si jazyk český neposkočí — je tu jasně zase vidět, že jsme národ bez šlechty, že nemáme pro ni ale pražádného šmaku! Musil bych při tom pasování pronést se věru tedy asi: „Vy knedlíkové švestkoví — Vy jste povzneseni nade všechna jídla! Chci, abyste

byli povždy za to také ctěni a váženi. Nemáme posud žádné své šlechty národní, jmenuju tedy Vás, o knedlíkové milí, jedinou a pravou šlechtou českou, Vás, kteří...“ — jen že až začnou jednou po Evropě šlechtu vyhazovat — a oni začnou — my bychom pak tedy musili vyhodit také svůj knedlík švestkový, to nejlepší, co máme — —

Bohužel, že slovo „knedlík“ nezní nějak pěkně. Kdyby se mi tedy poštěstilo aspoň, vyměnit je za slovo jiné. Vymyslit si nějaké zvučnější, lahodnější, hezčí! Napadlo mne už ledacos Napadly mne místo „švestkových knedlíků“ — „Ž b l u ň k y“; čtenář pochopí, proč „Žbluňky“. Napadly „S k l o u z k y“: čtenář pochopí zase. Napadly „S l e č i n k y“; no — to by nebylo zrovna tak tento! Napadly „P a n e n k y“ —

Já nevím, proč mne vždycky a při všem napadají ihned panenky! Ale myslím, tentokráte že mne napadly dobře.

P a n e n k y!

V skutku myslím, že švestkový knedlík je co do svého rodu ženská. Že náleží k slabému, ale krásnému pohlaví. Ty jeho měkké, oblé formy! Ta pikantnost! Ta okolnost, že teprv pak je člověku zcela dobrý, když mu dá člověk trošičku cukru! Ten starostlivě, samolibě upravený zevnějšek! Ty tvářičky, červenající se vnitřním zdravím, tvářičky „krev a mléko“, zvláště ovšem na venkově, kde jej mlékem polévají místo omastkem! A ten čistě ženský rozmar! Přisedni, vezmi do ruky vidličku a nůž, přibliž se a — najednou ti knedlíček stříknul na nos! Zrovna, ale zrovna tak, jako když stojí Bětuška u necek, člověk jí nedá pokoje a ona na něj chrstne vodu!

A nevchází švestkový knedlík člověku, zrovna jako ženská, lichotivě „dovnitř“? Neusmívá se člověk mimovolně, jakmile na něj pohlédne, zrovna jako na ženskou? A není vám, řekněte upřímně, když vidíte plnou mísu knedlíků švestkových, zrovna jako když se díváte na celý dívčí pensionát, nebo jako když se vyhrnou dcerunky z vyšší dívčí školy? Neučinilo i zde dobrotivé nebe, abyste si mohli vybrat podle svého gusta: blondýnky, přihnědky, brunetky — s bílým syrečkem, kaštanovým perníkem, do modra černým mákem?

Neděje se vám s vaší náklonností k švestkovému knedlíku zrova jako s náklonností k dívce? „Láska jako slza rodí se v očích a padá k srdci“, říká se v přísloví, a stejně dobře by se věru mohlo říkati „láska jako slza a jako touha po švestkovém knedlíku rodí se v očích a padá“ — tedy k srdci nebo tak tam někam! A což to druhé naše přísloví: „Láska má tři jazyky“ — he? Nechtěli byste mít tři jazyky u takové mísy?

Ba i ty vady obapolné, čistě ženské, v tělesném ústrojí, v přírodě samé již založené! Švestkový knedlík na př. je z ječné mouky. Ženská sice není z ječné mouky, ale kdož by sobě nevzpomněl ihned na ženskou, když slyší: „Ječmen hospodáře devětkrát zarmoutí“, nežli jej hospodář dostane jako zcela do své moci! Nebo, když čte zase přísloví: „Tobě, ječmeni, dlouhé jsou vousy a krátký rozum!“

Co je to ale všechno platno, když dobré vlastnosti převyšují ty vlastnosti nepříjemnější ihned o několik pater! Ta měkkost a hladkost, a přece zase při tom příjemná těsta odpíravost — ta vábná líc — ta lahoda — ta vůně —

Píšu a sbíhá se mi v ústech —

„Náno!“

„Rrráčte?“

„Zdali pak byste uhodla, co budeme dnes ještě vařit! — ?“

„To není žádné umění! Švestkové knedlíky!“

„Holka, vy jste moudra! Tady jsou dva šestáky. Za 6 mouku, za 6 máslo, za 3 vejce, za 3 švestky — máme teď už 10 za krejcar — za 2 syreček — to bude knedlíků tedy 30. Ale počkejte — tady je ještě šesták — víte, co naši otcové říkali?

„Kdo pak by to mohl vědít!“

„Říkali: ‚Z příjedku hlava nebolí!‘ Náno, prosím vás, važte si moudrosti otců — ale teď už leťte!“

OBSAH.

Str.

———

